

**T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA TÜRKİYE’DE SPOR,
SPORDA TEŞKİLATLANMA VE ALMAN ETKİSİNDE TÜRK
SPOR KURUMU DERGİSİ (1936-1938)**

**Mehmet Akif BAL
1440204005**

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Ayşegül ŞENTÜRK YİĞİT**

ISPARTA - 2024

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Spor, Sporda Teşkilatlanma ve Alman Etkisinde Türk Spor Kurumu Dergisi (1936-1938)” adlı çalışmanın proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Mehmet Akif BAL

11/03/2024

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Mehmet Akif BAL
Öğrenci Numarası	1440204005
Enstitü Ana Bilim Dalı	Tarih
Programı	Cumhuriyet Tarihi
Programın Türü	() Tezli Yüksek Lisans (X) Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Doç. Dr. Ayşegül Şentürk YİĞİT
Tez Başlığı	Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Spor, Sporda Teşkilatlanma ve Alman Etkisinde Türk Spor Kurumu Dergisi (1936-1938)
Turnitin Ödev Numarası	2264005022

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 133 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 11/03/2024 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesinin 14 üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç;

% 11 ‘tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu’nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu’nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları’nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımcı yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

11/03/2024
(İmza)
Doç. Dr. Ayşegül Şentürk YİĞİT

(BAL, Mehmet Akif, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Spor, Sporda Teşkilatlanma ve Alman Etkisinde Türk Spor Kurumu Dergisi (1936-1938)*, Doktora Tezi, Isparta, 2024)

ÖZET

Dünyada spor anlayışı Sanayi Devrimi’nden sonra değişmiş ve yaygınlaşmış, Osmanlı Devleti içinde bulunduğu iktisadi, askeri ve sosyal sorunlar sebebiyle sporun bu hızlı ivmelenmesini yakalayamasa da Batılılaşma hareketleri ile sporda değişim süreci başlamıştır. 1900’lü yıllarda sporun gelişimi hızlanmış, Türk sporunda önemli aktörlerden; Beşiktaş, Galatasaray, Fenerbahçe gibi birçok spor kulübü kurulması, ligler organize edilmesi, Olimpiyat Oyunları’na ilk kez sporcu gönderilmesi gibi önemli hadiseler yaşanmıştır.

1920’li yıllarda sporda merkezi örgütlenme önemsenmiş ve spor kulübü yöneticileri bir araya gelerek ilk merkezi spor örgütlenmesi olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nı kurmuştur. Bu süreçte yurt dışındaki spor örgütlenmeleri de incelenmiş, spor uzmanları Türkiye’ye davet edilmiş, öğrenciler yurt dışına gönderilmiştir. Carl Diem iki ay boyunca Türkiye’nin çeşitli illerini gezerek çalışmalarını raporlamıştır. 1929 Ekonomik Buhranı, olimpiyat oyunlarında alınan başarısız sonuçlar, yönetsel sıkıntılar ve devletleşme olgusunun güçlenmesi neticesinde 13 Şubat 1936’da Türk Spor Kurumu kurulmuştur. Yarı resmi kurgulanan TSK’nın 1936 Olimpiyatlar’ından sonra CHP’ye üye olması Türk sporunun devlet himayesine geçme sürecini hızlandırmıştır.

Tek Parti Döneminde iki yıl faal olan TSK bazen eleştirilse de geleneksel ve modern spor faaliyetlerinin hızlandığı, kurumsallaşma çalışmalarının yapıldığı, yabancı uzmanlardan faydalandığı, halk arasında sporun daha da yaygınlaştığı bir geçiş dönemi olmuştur. Bu çalışmada Türk sporunun gelişiminde temeli oluşturan cumhuriyetin ilk yıllarındaki spor tarihsel veri kaynakları ile araştırılmış ve geçmiş çalışmalarda detaylı incelenmemiş olan Türk Spor Kurumu döneminin politikaları kurumun yayın organı olan Türk Spor Kurumu Dergisi de göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı, Türk Spor Kurumu, Carl Diem, Türk Spor Kurumu Dergisi, Sporda Alman Etkisi

(BAL, Mehmet Akif, *Sports in Turkey during the First Years of the Republic: Organization in Sports and the Journal of the Turkish Sports Institution under German Influence (1936-1938)*, PhD Thesis, Isparta, 2024)

ABSTRACT

The world's understanding of sport changed after the Industrial Revolution, but this change began in the Ottoman Empire with the Westernization movements. In the 1900s, the development of sports accelerated; many sports clubs were established such as Beşiktaş, Galatasaray and Fenerbahçe, which are important actors of Turkish sports. Significant events such as the organization of leagues and the first participation of Turkish athletes in the Olympic Games occurred during this time.

In the 1920s, sports club managers established TICI, the first central sports organization. They examined sports organizations abroad, invited sports experts to Turkey, and sent students abroad. Carl Diem visited various provinces for two months and reported. The Turkish Sports Institution was founded on February 13, 1936 as a result of the economic depression of 1929, the failure of the Olympic Games, the strengthening of statism. The membership of the TSK to the CHP solidified the state's patronage of Turkish sports. The Journal of the TSK was published in a manner that accurately reflected the policies of the organization during the TSK's two-year period of operation, as noted in Carl Diem's report.

During the two-year period of the TSK, time of accelerated traditional and modern sports activities, institutionalization efforts, the use of foreign experts, and the widespread popularity of sports among the public. This study thoroughly explores the policies of the TSK period, shedding new light on the role of sports in the early years of the Turkish Republic and its impact on the development of Turkish sports.

Keywords: Turkish Sports Federation Alliance, Turkish Sports Institution, Carl Diem, Journal of the Turkish Sports Institution, German Influence in Sports

ÖNSÖZ

Cumhuriyet'in ilk yıllarında spora verilen önem bu tezin hazırlanmasında ana tema olmuştur. O dönem yapılan çalışmalar Atatürk'ün de spora vermiş olduğu önem doğrultusunda Türk sporunun şekillenmesinde ve gelişmesinde etkili olmuştur. Türk sporunun gelişmesi, yaygınlaşması, teşkilat yapısının düzenlenmesi amacıyla yapılan çalışmalarda dönemin yabancı spor uzmanları da katkı sağlamıştır. Bu çalışmanın içerik ve yöntemiyle Türk spor tarihine katkı sağlayacağını temenni ederim.

Literatüre katkı sağlayacağını umduğum bu çalışmanın hazırlanmasında bana destek verenleri her daim hatırlamak adına; tez çalışmam süresince engin tecrübe ve bilgileri ile beni yönlendiren değerli fikirleri ve yardımını esirgemeyen Danışman Hocam Sayın Doç. Dr. Ayşegül ŞENTÜRK YİĞİT'e, çalışmaya katkı sağlayan fikirlerini ve desteğini esirgemeyen değerli Tez İzleme Komitesi Üyeleri Prof. Dr. Cevdet YILMAZ'a ve Prof. Dr. Hakan KARAGÖZ'e değerli katkıları için teşekkür ederim. Benden hiçbir zaman maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, her daim yanımda olan annem, babam ve kardeşlerime, zor anlarımda desteğini her zaman hissettiğim arkadaşım Dr. Fatih AKSARAYLI'ya, anlayışı ve özverisiyle en büyük destekçim olan sevgili eşim Ayşe'ye teşekkürlerimi bir borç bilir ve hayatıma katmış olduğu güzelliklere her gün hayran kaldığım kızım Selen Duru'yu burada sevgiyle anmak isterim.

Tezimin tarih ve spor alanında çalışan ve yararlanmak isteyen herkese faydalı olmasını temenni ederim.

Mehmet Akif BAL

Mart 2024

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	i
YEMİN METNİ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
RESİMLER DİZİNİ	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDE CUMHURİYETİN İLK YILLARINA TÜRKİYE'DE SPOR VE BEDEN EĞİTİMİ

1. OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDE SPOR VE BEDEN EĞİTİMİ.....	12
2. CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE SPOR (1923- 1936)	21
2.1. Atatürk'ün Spora Olan İlgisi, Spor Anlayışı ve Türk Sporunu Geliştirmeye Yönelik Çabaları	21
2.2. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim Politikaları İçerisinde Spor	29
2.3. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Kadın ve Spor	39
2.4. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Spor ve Sporda Teşkilatlanma.....	43
2.4.1. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ).....	44
2.4.2. Türk Spor Kurumu (TSK).....	56
2.5. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Sporunu Etkileyen Diğer Kurumlar.....	66
2.5.1. Türk Ocağı	66
2.5.2. Halkevleri	68
2.5.3. Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu	70
2.6. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Halkın Spora Katılımı ve Spor Bayramları	74
2.7. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Sporcuların Olimpiyatlara Katılımı	80

2. BÖLÜM

TÜRK SPORUNDA YABANCI ETKİSİ

1. TÜRK SPORUNDA YABANCI ETKİSİNİN DOĞUŞU	95
2. TÜRK SPORUNDA ALMAN UZMANLAR	102
2.1. Colmar von der Goltz	104

2.2. Emmanuel von Hoff	105
2.3. Kurt Dainas	106
2.4. Herbert Riedel	107
2.5. Carl Diem	108
3. TÜRK SPORUNDA ALMAN ETKİSİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA VE BULGULAR.....	115
3.1. Türk Spor Kurumu Dergisi	115
3.1.1. Yıllara Göre Dergiler	121
3.1.2. Kronoloji ve Kapaklar.....	122
3.1.3. Kapak Fotoğrafları	125
3.1.4. Uzman Tavsiyeleri	126
3.1.5. Konu Dağılımları	128
3.1.6. Sporun Yaygınlaştırma Konuları	130
3.1.7. Spor Gelişimine İvme Kazandırma Çabaları	131
3.1.8. Spor Seyahatleri	134
3.1.9. Spor Dalları	135
3.1.10. Spor Tesisleri İnşası	137
3.1.11. Spor Ödülleri.....	138
3.1.12. Spor Yasası	139
3.1.13. Spor Kasası	140
3.1.14. Spor Eğitimi	140
3.1.15. Alt Kategoriler	141
SONUÇ.....	150
KAYNAKÇA	155
EKLER.....	178
EK 1. ATATÜRK ve SPOR.....	178
EK 2. DERGİNİN MAKSADI	179
EK 3. DERGİDEN REKLAM ÖRNEKLERİ	180
EK 4. KAYAKLAR KONUŞUYOR ESPRİSİ	181
EK 5. ÇOCUKLAR İÇİN ODA JİMNASTİKLERİ.....	182
EK 6. SPORDA DÜŞ.....	183
EK 7. OKSFORT KEMİRİÇ MÜSABAKASI HABERİ.....	184
EK 8. AT KOŞUSU REKLAMI.....	185
EK 9. 19 MAYIS.....	186
EK 10. SPOR VE GÜZELLİK BÖLÜMÜ.....	187
EK 11. BEL KEMİĞİ ÇARPIKLIKLARI	188
EK 12. KADIN SPORU	189
Ek. 13. JİMNASTİĞİN BAĞIRSAKLARA TESİRİ ADLI YAZI.....	190
EK 14. ATATÜRK ANKARA HALKEVİNDE	191
EK 15. ATLETİZM VE YÜZME MÜSABAKALARI.....	192
ÖZGEÇMİŞ.....	193

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Çıkış Yıllarına Göre Türk Spor Kurumu Dergilerinin Dağılımı.....	121
Tablo 2. Türk Spor Kurumu Dergilerinin Kronolojisi ve Kapak İçerikleri	122
Tablo 3. Dergi Kapaklarında Yer Alan Fotoğrafların Dağılımları.....	126
Tablo 4. Carl Diem Raporundaki Tavsiyelerin Dergi İçeriklerine Göre Bulgu Durumu.....	126
Tablo 5. Spor ve Sporun Yönetimi Alanında Konu Dağılımları.....	128
Tablo 6. Sporu Yaygınlaştırma Konu Dağılımları	130
Tablo 7. Sporun Gelişimine İvme Kazandırma Konu Dağılımları	131
Tablo 8. Spor Seyahatleri Konu Dağılımları.....	134
Tablo 9. Spor Dalları Konu Dağılımları.....	135
Tablo 10. Spor Tesisleri İnşası Konu Dağılımları.....	137
Tablo 11. Spor Ödülleri Konu Dağılımları.....	138
Tablo 12. Spor Yasası Konu Dağılımları	139
Tablo 13. Spor Kasasına İlişkin Bulgular	140
Tablo 14. Spor Eğitimi Konu Dağılımları.....	140
Tablo 15. Tüm Alt Kategorilerin Frekans ve Yüzde Dağılımları	141

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Akşam Gazetesi'nde Atatürk'ün su sporlarına ilgisini anlatan haber.	178
Resim 2. Türk Spor Kurumu Dergisinin 1. Sayısında yer alan maksadımız başlıklı yazı.....	179
Resim 3. Türk Spor Kurumu Dergisinin birden çok sayfasında yer alan reklam örnekleri.....	180
Resim 4. Derginin 31. Sayısında yer alan kayaklar konuşuyor esprisi.	181
Resim 5. Derginin 38. Sayısında yer alan çocuklar için Oda Jimnastikleri adlı makale.....	182
Resim 6. Derginin 40. Sayısında yer alan spor tesisleri ve sporcular için duş makalesi.	183
Resim 7. Derginin 41. Sayısında yer alan Oksfort Kembriç müsabakası haberi....	184
Resim 8. Derginin 42. Sayısında yer alan At Yarışlarına yönelik bir reklam sayfası.	185
Resim 9. Derginin 46. Sayısında yer alan 19 Mayıs konulu yazı.....	186
Resim 10. Derginin 50. Sayısında yer alan Spor ve Güzellik bölümünden bir örnek.....	187
Resim 11. Derginin 68. Sayısında yer alan Bel Kemiği Çarpıklıklarına yönelik yazı.	188
Resim 12. Derginin 79. Sayısında yer alan kadın sporuna yönelik haberler.	189
Resim 13. Derginin 81. Sayısının Beden Terbiyesi bölümünde yer alan Jimnastiğin Bağırsaklara Tesiri adlı yazı.	190
Resim 14. Derginin 88. Sayısında yer alan Atatürk Ankara Halkevinde başlıklı haber.....	191
Resim 15. Derginin 106. Sayısında yer alan Ankara'da gerçekleştirilen atletizm ve yüzme müsabakalarına ait fotoğraf kareleri.	192

KISALTMALAR

BCA	: Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi
BOA	: Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi
Bkz.	: Bakınız
C	: Celse (Yalnızca Zabıt Tutanakları)
C.	: Cilt
CHF	: Cumhuriyet Halk Fırkası
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
D	: Devre
Çev.	: Çeviren
DRAfl	: Alman Krallığı Beden Eğitimi Heyeti
Ed.	: Editör
f	: Frekans
FB	: Fenerbahçe Spor Kulübü
FIFA	: Federation Internationale de Football Asociation
IAAF	: International Association of Athletics Federations
IOC	: Uluslararası Olimpiyat Komitesi
İ	: İçtima
NSRL	: Nasyonel Sosyalist Beden Eğitimi Konfederasyonu
OGD	: Osmanlı Genç Dernekleri
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TİCİ	: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Cemiyeti
TL	: Türk Lirası
TSK	: Türk Spor Kurumu

GİRİŞ

Spor, toplumlarda yaşam şekli, kültürel özellikler, çevresel koşullar, imkân ve alışkanlıklar gibi birçok etmenle etkileşim halinde olmuştur. Gelişimi, değişimi, yaygınlaşması da bu faktörler doğrultusunda olmuştur. Eski Türklerde spor göçebe ve avcı toplum yapısı doğrultusunda doğal bir yaşam biçimi olarak ortaya çıkmış ve bu doğrultuda geleneksel sporlar olarak adlandırılan atıcılık, avcılık, cirit, binicilik gibi sporlar gözlenmiştir¹. Osmanlı Devleti ve ardından Türkiye Cumhuriyeti de eski Türk devletlerinden aldıkları spor mirasını sürdürmüş, böylece geleneksel sporlar gelişmeye devam etmiştir. Değişen siyasi ve toplumsal koşullar sporda da değişimi tetiklemiş ve bu doğrultuda Osmanlı Devleti'nde ve Türkiye Cumhuriyeti'nde modern sporlar kendine yer edinmeye başlamıştır.

Büyük bir devlet ve medeniyet olarak Viyana kapılarına kadar dayanan Osmanlı Devleti, XVI. yüzyılın sonlarında bazı iç ve dış sebeplerle gücünü kaybetmeye başlamış², Karlofça Antlaşması ile başlayan toprak kayıplarını önlemek adına ilk olarak askeri alanda ıslahatlar başlatılmıştır. Yaptığı ıslahatlarda 18. yüzyıldan itibaren Batıya karşı kuşklarını muhafaza etse de modernleşme adına Batının bilinçli bir izleyicisi olmaya başlayan Osmanlı Devleti³, bu zor durumdan bir an evvel kurtulabilmek için Batılılaşma düşüncesini benimsemiştir⁴. Bu doğrultuda gerçekleştirilen ıslahatlar, zamanla padişahların kişisel çabalarından çıkarak 8 Kasım 1839'da kurumsal bir düzenlemeyi, Gülhane Hatt-ı Hümayûnu'nu (Tanzimat Fermanı) beraberinde getirmiş⁵, bu fermanla birlikte devlet kurum ve kuruluşlarında, yönetim yapısında ve sosyo-kültürel hayatta olduğu gibi sporda da Batı örnek alınmaya başlanmıştır⁶. Osmanlı Devleti'nde spor faaliyetleri askeri hazırlık kapsamında

¹ Doğan Yıldız, *Türk Spor Tarihi*, Ser Yayıncılık, İstanbul, 1979, s.154.

² Hakan Karagöz, "Belgrad-I Dârü'l-Cihâd'da Osmanlı Hâkimiyetinin Yeniden Tesisi (1739)", *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 2018, S. 33, s. 183.

³ İlber Ortaylı, *Gelenekten Geleceğe*, Ufuk Kitapları, İstanbul, 2002, s.14.

⁴ Murat Belge, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Kültür, C. 5, İletişim Yayınları, İstanbul, tarihsiz, s. 1290.

⁵ Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. (Çev.: Metin Kırıtlı), Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1993, s. 24.

⁶ Veli Onur Çelik ve Nefise Bulgu, "Geç Osmanlı Döneminde Batılılaşma Ekseninde Beden Eğitimi ve Spor", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2010, S.24, s. 137-147.

değerlendirilerek çoğunlukla tekkelerde⁷ yürütülürken, Tanzimat Dönemi'nde spor faaliyetleri, sporu savaş eğitimi odağından arındırıp Batı anlayışına benzer bir anlayışa kavuşturmaya başlasa da kısmen geleneksele bağlı kalınarak batıyla köprü kuran bir anlayış hâkim olmuştur⁸.

Sanayi Devrimi'nden sonra Avrupa'da işçi sınıfı tarafından boş vakitleri değerlendirmek üzere gelişen ve halk arasında yaygınlaşan spor,⁹ Osmanlı'da toplumun tarım toplumu olması ve Sanayi Devrimi'nin Avrupa ile aynı şekilde yaşanmaması sebebiyle benzer bir gelişim ve yaygınlaşma gösteremeyip¹⁰, spor faaliyetleri askeri talim olarak algılanmaya devam ederken, Gülhane Hatt-ı Hümayûnu'n ilanıyla birlikte ata sporları dışında ülkeye farklı spor dalları da girmeye başlamıştır. Bu dönemde beden eğitimi ve spor dersleri Batıdaki gibi hayatın içerisinde bir ders olarak görülüp ilk olarak askeri eğitim veren okullarda görülmüştür¹¹. Sporun sadece beden eğitimi çerçevesinde düşünüldüğü 1863-1903 döneminde Türk halkı sporu yakından tanıma fırsatı bulamasa da Müslüman ailelerin çocuklarının spora olan ilgisi bu dönemde başlamıştır. II. Abdülhamit Dönemi, eğitimde olduğu gibi spor ve beden eğitimi alanında da gelişmelerin yaşandığı bir dönem olmuştur.

23 Temmuz 1908'de Kanun-ı Esasi'nin yeniden ilan edilmesiyle başlayan II. Meşrutiyet Döneminde ise beden eğitimi dersi, spor faaliyetleri ve kulüpleşme açısından önemli bir dönemi oluşturmuştur. Bu dönemde okullarda beden eğitimine verilen önemin artmasının yanı sıra toplumda da spora yönelimini artırmak için bazı organizasyonlar, konferanslar, kulüpleşmeyi destekleme vb. faaliyetler gerçekleştirilmiştir¹², Avrupadakine benzer şekilde devlet tarafından yapılan

⁷ Spor Tekkesi, günümüzdeki adıyla spor kulübü anlamına gelmektedir. Osmanlı'da spor tekkeleri Orhan Bey döneminde kurulmaya başlamış ve birçok padişah tarafından desteklenmiştir. Gelirleri, padişah vakıfları veya özel vakıfların yardımlarıyla sağlanan tekkelerde, okçuluk, atıcılık, güreş ve binicilik yapılan sporlar arasında yer almış, askeri açıdan da stratejik olan tekkelere, becerikli ve bedenlen güçlü bireyler seçilmiştir. Haydar Gölbaşı, "Osmanlı Devleti'nde Spor Tekkeleri" *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2018, S.15, s. 51-52.

⁸ Cem Atabeyoğlu, "Türkiye'de Futbolun Tarihi: Futbol Kulüpleri Nasıl Doğdu?", *Toplumsal Tarih*, 2002, S. 102, s. 45.

⁹ Nejla Günay, "Osmanlı Devleti'nde Kurulan Spor Cemiyetleri ve Jimnastik Derslerinin Milliyetçilik Hareketlerindeki Rolü", *Belleten*, 2017, S. 292, s. 918.

¹⁰ Günay, "Osmanlı Devleti'nde Kurulan", s.918.

¹¹ Yıldız, *Türk Spor Tarihi*, s. 301.

¹² Tolga Şinforoğlu, "Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Çabaları ve Öncü Kuruluşlar (1908-1930)", *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2020, S.18, s.79.

düzenleyici hamleler doğrultusunda sporun halk arasında da yaygınlaşması devam etmiştir.

1920'li yıllarda sporda teşkilatlanma çabaları doğrultusunda bir cemiyet olarak Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) kurulmuştur. Bu dönemde sporun halk arasında yaygınlaşması, modern sporların yapılması, kadın, çocuk, genç gibi tüm toplum kesimlerinin spora katılımı, sporun bilimsel metotlarda okullarda yer alması önemsenmiş, spor milli benlik oluşturma aracı olarak görülmüştür. Sporun profesyonel bir yapıya kavuşması ise Cumhuriyet'in ilk yıllarında mümkün olabilmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ortaya çıkan yeni devlet, toplumun ve yönetimin modernleşmesi için eğitim, sağlık, kültür gibi alanlarda çaba göstermiş¹³, spor da modernleşmesi ve yaygınlaşması adına çalışma yapılan alanlardan biri olmuştur. TİCİ, uluslararası düzeyde spor organizasyonlarını devlet denetiminde yapan bir kuruluş olarak faaliyetlerine başlamışsa da zamanla faaliyetlerinde yetersiz kaldığı düşüncesi, 1929 Ekonomik Buhranı, dünyadaki siyasi yönelimler, 1930'lu yıllarda devletleşme ve milliyetçilik politikalarının etkisinin artırması gibi nedenlerle, CHF 1931 yılından itibaren sporla daha yakından ilgilenmeye başlamış ve sporu modern ülkeler düzeyinde yeniden organize etme gayretinde olmuştur. Bunun için pek çok ülke örnek alınmış, raporlar hazırlanmış ve yurt dışından uzmanlar getirtilmiştir. Resmi yollardan ülkeye davet edilen uzmanlardan biri de Alman Carl Diem olmuştur. Diem, Türkiye'de yaptığı araştırma ve incelemeleri sonucu 1933'te Türk Sporuna Hakkında Rapor isimli araştırmasını tamamlayıp hükümete sunmuştur. Bu rapor kapsamında ülkede beden eğitimi ve spor alanında bazı değişim ve gelişmeler yaşanmıştır.

TİCİ'nin 1936 yılında gerçekleştirilen Sekizinci Kongresi'nde Türk Spor Kurumu kurularak Türk sporunda yeni bir dönem başlamıştır. Bu dönemde Türk Spor Kurumu'nun Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağlanması ve tüm sporcuların Partiye kayıt olması sporda partinin etkisinin giderek güçlenmesine sebep olmuştur. İki yıl gibi kısa bir süre faaliyet gösteren Türk Spor Kurumu döneminde birçok olumlu gelişme yaşanmıştır. Kurum faaliyet gösterdiği süreçte her hafta Türk Spor Kurumu Dergisi adı altında bir dergi yayımlamış bu dergide devletin ve kurumun spor politikaları halka aktarılmıştır. 1936 Berlin Olimpiyatları'nda ilk altın madalyayı Türkiye adına güreşçi

¹³ İlber Ortaylı, *Cumhuriyetin Doğuşu Kurtuluş ve Kuruluş Yılları*, Optimum Basım, İstanbul, 2023, s. 8-9.

Yaşar Erkan kazanmıştır¹⁴. Kurum ara sıra basın tarafından eleştirilse de Türk sporunda birçok önemli gelişme ve ilklerin yaşandığı bir geçiş dönemi olarak dikkat çekmiştir. 1938 yılında Türk Spor Kurumu’nun yerine 18 Temmuz 1938 Tarih ve 3530 Sayılı yasa ile Başbakanlık makamına bağlı olarak Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulmuştur –ki bu çalışma 1938 yılı ile sınırlı olduğundan bu kurum hakkındaki gelişmelere yer verilmeyecektir- ve bu müdürlük Türk Spor Kurumu’nun malları ile hukuk ve haklarını devralmış, yeni bir dönemi başlatmıştır¹⁵.

Bu çalışmada “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Türkiye’de Spor, Sporda Teşkilatlanma ve Alman Etkisinde Türk Spor Kurumu Dergisi (1936-1938)” başlığı altında ilk olarak Osmanlı Devleti’nin son döneminde spor ve beden eğitimi faaliyetleri incelenmiştir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında Türk sporu, Atatürk’ün spora ilgisi ve spor anlayışı, eğitim politikaları içinde spor ve kadınların spora dâhil edilmesi ve sporda teşkilatlanma konularına değinilmiştir. Ardından Türk sporunu etkileyen diğer kurumlar, halkın spora katılımı, spor bayramları ve Türk sporcuların Olimpiyatlara katılımı konuları anlatılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde de Türk sporunda yabancı etkisi Alman uzmanlar özelinde incelenmiş, Carl Diem’in Türk Spor Hakkında Raporu’na değinilmiştir. Türk Spor Kurumu Dergisi incelenmiş ve nitel analize tabii tutularak bulgular değerlendirilmiştir.

AMAC

Bu çalışmada Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk sporunda yaşanan gelişme ve değişimler, sporun yeri ve önemi, sporun yaygınlaştırılması için yapılan çalışmalar, bu hususta devletin rolü, spor yönetiminin nasıl şekillendiği, bu bağlamda TİCİ ile Alman etkisinde kurulmuş olan Türk Spor Kurumu ve kurumun yayın organı olan Türk Spor Kurumu Dergisi incelenmiştir. Birinci elden kaynakların oldukça az olması ve bu kaynakların sporla ilgili hemen her çalışmada tekrar tekrar kullanılması ayrıca, Cumhuriyet döneminde Türk sporu ve teşkilatları hakkında kısıtlı kaynaklarla yapılan ilk çalışmaların önemli eserler olarak kabul edilmesi, kendilerinden sonraki çalışmaların daha derinlemesine ele alınmasını gerektirdiği kadar zorlaştıran bir unsur

¹⁴ Altın Madalya Kazanan Sporcular, <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/124/162/AltinMadalyaKazananSporcular> Erişim Tarihi: 12 Nisan 2023.

¹⁵ Kurthan Fişek, *Spor Yönetimi*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1980, s. 388.

olmuştur. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı; Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Spor Kurumu'nun kurulmasında önerileriyle etkili olan Carl Diem ve raporu doğrultusunda elde edilen bulguların derinlemesine incelenerek, rapor kapsamında ülkede beden eğitimi ve spor alanında ortaya çıkan değişme ve gelişmelerin ortaya konması, Alman etkisinde yayın hayatına başlayan Türk Spor Kurumu Dergisi ve Türk sporuna getirdiği katkıların tarih metodolojisi ile birlikte, içerik analizi ve nitel analiz yöntemiyle tespit edilerek akademik literatüre katkıda bulunmasını sağlamaktır. Carl Diem ve ortaya koyduğu rapor doğrultusunda Türk sporunda yaşanan gelişmeler Türk sporunun modernleşmesi sürecinin bir parçası olarak görülmüş, çalışma bu hipotez üzerine kurulmuştur. Ayrıca Türk Spor Kurumu Dergisi sporun yaygınlaşması ve Türk sporunun modernleşmesi konusunda istenilen sonucu vermiş midir? sorusuna cevap aranmış, bu da çalışmanın farklı bir yönünü ortaya koymuştur.

KAPSAM VE YÖNTEM

Çalışmada öncelikle birincil kaynaklara başvurulmuş, bu bağlamda arşiv belgeleri, TBMM Tutanakları, gazeteler, spor dergileri ile inceleme eserlerden faydalanılmıştır. Osmanlı Devleti'nin son döneminde spor faaliyetleri kısaca ele alındıktan sonra Birinci Bölüm'de, Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'de spor, Atatürk'ün spor anlayışı, Türk sporunu geliştirmek için çabaları, Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim politikaları içerisinde spor ve kadınların spor faaliyetlerine katılımına değinilmiştir. Ardından Türk sporunda teşkilatlanma TİCİ ve TSK özelinde anlatılmış, TİCİ ve TSK döneminde halkın spora katılımı, spor bayramları ve devletin de oldukça önemseydiği olimpiyat oyunlarına Türk sporcularının katılımının Türkiye'deki yansımaları ele alınmıştır.

Çalışmanın İkinci Bölümü'nde ise Türk sporunda yabancı etkisinin doğuşundan bahsedilmiştir. Türk sporunda etkili olan Alman uzmanlardan von der Goltz, Emanuel von Hoff, Kurt Dainas, Herbert Riedel ve Carl Diem ile ilgili bilgi verilmiştir. Bu kısımda Türk Spor Kurumu'nun kuruluşunda yönlendirmeleriyle etkili olan Carl Diem ve çalışmaları üzerinde detaylıca durulmuştur. Söz konusu iki bölümde de alan yazın taraması yapılmıştır. Tarihi kaynaklar taranarak literatüre uygun şekilde bu bölümler hazırlanmış, sentezlenmiş ve araştırmanın bulguları sonuç kısmında değerlendirilmiştir.

Türk Spor Kurumu Dergisi'nin künyesi ve yazar kadrosunun da ele alındığı bu bölümde ayrıca tarih disiplini ile birlikte sosyoloji ve diğer disiplinlerin de sıkça başvurduğu bir teknik olan ve son zamanlarda kullanımı artan nitel araştırma ve analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu sayede disiplinler arası işbirliği ile Türk Spor Kurumu Dergisi farklı bir perspektifle ve derinlemesine ele alınmıştır. Bu konuda yapılmış benzer çalışmalar bulunmakla birlikte¹⁶, Türk Spor Kurumu Dergisi'ni bu çalışmada olduğu gibi nitel bir araştırma türü olan içerik analizi yöntemi ile inceleyen bir çalışmaya literatürde rastlanılmamıştır. Yapılan içerik analizi neticesinde elde edilen bulgular dönemin spor anlayışı ve Carl Diem'in raporu doğrultusunda değerlendirilerek Türk sporunda Alman etkisinin hangi alanlarda, ne şekilde ve nasıl yansıdığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Nitel araştırma ve içerik analizinde, tıpkı nicel çalışmalarda olduğu gibi amaç, araştırmanın problemini yansıtmaktır. Araştırma probleminin saptanması, araştırmanın amacının belirlenmesi anlamını taşımaktadır. Araştırmanın alan yazını, araştırmanın konusu ile ilgili genel bir çerçeve oluşturur ve bu çerçeve kapsamında

¹⁶ Benzer çalışmalar gerekli bölümlerde ana metin içerisinde referans gösterilmekle birlikte şunlardır: Ali Emrah Tokatlıoğlu, *İki Dünya Savaşı Arası Dönemde Türkiye'de Spor ve Siyaset İlişkisi* adlı çalışmasında, I. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşı arası dönemde Türkiye'de siyasetin spor ile olan ilişkisini, Türk sporunda devletçi eğilimin ortaya çıkışını ve Almanya örneği ve Türkiye'ye davet edilen spor uzmanı Carl Diem'in etkisini ele almıştır. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul, 2012. Akçan ve Geçikli, *Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu* isimli kitabında Carl Diem tarafından 1933 yılında Türk Sporuna Hakkında Rapor ismiyle hazırlanan rapora arşivde ulaşarak raporun Türkçe çevirisini ve Türk sporundaki etkilerini aktarmışlardır. Rapordan esinlenilerek Türk sporuna getirilen düzenlemeler hakkında tespitlerde bulunmuşlardır. Salkımsöğüt Yayınları, 2016. Mutlu Türkmen, *Beden Terbiyesi: Erken Dönem Türk Spor Politikalarının Sosyo-Politik Temelleri* adlı sekiz bölüm halinde ele aldığı çalışmasında "Türkiye Cumhuriyeti'nin Siyasî ve İdeolojik Temelleri, Ekonomi Politikaları ve Çalışma Yaşamı, başlıklarını detaylandırmıştır. Bunun yanı sıra Atatürk'ün Spor Anlayışı, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Politikaları, CHP ve Hükümet Programlarında Beden Eğitimi ve Spor, Beden Eğitimi ve Spor Örgütlenmeleri, Beden Eğitimi ve Sporun Siyasal Toplumsallaşma İşlevleri, Beden Eğitimi ve Spor Politikalarında Yabancı Etkiler" başlıklarını detaylandırmıştır. Spor Yayınevi, 2018. Faruk Eken, "İlk Resmi Spor Dergisi: Türk Spor Kurumu Dergisi'ne Bir Bakış (1936-1938)", çalışmasında Türk Spor Kurumu Dergisi'ni incelemiştir. Çalışmasının sonucunda Türk Spor Kurumu Dergisi'nin Türk spor basınında ilk resmi dergi olmasının diğer dergilerden farklılaşmasında etkili olduğu belirtilmiştir. Yazar kadrosunun alanındaki uzman kişilerden oluşması ve derginin sadece bir havadis aktaran bir mecmua olmadığı aynı zamanda idealize edilmiş sporlarla halkın meşgul olmasını sağlamaya yönelik bir kamuoyu oluşturma çaba gösterdiği aktarılmıştır. *Belgi Dergisi*, C.2, S.20, Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, 2020, s. 2537-2552. Fatih Murathan ve Ayhan Tekin ise *Geçmişten Günümüze Türk Spor Teşkilatlanması* adlı çalışmalarında geçmişten günümüze Türk spor teşkilatlanmasının tarihsel süreçlerini incelemiştir. Çalışmada tarihten günümüze ülkemizde spor ve spor örgütlenmeleri açısından farklılaşmalar ele alınmıştır. *Sporunda Güncel Araştırmalar Gece Kitaplığı*, 2022.

araştırmacıya problemi belirlemesi konusunda yardımcı olmaktadır¹⁷. Nitel araştırmalarda doğrudan gözlem ve görüşmenin mümkün olmadığı hallerde çalışılan araştırma problemine ilişkin yazılı ve görsel materyallerden faydalanılabilir.

Tarihçiler ve arkeologlar geçmişe yönelik çalışmalarında yazılı kaynakların analizinden faydalanmakta, bu anlamda yazılı kaynak ve materyaller geçmiş hakkında bilinmeyen sunan çok değerli bilgi kaynakları oluşturmaktadır. Yazılı materyallerin analizini kapsayan yöntem ise belge incelemesidir. Hangi dokümanların veri kaynağı olarak kullanılabileceği ise araştırmanın amacı ile yakından ilgilidir¹⁸. Araştırmacı araştırma problemiyle ilgili olarak tarihsel verileri toplayabilir.

Tarihsel veri, geçmişe dönük önemli çıkarımlar elde edilmesinde yardımcıdır ve gazete, dergi, kitap gibi materyallerin taranmasını gerektirir. Tarihsel veri toplanmasında kullanılan veri kaynaklarından biri de dergilerdir¹⁹. Bu nedenle çalışmanın önemli bir kısmını oluşturan ve Atatürk Dönemi'nde Türk sporundaki değişimlerin anlaşılması ve Alman etkisinin yansımalarının değerlendirilmesi amacıyla 1936-1938 yıllarında faaliyet gösteren Türk Spor Kurumu Dergisi'nin sayıları, nicel araştırma yanında nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizine tabi tutulmuştur. Doküman incelemesi yapılırken ise aşağıdaki süreçler takip edilmiştir²⁰.

1. Araştırma amaçlarına uygun olarak dokümanlara ulaşmak,
2. Dokümanların özgünlüğünün kontrol edilmesi,
3. Dokümanları anlamak,
4. Verileri analiz etmek,
5. Verileri kullanmak²¹.

Bu yöntemde dokümanlardan elde edilen veriler isteğe bağlı olarak sayısallaştırılabilmektedir. Normalde nitel araştırmalarda incelenen verilerle ilgili sonuçlar düz yazı ile rapor edilebilirken, sayısallaştırma tamamen araştırmacının

¹⁷ Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 85.

¹⁸ Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel*, s.187-188.

¹⁹ Catherine Marshall ve Gretchen Rossman, *Designing Qualitative Research*, 4th Edition, USA, 1997, s. 107.

²⁰ Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel*, s. 193-201.

²¹ Türker Baş ve Ulun Akturan, *Nitel Araştırma Yöntemleri NVivo 7.0 İle Nitel Veri Analizi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s. 121.

tercihine bağlıdır. Araştırmacı, tercih ettiği veriyi sayısallaştırarak sunmak istiyorsa elde ettiği verileri sıklıklar ve yüzdeler yoluyla sunabilir²².

1. Var veya yok; eğer ilgili kategoriler dokümanda mevcut ise 1 değeri, mevcut değil ise 0 değeri verilerek kaç kez tekrarlandığı bulunabilir.
2. Yüzde dağılımı; var veya yok neticesinde belirlenen değerler toplanarak yüzdelik dağılımlar bulunur.

Doküman incelemesinde veri analizi, dokümanın seçilip ulaşıldıktan sonra yapılmaktadır. Araştırmanın konusuna göre seçilen dokümanlarda incelenecek kısımlar belirlenir. İncelenen bu kısımlar kategorileştirilerek temalar oluşturulur. Ardından analiz birimleri olan sözcükler, temalar, cümle veya paragraflar çıkarılır. Bunlar ilgili kategorilerin altına yerleştirilir ve sonrasında elde edilen bulgular sayılarak veya ilgili programlarda işlenerek frekanslar (sıklıklar) ve yüzdeler ile sayısallaştırılabilir. Bu sayısallaştırma aşaması nitel araştırmalarda şart değildir, tercihe bağlı olarak sunulabilir²³. Nitel verilerin analizinde sayısallaştırmadaki önemli amaçlardan biri sayısallaştırmanın güvenilirliği artırdığı düşüncesidir. İkinci amaç yanlışlığı azaltmasıdır. Yanlışlığın azaltılması demek ortaya çıkan sonuçların yorumlarının daha adil şekilde yapılması anlamına gelmektedir. Sayısallaştırmanın bir diğer amacı verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan temalar ve kavramlar arasında karşılaştırmaların yapılabilmesinde kolaylık sağlamasıdır²⁴.

Türk Spor Kurumu, kendi ismiyle anılan ilk dergisini 29 Haziran 1936 yılında çıkarmıştır. Kendisini, Türk Spor Kurumu fikir ve politikalarının yayın organı olarak gören bu dergi, ana materyal olarak tezin araştırma bölümüne ışık tutmuştur. Bu bağlamda nitel araştırma yöntemi ile araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İncelenen Türk Spor Kurumu Dergileri'nin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Ortalama sayfa sayıları, çıkış tarihleri, dergi kapaklarında yer alan görseller ve verdiği mesajların içerikleri nelerdir?
3. Dergilerde yer alan standart başlık kategorileri nelerdir?

²² Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel*, s. 200-201.

²³ Bilgen Kırıl, Nitel Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2020, S.15, s. 183.

²⁴ Yıldırım ve Şimşek, , *Sosyal Bilimlerde Nitel*, s. 242-243.

4. Alman uzman Carl Diem'in hazırladığı rapor doğrultusunda dergide yer alan başlıklar hangi konular çerçevesinde işlenmiştir?
5. İşlenen konuların dergilere göre dağılım sıklıkları ve yüzdeleri nelerdir?
6. Elde edilen bulgular ile uzman önerileri karşılaştırıldığında hangi alanlarda Kurum, uzman tavsiyelerini dikkate almıştır?
7. Dergilerde yer alan konuların işlenişi, Türk Spor Kurumu'nun kurulma amaç ve stratejileri ile benzerlik göstermekte midir?
8. Elde edilen sonuçlar, Alman etkisini göstermekte midir?

Bu yöntemde veri toplama sürecinde analize dâhil edilen veriler zamandan tasarruf da sağlamaktadır²⁵. Türk Spor Kurumu Dergisi, 1936-1938 yılları arasında toplam 122 sayı yayımlanmıştır. Araştırmada, çalışma örnekleminin tamamına ulaşılması amaçlanmış ve tüm sayıların kopyası Milli Kütüphane arşivinden temin edilmiştir. Ancak dergilerden 3'üne, Milli Kütüphane'de ve başka kurumlarda yer almamasından dolayı ulaşılamamış, toplamda 119 sayı incelenmiştir. 119 sayının basımında 64. ve 65. sayılar ile 120. ve 121. sayılar bir arada yayımlandığından analizde 117 adet dergi kullanılmıştır.

Çalışmada gerçekleştirilen içerik analizi kapsamında elde elden verilerin analizi için 'Statistical Package for the Social Sciences/Sosyal Bilimler için İstatistik Programı (SPSS)' kullanılmıştır. İçerik analizi; kalıpları, temaları ve anlamları tespit etmek amacıyla belirli bir materyalin dikkatlice ve sistematik biçimde incelenmesi ve yorumlanması olarak açıklanabilir. İçerik analizi; sosyoloji, psikoloji, eğitim, iletişim, gazetecilik ve sanat gibi pek çok sosyal bilim alanında geniş bir yelpazede farklı disiplinler tarafından kullanılmaktadır. Genel olarak bir kodlama ve veri yorumlama işlemi olarak karşımıza çıkmaktadır²⁶. Bu yöntem özellikle yazılı dokümanlar, fotoğraflar, video kayıtları ve resimler gibi materyallerin analizinde kullanılmaktadır. Mesajların anlaşılmasına imkân sağlayan sistematik ve nesnel bir teknik olarak

²⁵ Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel*, s. 242-243.

²⁶ Bruce Berg ve Howard Lune, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Çev. Ed.: Asım Arı). Konya, Eğitim Yayınevi, 2015. s. 380-381.

tanımlanmaktadır²⁷. Araştırmacı tarafından istenirse veriler sayısallaştırarak da analiz yapılabilmektedir²⁸.

Sayısallaştırma, görüşme, gözlem ve dokümanların incelenmesi yoluyla elde edilmiş verilerin, belirli süreçlerden geçirilerek rakamlara dökülmesi, içerik analizinde nitel verilerin nicelleştirilmesi olarak ifade edilir. Rakamlar genellikle nicel araştırma türleriyle anılıyor olsa da nitel verilerde bulunması da mümkündür. Basit yüzde hesapları, frekanslar ve sözcük sıklık hesapları şeklinde karşımıza çıkan sayısallaştırmada nitel veriler, yüzde, frekans gibi analizler içerik analizi şeklinde kullanılabilmektedir²⁹. İçerik analizinde ise sayılacak unsurlar, kelimeler veya terimler, temalar, karakterler, paragraflar, öğeler, kavramlar ve semantik şeklinde sıralanmaktadır³⁰. İkinci Bölümde mevcut teorilerden ve araştırmanın odak noktası ile ilişkili açıklamalardan elde edilmiş daha analitik kodları ve kategorilerin kullanımını içeren yönlendirilmiş içerik analizi kullanılmıştır³¹.

İçerik analizine uygun olarak dergilerde yer alan başlıklar analiz birimi olarak seçilmiştir. Her sayıda koyu harflerle ve büyük punto yazı tipi ile atılan başlıklara titizlikle bakılmıştır. Bu başlıklar daha önceden teorik kısma uygun olarak hazırlanan kodlama yönergesine belirli değişkenler/kodlar dikkate alınarak işlenmiştir. Veriler değişkenlerle/kategorilerle ilgili ise yani dokümanda var ise “1”, ilgili değil ise yani yok ise “0” şeklinde kodlanmış ve bu kodlama her değişken dikkate alınarak yapılmıştır. Örneğin bir başlık birden fazla değişkenle ilgili ise yani içeriğinde birden fazla temayı barındırıyorsa her bir değişkene 1 puan verilmiştir. Veriler, SPSS programına girilmiştir. Bu analizde dergi hikâyesi bölümünde yer alan başlıklar haricinde tüm başlıklar analize dâhil edilmiştir. Başlıkların incelenmesinde kullanılmak üzere araştırmacı tarafından kodlama formu geliştirilmiştir, yapılan çalışmalarla sadeleştirilmiş ve revize edilmiştir.

²⁷ Bruce Berg, *Research Methods for The Social Sciences*, ABD, Allyn & Bacon, 2006, s. 304-306.

²⁸ Murat Bayram ve Ali Yaylı, Otel Web Sitelerinin İçerik Analizi ile Değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.8, S.27, 2009, s. 15.

²⁹ Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel*, s. 242-243.

³⁰ Berg, *Research Methods*, s. 312.

³¹ Berg ve Lune, *Sosyal Bilimlerde Nitel*, s. 383.

Nicel araştırmalarda güvenirlik, veri toplama ve ölçüm aralarınnn etkililiği ile saęlanmakta³², ölçülmek istenen şeyin kararlı bir şekilde aynı sembolleri elde etmesini, aynı süreçlerin izlenmesi ve aynı ölçütlerin kullanılması halinde aynı neticelere ulaşılması olarak ifade edilmektedir. Bir diğer deyişle araştırmanın güvenilirliği araştırmanın yinelenebilir olup olmadığıyla yakından ilgilidir. Araştırma sonuçlarının farklı zamanlarda aynı sonuçları vermesi de güvenirlik olarak tanımlanmaktadır. Araştırmalardaki geçerlilik ise ölçülmek istenenin ölçülebilmesi anlamına gelmektedir. liğin doğruluğu, liğin gerçekten istenilen şeyi ölçüp ölçmediğini ortaya koyar. lme aracı, geliştirildiği konuda amaca yönelik ise geerlidir³³. Nitel araştırmalarda ise geçerlilik ve güvenirlik nicel araştırmalardaki gibi ele alınmamaktadır. Nitel araştırmalarda geçerlilik, inandırıcılık ve aktarılabirlik ile alakalı iken, güvenirlik tutarlılık ve teyit edilebilirlik anlamlarına gelmektedir³⁴. Bu araştırmada güvenirliğin sağlanması verilerin kodlanmasında araştırmacılar arası uzlaşı söz konusudur. Araştırmanın doküman incelemesi sonucu verilerin analizi aşamasında çıkarılan kategoriler ve alt kategoriler revize edilmiş ve son şekli verilmiştir. Kodlamalar Miles ve Huberman'ın güvenirlik formülüne göre hesaplanmış uyum %90 olarak belirlenmiřtir³⁵.

³² Atilla Yüksel, Akan Yanık ve Reyhan Ayazlar, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 63.

³³ Yüksel, Yanık ve Ayazlar, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, s. 67.

³⁴ Yıldırım ve şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel*, s. 265.

³⁵ Matthew Miles ve Michael Huberman, *Genişletilmiş Bir Kaynak Kitap Nitel Veri Analizi* (ev: Altun ve Ersoy) Ankara, Pegem Akademi, 2019, s. 55-58.

1. BÖLÜM

OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDEN CUMHURİYETİN İLK YILLARINA TÜRKİYE'DE SPOR VE BEDEN EĞİTİMİ

1. OSMANLI DEVLETİ'NİN SON DÖNEMİNDE SPOR VE BEDEN EĞİTİMİ

Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletler karşısında almış olduğu mağlubiyetler, Sanayi Devrimi'nin gerisinde kalmış olması, içeride ve dışarıda yaşanan sorunlar hem yönetsel hem de toplumsal açıdan bazı değişiklik ve yenilikleri gerekli kılmıştır. Tanzimat dönemiyle beraber modern devlet ve toplum yapısına kavuşma isteği yöneticiler, aydınlar ve halkın bazı kesimleri arasında yaygınlaşmıştır³⁶. Osmanlı Devleti'nin Avrupa'yı daha yakından takip etmesiyle atılan modernleşme adımları toprak odaklı yönetim anlayışından sıyrılıp nüfus odaklı yönetim anlayışına sahip uygulamaların artmasını sağlamış; halk sağlığı, eğitim, sosyal refah³⁷ gibi alanların yanı sıra sporda da kendini göstermiştir. Yapılagelen geleneksel sporların yanı sıra modern anlamda sporun hayata dâhil olduğu bu dönemde, jimnastik, atletizm ve futbol halkın ilgisini çekmeye başlamışsa da³⁸ spor faaliyetleri çoğunlukla İstanbul ile sınırlı kalmış, hatta faaliyetlerin çoğu azınlıkların eliyle yürütülmüştür.

Tanzimat Dönemi'nde sporda örgütlenmelerin seyri, sporu savaş eğitimlerinden arındırıp büyük ölçüde Batı'ya yöneltme şeklinde gerçekleşmeye başlamıştır. Osmanlı'da Batılılaşmanın ve Tanzimat Dönemi'nin uygulamalarının bir sembolü olan Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) 1 Eylül 1868'de Sultan Abdülaziz'in katıldığı bir törenle açılmış olup, spor tarihini ilgilendiren önemli olaylardan biridir³⁹. Mekteb-i Sultani⁴⁰, Türk sporunun Batıya açılmasında kapı olmuş,

³⁶ İlber Ortaylı, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu*, Optimum Basım, İstanbul, 2018, s. 76.

³⁷ Yiğit Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, s.42.

³⁸ Atabeyoğlu, "Türkiye'de Futbolun Tarihi", s. 45.

³⁹ Galatasaray Lisesi, <http://www.gsl.gsu.edu.tr/tr/tarihce/genel> (Erişim tarihi: 03.02.2020)

⁴⁰ Galatasaray Lisesi, Türkiye'de sporun gelişmesinde önemli rol oynayan spor adamı Selim Sırrı Tarcan'ı da yetiştirmiştir. Cevdet Arun, "Üstad Selim Sırrı Tarcan'ın Hayatını İncelemeye Devam Ediyoruz (Askeri Mühendis Mektebi Öğrenciliği)", *B.E.Ö.C.S.K.D. Spor Bilim Dergisi*, 1991, S.6, s.46-48.

Türk jimnastiğinde beden terbiyesinin doğmasına büyük katkıda bulunmuştur⁴¹. Bu tarihten itibaren Mekteb-i Sultani’de jimnastik dersleri düzenli olarak uygulanmaya başlamıştır. Ayrıca askeri okullarda da spor eğitimleri verilmiş, Kuleli İdadisi ve Mekteb-i Bahriye gibi okullarda jimnastik dersleri okutulmuştur⁴². Beden terbiyesi dersi 1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile tüm rüştiye mektepleri için zorunlu hale gelmiştir⁴³. Bu dersler vücut kusurlarını düzeltme ve iyileştirme odaklı kurgulanmıştır⁴⁴.

1870’li yıllarda Mekteb-i Sultani haricinde bazı diğer sivil okul ders programlarında da riyazat-ı bedeniye dersleri kendine yer bulmuş olsa da Mekteb-i Sultani Osmanlı Devleti’nde beden terbiyesine bu derecede önem verilen ilk sivil okul olmuştur⁴⁵. Eğitim alan öğrenciler tarafından yılsonunda yapılan halka açık gösterilerde öğrencilerin beden terbiyesi hususunda edindikleri hüneler sergilenmiş⁴⁶, bu dersler gayrimüslim öğrencilerin yanı sıra Müslüman öğrenciler arasında da ilgi görmüş ve dönem basınında Mekteb-i Sultani’de jimnastik öğretmeni olarak görev yapan Faik Efendi sık sık takdir edilmiştir⁴⁷.

Beden eğitimi faaliyetlerinde de dönemin eğitim anlayışı ile paralel olarak Fransızlardan etkilenildiği söylenebilir⁴⁸. Bu dönemde, Avrupa’dan Osmanlı okullarına askeri kökenli Jahn-Amaros Jimnastikleri⁴⁹ dâhil edilmiştir. Doğu’nun

⁴¹ Lise, Sadrazam Ali Paşa’nın sadrazamlığı zamanında Hariciye Nazırı Fuat ve Maarif Nazırı Saffet Paşa’nın çalışmasıyla açılmıştır. Okulun ilk jimnastik öğretmeni Mösyö Curel isimli bir Fransızdır. Mösyö Curel, Fransa’dan gelirken yanında jimnastik araçlarını da getirmiştir. Fethi İsfendiyaroğlu, *Galatasaray Spor Tarihi*, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 1952, s.12.

⁴² Kurthan Fişek, *Sporun Anatomisi*, Yazı Ses Görüntü Yayınevi, İstanbul, 2003, s.28.

⁴³ Betül Yazar, “Osmanlıdan Cumhuriyet Geçiş Süreci ve Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’inde Modern Sporun Kuruluşu”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmalar Dergisi*, 2014, Güz (21), s. 301-317.

⁴⁴ Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s.50

⁴⁵ Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s. 50-51.

⁴⁶ Atıf Kahraman, *Osmanlı Devleti’nde Spor*, Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995, s.641.

⁴⁷ Faik Ali (Üstünidman) (1859-1942) bilinen ilk Müslüman jimnastik öğretmenidir. Türkiye’nin yetiştirdiği ilk spor öğretmeni olarak büyük hizmetlerde bulunmuş, 1871 yılında Galatasaray’a öğrenci olarak girmiş, 1879 yılında Alman sefarethaneden gelen bir jimnastikçinin başkanlığında toplanan kurul önünde sınavdan geçerek okuduğu okulda jimnastik öğretmeni olmuştur. 1899-1900 yıllarında Avrupa’da Berlin, Leipzig, Paris ve Viyana’ya giderek buradaki spor okullarında incelemeler yapmış ve pek çok sporcunun yetişmesine katkıda bulunmuştur. Ayhan Dever, Ahmet İslam ve Şevval Sarı, “İlk Türk Beden Eğitimi Öğretmeni: ‘Şeyhül İdman’ Ali Faik Üstünidman”, *Journal of History School*, S.45, 2020, s.952-969.

⁴⁸ Kahraman, *Osmanlı Devleti’nde Spor*, s.628.

⁴⁹ Jahn-Amaros Jimnastiği, Friedrich Ludwig Jahn ve Albay Don Francesco Amaros’un etkileşiminden doğmuş bir spordur. Bu jimnastiğin adı, Jahn’ın Turner Akımı’nın kurucusu ve beden eğitimi ile

geleneksel teke tek mücadelelerinin yerini takım sporları almış, futbol ve basketbol gibi Batılı sporlar Osmanlı okullarının beden eğitimi derslerine dâhil edilmiştir⁵⁰. Batıda 1870’li yıllarda önemli bir yer edinen, spor yapmak amacıyla bir araya gelen kişilerin kurdukları kulüpleşme Osmanlı Devleti’ni de etkilemiş ve spor yapmak amacıyla Batılı anlamda Hobart Paşa⁵¹ tarafından 1872 yılında kurulan ilk spor kulübü The Imperid Yachting and Boating Club olmuştur. Fakat kulüp, o dönemde halktan gereken ilgiyi görmese de⁵² kulüpleşme çalışmaları devam etmiş 1880’de Hansons ailesi tarafından kurulan Kandilli Kriket Kulübü kurulmuştur⁵³.

II. Abdülhamit Dönemi’nde, Selanik, İzmir ve İstanbul’da Türk olmayan vatandaşlar tarafından sportif amaçlarla kulüpler kurulmuş⁵⁴, azınlıkların faaliyetleriyle Türk halkı futbol, tenis, kürek, voleybol, basketbol gibi kitle sporları ile tanışmıştır⁵⁵. Bu dönemde sporun kitlesel ilgiye konu olması daha çok futbol sayesinde olmuş ve Osmanlı Devleti’nde futbol azınlıklar arasında yaygınlaşmış, 1875’te Selanik’te, 1877’de İzmir’de azınlıkların kendi arasında oynadığı bir takım oyunu olarak dikkat çekmiştir⁵⁶. 1892 yılında açılan aşiret mekteplerinde ayak talimi dersleri yer almıştır. Özellikle çocuk terbiyesine yönelik kitaplarda beden terbiyesi konularına ağırlık verilmiştir. Okullarda jimnastik dersleri yaygınlaşmaya başlamış ve beden terbiyesi ile ilgili çeşitli telif ve tercüme kitaplarının sayısında artış gözlenmiş, spor ve beden eğitimi haberleri yazılı basında yer almıştır⁵⁷. Batı tarzı kulüpleşme örneği

savaşçılık arasında sebep sonuç ilişkisi kuran ilk kişi olması ve Amaros’un da, Jahn’ın etkisinde kalarak askeri jimnastiklere önem vermek suretiyle Paris’te kurduğu özel jimnastik okulunda beden eğitimi faaliyetlerini askerlik eğitimi ile bütünleştirmesinden gelmektedir. Sabri Özçakır, “100 Yıl Öncesinde Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretimi ve Günümüzdeki Yansımaları”, *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2015, C.26, S.1, s.18-25

⁵⁰ Kurthan Fişek, *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985, s.44.

⁵¹ Hobart Paşa, 1867 yılında Deniz Kuvvetleri’nin başına getirilen İngiliz emekli amiraldir. 1872 yılında The Imperid Yachting and Boating Club adıyla su sporları kulübünü kurmuştur. Kansu Şarman *Hobart Paşa’nın Anıları*, (Çev.: Derin Türkömer), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010, s.24-25.

⁵² Kahraman, *Osmanlı Devleti’nde Spor*, s. 638-639.

⁵³ *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 17, 19 Ekim 1936 s.5.

⁵⁴ İstanbul’da: Moda İngiliz Kulübü, İngiliz Rugby Club, Elpis, İmogene, Kadıköy İttihat Spor Kulübü, Provağrez, Galatasaray, Fenerbahçe, Anadolu İttihat Spor Kulübü, Gürbüzler, Hilal, Telefoncular vb.; İzmir’de: Pelops, Sporting Club, Apollon, Bornova, İskos, Midilli Karması, İzmir İdman Klübü vb. Kahraman, *Osmanlı Devleti’nde*, s. 638-639.

⁵⁵ Cem Atabeyoğlu, *Tanzimattan Cumhuriyete Spor, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul, C.6, 1985, s. 1474.

⁵⁶ Özbay Güven, “Türklerde Top Oyunları ve II. Abdülhamid Döneminde Futbol,” *Türk Yurdu Dergisi*, 2011, s.287.

⁵⁷ Akın, *Gülbüz ve Yavuz Evlatlar*, s. 51-52.

olarak spor kulüpleri kurulmuştur. Bu kulüplerden biri de 1894 yılında kurulan Football and Rugby Club⁵⁸ olmuştur. Kulüpleşme çabaları, Osmanlı'da geleneksel sporların yapıldığı tekke örgütlenmesinin⁵⁹ bırakılmasının göstergesi olmuştur⁶⁰. II. Abdülhamit'in her türlü toplanma ve örgütlenmeyi yasaklaması nedeniyle, 1899'da İstanbul'da spor hayatına başlayan ilk Türk futbol kulübü Black Stockings ile 1901'de kurulan Kadıköy Futbol Kulübü kapatılmıştır⁶¹. Dönemin getirdiği baskı pek çok toplumsal olay gibi futbol maçlarının da hafiyeler tarafından takip edilmesine⁶² ve zaman zaman yasaklanmasına sebep olsa da Akın, bu dönemde yapılan faaliyetleri anlatırken, sanılanın aksine II. Abdülhamit'in kalabalıkların bir araya gelmesi dışında spor faaliyetlerine karşı şahsi karşıtlığı olmadığını aktarmıştır. Dönemin spor ve beden eğitimi merkezi haline gelen Mekteb-i Sultani'nin bizzat padişahın himayesinde olması ve Saray Nazırı Osman Paşa tarafından kendisinden alınan izinle 1903 yılında Beşiktaş Basiret Osmanlı Jimnastik Kulübü⁶³ adıyla Beşiktaş Kulübü'nün kurulduğunu belirterek düşüncesini desteklemiştir⁶⁴. Beşiktaş'ın kuruluşunun ardından günümüzde de Türk sporunda öncü kulüplerden olan Galatasaray 1905'te, Fenerbahçe ise 1907'de kurulmuştur⁶⁵.

23 Temmuz 1908'de Kanun-i Esasi'nin yeniden ilan edilmesiyle başlayan II. Meşrutiyet dönemi, beden eğitimi dersi, spor faaliyetleri ve kulüpleşme açısından önemli bir dönemdir. Osmanlı Devleti'nde daha önce de değinildiği gibi beden eğitimi derslerinin bazı askeri okullara girişi 1908 yılından önce gerçekleşmiş ve bazı sivil okulların müfredatlarına da bu dersler eklenmiş olsa da dönemin malzeme ekipman yetersizliği ve beden eğitimi öğretmeni eksikliği nedeniyle genel olarak okullarda yaygınlaşması II. Meşrutiyet döneminde gerçekleşmiştir. Milli his yoksunluğunun

⁵⁸ Yunus Emre Karakaya ve Sebahattin Devecioğlu, "Erken Dönem Türk Tarihinden II. Meşrutiyet'e Kadar Spor Kulüplerinin Modernleşme Süreci", *Sportmetre The Journal of Physical Education and Sport Sciences*, S.18, 2020, s.106-121

⁵⁹ II. Selim döneminde tüm Osmanlı Devleti'nde yaygınlaşan spor tekkeleri, II. Abdülhamit döneminde önemini yitirmiştir. Osmanlı Devleti'nde ilk teşkilatlanma hareketlerinin başlangıcı olan bu tekkeler XX. yüzyılın başlarına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. Gölbaşı, "Osmanlı Devletinde Spor", s. 51-52.

⁶⁰ Atabeyoğlu, *Tanzimattan Cumhuriyete Spor*, s. 1475.

⁶¹ Ali Rıza Ertuğ, *Türkiye Futbol Tarihi 1890-1923*, BTGM Ankara Bölge Müdürlüğü Yayını, Ankara 1977, s. 9.

⁶² Güven, "Türklerde Top Oyunları", S.287.

⁶³ Valla Somalı, *Türk Sporunda 75 Yıl, Beşiktaş Spor Tarihi 1903-1978*, Beka Basımevi, İstanbul, 1978, s.9-10.

⁶⁴ Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s.54.

⁶⁵ Atabeyoğlu, *Tanzimat'tan Cumhuriyete Spor*, s.1474-1479.

kaybedilen savaşların nedeni olduğu düşüncesi ile her düzeyde okul müfredatına ‘gına, terbiye-i bedeniyeye, asker talimi, sıhhiyye, nişlan ve oyun’ gibi dersler eklenmiştir⁶⁶. Askerliği sevdirmek, yüceltmek, gençleri askerliğe hazırlamak amaçlı endahat gibi doğrudan askeri nitelikli derslerin yanında beden eğitimi dersleri de hücum emri, esir almaca, sancak, nişan tufengi gibi askeri oyunlarla süslenmiştir⁶⁷.

II. Meşrutiyet döneminde eğitimde beden eğitimine verilen önemin artmasının yanı sıra toplumda da spora yönelimini artırmak için bazı organizasyonlar, konferanslar, kulüpleşmeyi destekleme vb. faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Selim Sırrı (Tarcan)⁶⁸ subay olarak görev yaptığı dönemde ulusal ve uluslararası müsabakalar ve organizasyonlar ile ilgili de faaliyetler sürdürmüştür. Bu kapsamda Olimpiyat Oyunları fikrinin yaratıcısı olan Baron Pierre de Coubertin ile görüşmüştür. 21 Aralık 1908 tarihli Stamboul Gazetesi’nde IOC başkanı Coubertin’in Selim Sırrı Bey’in sportif yeterliliğini ve sporun yararlarını ülkesinde yayma konusundaki kararlılığını takdir etmiş, olimpiyat oyunlarında Türkiye’yi kimin temsil edeceğinden sorumlu olan Milli Olimpiyat Komitesi’nin organizasyonu ve başkanlığında O’na güvendiği haberine yer verilmiştir⁶⁹.

Osmanlı Olimpiyat Komitesi’nin kuruluş tarihi ile alakalı farklı görüşler olsa da Selim Sırrı Bey’in yazı ve beyanatları 1908 yılını işaret etmektedir⁷⁰. Mekteb-i Sultani’de jimnastik dersleri alan Selim Sırrı Bey, bu dönemde okullarda spor ve jimnastiğin simgesi haline gelmiştir. Beden terbiyesi üzerine Servet-i Fünun ve İkdam gazetelerinde makaleler yazmasıyla İstanbul’da tanınır hale gelen Selim Sırrı Bey, II.

⁶⁶ Maarif-i Umumiye Nezareti Mekâtib-i İbtidaiye Ders Müfredatı, Matbaa-ı Amire, İstanbul, 1330, s. 111-112.

⁶⁷ Mehmet Öz Alkan, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Modernleşme ve Eğitim”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 6, S. 12, 2008, s. 62.

⁶⁸ Selim Sırrı Tarcan, 1874’te Larissa’da dünyaya gelmiş, 1881’de kayıt olduğu Mekteb-i Sultani’den jimnastik dersi dışındaki derslerde başarısız olması sebebiyle ayrılarak Askeri Mühendis Mektebi’ne girmiştir. Orduda kolağası (yüzbaşı) olan Selim Sırrı 1907’de Olimpiyat fikrinin mucidi Baron Pierre de Coubertin ile tanışmıştır. 1909’da siyaset ile uğraşması sebebiyle Paris’e sürgün edilmiş ancak Paris yerine İsveç’e giderek orada modern jimnastik eğitimi almak istediğini iletmesi üzerine, 18 ay kaldığı İsveç’te modern jimnastiğin temel ilkeleri ve Ling Jimnastiğini öğrenmiştir. Berlin’deki IOC toplantısına katılan Selim Sırrı, ordudaki görevinden istifa ederek Maarif Nazırı Emrullah Efendi tarafından bazı sivil okullarda öğretmen ve müfettiş olarak görevlendirilmiştir. Mehmet Ali Gökaçtı, *Bizim İçin Oyna*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008, s. 41-42.

⁶⁹ Tolga Şinoforoğlu, “Türkiye’nin Erken Dönem Olimpik Serüveni ve Ay-Yıldız’ın Olimpiyat Oyunları’nda İlk Resmi Temsili (1896-1921)”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, S.18, 2020, s.38.

⁷⁰ Şinoforoğlu, “Türkiye’nin Erken Dönem”, s.40.

Meşrutiyet öncesi dönemde Aşiret Mektebi⁷¹, Darüşşafaka Mektebi⁷², Mühendishane-i Berri Hümayun⁷³, Mercan İdadisi, Kadıköy Darülrifan, Debistan-ı İraniyan gibi okullarda jimnastik öğretmeni olarak görev almıştır⁷⁴. Bunun yanı sıra Rıza Tevfik ile beraber hususi bir beden terbiyesi okulu açmak amacıyla yurt dışından malzemeleri temin ederek 1908 yılında “Terbiye-i Bedeniye Mektebi”ni açmıştır⁷⁵. 1909 yılından sonra İsveç’e subay olarak gönderilen Selim Sırrı Bey, yurda döndükten sonra Maarif Nazırı Emrullah Efendi tarafından beden eğitimi müfettişliğine atanmıştır⁷⁶. Selim Sırrı Bey, Maarif Nazırı’na Mekteb-i Sultani’den başka hiçbir sultanide jimnastik dersinin olmadığını hatta kız mekteplerinde adının bile duyulmadığını, bu durumda neyi teftiş edeceğini sorduğunda, Nazır, Selim Sırrı’ya hem müessis hem de müfettiş olacağını ve terbiye-i bedeniye derslerinin verilerek muallim yetştirilmesi gerektiğini söylemiştir⁷⁷. Bu doğrultuda yeniliklere açık kişiliğiyle, beden terbiyesi öğretmeni yetiştirmek, topluma vücut idmanlarının önemini anlatmak amacıyla konferanslar düzenlemek, beden terbiyesi derslerini kız okulları müfredatına dâhil etmek gibi önemli faaliyetlerde bulunan⁷⁸ ve beden terbiyesi ve spor alanında ilk kitapların da yazarı olan Selim Sırrı Bey, Türkiye’deki okullarda beden eğitimi ile ilgili hem ilk düzenlemeleri yapmış hem de teftiş etmiştir⁷⁹.

II. Meşrutiyet’in ilanıyla ortaya çıkan özgürlükçü atmosferle birlikte, fizik kültür anlayışını sahiplenen Donanma-yı Osmanî Muavenet-i Millîye Cemiyeti ve Müdafaa-i Milliye Cemiyeti gibi cemiyetler kimi zaman spor kulüplerini desteklemiş, kimi zaman da spor yarışmaları düzenlemiştir⁸⁰. Bu dönemde, spor kulüpleri de çeşitli organizasyonlar çerçevesinde toplanmıştır. XX. yüzyılın ilk çeyreğinde spor kulüpleri kendi aralarında müsabakalar düzenlemeye başlamışlardır. Bu doğrultuda ilk federatif

⁷¹ Selim Sırrı Tarcan, “İdman Âleminde Kırk Sene”, *Terbiye ve Oyun*, C.2, S. 9, 1922, s. 63.

⁷² BOA, MF. MKT, Yer Bilgisi: 1056-20, Belge Tarihi: H-19.04.1326.

⁷³ Tarcan, “İdman Âleminde” s. 139-142.

⁷⁴ Vildan Aşır Savaşır, *Dost Gözile 75 Yaşında Genç Selim Sırrı Tarcan*, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1950, s. 53-71.

⁷⁵ Şinoforoğlu, “Türkiye’nin Erken Dönem”, s.38.

⁷⁶ Selim Sırrı Tarcan, *Hatıralarım*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1946, s.12.

⁷⁷ Kahraman, *Osmanlı Devleti’nde Spor*, s. 665.

⁷⁸ Şinoforoğlu, “Türkiye’de Beden Eğitimi”, s. 73-105.

⁷⁹ Kitaplarından bazıları; Alman Jimnastikleri ve Jean (1913); Terbiye-i Bedeniye (İsveç Usulü ve Oyunları, 1915); Prag Spor Pedagojisi Kongresi ve Seyahat İntibaları (1925); Muallimlere Terbiye-i Bedeniye (1926); Terbiye-i Bedeniye Tarihi (1928); Terbiye-i Bedeniye Nazariyatı ve Usul-i Talim (1919). Cavit Binbaşıoğlu, *Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1995, s. 101.

⁸⁰ Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s. 137.

örgütlenme olan İstanbul Futbol Birliği (1903-1910) kurulmuştur. Galatasaray, Kadıköy, Elpis, Moda, Fenerbahçe, Strugglers, Yasson, Dark ve Tatavla gibi spor kulüplerinin üye olduğu bu örgütlenme, kulüplerin sistemsiz karşılaşmalar yapmasını önleyerek bir plan dâhilinde müsabakalar gerçekleştirmesine olanak sağlamıştır⁸¹. 1910 yılına kadar faaliyetlerine devam eden İstanbul Futbol Birliği, kapatılarak yerini İstanbul Kulüpler Ligi'ne (1910-1914) bırakmıştır. Bunların yanı sıra Cuma Ligi (1913-1915), Cuma Birliği (1915-1919), Türk İdman Birliği (1919-1923), Pazar Ligi (1920-1922) de spor kulüplerini lig organizasyonu şeklinde örgütlemek amacıyla kurulmuştur⁸². Ancak bu örgütlenmeler profesyonel anlamda olmamış, kısıtlı faaliyetlerle yetersiz kalmışlardır.

XX. yüzyılın ilk çeyreğinde futbol ve güreş alanında da Avrupa ve Amerika'da çeşitli müsabakalara katılım sağlanmış, Olimpiyat Oyunları'na Osmanlı Devleti adına sporcular gönderilmiştir. Galatasaray, 1911'de Macaristan'da Ferençvaroş ve Klojvar takımlarıyla müsabakalara katılmış, dönüşte de Bükreş'te, Bükreş karmasında bulunmuştur. Futbolda yurt dışına ilk çıkış bu müsabakalar ile olmuştur⁸³. Gerçekleştirilen ilk Dünya Güreş Şampiyonası'na ünlü Türk pehlivanlarından Kara Ahmet katılmış ve bütün rakiplerini yenerek dünya şampiyonu olmuştur. Dünya şampiyonluğundan sonra şampiyonlar şampiyonluğu unvanını alabilmek için Fransız güreşçiler ile karşılaşmış dört müsabaka neticesinde bu unvanı da elde etmeyi başarmıştır. Türk pehlivanlarından Adalı Halil, Madralı Ahmet, Filiz Nurullah, Koç Mehmet, Kara Ahmet, Ali Ahmet, Kara Mustafa, Kızılcıklı Mahmut ve Koç Ali gibi pehlivanlar Avrupa ve Amerika'daki müsabakalarda başarılarını ortaya koymuşlardır. Adalı Halil, Koca Yusuf, Kurtdereli Mehmet, Hergeleci İbrahim gibi ünlü Türk pehlivanları yapmış oldukları müsabakalar neticesinde '*Türk gibi kuvvetli*' sözünü dünyaya kabul ettirmişlerdir⁸⁴. Olimpiyat Oyunları ile ilgili çalışmalara devam edilmiş gazete ve dergilerde sporcuların olimpiyatlara katılımı için ilanlar yayımlanmıştır. Bu ilanlara başvuran Robert Koleji öğrencileri Vahram Papazyan ve Mıgırdıç Mıgıryan,

⁸¹ Kurthan Fişek, *Türkiye'de Spor Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983, s.2178.

⁸² Yazar, "*Osmanlı'dan Cumhuriyete*", s.301-317.

⁸³ Atabeyoğlu, *Tanzimattan Cumhuriyete Spor*, s. 1490-1499.

⁸⁴ Ruhi Sarıalp, *Düşünceler ve Denemeler Tarih, Kültür, Spor*, Temel Yayınları, İstanbul, 2001, s.33.

1912 Stockholm Olimpiyat Oyunları'na atletizm branşında katılarak Osmanlı Devleti'ni Olimpiyat Oyunları'nda temsil eden ilk ve son atletler olmuştur⁸⁵.

1913 yılında çıkarılan Tedrisat-ı İptidaiye⁸⁶ ile ilköğretim programlarında da Terbiye-i Bedeniye ve Mektep Oyunları dersi yer almıştır. Bu gelişmelere ek olarak Selim Sırrı Bey'in girişimleriyle kız ve erkek beden terbiyesi öğretmenlerini yetiştirmek amacıyla bir beden terbiyesi okulu açılması 1913 yılının sonlarına doğru planlanmış olmakla birlikte Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte bu girişim sonuçsuz kalmıştır⁸⁷. Darülmuallimatların 1915 yılındaki ders programlarında terbiye-i bedeniye dersleri yer almıştır⁸⁸.

1916 yılında Selim Sırrı Bey önderliğinde İstanbul Darülmuallimin'i tarafından nesillerde sağlam düşüncenin sağlam, zinde ve sağlıklı bir vücutta gelişebileceği düşüncesinden hareketle beden terbiyesini teşvik etmek amacıyla ilk İdman Bayramı düzenlenmiştir⁸⁹. İdman Bayramı kutlamalarındaki milli heyecanı artırmak, bayramı her yıl tekrarlamak amacıyla İsveçli Felix Korling tarafından bestelenen '*Dağ Başını Duman Almış*' marşı ilk kez icra edilmiştir⁹⁰. O dönemde yayımlanan Tedrisat Mecmuası ilk İdman Bayramı'nın Avrupa'da gelenek haline geldiğini, kız erkek tüm çocukların bulundukları yerlerin spor mahallerinde toplanarak eğitim bakanı, müdürler, öğretmenler, anne babalar ve halktan misafirler karşısında jimnastik hünerleri gösterdiklerini belirtmiştir. Osmanlı Devletinde İdman Bayramlarını tesis etmek için 29 Nisan 1916'da jimnastik ve spor müsabakaları tertiplendiğini aktaran mecmuada bu müsabakalar şöyle anlatılmaktadır:

"Darülmuallimin'den muallimleri Selim Sırrı Bey refakatinde iki yüz talebe, marş söyleyerek geçmişler, onları diğer okullar izlemiş, Selim Sırrı Bey'in "Hazır ol!" emriyle askeri mızıkası padişahın marşını çalmış, mızıkaya susunca, jimnastikler

⁸⁵ Şinforoğlu, "Türkiye'nin Erken Dönem", s.21-55.

⁸⁶ İlköğretim Geçici Kanunu. Bu kanun, ilköğretimin zorunluluğunu ve parasız olduğunu ilk kez hükme bağlamıştır. Kanun, okulların kurumsal yapısına önemli bir değişiklik getirmiştir, iptidai ve rüşdi adıyla olan okullar birleştirilmiş ve Mekatib-i İptidaiye-i Umumiye adını almışlardır. Arzu Nurdoğan, *Osmanlı Modernleşme Sürecinde İlköğretim (1869-1922)*, İstanbul, 2005, s. 743.

⁸⁷ Mustafa Ergün, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)*, Ocak Yayınları, Ankara, 1996, s.323.

⁸⁸ Şinforoğlu, "Türkiye'de Beden Eğitimi", s.85.

⁸⁹ Tarcan, *Hatıralarım*, s.55. Ayrıca Bkz: BOA MF.MKT 1215.53 26C-1334, BOA MF.MKT 1216.34 24B-1334.

⁹⁰ Özbay Güven, "Osmanlı'dan Cumhuriyete Gençlik ve Spor Bayramları", *Toplumsal Tarih*, S. 65, 1999, s. 33.

başlamıştır. Küçüklerin kol, gövde, bacak, hareketleri, harekât-ı teneffüsiyeleri, oyunları kusursuz denecek kadar mükemmel idi. (...) Yüz metrelik sürat yarışına on efendi iştirak etmişti. Çıkışlar ve koşuların usule muvafık olduğu görülmüyordu. Birinci gelen yüz metreyi on dört saniye kat etti ki bu muvaffakiyeti gösteren gençler Avrupa'da dört senede bir muhtelif payitahtlarda yapılan Olimpiyat müsabakalarına gidebilmek hakkını iktisap ederler. En son bir numune futbol oyunu oynadılar. Oyun kırk beş dakika sürdü ve bir tarafın "gol" yapması ile neticelendi (...)⁹¹."

1916 yılında gerçekleştirilen İlk İdman Bayramı'nın başarı ile sonuçlanması neticesinde İstanbul Darülmuallimin'in öncülüğünde her sene Mayıs'ın birinci Cuma günü bir 'İdman Bayramı'⁹² tertiplenmesine karar verilmiştir⁹³.

Birinci Dünya Savaşı Osmanlı Devleti açısından zorlayıcı geçerken birçok değişikliği de beraberinde getirmiştir. Birinci Dünya Savaşı'na İttifak Devletleri bloğunda katılan Osmanlı Devleti'nin Almanya ile ilişkisi diplomatik ve askeri ilişkinin ötesine geçmiş Alman sanayisi ve ideolojisi çeşitli alanlarda model alınmaya başlanmıştır⁹⁴. Almanya ile kurulan ittifak neticesinde müttefik ve düşman olunan tüm devletler ile ilişkiler yeniden gözden geçirilmiş; savaşın karşı tarafında bulunan İngiliz, Fransız, Rus ve İtalyan okulları kapatılmış⁹⁵, Almanya'dan eğitimci ve uzmanlar getirtilerek eğitim sistemi yeniden düzenlemeye çalışılmıştır. Örneğin izcilik eğitimi için, jimnastik öğretmenlerinin verdikleri eğitimlerin yetersiz görülmesinin de etkisiyle von Hoff isimli bir Alman subay⁹⁶ görevlendirilmiştir⁹⁷. Eğitimde artık kendini göstermeye başlayan Alman etkisi, spor alanında ilerleyen yıllarda kendini

⁹¹ "İlk İdman Bayramı", *Tedrisat Mecmuası Nazariyat ve Muamelat Kısmı*, C.6, 1332, s.283-286.

⁹² Birinci Dünya Savaşı esnasında 1 Mayıs 1917'de ikinci İdman Bayramı Kadıköy İttihat Spor Kulübü sahasında düzenlenmiş, 1918 ve 1919 yıllarında da sönük de olsa kutlamalar devam ettirilmiştir. 1920'de İstanbul'un işgal edilmesi neticesinde bayram kutlanmamıştır. Bkz. Güven, "Osmanlı'dan Cumhuriyete", s.33 ve Sadık Sarısaman, "Birinci Dünya Savaşı Sırasında İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Dernekleri", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulamaları Dergisi*, S.11, 2000, s. 439-501.

⁹³ Güven, "Osmanlı'dan Cumhuriyete", s. 33.

⁹⁴ Ortaylı, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu*, s.7-11.

⁹⁵ Nühret Eren, "Türk Milli Eğitiminde Yabancı Okullar" *İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul, 1994, s.84.

⁹⁶ Osmanlı Genç Dernekleri Müfettiş-i Umumiliği'ne getirilen Van Hoff, henüz askerlik çağına gelmemiş gençlerin bilgili, fiziken gelişmiş, sıhhatli, gerekli askeri eğitimi almış milis kuvvetler şeklinde yetiştirilmesi için çaba harcamış ve Almanya'dan getirtilmiş bir uzmandır. Sarısaman, "Birinci Dünya Savaşı" s. 440.

⁹⁷ Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Akademi, 2009, s. 294-295.

daha da hissettirmeye başlayacaktır. Sporda kurumsal yapılanma ise, devlet desteği ile Cumhuriyet Dönemi'nde mümkün olacaktır⁹⁸.

2. CUMHURİYETİN İLK YILLARINDA TÜRKİYE'DE SPOR (1923-1936)

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde her alanda başlayan yenileşme hareketleri, Türk sporunda da önemli gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Beden eğitimi ve spor alanında yaşanan gelişmeler, Osmanlı Devleti'nden devralınan spor birikimiyle başlamıştır. Cumhuriyet döneminde bu birikim, milletleşme, vatandaş ile devletin bütünleşmesi, milli şuurun oluşması gayretleri çerçevesinde çağdaş bir anlayışa ve yöntemle kavuşmuştur⁹⁹. Savaştan çıkan toplumda bireyin vatan için sağlığını koruma düşüncesi yerini kendisi için sağlığını koruma anlayışına bırakmış bu da sporun her alanda önemsenmesine yol açmıştır. Beden eğitimi ve spor dersleri okullarda da önemsenen alanlar arasına girmiş ve yine bu dönemde spor kulüplerinde artış sağlanmıştır.

Çalışmanın bu kısmında öncelikle Atatürk'ün spor anlayışı ele alınmış, bu alanda desteklediği çalışmalar, Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim politikaları içerisinde spor ile kadın ve spor konularına değinilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında spor ve sporda teşkilatlanma noktasında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı ve Türk Spor Kurumu, Türk sporunu etkileyen diğer kurumların çalışmaları, TİCİ ve Türk Spor Kurumu döneminde halkın spora özendirilmesi ve spor bayramları ile Türk sporcuların olimpiyatlara katılımı da bu bölümde ele alınmıştır.

2.1. Atatürk'ün Spora Olan İlgisi, Spor Anlayışı ve Türk Sporunu Geliştirmeye Yönelik Çabaları

Spora olan ilgisinin gelişmesinde Selânik Askerî Rüştiyesi'nde okuduğu dönem jimnastik öğretmeni olarak görev yapan Teğmen Habip Bey'in katkısı olduğu anlaşılan Mustafa Kemal, öğrencilik döneminde cirit, güreş ve binicilik sporlarına ilgi duymuştur. Manastır Askerî İdadisindeki öğrencilik yıllarında jimnastik derslerinde,

⁹⁸ Çelik ve Bulgu, "Geç Osmanlı Döneminde", s. 146.

⁹⁹ Ayşegül Şentürk, "Milletleşmede ve Çağdaşlaşmada Milli Bayram Kutlamalarının Rolü: Isparta Örneği (1925-1940)", *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2021, S. 54, s. 179.

İstanbul Harp Okulu ve Harp Akademisi'nde ise talim ve tatbikat derslerindeki başarısı dikkat çekmiştir¹⁰⁰.

Güreşe olan ilgisi çocukluk ve gençlik yıllarında başlamış olan¹⁰¹ Mustafa Kemal, arkadaşı Nuri (Conker) ile de güreş maçları yapmış¹⁰² ve en sevdiği spor dalının serbest güreş olduğunu; Türk milletinin doğuştan sporcu özelliklere sahip olarak Türk askerinin, köylüsünün dik omuzlan, iyi, kusursuz oluşmuş kasları, keskin yüz çizgileri, kavruk tatlı renkleriyle insan ruhuna neşe ve güven verdiğini, yeni yürümeye başlayan köy çocuklarını bile harman yerlerinde güreşirlerken görmenin mümkün olduğunu yaptığı konuşmalarda ifade etmiştir¹⁰³. Atatürk'ün Çankaya Köşkü'ne muhafız erleri davet edip onları kilo ve boylarına göre eşleştirip kendi hakemliğinde güreştirdiği de bilinirken¹⁰⁴ Atatürk Orman Çiftliği'nde yürüyüş yaptığı sırada karşılaştığı kendisini tanımayan işçi ile güreşe tutuşması Yaveri Cevat Abbas Gürer tarafından anlatılmıştır¹⁰⁵. Atatürk, güreş sporuyla ilgilenen milli sporcularla da ilgilenmiş müsabakalarını yakından takip etmiştir. Cumhurbaşkanlığı döneminde köşke davet ettiği güreşçilerle arasındaki iletişimde güreşe olan ilgisi açıkça görülmüştür. O dönem İtalyanlara karşı galibiyet kazanan milli güreşçi Mehmet (Çoban)'a herkesi kolayca yendiğini, güreşte kendisini yenip yenemeyeceğini sormuş, Çoban "Sizi bütün cihan yenemedi Paşam ben nasıl yenebilirim"¹⁰⁶ cevabını vermiştir. Güreş sporuyla ilgilenen sporcuları da takdir eden Atatürk, 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'nda Türkiye'yi temsil ederek Türkiye'ye ilk altın madalya kazandıran, Türk güreşçi Yaşar Erkan'a "*Kendin küçüksün ama memleket için çok büyük iş yaptın artık ismin Türk spor tarihine geçti, çok yaşa Yaşar*"¹⁰⁷ cümlesi, spor tarihinde yerini almıştır.

Haluk San'ın eserinde belirttiğine göre Atatürk'ün ilgilendiği sporlar arasında güreş dışında futbolda yer almaktadır. 1922 yılında yapılan Başkumandanlık Meydan

¹⁰⁰ Fehmi Tuncel, "Atatürk, Gençlik ve Spor", *Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.1, S.1, 2003, s.9-10.

¹⁰¹ Haluk San, *Türk Spor Tarihinde Atatürk*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1999, s. 11.

¹⁰² Yaşar Gürsoy, *Atatürk ve Can Yoldaşı Nuri Conker*, Alfa Basım Yayın, İstanbul, 2011, s.114.

¹⁰³ Ferit Celâl Güven, "Gömlek", *Yücel Dergisi*, C.10, S.57, 1939, s. 130.

¹⁰⁴ Ferit Celâl Güven, "Atatürk ve Türk Eri", *Beden Terbiyesi ve Spor*, 10 Teşrinisânî 1939.

¹⁰⁵ Turgut Gürer, *Atatürk'ün Yaveri Cevat Abbas Gürer, Cepheden Meclis'e Büyük Önder ile 24 Yıl*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018, s.349-351.

¹⁰⁶ Cemal Tuzcuoğulları, Barbaros Tuzcuoğulları ve Tarkan Tuzcuoğulları, *Atatürk ve Spor*, Takav Matbaacılık, Ankara, 2001, s. 63-64.

¹⁰⁷ Tuzcuoğulları vd. *Atatürk ve Spor*, s. 89.

Muharebesi öncesi Akşehir’de futbol müsabakasına katılmış, 1923 yılında ise Trabzon İdman Grubu fahri başkanlığını kabul etmiş ve başarı dileklerinde bulunduğu bir telgraf çekmiştir¹⁰⁸. İzciliğe de ilgi duymuş ve Türkiye’de izcilik faaliyetlerinin gelişmesi amacıyla girişimlerde bulunmuştur. Vatan savunması bakımından oldukça önemli gördüğü anlaşılan¹⁰⁹ izcilığe ilgisini, 1 Mart 1923 tarihinde İstanbul Türk İzçileri Ocağı’na çektiği ve onların başbuğluk teklifini kabul eden telgraftan anlamak mümkündür¹¹⁰. Milli Mücadele yıllarında özellikle İstanbul’daki azınlıkların ve işgal kuvvetlerinin izci gruplarına sahip olmaları, bunların milli birlik ve beraberliği zedeleyici faaliyetlerde bulunmalarına karşı önlem alınmasını gerektirmiş¹¹¹, söz konusu dönemde izcilik bu sayede ilk defa kanuna uygun olarak eğitim kurumları içinde ele alınmıştır. Sonraki yıllarda ise İstanbul ve Anadolu’daki okullarda izcilik şubeleri açılmıştır. 1935’te Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Beden Eğitimi ve İzcilik Müdürlüğü kurularak izcilik faaliyetleri bir devlet birimi himayesinde faaliyetlerine başlamıştır¹¹². Okçuluk sporu da Atatürk’ün ilgi duyduğu sporlardan biri olmuştur. Atatürk tarafından okçuluk milli bir spor olarak benimsenmiş ve canlandırılması için çalışılmıştır. Mustafa Kemal (Atatürk), 1923’te TİCİ’ye dâhil olacak şekilde Okçuluk Federasyonu’nun kurulmasını desteklemiştir. 1937’de Vakkas Okatan, İbrahim ve Bekir Özok, Halim Baki Kunter, Necmettin Okyay, Hâfız Kemal Gürses’in de gayretleriyle Beyoğlu Halkevi altında Ok Spor Kurumu kurulmuştur¹¹³.

Atatürk; sporla ilgili olarak beden terbiyesinde kabiliyeti artmış bahtiyar, kuvvetli bir nesil yetiştirmenin cumhuriyet politikaları içinde yer aldığını belirterek, her ulusun, çocuklarının sağlıklı olması için yaşadığı bölgenin sıhhi şartlarını temin etmesinin en birinci vazifesi olduğunu¹¹⁴ belirtmiştir. Atatürk sporda başarılı olmak için bütün milletçe sporun mahiyeti ve kıymetinin anlaşılacak onu kalpten sevmek ve onu vatani vazife telakki etmek gerektiğini ifade etmiştir¹¹⁵. Sporun hangi maksatlara

¹⁰⁸ San, *Türk Spor Tarihinde*, s. 74-81.

¹⁰⁹ Tuzcuoğulları vd., *Atatürk ve Spor*, s. 78.

¹¹⁰ San, *Türk Spor Tarihinde*, s. 86.

¹¹¹ Kurthan Fişek, “Millî Mücadele Dönemi Doğu Cephesi’nde Kurulan Eğitim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Faaliyetleri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.2 S.8, 2009, s. 447-450.

¹¹² Erol Evcin, “Atatürk’ün Spora ve Sporculara Bakışı”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.33, S.55, 2014, s. 305.

¹¹³ Doğan Yıldız, *Çağlar Boyu Türkler’de Spor*, Telebasım Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.291.

¹¹⁴ Tuzcuoğulları vd., *Atatürk ve Spor*, s. 51.

¹¹⁵ *Atatürk Diyor ki*, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Orijinal Matbaası, Ankara, 1974, s. 7.

hizmet etmesi gerektiği konusundaki fikirlerinin yanı sıra sporcuların da sahip olması gereken özellikleri, sporun yalnız beden yeteneğinin bir üstünlüğü sayılamayacağını, kavrama, zekâ ve ahlâkın da önemli olduğunu belirtmiştir. Vücut olarak güçlü olanların daha az güçlü olan fakat zekâ ve kavrayışı yerinde olanlarla başa çıkamayacağını belirterek “*Ben, sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlâklısını severim*¹¹⁶” demiştir.

Atatürk, Türk toplumunun ihtiyaçlarına cevap veren, çağın gereklerine uygun, ulusal, bilimsel, uygulamalı, karma bir spor eğitiminin gereği üzerinde durmuştur. Atatürk Türk gençliğinin sporda da, milli duygular içinde özenle yetiştirilmesinin önemli olduğunu her daim vurgulamıştır. Sportif faaliyetleri Türk gençliğinin yetiştirilmesindeki ana unsurlardan saymış, her yaştaki vatandaş için beden eğitimi zaruri görmüştür. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerini zorunlu tutan bir devlet adamı olarak, yalnız teoride değil, pratikte de spor faaliyetlerine destek vermiştir. Spor tesisleri ve stadyumlar inşa ettirmiştir. O’nun sayesinde Türkiye’de spor gittikçe artan bir önem kazanmıştır. Türk Devleti’nin geleceğini gençlerde ve onların geleceğini de sporda görmüş, Türk milletinin spora gereken önemi vermesi konusunda öğütlerde bulunmuş ve bu alanda yapılan yeniliklerin, Türk milletinin ilgi ve desteği ile hayata geçirilmesinden yana olmuştur. “*Her çeşit spor faaliyetlerini Türk gençliğinin milli terbiyesinin ana unsurlarından saymak lazımdır*” diyen Atatürk, hükümetin beden eğitimi ve spora daha ciddi ve dikkatli davranmasını istemiştir¹¹⁷. Profesyonel anlamda sporcu ve spor eğitimlerine önem verilmesi hususunu pek çok söyleminde dile getiren Atatürk, sportif faaliyetlerin hem sağlık hem de sosyal açıdan, medeni insan olmanın bir unsuru olduğunu belirtmiş, bunların pratikte uygulanabilmesi için tedbirlerin alınması ve yetkili kurumların gerekli gayretleri göstermesi gerektiğine özellikle dikkat çekmiştir¹¹⁸.

Atatürk döneminde Türk sporu adına birçok ilk yaşanmıştır. İlk spor örgütlenmesi olan ve 1922 yılında kurulan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın

¹¹⁶ Cem Atabeyoğlu, *Atatürk ve Spor*, Hisarbank Kültür Yayınları, İstanbul, 1981, s.145.

¹¹⁷ Tuzcuoğulları vd., *Atatürk ve Spor*, s.74.

¹¹⁸ Adem Bayazit ve Emre Boz, “Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Yenileşme Hareketlerinin Türk Spor Kültürüne Etkileri: Tanzimattan Cumhuriyete Spor”, *International Journal of Cultural and Social Studies*, C.3, 2017, s. 216-221.

kurucusu olan Ali Sami Yen'e¹¹⁹ olan destekleri de Türk sporuna verdiği önemin bir göstergesidir. Atatürk, uluslararası spor faaliyetlerine büyük önem vererek ekonomik imkânsızlıklara rağmen Türk sporcularının 1924 yılında Paris Olimpiyatları'na katılım sağlaması için büyük çaba göstermiştir. Bu konuya ilişkin Vekiller Heyeti'nde alınan kararda spor çalışmalarının Avrupalı uzmanların da yardımıyla bilimsel kurallar doğrultusunda düzenlenmesi gerektiği, sporculuğun gelişmesi için uluslararası müsabakalara katılımın gerekli olduğu, Avrupa'dan ilgili uzmanların getirilerek Türk sporcuların 1924 Olimpiyatları'na katılımı için beklenmeyen masraflar hesabından 17.000 Liranın Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Genel Merkezi'ne verileceği bildirilmiştir¹²⁰. Bu karar Avrupalı uzmanlardan yardım alınması, Türk sporcuların uluslararası müsabakalara katılımının desteklenmesi ve sporun bilimsel metotlara dayandırılması hususlarının önemsendiğini göstermesi açısından önemli bir karardır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen bir başka çalışma da Avrupa'ya tahsile gönderilecek gençler üzerine olmuştur. 8 Ocak 1925 tarihli Vatan Gazetesi'nin birinci sayfasında Maarif Vekâleti tarafından muallimlik tahsil etmek üzere birkaç gencin Avrupa'ya gönderilmesinin kararlaştırıldığı, bu gençlere harcırahlarının tahsil edilerek Avrupa'ya gönderildikleri haberi yer almıştır¹²¹. Bununla birlikte Türk sporunun ilk öğrencilerinin yetiştirilmesi konusuna önem veren Atatürk, beden eğitimi öğretmeni yetiştirecek okul kurulmadan önce, Çapa Muallim Mektebi'nde özel bir kurs açılmasını istemiştir. Bu kursun başına Avrupa'da beden eğitimi öğretmenliği yapmış Selim Sırrı Tarcan getirilmiştir. Bunun dışında İsveç'ten iki kadın öğretim üyesi de bu kurslarda görev alarak kız öğrenciler yetiştirmiştir. Atatürk ayrıca bu kurslarda başarı gösterenlerin Avrupa'ya eğitime gönderilmesini istemiştir. Atatürk, bu kurslara özellikle subayların katılımını da askeri okullarda beden eğitiminin ilk uygulayıcıları olmaları açısından çok önemsemiştir¹²².

¹¹⁹ 1886'da dünyaya gelen Ali Sami Yen Türk sporu için önemli bir isimdir. Mekteb-i Sultani'de Ali Faik Üstünidman tarafından yetiştirilen önemli spor adamlarından biridir. TİCİ'nin kurucusudur ve uzun süre başkanlığını yapmıştır. Galatasaray Spor Kulübü'nde de uzun süre başkan olarak görev yapan Ali Sami Yen, 1926-1931 yılları arasında Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi'nin başkanlık görevini de yürütmüştür. Seza Sinanlar Uslu, *Basın Kaynaklarıyla Galatasaray Tıbbiyesi'nden Mekteb-i Sultani'ye Eğitimde Yenilik ve Gelenek*, Domingo Yayınevi, İstanbul, 2017, s.21.

¹²⁰ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.1 Yer Bilgisi: 8.46.5 16 Ocak 1924.

¹²¹ Tuzcuoğulları vd., *Atatürk ve Spor*, s. 50.

¹²² Tuzcuoğulları vd., *Atatürk ve Spor*, s. 44.

TİCİ'nin Üçüncü Kongresi'ni temsilen, 1 Ekim 1926 günü Atatürk'ü ziyaret eden heyete verdiği beyanat TİCİ'ye verdiği önemi göstermesi açısından önemli olmakla beraber spor tarihçileri tarafından Atatürk'ün spor hakkında yapmış olduğu en kapsamlı konuşma olarak kabul edilir¹²³. Konuşmasında Atatürk'ün ittifakla ilgili üzerinde durduğu en önemli husus, vatani bir vazife olarak gördüğü sporun, gürbüz ve yavuz evlatlar yetiştirilmesinde sağlayacağı katkı olmuştur. Kendisini ziyarete gelen heyet üyelerine spor adamlarını gürbüz ve yavuz evlatlar yetiştirmek için bunun tedbirlerini ve mesuliyetini üzerine almış adamlar olarak gördüğünü ve bu neticeyi görmezse, haklarındaki sevgi ve güveninin zedeleneyeceğini belirtmiş¹²⁴, yalnızca TİCİ'yi değil diğer kurumları da spora katkı sağlanması açısından desteklemiştir. 1932'de kurulan Halkevleri teşkilat nizamnamesine Atatürk'ün yönlendirmesiyle spor ve beden hareketlerinin gençlik terbiyesinin ve millî terbiyenin vazgeçilmeyecek bir unsur olduğu, bu sebeple Türk gençliğinde ve Türk halkında spora ve beden hareketlerine sevgi ve ilgi uyandırılması, bunların bir kitle hareketi ve millî bir faaliyet hâline getirilmesi gerektiği ibaresi konulmuştur¹²⁵. Geleneksel sporlardan okçuluk, güreş, binicilik Halkevleri'nin spor programlarına eklenmiş; jimnasik, gülle, trapez, artistik danslar ve toplu gezintiler de programda yerini almıştır¹²⁶.

Atatürk'ün sporu önemsemesi ve gelişmesi hususundaki çabaları neticesinde onun adına yarışlar, müsabakalar ve turnuvalar düzenlenmiştir. Bu müsabakalar aynı zamanda halkın spora olan ilgisinin de artmasına sebep olmuştur. Türk binicilik tarihi açısından önemli yere sahip olan ve günümüzde hala devam eden Gazi Koşusu ilk kez 1927 yılında düzenlenmiştir. Atatürk adına düzenlenen ilk yarışın galibi Neriman isimli at ile yarışan İhsan Atçı olmuştur¹²⁷. Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin kutlanması amacıyla 27 Aralık 1936'da Atatürk Koşusu düzenlenmiş ve on bin sekiz yüz metrelik parkuru Demirspor Kulübü atletlerinden olan Galip Darılmaz kazanmıştır¹²⁸.

Atatürk kişisel olarak ilgi duyduğu ve daha bilindik sporların yanı sıra yeni spor dallarının gelişmesi için de çalışmalar yapılmasını desteklemiştir. Cumhuriyet'in

¹²³ Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s.98.

¹²⁴ Atabeyoğlu, *Atatürk ve Spor*, s. 152.

¹²⁵ "Halkevleri Teşkilatının Umûmî Esasları", *Vakit*, 14 Şubat 1932.

¹²⁶ Fethi Tahsin, "Halkevi Spor Şubesi Nasıl Çalışacak", *Türkspor*, S.3, 15 Teşrinievvel 1932.

¹²⁷ Kazım Altıok, *Atatürkçü Düşünce Sisteminde Gençlik ve Spor*, Neyir Matbaası, Ankara, 1992, s.44.

¹²⁸ Altıok, *Atatürkçü Düşünce Sisteminde*, s.47.

ilk kuruluş yıllarında vatan müdafaasına yönelik spor dallarına özel önem gösterilmiştir. Bu doğrultuda havacılık sporları Atatürk tarafından önemsenmiş ve Türk Tayyare Cemiyeti 16 Şubat 1925'te kurulmuştur. Cemiyet, 1928'de Taksim'de Galatasaray ve Fenerbahçe takımları arasında Gazi Büstü isimli maçı düzenlemiştir. 10 Ağustos 1928'de oynanan ilk maç berabere sonuçlanmıştır¹²⁹. İkinci müsabaka ise Galatasaray'ın dört farklı galibiyeti ile sonuçlanmış ve neticesinde Galatasaray Gazi Büstü'nün sahibi olmaya hak kazanmıştır¹³⁰. Havacılık sporunun gelişmesine yönelik olarak 1932 yılında Vecihi (Hürkuş) tarafından Sivil Tayyare Okulu kurulmuştur¹³¹. Sivil havacılığının gelişmesi için de bizzat Atatürk tarafından Türkkuşu Sivil Havacılık Okulu 3 Mayıs 1935'te kurulmuştur¹³².

Biniciliğe de önem veren Atatürk, çiftliğinde kurduğu haralarda cins atlar yetiştirmiştir. Ayrıca, Florya'daki köşkünde olduğu zamanlarda ise yüzme ve kürek çekme ile ilgilenmiş¹³³, yelken ve yüzme sporlarının gelişmesi amacıyla 4 Kasım 1925'te Bakanlar Kurulu Bahriye Spor Teşkilatı'na Ait Talimatname kabul edilmiştir¹³⁴. 1932 yılında su topu, yüzme ve atlama federasyonları teşkil edilerek Denizcilik Federasyonu'nun temelleri atılmıştır¹³⁵. Kürek sporunda ise 1936'da TİCİ'den sekiz adet yarış kayığı talep edilmiştir¹³⁶. Atatürk'ün su sporlarına olan ilgisine yönelik Türk Spor Kurumu Dergisi'nde Kral Edvard VIII ve Cumhurbaşkanı Atatürk'ün Moda'da yapılan deniz yarışlarının teknik sonuçları hakkında haberlere yer verilmiştir¹³⁷. 1 Kasım 1937'de yaptığı bir konuşmada üç tarafı denizlerle çevrili Türkiye'nin endüstri, ticaret ve sporu ile denizci millet yetiştirmek kabiliyetine sahip

¹²⁹ “Galatasaray-Fenerbahçe Takımlarımız Berabere Kaldılar”, *Türk Hava Mecmuası*, S.54, 15 Ağustos 1928, s.770.

¹³⁰ “Galatasaray Büyük Bir Farkla Fenerbahçe'yi Yenerek Gazi Büstü'nü Kazandı”, *Türk Hava Mecmuası*, S.56, 15 Eylül 1928, s.839.

¹³¹ “Türk Tayyareciliğinde Yeni Bir Ufuk, Sivil Tayyare Mektebi Açıldı”, *Türkspor*, S.4, 22 Teşrinisânî 1932, s. 6-7-18.

¹³² Sabiha Gökçen, “Atatürk ve Gençlik”, *Atatürk Araştırmaları Merkezi Dergisi*, C.2, S.5, 1986, s. 312.

¹³³ San, *Türk Spor Tarihinde*, s. 152. Bkz. Ek.1 Resim 1.

¹³⁴ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.1 Yer Bilgisi: 16.69.3, 04 Kasım 1925.

¹³⁵ *Türk Amatör Sporunun Hizmetinde 20 Yıl İstanbul Yelken Kulübü (1952-1972)*, Yelken Kulübü Yayınları, İstanbul, 1972, s.1.

¹³⁶ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0 Yer Bilgisi: 70.463.13, 2 Mart 1936.

¹³⁷ “Dün Modada Cumhur Reisimiz Atatürk'le Haşmetli Misafirimiz Edvard VIII'in Huzurlarında Deniz Yarışları Yapıldı”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 11, 7 Eylül 1936, s.16.

olduğunu, bu kabiliyetten faydalanılarak, denizciliğin Türk'ün büyük millî ülküsü olması gerektiğini belirtmesi¹³⁸, O'nun denizciliğe verdiği önemi göstermektedir.

Kış sporları da Atatürk tarafından önemsenen spor dallarından olmuştur. Kış sporlarının gelişmesi amacıyla Alman sporcu Herbert Riedel getirilmiş ve bu uzman tarafından Kayak Talimatnamesi yazılmıştır. Bu talimatname Uludağ Kayak Mektebi'nde ders olarak da okutulmuştur¹³⁹. Kış sporlarına elverişli olan Doğu illerinde Müfettiş olan Tahsin Uzer'e 1936 yılında kış sporlarının gelişmesi için çalışılması hususunda Başbakanlık tarafından talimat verilmiştir. İlgili illerde bunun için vilayet bütçelerinden kaynak ayrılması gerektiği de bildirilmiştir¹⁴⁰.

Atatürk'ün desteklediği bir diğer spor dalı otomobil sporları olmuştur. 1932'de daha sonra Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu olarak faaliyetlerini sürdürecektir olan Türkiye Seyyahin Cemiyeti kamu yararına çalışan kurum statüsünde kurulmuştur¹⁴¹. Atatürk basketbol, hentbol, voleybol, tenis gibi sporlara da önem vermiş ve bu sporlar 1935 yılında Spor Oyunları Federasyonları altında konumlandırılmıştır¹⁴².

Atatürk'ün teşvik ve yönlendirmesiyle sporun icrasının yanı sıra bilimsel metotlarla aktarılmasına yönelik yazılı kaynak oluşturma çalışmaları da önemsenmiştir. Bu kapsamda Bisiklet Yarışları ve Tüzüğü, Beynelmille Yarışlar ve Rekorlar¹⁴³, Atletizm ve Kürekçiliğin Talim Terbiyesine Methal¹⁴⁴ isimli eğitim kitapları yayımlanmıştır.

Atatürk döneminde sporun geliştirilmesi hususunda yapılan çalışmaları anlamak için 1923 ve 1938 yıllarındaki bazı sayısal veriler de aydınlatıcı olacaktır. Bu kapsamda 1923'te Türkiye'de on üç spor mıntıkası, on dört tescilli spor kulübü ve sekiz yüz yirmi yedi lisanslı sporcu olduğu kayıtlara geçmiştir. 1938 yılına gelindiğinde ise mıntika sayısının altmış üç, resmi kulüp sayısının dört yüz kırk yedi, lisanslı sporcu sayısının ise yirmi yedi bin altı yüz otuz bire yükseldiği bildirilmiştir¹⁴⁵.

¹³⁸ Atatürk'ün Söylev Demeçleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, C.II, 1997, s.416.

¹³⁹ Herbert Riedel, *Kayak Talimâtname*, Yüksek Ziraat Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1935, s.32.

¹⁴⁰ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 70.463.5, 6 Şubat 1936.

¹⁴¹ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 32.74.18, 15 Kânunuevvel 1932.

¹⁴² Birgül Güngör, "Berlin Olimpiyat Oyunları Ekseninde Basında Türk Spor (1936-1938)", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara 2009, s.70-71.

¹⁴³ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 16.84.2, 10 Ağustos 1935.

¹⁴⁴ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 14.74.1, 29 Kânunuevvel 1934.

¹⁴⁵ *Cumhuriyet Halk Partisi On Beşinci Yıl Kitabı*, CHP, Ankara, 1938, s.599.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, 20 Haziran 1938 günü 3466 sayılı kanunla Gençlik ve Spor Bayramı'nı kabul etmiştir¹⁴⁶. Her yıl 19 Mayıs günü bayram olarak Türkiye'nin her yerinde beden eğitimi ve spor gösterileri ile kutlanmaktadır.

Atatürk'ün spora verdiği önem, sporun cumhuriyetin yeni eğitim kurumlarında da hem teorik hem de pratik olarak da ele alınmasını beraberinde getirmiştir. Bu sebeple cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim politikaları içinde spor ve Türk kadını ve spor, aşağıda kısaca iki alt başlıkta değerlendirilmiştir.

2.2. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitim Politikaları İçerisinde Spor

Cumhuriyet'in ilanından önce Maarif Vekili olarak görev yapan İsmail Safa Bey yaptığı bir konuşmada beden terbiyesi dersinin öneminden, çocuklar üzerindeki etkisinden bahsederek bu alanda muallim yetiştirmenin zorluğunu vurgulamıştır¹⁴⁷. Bu derslerin beden eğitimi konusunda uzman olmayanlar tarafından yürütülmek zorunda kalındığını ve alanında uzman öğretmenler yetiştirmenin önem arz ettiğini açıklamış, Terbiye-i Bedeniye Darülmuaallimin'i için ödeneğin Avans Kanunu çıkınca ayrılması talebinde bulunmuşsa da¹⁴⁸ Muvazene Encümeni tarafından teklifi kabul görmemiştir¹⁴⁹. Ancak cumhuriyetin ilanı ile birlikte spor, devletin ilgi odağı haline gelmiş ve spora resmi bir devlet politikası olarak önem verilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün sağlıklı ve zinde bir gençlik yetiştirme ülküsü, spor alanındaki gelişmeleri hızlandırmıştır. Çağdaşlaşma ile özdeşleşen spor, cumhuriyetin kuruluşuyla şehirlerden, köylere kadar yaygınlaşmış ve eğitimin önemli bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Atatürk, beden eğitiminin tüm vatandaşların eğitiminin bir parçası olması gerektiğini *“Türk sosyal bünyesinde spor hareketlerini düzenlemekle görevli olanlar, Türk çocuklarının spor hayatını yükseltmeyi düşünürken, sadece gösteriş için herhangi bir yarışmada kazanmak emeliyle bir spor çizmezler. Esas olan, bütün, her yaştaki Türkler için beden eğitimi sağlamaktadır”*¹⁵⁰ cümleleriyle ifade etmiştir.

¹⁴⁶ “Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki 2739 Sayılı Kanuna Ek Kanun”, *Resmî Gazete*, 4 Temmuz 1938, S.3950, Kanun No:3466, Kabul Tarihi: 20/6/1938.

¹⁴⁷ “Meclis'te Maarif Vekili'nden İstizah”, *İkdam*, 2 Ekim 1923, s. 2.

¹⁴⁸ *TBMM Zabıt Ceridesi*, D. 2, C.2, İ.28, 1.C, s. 371, 29 Eylül 1923.

¹⁴⁹ “Maarif Kadrosu”, *İkdam*, 8 Ekim 1923, s. 3.

¹⁵⁰ İbrahim Balcıoğlu, *Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi*, Bilge Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 102.

Yeni Türk devletinin eğitim politikalarının oluşması amacıyla bir çalıştay düzenlenmesine karar verilmiş, ilki 15 Temmuz - 15 Ağustos 1923'te Ankara'da Birinci Heyet-i İlmiyye adıyla ve kırk uzmanın katılımıyla gerçekleştirilmiştir¹⁵¹. Selim Sırrı (Tarcan)'ın da davet edildiği toplantı da beden terbiyesi en çok önemsenen hususlardan biri olmuştur¹⁵². Selim Sırrı Bey beden eğitiminin dünyadaki durumunu, Türkiye için önemini ve gelişmesi için yapılması gerekenleri heyete yazılı olarak sunmuştur. Selim Sırrı Bey tarafından sunulan yazılı tasarıda; bir Terbiye-i Bedeniyye Darülmuallimin'i açılması, Mekteb-i Sultani ve Darülmuallimin mezunlarının yanı sıra mevcut muallimler ve ihtiyat zabitlerinin kursa dâhil edilmesi, yeni bir Terbiye-i Bedeniye Müfettiş-i Umumiliğinin kurularak jimnastik, oyun ve sporun mekteplerde ilmi bir usulle öğretilmesi önerileri yer almıştır. Bu önerilerin yanı sıra terbiye-i bedeniye muallimlerine haftada azami on saatten fazla ders verilmemesi, sair muallimlere eş değer maaş verilmesi, talebe sayısının yüzü geçmemesi, sanayi, ticaret, ziraat mektepleri de dâhil olacak şekilde her mektepte birer jimnastik salonu ve duş tesis edilmesi önerileri de yer almıştır¹⁵³. Bu önerinin kabulü ile beden eğitimi dersi okul ders müfredatlarında yerini almaya başlamıştır. Bunun yanı sıra TBMM'de 14 Ağustos 1923'te, duyurulan Bakanlar Kurulu programında *"fertilin bedeni, fikri kabiliyetleri gibi ahlaki ve içtimai kabiliyetlerinin de geliştirilmesi gerektiği, bu amaçla bir Terbiye-i Bedeniye Darülmuallimin'i açılacağı, izcilik teşkilatına önem verilerek, programlar ile mektepler teşkilatının zamanla içtimai esas olunacağı"* maddesi ile hükümete beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek amacıyla bir okul açılması görevi verilmiştir¹⁵⁴. Kararda lise, yüksekokul ve ilk mektep mezunlarının sekiz ay öğretim göreceğine yer verilmiştir. Hali hazırda beden terbiyesi derslerini sürdüren muallimler ve ilkokul öğretmenlerinin de bu okula devam ederek mezun olabilecekleri belirtilmiştir¹⁵⁵.

Tüm okullarda öğretilecek olan müfredat programının düzenlenmesi amacıyla Birinci Heyet-i İlmiye'den sonra 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun ile laik, özgür, hak ve ödevlerini bilen Cumhuriyet çocukları yetiştirmek amacıyla insancıl ve modern eğitim anlayışı örnek alınmıştır. Buna hizmet

¹⁵¹ "Heyet-i İlmiye Bugün İlk İçtimainı Akdediyor." *Hakimiyet-i Milliye*, 15 Temmuz 1923, s. 3-4.

¹⁵² Osman Nuri Ergin, *Türk Maarif Tarihi. (Cilt I-V)*, İstanbul, Eser Matbaası, 1977, s. 458.

¹⁵³ "Heyet-i İlmiyenin Müsbet Neticelerinden: Terbiye-i Bedeniye Hakkında Mühim Bir Layiha" *Hakimiyet-i Milliye*, 7 Ağustos 1923, s. 2.

¹⁵⁴ Cevdet Arun, "Türkiye'de Cumhuriyet Devrinde Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Çabaları ve Aşamaları", *Spor Bilim*, C.1, S.1, 1990, s.9-13.

¹⁵⁵ "Heyet-i İlmiyenin Teşebbüslerinden", *Hakimiyet-i Milliye*, 15 Ağustos 1923, s. 3.

eden modern eğitim kurumları ve müfredat programları düzenlenmiş ve ders kitapları hazırlanmıştır¹⁵⁶.

24 Nisan 1924'te İkinci Heyet-i İlmiye toplanmıştır. Bu toplantıda önemli kararlar alınmıştır. İlköğretimin süresi altı seneden beş seneye düşürülmüş, ilköğretim öğretmenlerinin maaşlarının devlet tarafından ödenmesine karar verilmiş, okul masraflarının halk tarafından karşılanmasına devam edilmiştir. Ortaöğretim süresi yedi seneden altı seneye düşürülmüş orta mektep ve lise olmak üzere üçer yıllık iki kısma ayrılmıştır. İlkokulların haftalık ders saati yirmi altı, liselerin ise otuz olarak düzenlenmiştir¹⁵⁷. İlkokulların müfredat programı bu toplantıda belirlenmiş liselerin programının ise Maarif Vekâleti'nin hazırladığı şekilde kabul edilmesine karar verilmiştir.

Düzenlenen ilkokul müfredat programında kız ve erkekler için beden eğitimi dersi Terbiye-i Bedeniyye ismiyle birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda haftada iki saat, dördüncü ve beşinci sınıflarda ise haftada bir saat olarak verilmeye başlamıştır¹⁵⁸. 1924 yılında kabul edilen müfredat programında en detaylı anlatımın Terbiye-i Bedeniyye dersine ayrıldığı dikkat çekmiştir. Terbiye-i Bedeniyye derslerinin genel amaçları ve uygulanışı şu şekilde aktarılmıştır:

1. *“Öğretmenler yılın ilk haftasından başlayarak, otuz haftada terbiye-bedeniye ile birlikte mektep oyunlarını bitirecek, otuz birinci haftadan imtihanlara kadar, esas korunarak kendi programını düzenleyecektir.*
2. *Sınıf mevcuduna göre talebe sayısı yüzü aşmadıkça hepsini birlikte, yüzden fazlaysa, iki kısma ayırarak talim gösterilecek ve yedi başından on dört başına kadar aynı program tanzim edilecektir. Küçüklerde oyuna ayrılan zaman daha çok olacağı için birinci ve ikinci, sınıflarda, terbiyeyi bedeniyyenin icrasında mükemmellik aranmayacaktır. Birinci ve ikinci sınıflarda terbiye-i bedeniyye ayrılan zaman yarım saati geçmeyecek, büyük sınıflarda ise azami kırk dakika olacaktır.*
3. *Derslerde; vaziyet-i esasiye, hareket-i tenefüsiye, baş-kol ve bacak hareketi, künde hareketi, hareket-i tenefüsiye, temrinat, batıniye, muvazenetler, oyun,*

¹⁵⁶ Erdal Aslan, “The First Primary School Curriculum of the Turkish Republic:1924 İlk Mektepler Müfredat Programı”, *İlköğretim Online*, C.10, S.2, 2011. s.720

¹⁵⁷ Mustafa Ergün, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih, Ankara, 1982, s.61-64.

¹⁵⁸ Maarif Vekaleti, *İlmektepler Müfredat Programı*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1340, s.58-74.

*yürüyüş, koşmak, hareket-i tenefüsiye, temrinat-ı savdiye, hareketi miskine ve tenefüsiye takip edilecektir*¹⁵⁹. ”

Heyet-i İlmiye toplantılarında ilkokul öğretmeni yetiştiren okulların öğrenim süresi beş seneye çıkartılmış ve ders müfredatlarında bazı değişiklikler yapılmıştır. 1924 yılında kız ve erkek ilkokul öğretmeni yetiştiren okulların eğitim programında, Terbiye-i Bedeniyye adıyla beden eğitimi derslerine birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıfta haftada bir saat olacak şekilde yer verilmiştir¹⁶⁰.

1926 yılına gelindiğinde ilkokullar için yeni bir program hazırlanmış hazırlanan program bazı okullarda denenmiş ve 1927’de tüm ilkokullar için geçerli kılınmıştır¹⁶¹. Hazırlanan programda cumhuriyetle ilgili kavramlara ağırlık verilmiş, eşya dersleri programa eklenmiş ve bazı ders isimleri sadeleştirilerek değiştirilmiştir¹⁶². Yeni programda Terbiye-i Bedeniyye dersleri de Jimnastik adını almıştır. Jimnastik derslerinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarda ikişer beşinci sınıfta ise bir saat olarak uygulanmasına karar verilmiştir.

Köy okullarının şehirden farklı koşullara sahip olması ve okulu bitiren talebeden beklentilerin farklı olması nedeniyle kendisine özgü bir müfredat uygulanmıştır. Köy okulları müfredatında beden terbiyesi dersine yer verilmediği fakat müfredata ek olarak jimnastik ve musiki derslerinin ek olarak yer aldığı görülmüştür¹⁶³. Bu iki derse saat ayrılmamış olup her sabah birinci dersten önce ve akşam son dersten sonra öğrencilere jimnastik yapma ve şarkı söylemeleri için yirmi dakika ayrılması belirtilmiştir. Bununla alakalı bir uygulama risalesi yayımlanacağı da bildirilmiştir¹⁶⁴.

Liselerde de beden eğitimi dersi önem kazanmıştır. İlk devre liselerin birinci ve ikinci sınıflarının programında birer saat terbiye-i bedeniyye dersi yer almıştır¹⁶⁵.

¹⁵⁹ Maarif Vekâleti, *İlk Mektepler Müfredatı*, s. 58-74.

¹⁶⁰ Yeliz İlikli, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Öğretmen Yetiştirme Sorunu (Darülmualimin ve Darülmualimatlardan Öğretmen Okullarına),” *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*, Ankara, 2010.

¹⁶¹ İlhan Başgöz, *Türkiye’nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995, s. 54.

¹⁶² Atilla Tazebay, *İlköğretim Programları ve Gelişmeler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000, s.72.

¹⁶³ *Köy İlk Okul Program Projesi*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1946, s.5.

¹⁶⁴ Şahap Okuturlar, *Kasaba ve Köy Okulları Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim, Öğretim ve Yönetim*, Saka Matbaası, İstanbul, 1951, s.33.

¹⁶⁵ Maarif Vekâleti, *Lise Birinci Devre Müfredat Programı*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1340, s.37.

1927 yılına gelindiğinde liselerin ikinci devrelerinin birinci ve ikinci sınıflarında haftada iki saat, üçüncü sınıflarında ise haftada bir saat olmak üzere jimnastik dersleri verilmeye başlanmıştır¹⁶⁶. 1926-1928 eğitim öğretim yılında Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü okul müfredatında beden eğitimi derslerinin okul müfredatında jimnastik dersi adıyla bulunduğu görülmüştür. Haftalık süresi birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflarda iki saat, beşinci sınıflarda ise bir saat şeklinde olmuştur¹⁶⁷. 1930'lu yıllarda ise liselerde jimnastik dersi birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda birer saat olacak şekilde azaltılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında eğitim programları şekillenirken eğitimci açığını kapatmak amacıyla bazı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bilimsel metotlara dayalı, güncel teknikler ile derslerin işlenmesi amacıyla yurt dışından eğitimciler getirilmiş, yurt dışına öğrenciler gönderilmiştir. Gönderilen ilk öğrencilerin içinde oldukça önemsenen beden eğitimi alanından da öğrenciler yer almıştır. Öğrenciler Selim Sırrı (Tarcan)'ın önerdiği methota bağlı kalınarak sınava tabii tutulmuş ve başarılı olan Vildan (Aşır) ve Suat (Ürgüplü) Bey Belçika'nın Gent şehrine gönderilmiştir¹⁶⁸. Belçika'nın Flemenkçeyi resmi dil kabul etmesinin ardından Suat Hayri Bey hukuk eğitimi için Paris'e, Vildan Bey ise İsveç'e geçmiştir. Bunun üzerine beden eğitimi öğretmenliği için İstanbul'da düzenlenen yeni sınavı kazanan Nizamettin (Kırşan) Bey de İsveç'e gönderilmiştir¹⁶⁹.

Öğretmen okullarında da beden eğitimi öğretmeni yetiştirme hususu önemsenmiş, bununla alakalı çalışmalar yapılmıştır. 'Orta Muallim Mektebi' adıyla 1925'te Konya'da açılan okul, 1927-1928 öğretim yılında Ankara'ya taşınmış ve ismi 'Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü' olarak değiştirilmiştir. Enstitü bünyesinde beden eğitimi şubesi açılması için enstitü binasının yanında bir de beden eğitimi salonu ve spor sahası yapılmıştır¹⁷⁰. 1928'de İstanbul Kız Muallim Mektebi açılmıştır. Vildan Aşır ve Nizamettin Rifat, terbiye-i bedeniye kursunda izcilik ve

¹⁶⁶ Hıfzı Doğan, *Orta Öğretim Programlarındaki Yönelmeler (1924-1970)*, Talim Terbiye Dairesi Yayınları, 16. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1972, s. 49.

¹⁶⁷ Doğan, *Orta Öğretim Programlarındaki*, s. 49.

¹⁶⁸ *Türkiye Cumhuriyeti Maarifi 1923-1943*, Maarif Matbaası, Ankara, 1944, s.119-120.

¹⁶⁹ Şinofoğlu, "Türkiye'de Beden Eğitimi", s.89.

¹⁷⁰ *Türkiye Cumhuriyeti Maarifi*, s.119-120.

yüzme kursları vermişlerdir¹⁷¹. İzcilik faaliyetlerini geliştirmek için 1929'da izcilik kursu açılmıştır¹⁷².

1928'de Maarif Vekâleti Avrupa'ya jimnastik eğitimi için yeniden öğrenci gönderme kararı almış ve bu eğitimin başvuru şartları arasında muallim mektebi ve beden terbiyesi kursundan mezun olunması, sağlık sorununun bulunmaması, yirmi beş yaşından büyük ve bekâr olunması gerektiği ifade edilmiştir¹⁷³. 1929'da Çapa'da beden terbiyesi kursu açılmış ve bu kurstan kırk altı erkek öğrenci, on sekiz kadın öğrenci olmak üzere altmış dört öğrenci mezun olmuştur¹⁷⁴. Aynı yıl Türk Ocağı'nda, Dr. Şükrü Hazım tarafından beden terbiyesi konferansı verilmiştir¹⁷⁵. 1930'da Maarif Vekâleti, orta eğitim mekteplerine gönderdiği bir emirle orta mektep öğrencilerinin okul dışı spor kulüplerine katılmalarını ve onlar adına yarışmalarını yasaklamıştır. Ancak yüksek mektep öğrencilerinin istedikleri kulübe girebileceği belirtilmiştir¹⁷⁶.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk eğitim sisteminde kendine önemli yer edinen beden eğitimi derslerinin amacı genel olarak gelişim çağındaki çocuk ve gençlerin yorulmadan çevik, sağlam, becerikli, dikkatli, düzenli, cesur ve nitelikli bir nesil yetiştirmek olmuştur¹⁷⁷. Jimnastik şekli olarak atletik pehlivan jimnastiği olarak bilinen Alman usulü ve dayanıklılık ve esneklik temelli İsveç jimnastiği kullanılmıştır¹⁷⁸. Beden terbiyesi dersinin her sabah bir saat olması ve sabahları öğrencinin muntazam bir şekilde çalışmasının sağlanması için 1931'de, beden eğitimi dersinde yeniliklerin yapılması kararı gündeme gelmiştir. Bununla birlikte beden eğitimi derslerinin sisteminde İsveç ve Çekoslovakya okullarında uygulanan Sokol sistemi uygulamaya konulmuştur¹⁷⁹.

1931'de Maarif Vekâleti tarafından Orta Tedrisatta beden terbiyesi muallimi olmak isteyenler için İstanbul Kız Muallim Mektebi'nde kurs açılmış ve kursun sonunda yapılacak olan imtihanda başarılı olanlar ihtiyaç duyuldukça beden eğitimi

¹⁷¹ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.1. Yer Bilgisi: 30.55.11.

¹⁷² BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 4.39.15.

¹⁷³ *Vakit Gazetesi*, 10 Eylül, 1929, s.3.

¹⁷⁴ *Vakit Gazetesi*, 2 Temmuz, 1929, s.6.

¹⁷⁵ *Vakit Gazetesi*, 3 Nisan 1929, s.4.

¹⁷⁶ *Akşam Gazetesi*, 4 Temmuz 1930, s.4.

¹⁷⁷ Cavit Binbaşoğlu, *Türk Eğitim Düşüncesi Tarihi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005. s. 421.

¹⁷⁸ Alman jimnastiği, bir kısım kaslara yönelik olduğu için yalnız o kasları geliştiren bir türdür. İsveç jimnastiği ise kuvvetin sürekli ve sağlıklı olmasını sağlayan, kasları büyütmeyen, vücudun gücünü artıran bir jimnastiktir. Kahraman, *Osmanlı Devleti'nde Spor*, s. 662

¹⁷⁹ *Akşam Gazetesi*, 16 Haziran 1931, s.5.

öğretmeni olarak atanmıştır¹⁸⁰. 105 sayılı ‘Talim ve Terbiye Kurulu’ kararı ile Gazi Eğitim Enstitüsü’nde üç yıllık eğitim veren Beden Eğitimi şubesi 1932’de açılmıştır¹⁸¹. Yirmi iki erkek öğrenci ile eğitime başlayan Beden Terbiyesi Şubesi için Berlin Üniversitesi spor öğretmenlerinden Kurt Dainas görevlendirilmiştir. Bu sırada okulda kapalı ve açık spor alanları açılmış, okul gerekli spor araç ve gereçleri ile donatılmıştır. Milli bayramlarda beden eğitimi bölümü de görev almaya başlamıştır¹⁸².

1933 yılı hem Türkiye için hem de Türkiye’ye gelen yabancı uzmanlar için önemli bir tarih olmuştur. Nitekim 1933’te, Almanya’da Nasyonal Sosyalist Parti iktidara gelmiş ve uyguladığı rejimle politik ve ırk açısından kendisine uymadığını düşündüğü kişileri takibe almış, 28 Şubat 1933’te de Devlet Memurlarının Statüsünün Yeniden Belirlenmesine İlişkin Yasa’nın yürürlüğe girmesiyle ari ırka mensup olmayanların kamu hizmetinden el çektirilmesi, bu alanda bir daha çalışmamaları ve derhal emekli edilmeleri hususu düzenlenmiştir. Ari olmamakla kast edilen Yahudi bir anne, baba ya da büyükanne, büyükbabaya sahip olan kişilerdir. Bu kişiler zorunlu olarak Almanya’yı terke mecbur kalırken, yeni Türk devleti de geleceğini eğitimde görerek modernleşme amacıyla bu alanda ciddi reformlar gerçekleştirmeye hazırlanmaktadır. İşte bu ortamda Almanya’dan ayrılmak zorunda kalan geleceği belirsiz aydınlar için Türkiye’de eğitim alanında yabancı uzmanların istihdam edilecek olması bu insanlara tarihi, coğrafi ve kültürel olarak hiç alışık olmadıkları bambaşka bir kimliği temsil eden Türkiye’yi bir fırsat haline getirirken, Türkiye için de eğitimin modernleştirilerek evrensel bir boyut kazandırılması amaçlanmıştır. Sistemin modernleşmesi sürecinde fonksiyonel olarak uzman arayışında olan Türkiye, tesadüfi olarak bu uzmanlara denk gelmiş, Türk eğitim sisteminde ve dolayısıyla sporda Alman etkisinin başlaması bu şekilde mümkün olabilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti, eğitim, maliye, sağlık, müzik ve spor alanında pragmatist bir güdü ile toplumun modernleşmesi için gerek duyduğu dinamizmi bu yabancı uzmanlardan faydalanmak

¹⁸⁰ *Akşam Gazetesi*, 6 Temmuz 1931, *Akşam Gazetesi*, 9 Temmuz 1931, s.6.

¹⁸¹ Hasan Ali Yücel, *Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçler*, Ankara, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1993, s. 45-62.

¹⁸² Binbaşoğlu, *Türk Eğitim Düşüncesi*, s. 385.

olarak görmüştür ki 1933'ten itibaren Türkiye'ye gelen Alman uzmanların etkileri günümüz eğitim sisteminde bile varlığını korumaktadır denilebilir¹⁸³.

Alman etkisinin eğitim kurumlarında ve sporda kendisini hissettirmeye başladığı 1933'te, Ankara'da ilk kez Beden Kongresi'nin toplanmasına karar verilmiş ve kongreye beden terbiyesi müfettişleri; muallimler ve mütehassıslar katılmıştır¹⁸⁴. 1933 yılında Türkiye'ye davet edilen ve çalışmalarda bulunan Carl Diem okullarda beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin önemini sık sık vurgulamıştır (Carl Diem ve Türk sporuna katkıları ikinci bölümde detaylı bir şekilde ele alınmıştır). Okullarda beden eğitimi derslerinin diğer derslerle eşit sürelerde işlenmesi gerektiği önerisinde bulunan Diem, yaptığı çalışma gezisinde yeni kurulmuş büyük, geniş, havadar Türk okullarına ve bu okullarda ki parlak çocuklara ve hevesli öğretmenlere hayran kaldığını, katıldığı beden eğitimi derslerinde mükemmel kişilikte öğretmenler ile tanıştığını belirtmiştir¹⁸⁵.

1935'te İlk Mektepler Müfredat Programı'nda değişiklikler yapmak ve müfredat oluşturmak için beden eğitimi ve sporla ilgili komisyon toplanmıştır. Değişikliklerle oluşturulan bu müfredat 1936'dan itibaren İlkokul Müfredat Programı'nda uygulanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte aynı yıl ilkokul programında üçüncü sınıflarda haftada iki saat, dört ve beşinci sınıflarda ise bir saat jimnastik dersinin işlenmesine karar verilmiştir¹⁸⁶.

Okullardaki gelişmelerin yanı sıra kültür ve sanat faaliyetlerinin halka aktarılması ve halkın eğitimi amacıyla örgütlenen Halkevleri'nde spor aktivitelerine devam edilmiştir¹⁸⁷. Uluslararası kongrelere katılım önemsenmiş Selim Sırrı Tarcan ve Gazi Enstitüsü Beden Direktörü Nizamettin Rifat Kırşan'ın görevli olarak Brüksel'de yapılacak olan Uluslararası Beden Terbiyesi Kongresi'ne gönderilmesini

¹⁸³ Oktay Hekimler, "Türkiye Almanya İlişkilerinde Nasyonal Sosyalist Almanya'dan Türkiye'ye Sığınan Aydınların Etkisi", *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2023, C.21, s.876-898.

¹⁸⁴ *Cumhuriyet Gazetesi*, 4 Ocak 1933, s. 2.

¹⁸⁵ Carl Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, 1933, s.15, BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1116.75.1

¹⁸⁶ Vedia Gülüm, "Adana İlindeki Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İlköğretim Okullarında Uygulanmakta Olan Beden Eğitimi Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi," *Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*, 2008, Adana. Ayrıca bkz. Vildan Aşır, "Mektep ve Spor", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.1, 29 Haziran 1936, s.12.

¹⁸⁷ Gülüm, "Adana İlindeki Beden", s.12.

içeren kararname Atatürk tarafından 12 Haziran 1935'te imzalanarak onaylanmıştır¹⁸⁸. Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerde spor müsabakaları düzenlenmiş, okullarda uygulanan beden eğitimi dersleri İdman Şenlikleri adı altında tüm öğrenci ve öğretmenleri kapsayan bir etkinlik haline gelmiştir¹⁸⁹.

Okullarda beden eğitimi dersi 1936-1938 yılları arasında faaliyet gösteren Türk Spor Kurumu tarafından da Türk sporunun gelişmesi adına önemsenen hususlardan biri olmuştur. Bu doğrultuda Carl Diem'in önerisiyle yayın hayatına başlayan ve ikinci bölümde detaylı olarak ele alınan Türk Spor Kurumu'nun resmi yayın organı olan Türk Spor Kurumu Dergisi'nde yazılara yer verilmiştir. Dergi'nin ilk sayısında Vildan Aşır tarafından kaleme alınan yazıda da eğitim anlayışının değişimi vurgulanmıştır. Aşır yazısında; yüzlerce yıl önce çocuğun, tepesine açılan delikten içine bilgi doldurulur bir küp gibi görüldüğünü, amacın kafayı zamanın önemli saydığı bilgilerle doldurmak olduğunu, düşünen başın vücuttan bir parça olduğunu, ömür boyunca iş görmeğe mecbur olan elin ve ayağında terbiyeye muhtaç olarak çok değerli birer öğrenme faktörü olduğunu ifade etmiştir. Aşır devamında Türkiye'de ilk mekteplerde beden eğitimi diye yapılan şeyin, çocukları sıraya dizerek düdük sesiyle birlikte birkaç hareket yaptırmak ve ezberletilmiş oyunlardan ibaret olduğunu belirtmiş, orta mektepler ve liselerde de öğrencilerin gündelik kılığı ile mektep bahçesinde toplanıp kumanda ile bazı tahlil ve terkibi hareketler yaptığını, sene sonunda da jimnastik şenliklerine bu hareketlerle hazırlandığını eleştirmiştir. Bu faaliyetlerin maksada uygun olup olmadığının ancak mektep çocuklarını toplu olarak Carl Diem'in de raporunda altını çizdiği gibi çıplak görenlerin¹⁹⁰ söyleyebileceğini¹⁹¹ belirtmiştir.

Dergide Selim Sırrı (Tarcan)'ın da okullarda beden eğitimi hakkında yazılarına rastlamak mümkündür. “Spor Pedagojisi” başlıklı yazısında Tarcan, artık sporların ilim ve terbiye çerçevesi içine girdiğini ve medeni âlemin tabiileri, ruhiyatçıları, pedagogları bu çok mühim hayati mesele ile yakından alakadar olmağa başladıklarını belirtmiş, üniversite ismini taşıyan irfan ocaklarının vücutla kafa arasındaki

¹⁸⁸ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.1 Yer Bilgisi: 30.55.11.

BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2 Yer Bilgisi: 56.51.1.

¹⁸⁹ Yiğit Akın, “Ana Hatları ile Cumhuriyet Döneminde Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları” *Toplum ve Bilim*, S.103, 2005, s. 53-73.

¹⁹⁰ Carl Diem de raporunda sporun, spor kıyafetlerle vücudun belli kısımları çıplak olacak şekilde yapılması gerektiğini belirtmiştir. Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, 1933, s.18.

¹⁹¹ Vildan Aşır, “Mektep ve Spor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.1, 29 Haziran 1936, s.12

münasebeti takdir ederek sporu tababetin, hıfzıssıhhanın yanına aldıklarını ifade etmiştir. Dişçilik, ebelik gibi sporun da bir tekâmül sahasına girdiğini belirten Tarcan, bundan elli yıl önce kimsenin diş çekemediğini, birçok okuyup yazma bilmeyen berber dükkânlarının vitrine reklam gibi çıkardıkları dişleri dizip halkın da bu çok nazik ve tehlikeli ameliyata katlandığını, diş çekerken hastanın çenesinden bir parça kemiğin de koptuğunu ama artık böyle olmadığını, spor da bir gelişme yaşandığını ve dünyanın her yerinde eğitimle onun da uzmanlarının yetiştiğini, eskiden sade bir zevk, bir eğlence, bir marifet mahiyetinde olan sporun artık heyecan ve rekabet alanı olduğunu ifade etmiştir¹⁹².

1937'den itibaren Gazi Eğitim Enstitüsünde erkek öğretmenlerin yanı sıra kız öğrencilerin beden eğitimi öğretmeni olması amacıyla kız öğrenciler eğitim görmeye başlamış¹⁹³, enstitü 1937'den itibaren kız beden eğitimi öğretmenlerini de mezun etmeye başlamıştır. Kız öğrencilerin derslerine girmek üzere hali hazırda İstanbul Alman Lisesi'nde beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapan Margarete Korge Bakanlık tarafından Enstitü'de sözleşmeli olarak görevlendirilmiştir¹⁹⁴. Enstitünün ilk kadın mezunlarına ilişkin, Türk Spor Kurumu Dergisi'nin 11 Temmuz 1937 tarihli sayısında habere yer verilmiştir. Haberde Gazi Terbiye Enstitüsü'nün beden terbiyesi şubesinin 1933'ten itibaren faaliyette olduğu, lise ve muallim mekteplerinden mezun olanları iki yıllık tahsil ile orta mekteplere öğretmen yetiştiren yüksek dereceli bir kültür müessesesi olan kurumda pedagoji, edebiyat, tarih-coğrafya, tabiye, riyaaziye, beden terbiyesi, resim iş olmak üzere yedi şubenin bulunduğu bildirilmiştir. Bu şubelerden beden terbiyesi ile resim iş şubelerinin ilk kız mezunlarını verdiği, memlekette sporun ve beden terbiyesinin ilmi ve teknik esas ve şartları içinde yapılmasında bu mezunlara büyük görev düştüğü vurgulanmıştır¹⁹⁵.

1938 yılında ise hem müfredat programının doğru ve amaçlarına uygun bir şekilde uygulanması hem de ilkokul öğretmenlerinin mesleki bilgilerine katkı

¹⁹² Selim Sırrı Tarcan, "Spor Pedagojisi", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 22, 30 Kasım 1936, s. 4

¹⁹³ Özbay Güven, "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştiren Okulların Eğitimini Hazırlayıcı Çalışmalar", *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1996, C.1, s.70-82.

¹⁹⁴ Arun, "Türkiye'de Cumhuriyet Devrinde", s.12.

¹⁹⁵ "Beden Terbiyesi Enstitüsü Bu Yıl İlk Bayan Mezunlarını Verdi", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.105, 11 Temmuz 1937, s.3

sağlanması amacıyla çeşitli kurslar açılmıştır. Açılan bu kurslar arasında beden terbiyesi kursu da yer almıştır¹⁹⁶.

Genel olarak ifade etmek gerekirse, Cumhuriyet'in ilk yıllarında beden terbiyesi ve sporun üzerinde önemle durulmuş ve spor, bireysel bir eğlenceden ziyade sosyal politika unsuru olarak nitelendirilmiştir. Böylece belli bir ideoloji kapsamında ele alınan beden terbiyesi ve spor, yöneticilerin sosyal politikalara müdahalesini sağlayan bir araç olmuştur. Bu durum sporun okullardaki eğitimde de önemli bir yerde konumlanmasını sağlamıştır. İlkokul ve liselerde eğitim müfredatları bu doğrultuda düzenlenmiş, birçok okul ve öğrenci bu derslerle Cumhuriyet Dönemi'nde tanışmaya, kız ve erkek beden eğitimi öğretmenleri mezun edilerek okullarda görev almaya başlamıştır¹⁹⁷.

2.3. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Kadın ve Spor

Cumhuriyetin ilanı ile beraber kadının toplum ve aile içindeki yerinin değişmesi önemsenmiş ve buna yönelik çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Kadınların spora katılımı Atatürk'ün önemseydiği bir alan olmuştur¹⁹⁸. Kadınların spor yapmaya özendirilmesi için halka rehberlik edilmesi amacıyla siyasilerin söylemleri, basın, düzenlenen etkinlikler, eğitim alanındaki gelişmeler özendirici olmuştur. Sağlıklı, güçlü ve güzel bir nesil meydana getirmek için sporun en uygun ve ekonomik yol olduğunun düşünülmesi neticesinde kadına da bazı görevler düştüğü benimsenmeye başlanmıştır.

Kadınların öncelikle kendileri için ardından bir sonraki nesil ve cumhuriyetin devamlılığı için gerekli olan spor ya da bedensel hareketlilikler ile bedensel beceriler kazanması önemsenmiştir. Bu hususta Atatürk ve İsmet İnönü gibi dönemin önemli siyasilerinin de kadınları spor yapmaya özendirici sözleri olmuştur. Atatürk kadınların spora katılımı ile alakalı düşüncesini kız çocuklarının da bedenî, fikrî ve hissî terbiyeye tâbii tutularak, vatan ve milletin yüksek menfaatlerini her suret ve vasıta ile müdafaa ve muhafaza edebilecek kabiliyette yetiştirilmesi gerekliliğini vurgulamış¹⁹⁹, İsmet

¹⁹⁶ *Kurun Gazetesi*, 4 Nisan 1938, s.2.

¹⁹⁷ Güven, "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde", s.70-82.

¹⁹⁸ Funda Şenol Cantek ve Betül Yazar, "Erken Cumhuriyet Dönemi Dergi ve Gazetelerinde Spor ve Kadın (1928-1960)", *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, S.29, 2009, s.217.

¹⁹⁹ Hasan Rıza Soyak, *Atatürk'ten Hatıralar*, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul, 2010. s 441.

İnönü ise Türk kızlarının Anadolu dağlarının sarıçiçeklerini başına takarak, gürbüz vücutla cephaneye taşıyan anaları gibi, sağlam vücutlu, kuvvetli, kanaatkâr ve tasarrufluğuyla kendi yuvalarının yıkılmaz kaleleri olacağını ifade etmiştir²⁰⁰. Siyasilerin söylemlerinin yanı sıra spor yapan, beden terbiyesi ile ilgilenen kadınların sağlıklı bebekler doğuracaklarına yönelik inanç, bilimsel çalışmalarla desteklenmeye çalışılmıştır. Bu düşüncelerin etkisiyle sporcu kadınlar çocuk doğurmaya teşvik edilmiştir²⁰¹. Basında da buna yönelik yazılara yer verilmiş, İbrahim (Kanok) Spor Postası'nda yayımlanan makalesinde kadınların gençlik ve spor hareketlerinden uzak kalmaması gerektiğini, bütün memleketin emanet edileceği gelecek neslin anasının ancak ve her şeyden evvel yürümesini, koşmasını, zıplamasını bilen sadece, neşeli dip diri bir genç kız olabileceğini ifade etmiştir²⁰².

Cumhuriyet ilan edildikten bir yıl sonra, bütün mali imkânsızlıklara rağmen sporun halk arasında kadınların da dikkatini çekecek şekilde yaygınlaştırılması amaçlanarak 1924 Paris Olimpiyatları'na katılım sağlanmıştır. Özendirici faaliyetler ve söylemler neticesinde kadınlar sporun çeşitli dallarında kendilerini göstermeye başlamışlardır. Cumhuriyetin ilanından sonra faaliyet gösteren on dört spor kulübünde toplam elli iki kadın sporcu olduğu belirlenmiştir²⁰³. 1926'da İstanbul Çapa Kız Öğretmen Okulu'nda beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek için spor kursu açılmış ve söz konusu kursta ders vermek için İsveç'ten biri bayan olmak üzere iki öğretmen getirtilmiştir²⁰⁴.

Dünyada gelişmiş ülkelerde kadının atletizm pistlerinde yer alması 1926 yılından sonra olmasına rağmen Türkiye'de Türk kadını ilk defa 1926'da Ömer Besim (Koşalay)'ın katkılarıyla atletizm pistlerinde kendini göstermiştir. 1927 yılında ise Mevhibe, Nevhilal, Melahat, Kamuran, Vecihe, Leyla, Şeref Nur isimli kadın sporcular kürek sporunda faaliyet göstermiştir²⁰⁵. 1928 yılında Fenerbahçe Kulübü bünyesinde ilk kadın voleybol takımı kurulmuştur. İlk Türk kadın voleybolcu Suphiye

²⁰⁰ XX. *Cumhuriyet Yılında Beden Terbiyesi ve Spor*, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü, Ankara, Çankaya Matbaası, 1943, s.11-40.

²⁰¹ Betül Yazar, "Türkiye'de Modernleşme Süreci İçinde ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyete Dayalı Yeni Beden Ekonomisi ve Kadının Toplumsal Kimliğinin Kuruluşu ve Dönüşümü", *Tübitak Sosyal Bilimler Araştırmaları*, Proje No:106K026, Ankara, 2009, s.78.

²⁰² İbrahim Kanok, "Kızlarımız ve Spor", *Spor Postası*, 1 Temmuz 1934, S.64 s.3.

²⁰³ Ergün Hiçyılmaz, *Türk Spor Tarihi*, Demet Ofset, İstanbul, 1974, s.56-64.

²⁰⁴ Arun, "Türkiye'de Cumhuriyet Devrinde", s.10

²⁰⁵ Hiçyılmaz, *Türk Spor Tarihi*, s.56-64.

Fırat, 1929'da erkek voleybol takımında oynamaya başlamış, aynı yıl Ankara'da bir grup kadın sporcu tarafından tenis kulübü kurulmuştur. 1930'da bisiklet sporu da ön plana çıkmaya başlamıştır. Bununla birlikte Türkiye'de ilk kadın federe kulüp başkanı olan Huriye Hanım, 1930'larda Adana Seyhan Kulübü'nün başkanlığına getirilmiştir²⁰⁶.

Kadınların spora olan ilgisini artırmak amacıyla bazı sportif etkinlikler ve güzellik yarışmaları da düzenlenmiştir. Bu dönemde güzellik yarışmaları ülkenin batıya yönelen yeni yüzünü, kadının toplumdaki yeni konumunu dünyaya göstermek amacıyla önemsenen etkinliklerden olmuştur. Cumhuriyet Gazetesi tarafından 1929 yılında ilk güzellik yarışması düzenlenmiştir. Yarışmada Mübeccel Namık birinci olmuştur. Mübeccel Hanım birinciliğinin şahsı adına değil ülkesini güzellik sahasında bütün dünya önünde temsil etmekten şeref duyduğunu belirttiği konuşmasında birinciliği spora borçlu olduğunu, spor kulüplerinin hiç birine mensup olmadığı halde küçük yaşlardan beri spor yaptığını belirtmiştir. Sporun kendisine sıhhat ve neşe verdiğine inandığı için yaptığını belirten Mübeccel Hanım Türk genç kızlarına spor yapmalarını tavsiye etmiştir²⁰⁷. 1932 yılında düzenlenen Dünya Güzellik Yarışması'nda Türkiye'yi temsil eden Keriman Halis birinci olmuş ve kendisinin dünya güzeli seçilmesi ülke ve dünya basınında geniş yer bulmuştur²⁰⁸.

1933 yılında Türkiye'ye gelerek Türk sporunda izler bırakan Carl Diem de raporunda kadınların spor yapmasını önemsemiş, halk sağlığı ve kuvvetli nesillerin yetişmesi açısından kadınların spor yapması hususuna raporunda ayrıca yer vermiştir. Kadınların basit esneme ve egzersiz hareketleri yapmalarının kendi sağlık durumları ve hamile kalmaları açısından önemli olduğunu belirtmiş²⁰⁹, annelerin okul öncesi yaştaki çocukları ile birlikte spora katılımlarını tavsiye etmiş²¹⁰, kadınların ritmik egzersizler yapmalarını, yüzme sporu ile ilgilenmelerini önermiştir²¹¹.

²⁰⁶ Cem Atabeyoğlu ve Erdoğan Arıpınar, *Olimpiyat Oyunlarında Türk Kızları*, Olimpiyat Komitesi Yayınları, İstanbul, 2000, s.7.

²⁰⁷ "Sporun Yeni Bir Zaferi", *Türk Spor*, Y.1, S.16, 1 Ocak 1930, s.8-9.

²⁰⁸ Özlem Kılınççeker, "Türkiye'nin İlk Dünya Güzeli Keriman Halis'in Mısır Gezisi ve Yankıları", *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, C. 8, S.1, 2023, s.295-316.

²⁰⁹ Bkz. Carl Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, 1933, s.14. BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1116.75.1

²¹⁰ Bkz. Carl Diem, *Türk Sporuna Hakkında*, s.14.

²¹¹ Bkz. Carl Diem, *Türk Sporuna Hakkında*, s.39.

Türk kadın sporcuları açısından en hareketli geçen yılın 1936 olduğu söylenebilir. İlk kez iki kadın sporcu olimpiyatlarına katılım sağlaması Türk sporunda önemli bir yere sahiptir. 1936'da iki eskrimci kadın sporcu Halet Çambel ve Suat Aşeni, Berlin'de yapılan Olimpiyat Oyunları'nda Türk ulusunu başarıyla temsil etmişlerdir. Her ikisi de eğitilmiş ve üst sınıftan ailelere mensup sporculardır. Suat Aşeni'nin babası Ahmet Fetgeri Aşeni Beşiktaş Kulübü'nün ve TİCİ'nin kurucularındandır. Hem Çambel hem de Aşeni, Robert Kolej'de öğretmenlik yapan Rus Nadolsky'den eskrim dersi alma fırsatı yakalamışlardır. Adı geçen bu iki sporcu örneğinde olduğu gibi bu tür sportif faaliyetlere aileleri ve çevreleri Cumhuriyet rejimine yakın, modernleşme düşüncesine bağlı ve ekonomik durumu iyi olan ailelerin kız çocukları katılabilmektedir²¹².

Atatürk'ün üstünde durduğu önemli konulardan biri olan ve Carl Diem'in de raporunda ayrıca yer verdiği kadın sporcular konusu dünyadaki eğilimle beraber Türk Spor Kurumu Dergisi'nde de kadınların spora katılımı ile alakalı teşvik edici yazılara yer verilmesini sağlamış, bazı sayıların kapak sayfası kadın sporculara ayrılmıştır. Dergide 1936 yılında yayımlanan bir yazıda kadın sporcularla ilgili olarak, Türk kızları ve kadınlarının henüz sporun izleyicisi vaziyetinde olduğu, kürek çeken, yüzen, ata binen, eskrim yapan ve tenis oynayan sadece birkaç genç kız ve kadının olduğu belirtilmiştir. Spora karşı kadınların göstermiş olduğu çekingenliğin önüne geçecek olanların yine kadınlar olacağı, çünkü sporun vücut güzelliğinin en büyük yardımcısı olduğunu vurgulanmıştır. Yazıda, kadının zarıflığı ile uyuşması imkânsız olarak nitelendirilen ve kendi federasyonlarınca yasaklanan sporlar hariç, hemen hemen tüm spor dalları ile uğraşabilecekleri ve hepsinden önce jimnastik hareketlerle uğraşmanın daha doğru olacağı²¹³ ifadelerine yer verilmiştir.

“Kızlarda Beden Terbiyeleri” adıyla yayımlanan başka bir yazıda kadın vücudunun erkek vücudundan farklı olması sebebiyle verilecek tavsiyelerin de farklı olması gerektiği belirtilmiştir. Genç kızların beden terbiyesinde bütün uzuvlarının aynı seviyede kuvvetlendirilmesinin esas olduğu ve bunun için serbest hareketler, dans jimnastiği, halk dansları ve hafif atletizmin uygun olduğu, çünkü maksadın onların gücünü geliştirmekle birlikte çeviklik, güzellik, zarafet, elastikiyet, beceriklilik gibi

²¹² Cantek ve Yazar, “Erken Cumhuriyet Dönemi”, s.217.

²¹³ “Kadın ve Spor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 29 Haziran 1936, S.1, s.11.

kadınlık vazifelerini yüksek bir ölçüye vardırarak olduğı²¹⁴ ifadelerine yer verilmiştir. Fuat Pura tarafından yazılan bir yazıda ise kadınların sporla alakadar olmasının gerekliliğı, beden eğitiminin kadının vücudu üzerinde büyük rol oynadığı bu sebeple bütün Türk kadınlarının spora alışmasının teşvik edilmesi gerekliliğı²¹⁵ vurgulanmıştır. Kadınların toplumsal hayattaki rolünün değişmeye başladığı ve hem ulusal hem uluslararası spor faaliyetlerinde kendini gösterdiği bir sürecin başlangıcı olan cumhuriyetle birlikte yıllar içinde kadın sporcuların sayısı artmıştır.

2.4. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Spor ve Sporda Teşkilatlanma

Mustafa Kemal Atatürk, cumhuriyet ilan edilmeden önce ikinci dönem TBMM seçimleriyle birlikte 9 Eylül 1923 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkası'nı kurmuştur. Ülkesinde demokratik rejimin yerleşmesi arzusunda olan Atatürk, 1924 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası denemesinin ardından, 1930 yılında Fethi Okyar'dan Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı kurmasını istemiştir. Ancak bazı sebeplerden ötürü bu parti aynı yıl kendini feshetmiştir. Çok partili döneme geçişteki aksaklıklar nedeniyle ülke uzun süre tek partili hükümet tarafından yönetilmiştir²¹⁶. Bu nedenle bu dönem Tek Partili Dönem olarak isimlendirilmektedir.

Mevcut iktidar partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkası, Türkiye'deki beden eğitimi ve spor politikalarını gözden geçirmiş ve yeniden ele alınması gerekliliğini görmüştür. Bu süreçte pek çok ülkedeki mevcut spor teşkilatları incelenmiş ve raporlar hazırlanmıştır. Daha sonra Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın yerine kurulacak olan Türk Spor Kurumu'nun faaliyetleri de bu ekseninde başlatılmıştır. Ayrıca yurt dışından uzmanlar getirilmiş, Türk beden eğitimi ve sporunun geliştirilmesi için oldukça çaba harcanmıştır²¹⁷. Aşağıda tek parti döneminde spor ve sporda teşkilatlanma Cumhuriyet Halk Fırkası politikaları çerçevesinde Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı ve Türk Spor Kurumu çalışmaları noktasında ele alınmıştır.

²¹⁴ Hubertus Şröder, "İlk Yaşlardan İtibaren Spor", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.17, 19 Ekim 1936, s.10.

²¹⁵ Fuat Pura, "Kadın ve Spor", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 24 Ağustos 1936, S.9, s.6.

²¹⁶ Yüksel Kaştan, "Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Partili Dönemden Çok Partili Döneme Geçişte CHP'nin Yönetim Anlayışındaki Gelişmeler (1938-1950)", *Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 8, S. 1, 2006, s. 124.

²¹⁷ Kurthan Fişek, *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünyada ve Türkiye'de Spor Yönetimi*, Bağırhan Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 1998, s. 346-356.

2.4.1. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ)

Spor örgütleri, ülke içinde sporun yaygınlaşmasını sağlayan kuruluşlardır. Spor faaliyetlerinin önemsenmeye başlamasıyla sporda merkezi bir yapı oluşturularak yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda müttefik Almanya'dan uzmanlar getirilmiş, bu yıllarda eğitimde başlayan Alman etkisi ilerleyen yıllarda Türk sporu üzerinde daha açık bir şekilde görülmeye başlanmıştır. Milli Mücadele Dönemi'nde sporun örgütlenmesi konusunda belli bir strateji izlenememiş olunmasına rağmen²¹⁸ Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş gibi kulüp yöneticilerinin de aralarında bulunduğu on üç kulüp yöneticisinin 26 Haziran 1920'de Kadıköy Union Kulüp'te ilk toplantıyı yapmalarıyla sporda örgütlenmeye yönelik süreç başlamıştır. Türk sporunu belli bir düzene sokabilmek amacıyla yapılan bu ilk toplantı, daha sonra kulüp delegelerinden oluşan geçici komisyon görüşmeleri vasıtasıyla Ali Sami Yen başkanlığında devam etmiş ve bu doğrultuda birtakım çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar doğrultusunda İsviçre Spor Tüzüğü'nün Türkçeye tercümesi yapılmıştır. İsviçre Federasyonu, tercüme edilen İsviçre Spor Tüzüğü ve Spor Birliği Yönetmeliği Cemiyet'in kuruluş aşamasında dikkate alınmıştır²¹⁹.

Ali Sami (Yen), Burhan (Felek), Selim Sırrı (Tarcan) ve Nasuhi Esat (Baydar) Bey'ler başta olmak üzere çeşitli spor kulüplerinin temsilcilerinin bir araya gelmesiyle Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın ilk kuruluş adımları atılmıştır. 7 Eylül 1921'de ön çalışmalar tamamlanmış ve TİCİ'nin kurulması amacıyla hükümete başvuru yapılmıştır. Ulusal boyutta spor birliği oluşturulmasına yönelik öncü bir çalışma olan İdman İttifak-ı Heyeti Muvakkatesi 1921 yılında çıkarılmıştır. Bu çalışma, fiziki aktiviteleri de kapsayan beden terbiyesi ve spor alanında yeni yönetim anlayışının izlerini taşımaktadır. Ayrıca Türk sporunun çağdaş anlamda teşkilatlanması konusunda önemli bir yere sahiptir²²⁰.

22 Mayıs 1922 tarihinde 27 maddelik bir yönetmelikle tüzel kişilik kazanan TİCİ özel hukuka tabi olmakla beraber tarihi kayıtlara da ilk spor örgütü olarak geçmiştir²²¹.

²¹⁸ Akın, *Gürbüz ve Yavuz*, s. 114.

²¹⁹ Efkan Canşen, "Türkiye Cumhuriyeti'nin Spor Politikaları", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.17, S.1, 2015, s. 34-37.

²²⁰ Bayazit ve Boz, "*Osmanlı Devleti ve Türkiye*", s. 216.

²²¹ Fişek, *100 Soruda Türkiye*, s. 105.

14 Temmuz 1922 yılında da ilk merkez kurulu seçilmiştir²²². Merkez kurulun görev dağılımı için 31 Temmuz 1922’de tekrar toplanılmış ve bu toplantıya Anadolu, Altınordu, Darüşşafaka, Fenerbahçe, Bakırköy, Galatasaray, İdman Yurdu, Türk Gücü, Nişantaşı, Hilal, Vefa kulüplerinin delegeleri ve daha önce uzman seçilenler katılmıştır. Toplantıda geçici başkan Cevdet Kalpakçıoğlu tarafından tüzük okunmuş, tasdik edilmiştir. Yapılan seçim sonrasında Ali Sami (Yen) başkan, Ali Seyfi (Beyti) ve Burhan (Felek) Bey ikinci başkan, Nasuhi (Baydar) Bey müfettiş, Fethi (Başaran) Bey de genel sekreter olarak seçilmiştir²²³.

Yeni seçilen yönetim kurulu 1924 Paris Olimpiyatları’na resmen çağırılmalarını gerekçe göstererek futbol, atletik sporlar ve güreş olmak üzere federasyonların kurulması için karar almışlardır²²⁴. Bunun üzerine 15 Ağustos 1922’de yönetim kurulu yeniden toplanmış ve atletizm, güreş ve futbol federasyonlarını Heyet-i Müttehida adı altında kurmuşlardır. Futbol federasyonu başkanlığına Yusuf Ziya (Öniş), atletizm federasyonu başkanlığına Ali Seyfi (Beyti), güreş federasyonu başkanlığına ise Burhan (Felek) Bey’ler seçilmişlerdir²²⁵.

Kuruluşu ateşkes yıllarına denk gelen örgüt hakkında çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanan haberler merkezinin İstanbul olması nedeniyle örgüte karşı tepkiye neden olmuştur. Tepkiler neticesinde Ankara’da TİCİ’ye karşılık İdman Birliği adı altında bir teşkilat kurulmuştur. Tepkilerin nedeni halkın kendisini Ankara Hükümeti’nin temsil ettiğini düşünmesi nedeniyle İstanbul’da oluşan bir örgütlenmeyi benimsemek istememesidir. TİCİ yöneticileri İdman Birliği’nin başkanı olarak görev yapan İbrahim Turgut Azizoğlu ile bir araya gelerek anlaşmaya varmışlardır²²⁶.

Spor kulüplerinin bir araya gelerek, sporun profesyonel bir yapıya kavuşturulmasının sağlanması amacıyla kurulan TİCİ, yönetmeliğine uygun şekilde görevler üstlenmiş, federasyonların kurulmasına liderlik etmiş, sporun ülke geneline

²²² Bayazıt ve Boz, “Osmanlı Devleti ve Türkiye”, s. 216.

²²³ Harun Özmaden “Cumhuriyet Dönemi İlk Spor Teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının (1922-1936) Yapılanma Sürecinde Beden Eğitimi ve Sporun Fonksiyonları, Fonksiyonlardaki Değişimler ve Toplumsal Hayata Etkileri”, *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, İstanbul, 1999, s. 54.

²²⁴ “Türkiye İdman Cemiyeti İttifakının Heyeti Merkeziyesi İlk İçtimaini Temmuzun Otuzbirinde Matbuat Cemiyetinin Büyük Salonunda Yapmıştır”, *Spor Âlemi*, S.60, 15 Ağustos 1922, s.5.

²²⁵ Haluk San, Türkiye’de Sporun Örgütlenmesinin 50 yılı, *TMOK Dergisi*, S.9, Ocak 1973, s.6.

²²⁶ Yunus Tayga, *Türk Spor Tarihine Genel Bakış*, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1990, s. 105.

birden fazla alanda yayılması amacıyla gayret göstermiştir²²⁷. Milli mücadele yıllarında spor faaliyetlerini organize eden yetkili bir organ olarak kabul edilen TİCİ²²⁸, hukuki oluşumunu tamamladıktan sonra, yönetim açısından özel kulüplerin kendi kendilerini idare ettiği bir özellik kazanmıştır. Bu noktada cumhuriyetin bu yıllarında sporun yönetiminin spor kulüplerine bırakıldığı söylenebilir²²⁹. TİCİ, gönüllü spor birlikleri ideolojisiyle devlete ve hükümete karşı sorumlu hale gelmiştir²³⁰. Önce İstanbul'daki kulüpleri ardından taşradaki kulüpleri bünyesine katan TİCİ, merkezi bir örgüt konumuna erişmiştir²³¹.

TİCİ, organizasyon yapısına bakıldığında çok branşlı ve çok kulüplü birlik görünümündedir. Organizasyon amaçlarına bakıldığında ise milli amaçlarla kurulmuş bir örgüt yapısına sahiptir. Örgüt yapısı; genel merkez, federasyonlar, genel kongre, kurucu heyet, mıntıka merkezi, mıntıka idman heyeti, mıntıka kongresi, kulüpler ve birlik kümelerinden oluşmaktadır²³². Umumi Kongresi kulüpler ve idman mıntıkları temsilcilerinden meydana gelmiştir. Kongrenin görevi, yılda bir kez TİCİ'nin tüm faaliyetlerini idare edecek Merkez-i Umumi'yi seçmek, bir önceki döneme ait çalışmaları değerlendirmek ve sonra izlenecek dönemin programını hazırlamak olmuştur. Merkezi Umumi'nin yürütme organı ise İdman Heyeti Müttahidleri olmuştur²³³.

Sporu devlet vazifesi olarak gören, beden ve ruhen sağlığı yerinde erdemli bir Türk neslinin yetişmesini esas alan düşünce ekseninde kurulan bu ittifak 16 Ocak 1924 günü Milli Eğitim Bakanlığı önerisi ve Bakanlar Kurulu'nun bu tarihli toplantısıyla dernek olarak, kamu yararına kuruluşlar arasına girmiştir²³⁴.

Eylül 1924'te Ankara'da Türk Ocağı'nda ilk Umumi Kongre'sini gerçekleştirmiştir. Kongreye İstanbul, Ankara, Edirne, Balıkesir, Antalya, Trabzon, Canik, Konya, İzmir, Eskişehir, Bursa, Kocaeli ve Konya olmak üzere on üç bölgeden toplam yüz altmış bir delege katılmıştır. Kongrede ordu da Harbiye ve Bahriye

²²⁷ Faik İmamoğlu, "Türkiye'de Sporun Yönetel Yapısı İçerisinde Spor Federasyonları", *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2011, C.16, S.2, s.5.

²²⁸ Fişek, *Devlet Politikası*, s. 346-356.

²²⁹ Fişek, *100 Soruda Türkiye*, s. 99.

²³⁰ Fişek, *Devlet Politikası ve Toplumsal*, s. 100.

²³¹ Fehim Üçışık, *Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1999, s. 101.

²³² Hakan Sunay, *Spor Yönetimi*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2009, s. 191.

²³³ Fişek, *100 Soruda Türkiye*, s. 106.

²³⁴ Tuzcuoğulları vd., *Atatürk ve Spor*, s. 46-47.

delegeleri tarafından temsil edilmiştir. Kongrede Mustafa Kemal'e ittifakın hamî başkanlığı, İsmet (İnönü) Bey'e de fahri başkanlık görevi verilmiştir²³⁵. Kongre'de spor sahaları, sporcu seyahatleri, kulüp binaları, belediyelerin spora yardımı gibi konular ile ilgili temenniler görüşülmüştür²³⁶.

Birinci Umumi Kongre'de nizamnamesi de yeniden şekillendirilen örgütün kuruluş amacı “Türk gibi güçlü asil milleti sürükleyip götüren hastalık vs. sebeplerin ve gevşeklik, rahatı sevme gibi alışkanlıkların karşısında bu millete taze hayat ve kan vermek, Türk nüfusunu çoğaltmak, gençlere cazip bir faaliyet sahası temin ederek onların içkiden, kumardan ve kötü alışkanlıklardan uzak durmasını sağlamak, millet fertlerini küçük yaştan teşkilatçılığa ve müşterek faaliyetlere alıştırmak, sağlam ve becerikli fertler yetiştirip biniciliği, denizciliği ve silahşörlüğü tertip ve teşvik ederek askeri teşkilata ait vazifeleri kolaylaştırmak, yurt içinde spor müsabakaları ve seyahatler düzenleyerek gençlere memleketini tanıtmak, sevmek ve halkın hakiki ihtiyaçlarını anlamak imkân ve fırsatını vermek, uluslararası müsabakalarla milli hisleri tahrik ve takviye etmek, Türklük için yurt dışı propaganda vasıtası temin etmek, beden eğitimi ve spor hareketlerinin sporcular tarafından bir menfaat ve para kazanma vasıtası olarak kullanılmasına karşı mücadele etmek ve böylece sıhhat ve kuvvetin bir amaç değil zekâ ve ilmin yükselmesi için bir vasıta olarak kullanılmasını sağlamak suretiyle milli mücadelemize yardımcı olacağı kanaatini vermek” şeklinde açıklanmıştır²³⁷. Bu doğrultuda memleketi idman mıntıkalarına ayırarak bu bölgeler için spor cemiyetlerince bir merkezi idare oluşturularak müsabaka kümelerinde birinci olanları belirlemek ve aralarında müsabaka düzenleyerek Türkiye idman birincilerinin uluslararası müsabakalarda Türkiye'yi temsil etmesi amaçlanmıştır. Nizamnamede tamamıyla milli, içtimai, ilmi olan bu amaçlara hakkıyla ve devamlı hizmet edebilmek için siyasetle ilgilenmemek ve Türk milletinin mukadderatına hâkim olanların Türklüğün selameti için çalışmalarına yardım etmek²³⁸ gerektiği vurgulanmıştır.

TİCİ'nin görevleri Nizamname'nin 2. Maddesinde sporda amatörlüğü teşvik etmek, mahalli ve umumi müsabakaları düzenleyip Türkiye birincilerini belirlemek,

²³⁵ *XX Cumhuriyet Yılında*, s. 11-40

²³⁶ Tayga, *Türk Spor Tarihine*, s. 110.

²³⁷ TİCİ, *Teşkilat-ı Nizamı Umumiye*, TİCİ Yayınları Ahmet İhsan Maatbaası, 1923, s. 2-10.

²³⁸ TİCİ, *Teşkilat-ı Nizamı Umumiye*, s.2-10.

idman rekorlarını tescil etmek, idmancılık ile alakalı kanunların çıkarılmasını sağlamak, uluslararası spor müsabakalarında ulusu temsil etmek, idman mıntıklarının çoğalmasını sağlamak, birincilerin ödüllerini takdim etmek, idman federasyonlarını tanzim etmek, idmancılığı fenni esaslar doğrultusunda tansim etmek, yabancı teşkilatlar ile iletişimde bulunmak ve bir Beden Terbiyesi Yüksek Mektebi'nin tesisi ile memlekette mütehasıs yetişmesini sağlamak olarak açıklanmıştır²³⁹.”

İttifak'ın resmi olarak kurulmasıyla Türkiye'nin 1924 Paris Olimpiyatları'na katılımının ön koşulu sağlanmış, Türkiye uluslararası federasyonlara üyelik başvurusunda bulunabilmiş ve uluslararası spor topluluklarına üye olmuştur²⁴⁰. Amatör Atletizm Federasyonu'ndan (IAAF) ve Futbol Federasyonu'ndan (FIFA) kabul almıştır. Atletizm, voleybol, tenis, yelken gibi daha evvel Türkiye'de bilinmeyen sporlar halka tanıtılmış, bu sporlara yönelik yatırımlar hızlandırılmıştır. Türk sporunun ilk yıllarında insanları spora teşvik amacıyla çeşitli spor dallarında müsabakalar tertip edilmiştir. Ayrıca TİCİ kongrelerinde gençleri spora teşvik etmek amacıyla, sporculara demir yolu biletlerinde %50 indirim yapılması, sporcuların askerlik sürelerinin altı aya indirilmesi gibi öneriler belirlenmiş ve hükümete bir rapor halinde sunulmuştur²⁴¹.

18 Eylül 1925'te gerçekleştirilen İkinci Genel Kongresi'nde açılış konuşması İsmet Paşa tarafından yapılmıştır. Türk ordusunda görev alanların da spora yönlendirilmesi amacıyla Ordu Spor Teşkilatı oluşturulmuştur. Atıcılık, eskrim, binicilik sporları yapılmaya başlanmıştır²⁴². Bu şekilde ilk spor teşkilatı olan TİCİ ordu ile bir bağ kurmuştur.

28 Eylül-1 Ekim 1926'da gerçekleştirilen İttifak'ın Üçüncü Kongresi'nde açılış konuşması İkinci Kongre'de olduğu gibi İsmet Paşa tarafından gerçekleştirilmiştir. Üçüncü Kongre'de başkan Ali Sami Yen, teşkilatın kendisinden beklenen işleri yerine getirebilmesi için hükümetten açık destek talep etmiş ve spor alanları yapmanın hükümetin sorumluluğunda olduğunu belirtmiştir²⁴³. İsmet Paşa da yönetici ve delegelere yapmış oldukları bazı şikâyetlerin yersiz olduğu, hükümetin

²³⁹ TİCİ, *Tekilat-ı Nizamı Umumiye*, s. 2-10.

²⁴⁰ Fişek, *100 Soruda Türkiye*, s. 107.

²⁴¹ Bayazıt ve Boz, “Osmanlı Devleti ve”, s. 217.

²⁴² Türkmen, *Beden Terbiyesi: Erken*, s. 156.

²⁴³ Türkmen, *Beden Terbiyesi: Erken*, s.156.

spora maddi manevi tüm desteğini verdiği ve her şeyin hükümetten beklenmemesi ve hükümetin spora verdiği önemin İttifak tarafından da verilmesi gerektiği yönünde görüşünü belirtmiştir. TİCİ heyeti 1 Ekim'de Mustafa Kemal'i ziyaret etmiş ve görüşmede Mustafa Kemal'in vermiş olduğu beyanat spor tarihçileri açısından sporla ilgili vermiş olduğu en uzun beyanat olarak nitelendirilmiştir²⁴⁴. Beyanatta heyet üyelerinin bazı şikâyetlerinde haklı olduğu fakat spor konusunda kısa zamanda alınan yolu umut verici bulduğu kısa zamanda ilerleme kaydedildiği bu nedenle sabır ve gayretle Türk ulusunun iyi olması için çalışmaya devam edilmesi vurgulanmıştır. Spor sözcüklerinin yenilenmesi, Futbol Federasyonu'nun profesyonel futbolculuğu incelemesi, uluslararası müsabakalarda Türk halkını temsil etmek için Merkez Heyetin görevlendirilmesi, temyiz divan organının yetki alanının belirlenmesi ve sporcuların sağlık kontrollerin her yıl yapılması konularında nizamname değişikliğine gidilerek kongre sonuçlanmıştır²⁴⁵.

3 Eylül 1927'de Dördüncü Kongre Ankara'da gerçekleştirilmiş ve açılış konuşması İsmet Paşa adına Maarif Vekili Necati Bey tarafından gerçekleştirilmiştir. Konuşmada spor faaliyetlerinin bir program dâhilinde yapılması, sporun hayati öneme sahip bir mesele olduğu, sporun oldukça önemli ilerleme kaydettiği ve bu kongrede daha çok eğitim, ordu ve spor teşkilatları ile alakadar olacağı ve diğer kongrelerden daha önemli olduğu belirtilmiştir²⁴⁶. Ali Sami Bey de konuşmasında beden eğitimi öğretmeni yetiştirmenin önemini, hükümetin spor çalışmalarına elinden gelen desteği verdiğini ve yurt genelinde spor sahası ve jimnastikhane açılması hususunda çalışmaların yapılmaya başlandığını belirtmiştir. Ardından Genel Kurmay Başkanlığı tarafından sporun gelişmesi amacıyla giyinme odaları, kapalı bir jimnastikhane ve tribüne sahip statlar yapılmasının gerekliliğini anlatan bir rapor sunulmuştur²⁴⁷.

Dördüncü Kongre'de umumi kongrelerin bir değil iki senede bir yapılması, mahalli, milli şampiyonlar ve heyet reislerinin müsabakaları ücretsiz izlemeleri konularında nizamname değişikliğine gidilmiştir. Ayrıca sporcuların grup halinde seyahatlerinde sülüs (üçte bir) ücretle seyahat edebilmelerine yönelik talepte

²⁴⁴ Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s.98.

²⁴⁵ TİCİ, *Üçüncü Umumi Kongresi Raporu*, TİCİ Yayını, Milli Matbaa, İstanbul, 1927.

²⁴⁶ TİCİ, *Dördüncü Umumi Kongresi Raporu*, TİCİ Yayını, Akşam Matbaası, İstanbul, 1928.

²⁴⁷ TİCİ, *Dördüncü Umumi*, s.12.

bulunulmuştur²⁴⁸. Bu kongrede görüşülen spor sahaları yönünde talebi içeren rapor neticesinde 1930 yılında yayımlanan Belediye Kanunu'nda çocuk bahçeleri, spor sahaları ve stadyumlar yaptırmak gibi yükümlülükler belediyelere verilmiştir²⁴⁹. CHF Genel Sekreteri Recep Bey'in önerisiyle illere ayrılan ödeneğin bir kısmının spor kulüplerine aktarılması da kabul edilmiştir²⁵⁰.

Uluslararası müsabakalarda özellikle 1928 Olimpiyat Oyunları'nda alınan başarısız neticeler TİCİ ve federasyonların yoğun şekilde eleştirilmesine neden olmuş Hükümet de sporcu ve antrenörler de dâhil olacak şekilde başarısızlığı sorgulamış ve hatta Haysiyet Divanı bu konuda özellikle futbol takımına yönelik bir rapor hazırlamıştır²⁵¹. Bu durum neticesinde Hükümet ile TİCİ ilişkisi bozulmuş ve bunun üzerine Genel Sekreterlik, müfettişliklere gönderdiği yazı ile teşkilat nizamnamesini düzenlemek amacıyla İstanbul'da uzmanlar tarafından bir çalışma gerçekleştirildiği bildirilmiştir²⁵². Çalışmanın amacı spor teşkilatının genişlemesi ve ülkedeki spor faaliyetlerinin CHF çatısı altında yürütülmesidir.

2 Ocak 1931'de Ankara'da Beşinci Umumi Kongre toplanmıştır. Toplantı Maarif Vekili Esat Bey tarafından açılmıştır. Ali Sami Yen tarafından bugüne kadar yapılanlar özetlenmiş, gelinen nokta anlatılarak divan riyasetinin seçimi talep edilmiştir. Seçim sonucunda divan başkanlığına Samsun delegesi Ali Rıza Bey, ikinci başkanlığa Mahmut Bey ve Galip Paşa seçilmiştir. Kongrede teşkilata yeni bir şekil verilmesinin lüzumu üzerinde durulmuştur. Kongrede; federasyon üye sayısının üçe düşürülmesi, federasyon mali hesabının genel merkezce tutulması, hokey, boks, tenis federasyonlarının iptal edilerek bölge idman heyetlerinin yetkili kılınması, binicilik, atıcılık, uçuculuk, kızıakçılık gibi ordu sporları için ordu sporları federasyonu altında bir federasyon kurulması gibi federasyona yönelik kararlar alınmıştır. Uluslararası müsabaka program ve izinlerinin genel merkezce verilmesi, genel merkezin uygun

²⁴⁸ TİCİ, *Dördüncü Umumi*, s.2.

²⁴⁹ Resmî Gazete, Belediye Kanunu, S. 1471, K.N.1580, 7 Teşrinievvel 1336.

²⁵⁰ Morpa Spor Ansiklopedisi, *Atatürk ve Spor*, Morpa Kültür Yayınları, C.1, 1997, s. 11.

²⁵¹ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.36.12. 13 Aralık 1928.

²⁵² BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 1.3.13. 14 Kasım 1929.

görmediği icraat ve kararları fesih edebilmesi, sporcuların spor turnelerinin muhabirlik yapmamaları kararları da Kongre’de alınan kararlardandır²⁵³.

Altıncı Genel Kongre 20 Haziran 1932’de Ankara’da Halkevi’nde gerçekleştirilmiştir. Kongre genel olarak tartışmalı geçmiş, uygulamaya konulacak kararlar yönünden eksik kalmıştır. Kongrede en dikkat çeken olaylardan biri Cumhuriyet Halk Fırkası mebusu ve genel sekreteri Recep Bey’in nutku olmuştur. Recep Bey nutkunda özetle partinin spor işleri ve sporcularla alakadar olduğunu, sporculuğun tanzim ve teşkilinin esaslara dayandırılarak yapılmasının gerekli olduğunu, partinin bu sene spora tüm yıllardan daha fazla bütçe ayırarak maddi manevi tüm desteğini sürdürdüğünü, profesyonelliğe karşı olan görüşlerinin devam ettiğini ve bu tarz girişimlerin karşısında olduklarını belirtmiştir. Bunların yanı sıra Türkiye birincilik müsabakalarının önümüzdeki sene yapılacağını ve Türk sporcusunun milletin menfaati doğrultusunda yetişmesi gerektiğini söylemiştir²⁵⁴. Altıncı Kongre’de Futbol Federasyonu’nun İzmir’e taşınması TİCİ nizamnamesinin değişmesi gerekliliği kabul görmemiştir. Altıncı Kongre genel olarak tartışmalı geçmesi ve hiçbir nizamname değişikliğine gidilmemesi noktasında birçok spor adamı tarafından eleştirilse de kongrede profesyonelliğe karşı çıkılması bazı spor adamlarının takdirine sebep olmuştur. Atletizm Federasyonu başkanı Burhan Bey ve Futbol Federasyonu başkanı Hamdi Emin Bey de kongreyi eleştiren spor adamlarından olmuştur²⁵⁵.

Atletizm Federasyonu Başkanı Burhan Bey Türk Spor Dergisi’ne verdiği beyanatta, kongrenin kendisinden beklentileri karşılamadığını, önce teşkilat vazifesinin yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesi gerektiğini belirtmiş, devamında altıncı kongrede nizamnamede tadilat yapılması gereken konular olduğu halde, kongre azasından bir kısmının işlerini yarıda bırakıp gitmeleri ve mütebaki kısmına da nizamname tadilinin kötü bir şeymiş gibi gösterilmesi sebebiyle bunun yapılamadığını, bu sebeple de kongreden beklenen sonucun alınmadığı cümleleriyle kongre çalışmalarını eleştirmiştir²⁵⁶.

²⁵³ “Spor Kongresinde İttihaz Edilen Kararlar Nelerdir?”, *Türk Spor*, Y.2, No: 16/68, s.6-7, 15 Ocak 1931.

²⁵⁴ TİCİ, *Altıncı Umumi Kongre Raporu*, TİCİ Yayını, Devlet Matbaası, 1933, s.20-27.

²⁵⁵ “Nizamnamede Tadilat Gelecek Seneye Kaldı”, *Türk Spor*, Y.3 No:39/143 s.6-7, 2 Temmuz 1932.

²⁵⁶ *Türkspor*, 2 Temmuz 1932 s.6-7.

Futbol Federasyonu Başkanı Hamdi Emin Bey'de Burhan Bey'in cümlelerine paralel olan beyanatında Futbol Federasyonu başkanlığına yeniden seçilmesi hususunda müteessir olduğunu, bu sözün nezaketsizlik olarak anlaşılmasını istemediği çünkü bu fikrini Ankara'ya daha önce ilettiğini, Altıncı Kongre'nin hedefine varamayarak, birçok faydasız huşu içinde Recep Bey'in amaçları veciz bir surette aktarması dışında zikredilecek hiçbir şeye tesadüf etmediğini, netice itibarıyla yapılması gereken birçok hususun yapılamadığını belirtmiştir²⁵⁷.

Yedinci Kongre Ankara Spor Salonu'nda 25 Ekim 1933'te gerçekleştirilmiştir. Kongrede sporda sahanın önemi ve eksikliğinden bahsedilmiştir. Altıncı Kongre'nin aksine bu kongre sakin geçmiş ve bazı kararlar alınmıştır²⁵⁸. Kongre'de Cumhuriyet'in 10. Yılı olması nedeniyle Bursa'da gerçekleştirilemeyen Türkiye birinciliklerinin gelecek sene Bursa'da gerçekleştirilmesi kabul edilirken beş sene boyunca Türkiye birinciliği müsabakalarının yapılmayarak buraya ayrılan paranın mıntika sahalarına tahsis edilmesi önergesi reddedilmiştir²⁵⁹. Balkan Atletizm Oyunları'nın iki sene sonra Türkiye'de yapılması kabul edilmiş, güreşçilerin harici müsabakalarda aldıkları galibiyetler takdir edilmiş ve güreşçiler ve federasyona takdirname verilmesi kararlaştırılmıştır. Yüzme havuzu isteyen bazı mıntikaların talepleri dikkate alınmış, Karadeniz sahasının bu alanda zenginleştirilmesi için adımlar atılması görüşülmüştür. Bisiklet Federasyonu tekrar teşkil edilmiş ve dağcılık, atıcılık ve binicilik ve kayakçılık ile alakalı federasyon kurulmuştur. Federasyon başkanlıkları bu kongrede ilk defa başkanın seçilmesi şeklinde gerçekleştirilmiş, azalar reislerin gösterdikleri kişilerden belirlenmiştir²⁶⁰.

Recep Bey'in önerisiyle başlatılmış olan illere ait ödeneklerden bir kısmının spor kulüplerine ayrılması uygulamasını sistematik hale getirebilmek için 5 Ağustos 1933'te bir genelge yayımlanmıştır. İlgili genelgede iller varlık durumu ve genç nüfus ile toplam nüfus oranları dikkate alınarak sekiz farklı kademeye ayrılmıştır²⁶¹. Buna göre birinci kademe iller yirmi sekiz bin beş yüz doksan dört lira, sekizinci kademe

²⁵⁷ *Türkspor*, 2 Temmuz 1932 s.6-7.

²⁵⁸ "Ankara'daki İctimadan Sonra Umumi Merkezin Kararları", *Türk Spor*, Y.5, S.25/232, s.6-7, 17 Mart 1934.

²⁵⁹ TİCİ, *Yedinci Umumi Kongre*, TİCİ Yayını, D. Mühit Matbaası, Ankara, 1935, s.33-41.

²⁶⁰ "Ankaradaki İctimadan Sonra", s.6-7.

²⁶¹ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 2.8.9. 5 Haziran 1933.

iller ise üç bin dokuz yüz üç lira ayırması gerekmektedir. Fakat bu genelgeye rağmen toplanan yardımların istenen seviyeye gelmemesi üzerine Recep Bey bazı vilayetlerin, gençlik, ırkın ıslahı, yurt savunması ve genel sağlık anlamına gelen sporu önemsemediklerini, il il isim vererek eleştirmiştir. Tokat ve Zonguldak illerinin, 1934 yılı için spora on para bile ayırmadığını, Çankırı vilayetinin ise sadece yüz elli lira ayırabildiğini, Yozgat gibi daha verimsiz görünen bir vilayetin bin lira ayırabildiğini, Balıkesir vilayetinin hususi idareden iki bin ve belediyeden bin yedi yüz yetmiş beş lira verdiğini belirtmiştir. Buna karşın en varıl vilayet olan İstanbul'un iki bin beş yüz lira ayırdığını açıklamış, İzmir vilayetinin ise hiç para ayırmadığını iki ilde de yaşayan sporcu sayısının tüm ülkedeki sporcu sayısından iki kat daha fazlası olmasına rağmen böyle bir sonuç olduğunu ifade etmiştir²⁶².

Hükûmet sporun gelişmesinde en büyük etkinin spor alanlarının artmasına bağlı olduğu düşüncesiyle mevcut durum hakkında TİCİ'den rapor istemiştir. TİCİ valiliklerden ve taşra teşkilatından aldığı bilgileri sunmuştur. CHP Genel Sekreteri Recep Bey'e (Peker) sunulan rapora göre Adana, İzmir, Uşak, Aydın illerinde olmak üzere betonarme ve beton tribünlü dört adet, Çırağan, Taksim, Kadıköy, Konya'da betonarme yapıli tahta tribünlü dört adet, İzmir, Bilecik, Eskişehir, Samsun, Balıkesir illerinde betonarme yapıli tribünsüz altı adet, Edremit, Mersin, Denizli'de tahta yapıli ve tribünsüz üç adet, Ankara'da tahta yapıli ve tahta tribünlü bir adet saha bulunduğu belirtilmiştir. Rapora göre toplam elli yedi vilayette yüz doksan yedi adet normal durumda saha bulunmaktadır. Normal durumda olmayan saha sayısı ise on dört ve toplam saha sayısı ise iki yüz on bir olarak bildirilmiştir. Ağrı, Elazığ, Diyarbakır, Mardin, Siirt vilayetlerinde ise saha olmadığı belirtilmiştir²⁶³.

Yedinci Kongre'nin ardından Mart 1934'de Umumi Merkez tarafından bir ara kongre gerçekleştirilmiştir. Fenerbahçe-Galatasaray maçında ceza alan sporcuların cezaları kesinleşinceye kadar maçlardan men edilmesi tasdik edilmiş, emsali oluştuğunda başkanlık divanına benzer kararlar alabilmesi yönünde yetki verilmiştir. Yeni bir spor marşı için bir yarışma düzenlenmesi ve birinci olanın mükâfatlandırılması için çalışmalara başlanması, İstanbul'daki federasyonların büro

²⁶² BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 3.10.2, 2 Şubat 1935.

²⁶³ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1108.47.1, 21 Aralık 1948.

işlerinin müşterek bir teşkilat altında toplanması, Milli Olimpiyat Komitesi kurulması ve buna dair hazırlıkların yapılması kararlaştırılmıştır. Dağcılık, binicilik ve kayakçılık ile alakalı kurulan federasyonların görülen lüzum üzerine bütçelerinin artırılması, eskrim sporu için Ankara ve İzmir’e birer antrenör gönderilmesine karar verilmiştir²⁶⁴.

1923 yılından 1936 yılına kadar faaliyetlerine devam eden TİCİ’nin Türk sporuna katkısı yadsınmasa da hükümetten tam destek almış olmasına rağmen²⁶⁵ sporu arzu edilen seviyeye ulaştıramadığı yönünde eleştirilmiştir. Bu durumun sebepleri olarak ise devletin spor için yaptığı yetersiz mali yardımlar²⁶⁶, uzman olmayan kişiler ve sporu esas görevleri olarak görmeyen idareciler, merkezinin yarısının Ankara’da yarısının İstanbul’da olması sebebiyle ortaya çıkan çift başlılık olarak gösterilmiştir. Teşkilatın faaliyetlerinin sonlandırılmasında etken olan sebepler ise kulüpler arası sürtüşmeler ve uluslararası müsabakalarda alınan kötü skorlar olarak gösterilmiştir²⁶⁷. Teşkilata yönelik eleştirilerin başlangıcı da bu hususlar üzerine olmuştur. Kulüpler ve kulüpçülük bazı spor çevrelerinde eleştirilmeye başlanmış, kulüplerin Türk sporuna hizmet edip etmediği sorgulanmıştır²⁶⁸. Spor Postası’nda kulüpçülüğe yönelik yer verilen eleştirilerden birinde kulüp idarecileri ve kulüp fertlerinin bu işi milli bir vazife olarak sindiremediği; sporu zevk, gösteriş, şampiyonluk kazanmak ve alkış toplamanın dışına çıkaramadıkları ifade edilmiş, bu fertlerin ancak kendileri namına hareket etmeyip milli zihniyet ile hareket ederlerse Türk sporunu uluslararası alanda ön safa geçirebilecekleri ifade edilmiştir²⁶⁹. Fakat sporu yüksek seviyeye çıkarmış olan milletlerin spor kulüplerini kaldırmadıklarını bundan dolayı da kulüplerin kaldırılmasıyla sporda mümkün olmayacağını, sporda ilerlemenin kulüpler yolu ile olacağını savunan görüşler de Spor Postası’nda yer almıştır²⁷⁰.

²⁶⁴ “Umumi Merkezin Kararları Türk Sporculuğu Tarafından Sevinçle Karşılandı”, *Türk Spor*, Y.5, S.25/232, s.2, 17 Mart 1934.

²⁶⁵ Kılıç, “Tek Partili Dönemde”, s. 30-31.

²⁶⁶ 1926 yılında 40.000 TL, 1927 yılında 33.000 TL, 1928 yılında 30.000 TL, 1930 yılında 100.000 TL, 1931 yılında 40.000 TL, 1932 yılında 50.000 TL, 1933 yılında 70.000 TL, 1934 yılında 80.000 TL, 1935 yılında 203.000 TL ve 1936 yılında 239.000 TL yardım yapılmıştır. Metin Kılıç, “Tek Partili Dönemde Türkiye’de Modern Sporun Teşekkülü”, *Tarih Okulu Dergisi*, S.14, 2013, s. 27-53.

²⁶⁷ Kılıç, “Tek Partili Dönemde”, s. 36.

²⁶⁸ Özmaden, “Cumhuriyet Dönemi İlk Spor”, s.120-145.

²⁶⁹ “İnkılap Türkiye’nde Spor Kulüpleri Değil Spor Birliği Faydalı Olabilir”, *Spor Postası*, Y.1, S.14, 23 Haziran 1934, s.2-6.

²⁷⁰ “Kulüpler Kaldırılmamalıdır”, *Spor Postası*, Y.1, S.20, 25 Ağustos 1934, s.11.

Tartışmalar teşkilatın örgüt yapısı, nizamnamesinin uzunluğu gibi yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Tartışmalarda teşkilatın alanının fazla geniş tutulduğu, nizamnamenin gereksiz konularla gereğinden uzun olduğu, lüzumsuz heyetlerin var olduğu, bu durumun gençlerin spor yapmasını güçleştirdiği, Türk gençliğinin tamamına hitap etmediği gibi eleştiriler almıştır²⁷¹. Ayrıca teşkilat yönetimi de spora yön verecek, kontrol edecek sporcu ve amaç sahibi kişilerden oluşmadığı görüşüyle eleştirilmiştir²⁷².

Tartışmaların yaşandığı dönemde Sekizinci Kongre 13-18 Nisan 1936'da Ankara Halkevi'nde yapılmıştır. Kongre başkanlığına Şükrü Saraçoğlu, ikinci başkanlığa ise General Ali Hikmet Ayerdem ve Ali Rana Tarhan seçilmiştir. Kongrede basketbol ve voleybol federasyonların kurulmasına karar verilmiştir. TİCİ adıyla görevini on dört yıldır sürdüren teşkilatın nizamnamesinin kâfi gelmediği ve yeni bir nizamname ile 18 Nisan 1936'dan itibaren adının Türk Spor Kurumu olarak değiştirilmesine karar verilmiştir²⁷³.

Kurulduğu günden itibaren on dört yıl süreyle Türk sporunun çalkantılı dönemlerini yönetmeye çalışan TİCİ kongrelerde ve sonrasında çeşitli süreçlerden geçmiştir. Cumhuriyetin kurulmasından önce Türkiye'de spora ilgi beklenen düzeyde gerçekleşmemiş, kurulan az sayıdaki kulüp, yalnızca sınırlı sayıda gence hitap edebilmiştir. Bununla birlikte yurt dışından gelen sporlar da halkta yeterli ölçüde merak uyanmamıştır. Bazı eski milli sporlar ihmale uğramış, büyük kentlerde izlerine rastlanmaz olmuştur. TİCİ, faaliyet gösterdiği on dört yıllık dönemde modern anlamda sporun gelişmesine öncülük etmiştir. Batılı tarzda ilk uygulamaların öncüsü olmuştur. Uluslararası düzeyde katılımlara ön ayak olmuştur. Bu dönemde spor için çaba gösterenler de tarihe adını yazdırmışlardır²⁷⁴. Türk sporunun, TİCİ dönemi kazanımları şu şekilde sıralanabilir.

1. Spor, kurumsal anlamda ve modern anlayışa uygun olarak bu dönemde ilk kez bir birliğe bağlanmıştır.

²⁷¹ "Spor İşlerimiz Nasıl Düzelir", *Türk Spor*, Y.1, N.2, 10 Ekim 1929, s.3-4.

²⁷² Suat Aşeni Fetgeri, "Memleket Sporu Neden Terakki Etmiyor", *Türk Spor*, Y.1, N.1, 3 Ekim 1929, s.4-5.

²⁷³ *XX Cumhuriyet Yılında*, s.11-40.

²⁷⁴ Kılıç, "Tek Partili Dönemde", s. 34.

2. Eski ata sporlarından güreş yeniden canlanmış ancak bu sporun yanında futbol, atletizm, su sporları da yapılmaya başlanmıştır.
3. Okullarda beden eğitimi derslerine verilen önem artmış, beden eğitimi daha sıhhi ve bilimsel yolla yürütülür hale gelmiş, beden eğitimi öğretmenleri yetiştirilmiş ve ilk kez beden eğitimi enstitüsü açılmıştır.
4. Spor kulüplerine verilen değer Atatürk'ün de çabalarıyla yükselmiş, spor kulüplerinin sayısı bu dönemden başlayarak hızla artmıştır.
5. Her şeyden önemlisi TİCİ ile başlayan dönemde halk spora ilgi duymaya başlamıştır. Herkes kendi çabasıyla spor yapmaya başlamış ve sporla ilgilenmiştir²⁷⁵.

TİCİ'nin Türk Spor Kurumu olarak yeniden yapılandırılmasında 1930'lu yılların sonlarında Cumhuriyet Halk Fırkası'nın, kendi bünyesinde oluşturduğu Spor ve Gençlik Şubesi aracılığıyla sporla daha yakından ilgilenmeye başlaması da etkili olmuştur. Bu yıllarda batılı anlamda daha iyi örgütlenme modellerinin araştırılıp örnek alınması kararı benimsenmiştir. Bu kapsamda pek çok ülkedeki spor gelişmeleri izlenmiştir. Çek Sokol, İtalyan İzci ve Alman Spor teşkilatı en çok üstünde durulan teşkilatlar olmuştur²⁷⁶. Bu teşkilatlar üzerinde çalışılmasına bazı kesimler karşı çıksa da teşkilata gelen eleştiriler süreci hızlandırmış akabinde uygulamaların yapılması amacıyla yurt dışından uzmanlar getirtilmiştir. Tüm bunlar TİCİ'yi hükümet eleştirilerinin odağı haline getirmiş ve Türk sporunda yeni bir yönetim arayışını gündeme getirmiştir. İşte bu dönem, tek partili iktidarın spora müdahil olduğu Türk Spor Kurumu Dönemi olmuştur²⁷⁷.

2.4.2. Türk Spor Kurumu (TSK)

Cumhuriyetin ilk yıllarında beden eğitimi ve spor, sosyal politikaların ayrılmaz bir parçası olarak görülmüş ve önem verilmiştir. Bu dönemde Türk sporunda TİCİ'nin eleştirilerin odağı haline gelmesi ve parti-devlet bütünleşmesi sonucu yeni bir spor teşkilatlanması olan Türk Spor Kurumu'nun, Cumhuriyet Halk Partisi şemsiyesi altında kurulmasına sebep olmuştur. Devletin spor yönetimine ağırlığını koyma isteği

²⁷⁵ Kılıç, "Tek Partili Dönemde", s. 34.

²⁷⁶ "Muazzam Gençlik Teşkilatı Yapılıyor", *Türk Spor*, Y.4, N.41/196, 8 Temmuz 1933, s.8.

²⁷⁷ Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s. 59-60.

1936 yılında TİCİ'nin kapatılarak Türk Spor Kurumu'nun kurulmasına sebep olmuştur. 1936'dan 1938 yılına kadar süren başarılı sayılabilecek ancak karışık bir dönem olan Türk Spor Kurumu Dönemi'nde, spor dallarında gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Kanunla kurulmuş olan bu kurum, Cumhuriyet Halk Partisi'nin parti politikaları ve girişimleri ile zaman zaman Alman etkisine maruz kalmıştır. 1938 yılında Türk Spor Kurumu'nun yerine 18 Temmuz 1938 Tarih ve 3530 Sayılı yasa ile Başbakanlık makamına bağlı olarak Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulmuştur –ki bu çalışma 1938 yılı ile sınırlı olduğundan bu kurum hakkındaki gelişmelere yer verilmeyecektir- ve bu müdürlük Türk Spor Kurumu'nun malları ile hukuk ve haklarını devralmış, yeni bir dönemi başlatmıştır²⁷⁸.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında millî politikalar uygulanmış bu doğrultuda sporda da devletçilik düşüncesiyle bazı politik uygulamalar hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda kurulmuş olan TİCİ'nin beklentileri tam karşılamadığı düşüncesi 1930'lu yıllara yaklaşırken eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Beşinci Kongre'de yeni bir spor teşkilatı kurulması düşünülmüş fakat gerçekleştirilememiştir²⁷⁹. Altıncı ve Yedinci Kongre'de de bu düşünce devam etmiştir. 1935'te Kültür Bakanlığı bünyesinde beden terbiyesi müdürlüğü kurularak sporun devlet himayesine girmesi düşüncesi ortaya çıkmıştır²⁸⁰. Sekizinci Kongre'de TİCİ, Türk sporunu örgütleyemediği düşüncesiyle tasfiye edilerek Türk Spor Kurumu adını almıştır. Kurum'un başkanlığına Ali Hikmet Ayerdem, yardımcılığa ise Halit Bayrak seçilmiştir²⁸¹. Devletçi yaklaşım ve 'herkes için spor' anlayışı çerçevesinde Cumhuriyet Halk Partisi liderliğinde 13 Şubat 1936'da kurulan Türk Spor Kurumu, bu politikanın uygulanmasında öncü olmuştur²⁸². Türk Spor Kurumu'nun kuruluşu ile ilgili Behçet Kemal Çağlar tarafından Ülkü Dergisi'nde kaleme alınan yazıda, bu

²⁷⁸ Fişek, *Spor Yönetimi*, s. 388.

²⁷⁹ Özmaden, "Cumhuriyet Dönemi İlk Spor", s.109.

²⁸⁰ Münir Müeyyit Bekman, "Gençlik Teşkilatına ve Sporun Devletleşmesine Doğru Adım", *Spor Postası*, Y.2, N.53, 13 Nisan 1935, s.12.

²⁸¹ Tayga, "Türk Spor Tarihine", s.89.

²⁸² 19 Nisan 1936 tarihli Ulus gazetesinde TİCİ'nin Türk Spor Kurumu adını aldığı, CHP'ye bağlılık kararı aldığı ve kendisini CHP'nin öz bir çocuğu ve onun parçasından bir parça saydığını belirten bir haber yayımlanmıştır. Aynı gazetede Kurum'un başkanlığına General Hikmet Ayerdem ve as başkanlığına da milletvekili Halit Bayrak'ın seçildiği bilgisi paylaşılmıştır. Behçet Kemal Çağlar, "Hepimiz Birimiz, Birimiz Hepimiz İçin" *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.7, 19 Şubat 1936, s.3.

kurumla memleket sporunda bir devrim yapıldığı, sporu şahsi marifet ve dağınık bir heves olmaktan çıkararak Türk sporuna disiplin verildiği vurgulanmıştır. Çağlar yazısında bir sporcunun ilk defa memleketçi, inkılapçı sonra sporcu ve kulüpçü olabileceğinin ortaya konduğunu ve artık millet çocuklarının sporu hüner ve süs olarak değil, memleket müdafaasına hazırlık olarak vazife mahiyetinde yapacaklarını belirtmiştir²⁸³.

Türk Spor Kurumu'nun amacı, yönetmeliğinde; Türkiye'de sporun ulusal ve bilimsel esaslara göre yayılması ve yükselmesine çalışacağı, Türk sporculuğunu yurt içinde ve dışında temsil edeceği²⁸⁴ şeklinde belirtilmiştir. Kuruluş nizamnamesinde temel prensiplerinin ilk maddesi “ *Kurum, Türk devriminin esaslarını, milli onuru kendisine gideceği yolu gösteren bir ışık olarak tanır*” olarak belirtilmiştir. Kurumun bütün teşekkülleri ve üyelerinin birbirlerine kardeşlik sevgisi ile bağlı olduğu, sporcuların her yerde Türk bayrağını ve Türk sporculuğunun yüksek şeref ve haysiyetini taşıdıklarını unutmayacağı Türk mertliğinin, yüksek yurtseverliğin, disiplin, fedakârlık ve başkalarının hakkına hürmet, nefse hâkimiyet, iyi düşünerek isabetle karar vermek ve kararlarını vaktinde tatbik etmenin, daima iyilik ve doğruluğun bir örneği olacağı vurgulanmıştır. Türk Spor Kurumu'nun yalancılığın, kıskançlığın, hilekârlığın, yurttaşlara düşmanlığın en büyük düşmanı olduğu da prensipler arasında belirtilmiştir²⁸⁵.

Tüzel kişiliğe sahip olan Türk Spor Kurumu'nun en önemli işlevi üç temel konu üzerinde şekillenmiş, bunlar aynı zamanda ana faaliyet konularını da oluşturmuştur. Kurumun ana işlevleri beden eğitimi ve sporu sevdirek ülkeye yaymak, Türkiye'nin spor birliğini Ankara merkezinden sağlamak, planlamak ve disipline etmek, Türk ordusunu da meydana getiren gençlerin güçlü, cesur ve çevik vatandaşlar olarak yetişmesini sağlamak olarak belirtilmiştir²⁸⁶.

Türk Spor Kurumu'nun görevleri ise yönetmeliğinde; “Yurtta sporun milli amaçlara, sıhhi şartlara ve teknik icaplara uygun yükselmesine ve yayılmasına çalışmak, spor bölgelerini, kulüplerini, yuvalarını, tesislerini kurmak ve kurdurmak,

²⁸³ Behçet Kemal Çağlar, “Spor Kongresi”, *Ülkü*, S.39, Mayıs 1936, s. 200.

²⁸⁴ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0., Yer Bilgisi: 1108.45.1, 5 Mayıs 1936.

²⁸⁵ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1108.45.1, 5 Mayıs 1936.

²⁸⁶ Fişek, *100 Soruda Türkiye*, s. 120.

spor neşriyatını teşvik etmek ve yaygınlaştırmak, Türk sporcularının milli sınırlar içinde ve dışında temaslarını tanzim ve kontrol etmek, uluslararası spor kurumlarıyla irtibat halinde bulunmak, Türk Olimpiyat Komitesi'ni kurmak, bunun ödev ve yetkilerini tespit etmek, yurttan sporun amatörlük esası üzerinde gelişimini sağlamak, Türkiye ve bölge spor birinciliklerinin mükâfat ve diplomalarını vermek, her nevi sporlar için teşvik müsabakaları tertip etmek, yurdun korunmasında en başta gelen havacılığın süel, ekonomik, sosyal ve siyasal büyük ehemmiyetini ve havacılık için gerekli olan insanları, malzemeyi ve tesisatı bir an evvel çoğaltmak ve Türk gençliğinde havacılık aşkını uyandırmaktaki lüzumu tanır ve bu işlerle uğraşan Türk Hava Kurumu'nun teşkilatına bütün sporcuları girmeyi teşvik etmeyi ödev bilir”²⁸⁷ olarak açıklanmıştır.

Spor kulüplerinin üyeliği hususunda ise; kumar, içki ve profesyonelliği reddeden, en az yirmi beş üyesi olan, TSK'dan geçmiş üyesi bulunmayan ve bir yıllık spor hayatı olan şartlarını sağlayan kulüplerin üye olabileceği belirtilmiştir²⁸⁸. Nizamname'de ayrıca Türk Spor Kurumu'nun kendine organ olarak bir mecmua çıkaracağı, bu mecmuada gerekli gördüğü neşriyatı yayımlayacağı, menkul ve gayri menkul malları tasarruf edebileceği, her Mayıs'ın 19'unun kurumun spor bayramı olarak kutlanacağı belirtilmiştir²⁸⁹.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin politikaları, Türk Spor Kurumu'nun hem ideolojisini hem de örgüt yapısının temelini oluşturmuştur. Merkezi Ankara olan ve devletçilik anlayışının bir uzantısı olarak görülen Türk Spor Kurumu, Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağlı yarı resmi bir kuruluş olarak faaliyetlerini sürdürmüş, başlangıçta hiçbir bakanlığa bağlı olmayan kurum, seçimle işbaşına gelen kurulları ve gelirlerini harcama yetkisi olması itibarıyla özerk bir teşkilat olma özelliği de taşımıştır²⁹⁰. İlk hedefi, tek parti yönetiminin denetim ve gözetiminde olabildiğince çok kişiye ulaşarak ülke genelinde spor yaptırmak olmuştur²⁹¹.

²⁸⁷ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0, Yer Bilgisi: 1108.45.1, 5 Mayıs 1936.

²⁸⁸ Türk Spor Kurumu, *Türk Spor Kurumu Nizamnamesi*, Ankara, Ulus Basımevi, 1936, s.7, ayrıca bkz. BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0., Yer Bilgisi: 1108.45.1

²⁸⁹ Türk Spor Kurumu, *Türk Spor Kurumu Nizamnamesi*, s.21-22,

²⁹⁰ Gözde Algün Doğu, “Yakın Dönem Gençlik Ve Spor Politikalarının Değerlendirilmesi”, *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Ankara, 2013, s. 11.

²⁹¹ Fişek, *100 Soruda Türkiye*, s. 117-118.

Teşkilat yapısı incelendiğinde kurum merkezi Ankara olmak üzere taşra teşkilatlarından oluşmaktadır. Merkez teşkilatında büyük kongre, genel merkez ve federasyonlar yer alırken, taşra örgütlenmesinde ise spor bölgeleri, bölge kongreleri, lig heyetleri, spor kulüpleri ve spor yuvaları yer almıştır²⁹². Türk Spor Kurumu'nda büyük kongre TİCİ'de ki genel kongre ile benzerlik göstermiştir. Türk Spor Kurumu yönetimi, ülkeyi spor bölgelerine ayırarak örgütlenmiş ve her iki yılda bir bölge kongreleri düzenlenmesi planlanmıştır. Taşra örgütleri, spor yuvaları olarak isimlendirilmiş ve o bölgenin gençlerine ulaşmak amacıyla çalışmıştır²⁹³. Türk Spor Kurumu; atletizm, atıcılık, dağcılık, bisiklet, eskrim, güreş, futbol, tenis ve su sporları olmak üzere dokuz federasyonu bünyesinde barındırmıştır²⁹⁴. TSK'nın kurulmasıyla Türkiye Olimpiyat Cemiyeti'nin görevleri²⁹⁵ de kuruma geçmiştir²⁹⁶. TSK başkanı Olimpiyat Komitesi başkanı sayılmıştır²⁹⁷.

Türk Spor Kurumu, sporda kulüplerin federatif yönetiminden, devlet yönetimine geçişini beraberinde getirmiştir. Kurum, spor ve siyaset ilişkilerinin iç içe geçtiği ilk örnek olmuştur²⁹⁸. Örgüt yapısı, bir başkan olmak üzere, bölgeler ve spor kulüplerinden, Kültür ve Sağlık Bakanlıklarından, Genel Kurmay Başkanlığından, Cumhuriyet Halk Partisi'nden birer delegeden oluşmuştur. Bu yönetim, büyük kongre adı altında iki yılda bir toplanmıştır²⁹⁹. Dolayısıyla Türk Spor Kurumu ile birlikte Türkiye'de spor alanında ilk kez devlet otoritesi hissedilmeye başlanmış ve sporda devlet otoritesi kurumsallaşmıştır. Bu sürecin şekillenmesinde Almanya örnek alınmış, oradan spora katkı yapabilecek uzmanlar davet edilmiştir. Türk spor politikalarının temelini atılması da bu uzmanlardan Carl Diem'in yazdığı rapor ve tavsiyeler doğrultusunda olmuştur³⁰⁰.

²⁹² BCA, Fon Kodu: 490.01.0., Yer Bilgisi: 1108.45.1., 5 Mayıs 1936

²⁹³ Selami Özsoy vd., "Tarihsel Gelişim Sürecinde Türk Spor Yönetimini Oluşturan Örgütlerin Amaç ve Yapı Boyutları Açısından Karşılaştırılması" *II. Uluslararası Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi*, 31 Mayıs - 02 Haziran 2012, s. 15.

²⁹⁴ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 145.36.22., 3 Şubat 1938.

²⁹⁵ Türk Spor Kurumu, *Türk Spor Kurumu Nizamnamesi*, s.10.

²⁹⁶ "Müstakil Bir Olimpiyat Komitesi Teşkili Zaruri ve Lüzumludur", *Tan*, s.5, 31 Temmuz 1936.

²⁹⁷ "Olimpiyat Komitesi", *Tan*, s.7, 12 Mayıs 1936.

²⁹⁸ Çiğdem Gül, "Türk Spor Teşkilatının Sorunları ve Yeniden Yapılanması", *Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Ankara, 2008, s. 127-128.

²⁹⁹ Hikmet Turkay ve Dursun Aydın, "Bir İnceleme: Tarihsel Süreç İçerisinde Spor Örgütlenmesi", *Diyelektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, S.16, 2017, s. 182.

³⁰⁰ Ali Emrah Tokatlıoğlu, "Türkiye Sporunda Erken Devletçilik ve Carl Diem", *14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 2016, Bildiri Kitabı, s. 409.

26 Mayıs 1936 tarihli meclis oturumunda dönemin Maarif Vekili, spor işini hükümetin işlerinden bir tanesi olarak saydıklarını bunun için ordu, fırka ve maarif el ele çalıştıklarını konuşmasında ifade ederek yeni spor politikasına devletin verdiği önemi belirtmiştir³⁰¹. Türk Spor Kurumu sporda devletçiliğin iyiden iyiye kendini hissettirmesi neticesinde 1936 Olimpiyatları sonrasında CHP'ye üyeliğine kabul edilme talebinde bulunmuş bu talep CHP tarafından 29 Ekim'de törenle gerçekleştirilmek üzere kabul edilmiştir³⁰². 29 Ekim 1936'da tüm yurttaki sporcular törenler eşliğinde partiye kaydedilmiş, ülkedeki tüm lisanslı sporcular CHP'nin üyesi olmuştur³⁰³. Bu durum Türk Spor Kurumu Dergisi'nde kurumun son kongresinde çıkan bir ittifakla Cumhuriyet Halk üyeliğine kaydedildiği ve CHP'nin memleketin her köşesinde Türk sporcularını bağrına basan bir aile reisi sevinciyle safları içine aldığı³⁰⁴ cümleleriyle duyurulmuştur.

Kurumun kuruluşunda başkan seçilen Ali Hikmet Ayerdem Berlin Olimpiyat Oyunları'nda rahatsızlanması sonucunda sağlık sorunları sebebiyle istifa etmiştir³⁰⁵. Sağlık sorunları yaşadığı sırada kurumun idari işleri başkan vekili Halit Bayrak tarafından devam ettirilmiştir³⁰⁶. Ali Hikmet Ayerdem'in istifasından sonra başkanlık görevi Aydın mebusu Adnan Menderes tarafından sürdürülmüştür³⁰⁷.

Kurum, ülke genelinde sporun yaygınlaşması için bütün vilayet ve bölgelerde spor sahaları kurmak, eğitmenler yetiştirmek, ulusal müsabakaları düzenlemek, uluslararası müsabakalara katılmak ve kurumun uyumlu ve disiplinlere bağlı çalışması amacıyla bazı planlamalar gerçekleştirmiştir³⁰⁸. Bu doğrultuda kurum bütçesinden 100.000 TL'nin her yıl spor sahaları inşa etmek için ayrılması istenmiştir³⁰⁹. Cumhuriyet Halk Partisi tarafından 1938 yılında Türk Spor Kurumu ile ilgili

³⁰¹ TBMM Zabıt Ceridesi, Altmış Sekizinci Birleşim, D.5, C.11, İ.1, 26.05.1936, s.249.

³⁰² BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 3.13.16. 22 Ağustos 1936.

³⁰³ "Tepeden İnme", *Spor Postası*, S.133, 26 Ekim 1936, s.2.

³⁰⁴ Behçet Kemal Çağlar, "En Büyük Bayram", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 19, 3 Kasım 1936, s.2.

³⁰⁵ "Kurumumuz Başkanı Genel Ali Hikmet Ayerdem İstifa Etmiştir", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.49, 7 Haziran 1939, s.8.

³⁰⁶ Sami Karayel, "Spor Kurumundaki İstifalar", *Son Telgraf Gazetesi*, 6 Nisan 1937, s. 7.

³⁰⁷ "Spor Kurumu Başkanı Çekildi", *Akşam*, 7 Haziran 1937, s.2.

³⁰⁸ TSK'nın Erzurum bölgesinin oluşturulduğu bilgisi, il CHP başkanı ve valisi olan Haşim İşcan'ın bölge başkanı olduğu ve çeşitli spor şubeleriyle alakadar olacak heyeti seçtiği bilgisi verilmiştir. *Doğu Gazetesi*, 29 Birincikanun 1937.

³⁰⁹ Sami Sabri Tüfek, "Cumhuriyet Döneminde Spor (1923-1938)", *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul, 2019, s.44.

yayımlanan raporda Ankara 19 Mayıs Stadyumu da dâhil 30 spor sahasının bu dönemde yapılarak hizmete başladığı belirtilmiştir³¹⁰. Raporda 1933 yılında kurulan spor kulübü sayısı iki yüz otuz, lisanslı sporcu sayısı on bin dört yüz elli, spor mıntıkası sayısı ise yirmi iki olarak bildirmiştir. Aynı raporda 1938 yılında spor kulübü sayısının dört yüz kırk ikiye, lisanslı sporcu sayısının yirmi yedi bin altı yüz otuz bire ve spor mıntıkası sayısının ise altmış üçe yükseldiği belirtilmiştir³¹¹. Türk Spor Kurumu döneminde Türkiye'nin uluslararası standartlara uygun ilk spor stadyumu Ankara'da 15 Aralık 1936'da açılmış³¹², antrenör yetiştirmek ve meslek haline gelmesini sağlamak amacıyla antrenörlük kursları gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra İstanbul, Ankara ve İzmir illeri ile sınırlı kalmayarak Anadolu'nun birçok kentinde hakemlik kursları da düzenlenmiştir³¹³.

Modern sporların yanında geleneksel sporları da teşvik eden kurum, atlı cirit oyunlarını himaye ederek teknik esaslarının belirlenmesini sağlamıştır. İstanbul'da kurulan Ok Spor isimli teşekkülün kurulmasını ve gelişmesini desteklemiştir. Dağcılık Federasyonu ile dağcılık ve kayak sporlarının gelişmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Atletizme büyük önem verilmiş ve Atletizm Federasyonu bu alanda çalışmalara yön vermiştir. Bisiklet Federasyonu bu sporun ülkemizde hızlı bir gelişim göstermesini sağlamıştır³¹⁴. Aynı dönemde milli müze ve kütüphanelerimizdeki belgelerin derlenmesi amacıyla milli sporlar ile ilgilenen uzmanlardan '*Eski Türk Sporları Üzerine Araştırmalar*' adlı bir kitap hazırlanmıştır³¹⁵. Bu dönemde Halkevleri'ne dağıtılmak üzere Atletizm³¹⁶, Basketbol Nizamnamesi³¹⁷, Basketbol Kılavuzu³¹⁸, Beynelmilel Yarışlar ve Rekorlar³¹⁹, Bisiklet Yarışları ve Tüzüğü, Kürekçiliğin Tarihi ve Terbiyesine Methal gibi eserler basılmıştır³²⁰.

³¹⁰ *Cumhuriyet Halk Partisi On Beşinci Yıl Kitabı*, s.600.

³¹¹ *Cumhuriyet Halk Partisi On Beşinci Yıl Kitabı*, s. 599.

³¹² Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s. 74-75.

³¹³ Evcin, "Atatürk'ün Spora", s. 313.

³¹⁴ *Cumhuriyet Halk Partisi On Beşinci Yıl Kitabı*, s.601.

³¹⁵ *Cumhuriyet Halk Partisi On Beşinci Yıl Kitabı*, s.601.

³¹⁶ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer No: 14.74.1.

³¹⁷ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer No: 15.77.16.

³¹⁸ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer No: 15.77.15.

³¹⁹ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer No: 16.84.2.

³²⁰ Evcin, "Atatürk'ün Spora", s. 316.

Türk Spor Kurumu'nun, Cumhuriyet Halk Partisi ile beraber en büyük destekçisi Halkevleri olmuştur³²¹. Sportif faaliyetlerde en yaygın desteği İstanbul, Ankara ve İzmir'deki Halkevleri vermiştir. Kültür, sanat merkezleri olarak örgütlenen Halkevleri zamanla edebiyattan, güzel sanatlara ve spora kadar her alanda hizmet vermiştir³²². Programlarında tenis, yüzme, dağcılık, eskrim gibi branşlar olduğu gibi Türk ata sporları da yer almıştır³²³.

Türk Spor Kurumu'nun kuruluş nizamnamesinde de belirttiği üzere yayın organı olan Türk Spor Kurumu Dergisi resmi spor yayıncılığını başlatmıştır (bu dergi ilerleyen bölümlerde detaylı olarak incelenecektir). Dergide dönemin spor faaliyetleri ve spor anlayışına yönelik birçok yazı ve haber yayımlanmıştır. Dergi kurumun sesi olmuş, kurumun sürdürdüğü politikalar dergide sık sık kendine yer bulmuş, kurumla ilgili eleştiri ve haberlere zaman zaman buradan yanıt verilmiştir. Bu haberlerden biri olan Ankara'da sporun durduğu ve bölge başkanı ile kulüp reisleri ve umum merkez arasında bir anlaşmazlık olduğu yönünde eleştirilerin yer aldığı bir yazıya Ankara Bölgesi Hakkında Yanlış Bir Haber başlıklı bir yazı ile yanıt verilmiştir. Yazıda; umumi merkez, bölge ve kulüpler arasında birbirini tamamlayan iş birliği ve ahenk olduğu, bu seviyenin yükselmesi yönünde samimi çalışmaların tam randımanıya devam ettiği, mevsim sporları yapılmakta olan bölgede bahse konu olan anlaşmazlığın tamamen hayal ve hakikatten uzak bir iddia olduğu sözleriyle cevap verilmiştir³²⁴. Dergide Türk Spor Kurumu'nun spor işlerini CHP ile birlikte yürüttüğünün altını çizen yazılara da yer verilmiştir³²⁵.

Türk Spor Kurumu döneminde uluslararası müsabakalarda tüm milli sporcuların tek tip kıyafet giymesine ilişkin karar alınmış bu durum da dergide kendine yer bulan konulardan olmuştur. Sporcuların giyeceği yazlık kıyafet tertibinin; lacivert ceket, krem pantolon, lastik ayakkabı, beyaz gömlek, vişne çürüğü kravat, beyaz

³²¹ Rahmi Apak, "Onbeş Yıl ve Türk Spor", *Ülkü Halkevleri Dergisi*, Y.7, S.69, İkinci Teşrin 1938, s.550.

³²² Şirin Tekeli, *Kadın, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, 1983, C.5, İletişim Yayınları, İstanbul, s.208-209.

³²³ Cantek ve Yazar, "Erken Cumhuriyet Dönemi", s.217.

³²⁴ "Ankara Bölgesi Hakkında Yanlış Bir Haber", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 5, 27 Temmuz 1936, s.16

³²⁵ Behçet Kemal Çağlar, "Kemalistler Spor Davasına El Koymuşlardır", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 14, 28 Eylül 1936, s.2.

kasket, kışlık kıyafet tertibinin ise; lacivert ceket, gri pantolon, sarı ayakkabı, beyaz gömlek, lacivert kırıvat, lacivert kasket olarak belirlendiği ifade edilmiştir³²⁶.

Türk Spor Kurumu, faaliyetlerini yürüttüğü dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden maddi destek almıştır. TBMM zabıtlarında bahsi geçen bu nakdi yardım, 25 Mayıs 1936'da 239.568 TL, 12 Şubat 1937'de 50.000 TL ve 23 Mayıs 1938 tarihinde ise 239.570 TL olarak gerçekleşmiştir³²⁷. Bununla birlikte Türk Spor Kurumu'na tanınan kolaylıklar sadece devlet bütçesinden nakdi yardım ile sınırlı kalmamıştır. 28 Haziran 1938 tarihli Meclis birleşiminde, “(...)ilmi bir gaye ile veya sırf tenezzüh veya seyahat veya spor maksadıyla toplu halde yolculuk etmek isteyen ve en az on kişilik bir kafiye teşkil eden kimselere istedikleri takdirde harçsız müşterek pasaport verilmesi(...)”³²⁸ kararlaştırılmıştır.

Spor sahalarında meydana gelen siyasal olaylar, şahsi hesaplaşmalar ve liyakatsiz atamalar sonucu Türk Spor Kurumu eleştiri de almıştır. Konuyla ilgili dönemin Dâhiliye Vekili ve CHP Genel Sekreteri Şükrü Kaya tarafından hazırlanan rapor, Başvekil İsmet İnönü'ye 4 Ocak 1937 tarihinde sunulmuştur. Sunulan raporda kurum faaliyetlerin düzenlenmesi ve daha etkin hale gelmesi için hükümet kontrolünde Kültür Bakanlığı'na bağlı bir spor ve beden terbiyesi idare edecek bir makama bağlanmasının gerekliliğine yer verilmiş ve buna ilişkin bir kanun teklifi sunulduğu belirtilmiştir. CHP'nin siyasi bir oluşum olması sebebiyle beden eğitimi ve spor işlerini tam olarak idare etmesinin mümkün olmadığı ve kurumun hatalı yönetiminin partiye de zarar verdiği bildirilmiştir³²⁹. Raporda sporun tamamen devlete bağlanması ve Rusya'da olduğu gibi bu şekilde spor ve gençliğin kurtarılabileceği belirtilmiştir. TSK'nın Kültür Bakanlığı tarafından idaresinin daha uygun olduğu önerisine yer verilmiştir. Bakanlık emrinde kurulacak olan beden terbiyesi heyetinin kurumlardan alınacak büyük memurlar ve dışarıdan getirtilecek uzmanlar ile teşkil edilmesinin uygun olduğu öne sürülmüştür³³⁰. Bunun üzerine hükümet spor işlerinin sorumluluğunu Halkevleri'ne bırakmak istemiştir³³¹.

³²⁶ “Sporcular İçin Kabul Edilen Yeni Kıyafet”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.12, 14 Eylül 1936, s.4.

³²⁷ *TBMM Zabıt Ceridesi*, Otuz Yedinci Birleşim, D.5, C.16, İ.2, 12.02.1937, s. 11.

³²⁸ *TBMM Zabıt Ceridesi*, Seksen İkinci Birleşim, D.5, C.26, İ.3, 28.06.1938, s. 421.

³²⁹ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer No: 145.36.20.1.

³³⁰ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer No: 145.36.20.2.

³³¹ Spor Toto, *Türkiye'de Sporun Teşkilatlanmasına ve Geçirdiği Safhalara Kısa Bir Bakış*, Spor Toto Teşkilât Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1968, s.2.

Türk Spor Kurumu'nun yapmış olduğu çalışmalar Dergi'nin son sayılarında çeşitli yazılarla kendine yer bulmuştur. Şükrü Kaya tarafından kaleme alınan "Spor Teşkilatı Kanunu" başlıklı yazıda Kaya; cumhuriyetin ilanından sonra sporu pek zayıf ve perişan halde bulduktan sonra onu nizam altına koymak için birtakım kararlar alındığını ve son üç sene zarfında bunun parti eliyle yapıldığını belirtmiştir. Gelineen noktada vilayetlerin birçoğunda spor salonlarının uluslararası tekniklere uygun hazırlanmış ve hazırlanmakta olduğunu, bunun için önemli bir bütçe harcandığını, yapılmakta olan salonlarda yüzme havuzları, tenis kortları ile tam teşekkülü spor sahalarının tamamlanmış olacağını belirtmiştir. Türk milli ve ananevi sporlarına ayrıca bir ehemmiyet verildiği de yazıda vurgulanmıştır³³². Türk Spor Kurumu Dergisi'nin 121. sayısında Türk Spor Kurumu'nun Beden Direktörlüğü Genel Müdürlüğü kanunu projesinin hazırlandığını, Türk Spor Kurumu'nun parti liderliğinde sporu yöneterek hususi bir cemiyet mahiyetinde kalmış olan TİCİ ile yeni genel direktörlük arasında bir nevi uzlaştırıcı ve hazırlayıcı vazifesi görerek bunu hakkı ile yerine getirdiği vurgulanmıştır. Gelineen noktada Türk gençliğinin ilk mektepten itibaren beden terbiyesi görerek tahsilin bütün derecelerinde sporla meşgul olarak nihayet askerlik hizmetini yaparken de orduda aynı hava içinde çalışabileceği belirtilmiştir³³³.

Uluslararası spor faaliyetlerindeki bazı başarısızlıklar, kurumun yönetim sorunları, yaşanan istifalar, dönemsel siyasi çekişmeler, sporda partinin etkisinin giderek artması Türk Spor Kurumu'nun partiyle olan bağının kopmasına neden olmuştur. Bu sebeplerden ötürü kurum feshedilmiş ve 29 Haziran 1938'de 3530 sayılı kanun kabul edilmiş ve bir devlet kurumu olarak Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulmuştur³³⁴. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle beraber Türk sporunda hızlanan teşkilatlanma sürecinde Türk Spor Kurumu dönemi bir geçiş dönemi olmuştur. Devletçilik politikalarının ve Tek Parti Dönemi'nin etkili olduğu bu kısa dönem zaman zaman eleştirilmiş olsa da spor faaliyetlerinin hızlandığı, modern sporların arttığı, kış sporları, yelken, havacılık, atıcılık gibi ülke savunmasında önemli branşların gelişme gösterdiği³³⁵ bir dönem olmuştur. Bunun yanı sıra sporda kurumsallaşma çalışmalarının yapıldığı, yabancı uzmanlardan faydalanıldığı, Almanya, İtalya, Rusya

³³² "Spor Teşkilatı Kanunu", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.104, s.3

³³³ Nasuhi Baydar, "On Beşinci Yılda Spor", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.121-122, s. 2.

³³⁴ *TBMM Zabıt Ceridesi*, Seksen Üçüncü Birleşim, D.5, C.26, İ.3, 29.06.1938, s.484-491.

³³⁵ Doğu, "Yakın Dönem Gençlik", s.11.

gibi spor teşkilatlanmalarının örnek alındığı, halk arasında sporun daha da yaygınlaştığı, Türk sporunu sonraki dönemlerde de etkileyecek adımların atıldığı bir dönem olarak değerlendirilmektedir.

2.5. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Sporunu Etkileyen Diğer Kurumlar

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk sporunun gelişmesinde resmi olarak rol oynayan ana örgütlenmeler TİCİ ve TSK olmuştur. Bu ana örgütlenmelerin yanı sıra devlet tarafından kurulmuş olan bazı kurum ve kuruluşlara da Türk sporunu geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla bazı görevler verilmiş, çeşitli kurumlar Türk sporunu geliştirmek amacıyla doğrudan veya dolaylı olarak farklı çalışmalar gerçekleştirmiştir. Türk sporundaki milliyetçilik vurgusu Türk toplumunu araştırmak ve milli benlik oluşturmak amacıyla kurulan kurumların da çalışmalarını etkilemiştir. Bu başlıkta sporla ilgili çalışmalarda bulunan doğrudan ve dolaylı kurum/kuruluşlardan Türk Ocağı, Halkevleri, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu'nun çalışmalarına yer verilmiştir.

1920'li yıllarda kamu yararına çalışan cemiyetler göze çarpsa da 1930'lu yıllara gelindiğinde durum farklılaşmıştır. 1930'lu yıllarda diğer ülkelere paralel biçimde devletçilik ve milliyetçilik politikaları kendisini her alanda daha fazla hissettirmiştir. Atatürk, 25 Mart 1931'de söylemiş olduğu "*Aynı cinsten olan kuvvetler ortak amaç yolunda birleşmelidir*"³³⁶ sözü ile millet adına çalışan benzer işler yapan yapıların birleşerek devlet himayesinde çalışması gerektiğinin altını çizmiştir. Bu sayede CHP'nin ülke genelinde maddi ve manevi gücünün arttırılması da amaçlanmıştır. Halkevleri, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu gibi kurumlar 1930'lu yıllarda devlet desteğiyle kurulan kurumlar olmuştur³³⁷.

2.5.1. Türk Ocağı

1912'de kurulan Türk Ocağı cumhuriyet öncesi dönemde de spor faaliyetleri içinde yer alan bir cemiyet olmuştur. Milli mücadelenin kazanılmasının ardından

³³⁶ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s.130.

³³⁷ Günver Güneş, "Modernleşme Sürecinde Ödemiş Halkevi'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.21, S.63, 2005, s.968-87.

hükümet tarafından işgal kuvvetlerinin kapatmış olduğu Türk Ocağı yeniden açılmıştır. Atatürk ve Hükümet'in desteğiyle ülke genelinde teşkilatlanan Türk Ocakları'nın şube sayısı 1923 senesinde altmış iken, 1927 senesinde iki yüz altmış altıya ulaşmıştır³³⁸. TİCİ'nin kuruluşu ve teşkilatlanmasında da önemli rol oynayan Türk Ocakları'nın³³⁹ 1924'teki Birinci Kongresi'nde kongre başkanı Hamdullah Suphi Bey, sağlık ve spor alanında da faaliyetlerin gerçekleştirileceğini söylemiştir³⁴⁰.

Türk Ocakları sporun yaygınlaştırılması amacıyla birtakım toplantılara ev sahipliği yapmıştır. 15 Haziran 1925'te İstanbul'daki spor kulüpleri ve federasyon temsilcilerinin yer aldığı toplantı İstanbul Türk Ocağı'nda gerçekleştirilmiştir. Toplantıda Selim Sırrı Bey de yer almış kulüp ve federasyon temsilcilerinin talep ve eleştirilerini dinlemişlerdir. Görüşmenin başında Hamdullah Suphi Bey sporu yurt geneline yaymak amacıyla sporla ilgili bir genel merkez kurulması gerekliliği olduğu ve bu talebi hükümete bildirdiklerini belirtmiştir. Toplantıda okulların da idman teşkilatı içine dahil edilmesi gerektiği ve olimpiyat seçmelerinde okullardaki öğrencilerin de yer alması gerektiği fikirleri ortaya atılmıştır. Selim Sırrı Bey bu öneriye sıcak bakmamış okullardaki beden terbiyesi derslerinin ana gayesinin gençleri hayata hazırlamak, sağlıklı ve güçlü nesiller yetiştirmek olması gerektiği, sporda uzmanlaşmak isteyen gençlerin bunu spor kulüplerine üye olarak yapabileceğini söylemiştir³⁴¹.

Türk Ocakları'nın 1926 yılında gerçekleşen üçüncü kurultayında her şubede bulunan idare heyetlerinin temsil, spor, irşad ve tenvir, müzik, sıhhi muavenet, köylüye yardım adıyla toplam altı heyet olacak şekilde faaliyetlere devam etmesi kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda Ocak tarafından Terbiye-i Bedeniyye Programı hazırlanmıştır³⁴². 1928 yılında Türk Yurdu dergisinde spor ve gençlik konulu yazılara sık sık yer vermeye başlanmıştır. Merkez heyetine Selim Sırrı Bey tarafından sunulan öneri raporunda jimnastik ile ilgilenen ocak mensupları için yılda bir defa olmak üzere

³³⁸ Hüseyin Tuncer, Yücel Hacaloğlu ve Remzi Memişoğlu, *Türk Ocakları Tarihi (Açıklamalı Kronoloji 1912-1997) C.1*, Türk Yurdu Yayınları, C.1, Ankara, 1998, s.85-114.

³³⁹ Mutlu Türkmen, "Siyasal Toplumsallaşma Aracı Olarak Beden Eğitimi ve Spor; İşçi Sporları ve Türkiye'deki Etkileri (1923-1938)", *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Doktora Tezi)*, 2012, s.263-264.

³⁴⁰ Füsun Üstel, *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2020, s.159.

³⁴¹ BCA, Fon Kodu:180.09.0.0. Yer No: 3.20.6.

³⁴² Üstel, *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*, s.225.

Jimnastik Bayramı teşkil edilmesi ve jimnastik kursları düzenlenmesi gibi önerilerde bulunulmuştur³⁴³. Selim Sırrı Bey, Sokolların Çekoslovaklar'daki hareketinin benzerini bizde de Türk Ocakları gerçekleştirebileceğini belirttiği konuşmasında, Ocakların zaman kaybetmeden jimnastik teşkilâtı konusunda harekete geçmesi gerektiğini ve faaliyet-i bedeniyye hareketlerinin de zevk, eğlence mahiyetinde değil, millî bir vazife anlayışıyla tatbik edilmesi lazım geldiğini ifade etmiştir³⁴⁴.

Türk Ocakları'nın son kurultayı 10 Nisan 1931'de Ankara'daki genel merkez binasında gerçekleştirilmiştir. CHF Genel Sekreteri Recep Bey ve mebuslarında yer aldığı kurultayda Ocakların tarihî görevini tamamladığı fikrini savunanlardan Manisa Mebusu Mustafa Fevzi kurultay başkanlığına seçilmiştir³⁴⁵. Kurultayda İzmir Mebusu Vasıf Bey'in sunduğu teklife göre; Türk Ocakları'nın feshedilmesine ve cemiyetin sahip olduğu hakların Cumhuriyet Halk Fırkası'na devredilmesi kabul edilmiştir³⁴⁶.

2.5.2. Halkevleri

Türk Ocakları'nın kapatılmasından sonra 19 Şubat 1932'de kültürel ve sosyal faaliyetler yoluyla Atatürk ilke ve inkılaplarını halka tanıtmak amacıyla Halkevleri kurulmuştur. Halkevleri hükümetin görüşlerini aydınlar yoluyla halka götürme, yayma, tanıtmak ve kültürel yapıyı canlandırma denemesi olarak görülmüştür³⁴⁷. Devlet tarafından desteklenen Halkevleri tarih, edebiyat, sanat, spor, dil şubeleri aracılığıyla topluma hizmet vermiştir. Halkevleri bünyesinde Spor Şubeleri kurulmuştur³⁴⁸. TİCİ'ye dahil olmayan kulüplerin nizamnamelerini güçlendirerek ittifaka dahil olabilecek seviyeye çıkarmak, kulüpsüz bölgelerde kulüpler oluşturmak, halkın bilimsel methotlarla spor yapmasını sağlamak gibi görevleri olmuştur³⁴⁹.

Halkevleri'nde desteklenecek spor dalları sıhhi amaçlı sporlar (jimnastik, yürüme, atletizm kürek gibi), kuvvet ve yetenek gerektiren sporlar (futbol, boks, güreş, bisiklet, yüzme, binicilik gibi) ve kuvvet ve yetenek gerektiren az tehlikeli

³⁴³ Üstel, *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*, s.296.

³⁴⁴ Üstel, *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*, s.296.

³⁴⁵ Tuncer vd., *Türk Ocakları Tarihi*, s.384.

³⁴⁶ Sadri Ertem, "Türk Ocakları", *Vakit*, 12 Nisan 1931, s.4.

³⁴⁷ Murat Katoğlu, *Cumhuriyet Türkiye'sinde Eğitim, Kültür ve Sanat Türkiye Tarihi*, Cem Yayınevi, İstanbul, 2002, s.433.

³⁴⁸ C.H.F. *Halkevleri Talimatnamesi*, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1932, s.12.

³⁴⁹ C.H.F. *Halkevleri Talimatnamesi*, s.12.

sporlar (yelken, avcılık gibi) olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Burada belirtilen sporların bilimsel methotlara bağlı kalınarak bölge spor şubelerinin imkanları dahilinde yapılması gerektiği bildirilmiştir. Halkevleri'nin nizamnamesinde topluma ev ve oda jimnastiklerini kendi sağlıkları için öğretmeleri ana işlerinden sayılmıştır³⁵⁰.

Türk Spor Kurumu'nun kurulmasıyla Halkevleri'nin spor faaliyetleri daraltılmış ve bu durum sorgulanmaya başlanmıştır. TSK'nın spor politikalarında oldukça etkin olması Halkevleri'nin spor kolu olmaktan ziyade hobi yaratma maksadıyla spor salonları mahiyetinde faaliyetlerini sürdürmesine neden olmuştur³⁵¹. Behçet Kemal Çağlar Türk Spor Kurumu Dergisi'nde yayımlanan yazısında Halkevlerinin spor şubelerinin katkısını sporu kulüpçülük havasından kurtarıp memleketçilik atmosferine sokan sporcu gençleri çatısı altında toplayan ve geliştirmekte olan vücutların ruhlarını ve kafalarını da ülkü ve bilgi ile geliştirmeye çabalayan ulusal ve kutsal yerler olarak açıklamıştır³⁵². Dergide yayımlanan Halkevleri ve Spor başlıklı yazıda ise Halkevleri'nin gencin, yaşlının sağlık durumunun düzelmesi, iş veriminin fazlaşması ve her Türk'ün yurdunu korumak için muhtaç olduğu kudreti elde etmesi, sporun teşvik edilerek onun bir gösteriş olmaktan ziyade bir ihtiyaç halinde belirtilmesi yönündeki katkıları da satırlara yansımıştır³⁵³. Halkevleri'nin spor faaliyetlerinde yer almasını destekleyenlerin yanı sıra zaman zaman eleştirenler de olmuştur. Nitekim Rahmi Apak'ın Ülkü'de yayımlanan yazısında, sporun sevk ve idaresinden sorumlu olarak Türk Spor Kurumu adında bir teşkilat olduğunu ve bu teşkilatın her türlü spor için direktif vermek ve karar almak yetkisi olduğu halde Halkevleri'ne neden spor için bir ödev ayrıldığını anlayamadığını yazmıştır³⁵⁴.

16 Temmuz 1938 tarihinde kabul edilen Beden Terbiyesi Kanunu neticesinde Halkevleri'nde yürütülmekte olan spor faaliyetlerinin kurulacak olan Beden Terbiyesi Kurulu'nun denetimine bırakılacağı kararı CHP tarafından Halkevleri Başkanlığı'na bildirilmiştir³⁵⁵. Bu karar yeni kurulan Beden Terbiyesi Kurulu'nun Türk Spor

³⁵⁰ C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi, s.12.

³⁵¹ Nurullah Candan ve Tanju Bağırhan, 2010, "Türk Ocaklarından Halkevlerine: Türkiye'de Sporun Erken Dönem Öyküsü", *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.15 S.3, 2010, s. 17-32.

³⁵² Behçet Kemal Çağlar, "Memlekette Spor", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 6, 3 Ağustos 1936, s.2.

³⁵³ Behçet Kemal Çağlar, "Halkevleri ve Spor", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 39, 29 Mart 1937, s.2-3.

³⁵⁴ Rahmi Apak, "Halkevleri Spor Şubeleri Nasıl Çalışmalı?", *Ülkü*, S.64, 1938, s.351.

³⁵⁵ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 4.20.12.

Kurumu'na kıyasla daha merkezi ve devletçi bir anlayışla çalışacağını desteklemektedir.

2.5.3. Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk sporunda TİCİ ve TSK ana örgütlenmelerinin yanı sıra Türk Ocakları ve Halkevleri gibi dönemin spor faaliyetleri açısından aktif olan kurumlarının yanı sıra ilk bakışta spor ile alakadar görünmeyen fakat çalışmalarında spora da yer vererek Türk sporunu etkileyen başka kurumlar da olmuştur. Dönemin milliyetçilik ve devletçilik anlayışı neticesinde ortaya çıkan Türk tarihi ve Türk dili konusuna verilen önemin artması bu hususlardaki çalışmaların gelişmesine sebep olmuştur. Atatürk tarafından bizzat önemsenen ve desteklenen bu çalışmalar ilk olarak tarih alanında başlamıştır. 15 Nisan 1931'de "Türk tarihini tetkik etmek ve elde edilen sonuçları yaymak ve duyurmak" amacıyla Dahiliye Vekaleti'ne yapılan başvuru neticesinde cemiyetler kanunu kapsamında Türk Tarihi Tetkik Heyeti kurulmuştur³⁵⁶. Bu heyetin öncülü olan Türk Ocağı Tarih Heyeti tarafından 1930 yılında altı yüz beş sayfadan oluşan Türk Tarihinin Ana Hatları isimli kitap basılmıştır³⁵⁷. Afet İnan Türk resmi tarih yazınında bir ilk olan fakat bazı çevrelerce eleştirilen kitabın oluşturulma sebebini Türklerin cihan tarihinde hakiki yeri ve medeniyet alemindeki rolünün kanıtlanması olarak açıklamıştır³⁵⁸.

Resmi tarih yazımı noktasında önemli yere sahip olan Türk Tarih Tezi, Heyet'in çalışmaları ve yapmış olduğu kongreler ile şekillenmiştir. Türkler'in Osmanlı'dan önce de güçlü bir şekilde var olduğu, etkisiyle birçok medeniyetin kurulmasına öncülük ettiği, sarı ırktan değil beyaz ırktan geldiği, anavatanının Orta Asya olduğu, Türkçe'nin tüm diller üzerinde etkisi olduğu şeklinde önermelere³⁵⁹ sahip olan Türk Tarih Tezi birçok eleştiriye neden olsa da o dönem birçok alanda etkisini hissettirmiştir³⁶⁰. Tezin yazılı çıktılarından olan Türk Tarihinin Ana Hatları,

³⁵⁶ Afet İnan, "Türk Tarih Kurumu'nun Kuruluşuna Dair", *Belleten*, C.21, S.42, 1947, s.179.

³⁵⁷ Semavi Eyice, "Atatürk'ün Büyük Bir Tarih Yazdırma Teşebbüsü: Türk Tarihinin Ana Hatları", *Belleten*, C.32, S.128, 1968, s.509-526.

³⁵⁸ Afet İnan, *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1959, s.51.

³⁵⁹ Eyice, "Atatürk'ün Büyük Bir", s.509-526.

³⁶⁰ Utku Tuna, "Erken Cumhuriyet Döneminde Resmi Tarih Çalışmaları ve Spor Yaklaşımı Arasındaki İlişki (1923-1938)", *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul, 2019.

Methal ve Tarih dersi kitaplarında sporla ilgili kısımlara da yer verilmiştir. Birinci Tarih Kongresi'nden sonra basılan 1931 yılı "Tarih" kitabının dördüncü cildinde "Mekteplerde Spor ve Spor Hayatında Genel Gelişme" isimli bir bölüm yer almıştır. Kitapta Türk sporcusunun spor yaparken milli bir görev ifa ettiğini düşünmesi ve bu görevi bilgi, azim ve intizam çerçevesinde usanmadan çalışarak yerine getirmesi vurgulanmıştır.

Türk Tarihinin Ana Hatları isimli kitabın eleştirilmesi yeni bir kitap oluşturulması için çalışmalara başlanmasına sebep olmuştur. Yeni bir Anahatlar kitabı hazırlamak üzere 1932-1936 yılları arasında Türk Tarihinin Ana Hatlarının Müsveddeleri isimli üç seri yayımlanmış³⁶¹, birinci seride Selim Sırrı Tarcan tarafından yazılan 'Türklerde Beden İdmanları'³⁶², 1934'de yayımlanan ikinci seride ise Kamil Kepecioğlu tarafından yazılan 'Türklerde Spor'³⁶³ isimli kısımlara yer verilmiştir. 1937 yılında gerçekleştirilen İkinci Tarih Kongresi'nde de Kamil Kepecioğlu'nun Türk deyince akla gelen şeyin askerlik, atıcılık, cengaverlik, kuvvetli bir vücuda sahip olmak ve fatihlik olduğu, bunların da bizzat sporun kendisi olarak Türk milleti için yeni bir şey olmadığı³⁶⁴ şeklindeki sözleri dikkat çekmiştir.

Türk tarihiyle ilgili çalışmalarda gerek yazılan eserlerde gerekse de toplanan kongrelerde spor konusu desteklenirken, Türk Spor Kurumu Dergisi'nde de Türk tarihindeki eski ata sporlarından bahsedilerek halka anlatılmak istenmiştir. 1938'de yayımlanan bir yazıda İstanbul'da Okmeydanı diye anılan ve Türklerin en eski tarihi ve milli sporu olan okçuluğa ait kıymetli abideleri taşıyan bir alan olduğu, burada aynı zamanda cirit oyunları pehlivanlık, koşular ve atlamalar gibi atletik spor çeşitlerinin tatbik olunduğu, Haliç kıyılarında da kayık ve yüzme yarışları yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Okmeydanı'nın tarihi önemi orayı eski ve şerefli mazisine uygun bir hale getirmek amacıyla çalışmalar yapmak üzere Maarif Vekaleti adına İstanbul müzeleri umum müdürü Aziz Bey, Türk Tarih Kurumu adına Milli Talim ve Terbiye Dairesi Başkanı İhsan Sungu, Türk Spor Kurumu adına Nizamettin Kırşan, Genel

³⁶¹ Tuna, "Erken Cumhuriyet Döneminde", s. 34.

³⁶² Selim Sırrı Tarcan, *Türklerde Beden İdmanları, Türk Tarihinin Ana Hatları Eserinin Müsveddeleri*, S.1., N.18, Akşam Matbaası, İstanbul, 1932, s.5-6.

³⁶³ Kamil Kepecioğlu, *Türklerde Spor, Türk Tarihinin Ana Hatları Eserinin Müsveddeleri*, S.2, N.43, İstanbul, Akşam Matbaası, 1934, s.38.

³⁶⁴ Kamil Kepecioğlu, *Türklerde Spor*, II. Türk Tarih Kongresi, 20-25 Eylül 1937, İstanbul.

Kurmay adına harp tarihi encümeni Albay Hüsnü, Dahiliye Vekaleti adına Belediyeler İmar Heyeti Fen Müdürü Semih Temel ve Vakıflar Umum Müdürlüğü adına Muamelat Müdürü Halim Baki Kunter'den oluşan bir komisyonun kurulduğu bilgisi aktarılmıştır. Aynı yazıda eski Türklerin modern sporlar yaptıklarını Topkapı Sarayı müzesindeki kıymetli minyatürlerden anlamının mümkün olduğu ifade edilmiştir³⁶⁵.

Dergide, Türk milli spor tarihi ile ilgili aktarılanlarla, Türk spor tarihinin öneminin gösterilmek istendiği anlaşılmaktadır. Nitekim TSK'nın tarihi ve milli sporlar üzerinde bazı araştırmalar ve incelemeler yapmak yolunda eski Türk sporları üzerine yazılmış eserlerden ve Türk spor tarihine ait her çeşit vesikadan oluşan bir kütüphane ile milli sporlara ait materyalleri toplayan bir müze kurulmasının düşünüldüğü belirtilmiştir. Bunun için spor teşekkülleri ve Halkevleri'nden şu konularda katkı beklendiği açıklanmıştır:

“1. Bilinen en eski milli sporlarımızdan olan okçuluk, güreş, cirit, tomak, çöken, kılıç ve kalkan, binicilik, gürz ve topuz kullanmak, yüzücülük, avcılık gibi bunlardan başka her mahallede o yerin iklimine, arazi vesaire gibi hususi şartlarına göre mevki olarak birçok spor neveleri vücut bulmuş ve bunlarda zamanla bazı değişiklikler olmuştur. Nerelerde hangi sporların tahammün ettiği ne gibi şartların ve hususiyetlerin bunların inkişafını kolaylaştırdığı bunların ne zaman ve ne gibi tesirlerle gerilediği ne zaman ve ne suretle unutulup bırakıldığı bugün yaşayanlar varsa nerelerde ve kimler tarafından yapıldığının bilinmesi,

2. Eski milli sporlarımızın muhtelif nevelerine ve idman usullerine ait Türkçe, Arapça ve Farsça yazılmış çoğu el yazısı ve nadir olarak taş basması kitaplara yurdun her tarafında rastlanmakta olup, Spor nevelerine, spor tarihine ve bedeni mümareselere ait kitapların bilinmesi için geniş mikyasta arama ve taramalar ve elde edilen eserler üzerinde de incelemeler yapılarak görünen ve bulunan eserlerin (adı, telif, sahife adedi vs.) itibariyle kıymeti olup olmadığının bildirilmesi,

3. Ok, yay, cirit, kılıç, kalkan, matrak, gürz, topuz vs. gibi milli spor malzemesinin ve bunların teferruatının toplanması, bunlardan lüzumlu görülenlerin kabil olduğu takdirde fotoğraflarının yollanması,

³⁶⁵ “İstanbulda’ki Ok Meydanının Vaziyeti Tetkik Ediliyor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.106, 18 Temmuz 1938, s.3.

4. Bazı yerlerde kayak, ayaktopu, boks gibi bugünkü modern sporların mahalli ve iptidai bir şekilde icra edilmekte veya edilmiş olduğu görülmekte veya işitilmekte olup bu konuda bilgi verilmesi,

5. Türklere ait olsun, bu toprakta çıkmış diğer eski medeniyetlere ait olsun şehir, kasaba, köy veya bunların civarında bugün rastlanan spor sahaları ve spora ait veya sporu alakadar eden mebani ve tesisat mevcut ise üzerlerinde inceleme ve araştırmalar yapılmak üzere bunların adları, mevkileri tespit edilerek bildirilmesi,

6. Senenin muayyen zamanlarında veya düğünlerde, bayramlarda milliğ spor hareketleri ve müsabakalar yapılmış veya yapılmakta bulunmuş ise bunların ve kazananlara verilmesi adet olan hediye ve mükafatların izahı ile beraber vaktiyle ok, güreş veya yarış meydanlarının bulundukları sahalar, avcılar kurumları, okçular, pehlivan tekkeleri ve bazı yerlerde mevcudiyti haber alınmış olan zorhaneler gibi müesseler vücut bulmuş ise bunlar da tespit edilmesi,

7. Halk arasında yaşayan masal, desten, türkü, darbi mesel ve atasözleri gibi folklor malzemesinde ve mahalli inanışlarda sporu alakadar eden mevzulara tesadüf edilirse bunların da tespiti ve ne gibi hususiyetlerinin görüldüğünün izahı”.

Maddeler halinde istenilenlerin şehir ve kasabalarla kalmayıp köylere kadar yayılarak ve bilhassa aşiretler üzerinde tetkikler yapılmasının gerekliliği vurgulanmış olup, vilayetlerdeki spor bölgelerinden, bütün spor birliklerinden ve Halkevleri’nden, dil, tarih, edebiyat, spor, köycülük kollarından, öğretmenlerden ve vatandaşlardan da yardım beklendiği ifade edilmiştir. Yapılacak bu çalışma ile Türklerin medeniyete hizmetleri nezdinde Türk milli sporlarının önemli olduğu ve toplanacak vesika ve materyaller üzerinde ilmi usullerle yapılacak incelemeler sonrası birçok mühim hakikatin ortaya çıkmasının mümkün olacağı belirtilmiştir³⁶⁶.

Türk sporu konusuna katkıda bulunan bir diğer kurum Türk Dil Kurumu’dur. Sporda kullanılan yabancı kelimelere Türkçe karşılık bulmak şeklinde katkıda bulunan kurum, ortaya koyduğu Güneş Dil Teorisi ile dünya üzerinde ilk konuşulan dilin Türkçe olduğunu ve diğer tüm dillerin Türkçe dil kökeninden ortaya çıktığını

³⁶⁶ “TSK Genel Merkezi Başkanlığının Milli Spor Tairihimize Ait Mühim Bir Yayını”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 95, 2 Mayıs 1938, s.2-15.

savunmuştur³⁶⁷. Türk Tarih Tezi ve Güneş Dil Teorisi'nin etkisiyle basında çıkan birçok haberde birçok sporun ilk olarak Türkler tarafından icra edildiği, kökeni Türk olan birçok millet olduğu ve bunların spordaki başarının Turani kandan kaynaklandığı, spor dilinde kullanılan birçok kelimenin öz Türkçe kökenli olduğunu anlatan birçok yazı basında yer almıştır. Abidin Daver tarafından Berlin Olimpiyatları esnasında Macaristan ve Finlandiya'nın Turan ırkından geldiği, nüfus itibarıyla kendilerinden daha kalabalık milletlerin önüne geçmelerini sağlayan şeyin de damarlarındaki Turani kan olduğu³⁶⁸ şeklinde bir yazı kaleme alındığı görülmektedir. Dil araştırmaları için yapılan bir konferansta konuşan Cevat Abbas Gürer de konuşmasında spor ve atlet kelimelerinin yerine kullanılabilecek Türkçe kelime arayışına girdiğini söylemiştir. Konuya ilişkin olarak Cevat Abbas'ın Top Dergisi'nde yayımlanan yazısında sportmen kelimesinin, Türkmen ve Karaman sözcükleri gibi öz Türkçe olup, anlamının spor yapan, sporla iştigal eden spor adamı demek olduğu, atletizm kelimesinin ise tüm spor camiasına bağlı olan her şey ve her hareket anlamına sahip yine Türkçe bir kelime olduğu ifade edilmiştir³⁶⁹.

Özetlemek gerekirse, TİCİ ve TSK gibi ana teşkilatlanmalarının yanı sıra, devlet tarafından zaman zaman görevlendirilen bu kurumlar da, Türk sporunun gelişimine doğrudan veya dolaylı olarak katkıda bulunmuştur denilebilir.

2.6. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Halkın Spora Katılımı ve Spor Bayramları

TİCİ'nin kurulmasıyla halkın spora olan ilgisini artırmak amacıyla çeşitli faaliyetler düzenlenmiştir. Halkın spor faaliyetlerine katılımının yanı sıra spor müsabakalarında izleyici olarak yer alması da önem verilen bir husus olmuştur. Düzenlenen etkinlikler, spor sahalarının arttırılması, ulusal müsabakalar, basında destekleyici yazılar, siyasilerin bu konudaki söylemleri ve idman bayramları benzeri organizasyonlar halk arasında sporun yaygınlaşmasına yönelik gerçekleştirilen çalışmalardan olmuştur.

³⁶⁷ Tuna, "Erken Cumhuriyet Döneminde", s.95.

³⁶⁸ Abidin Daver "Hem Nalına Hem Mıhına", *Cumhuriyet*, 22 Ağustos 1936, s.3.

³⁶⁹ "Atlet ve Atletizm Kelimeleri Öz Türkçedir", *Top Dergisi*, 1 Mart 1937, s.3.

TİCİ'nin kuruluş nizamnamesinde Türkiye birincilik müsabakalarına önem verilmesi ve birincilerin mükâfatlandırılması halkı spora özendirmek amacıyla atılan önemli adımlardandır. 1923 yılında halkın spora ilgisini çekmek amacıyla çeşitli müsabakalar halka açık alanlarda gerçekleştirilmiştir. Mesela Dersaadet boks müdürü Kemal Bey tarafından organize edilen Paris yarım ağır sıklet boks şampiyonu Dorta ile İstanbul'un en güçlü boksörlerinden Kirpitin'in müsabakası halkın ilgisini çekmiş ve salon dolmuştur³⁷⁰.

TİCİ tarafından 1923-1924 sezonunda Adana, Ankara, Eskişehir, İstanbul, İzmir ve Trabzon'da amatör futbol ligleri düzenlenmiştir³⁷¹. Tük Ocağı Heyeti tarafından da Anadolu insanının spora katılımını artırmak amacıyla çeşitli turnuvalar düzenlenmiştir. Ağırlıklı olarak futbol maçlarının oynandığı turnuvalarda orta oyunu, cambazlık gösterileri, boks müsabakalarına da yer verilmiştir³⁷². Her sene düzenlenen Moda Kayık Yarışmaları da halk tarafından ilgiyle takip edilen yarışlardan olmuştur. Yavuz Gemisi, Kemal Reis, İsa Reis gemilerinin de yarışlara getirilmesi halkın ilgisinin artmasını sağlamıştır³⁷³.

Osmanlı'nın son döneminde İdman Bayramları, Mektep Bayramı, Jimnastik Şenlikleri, Okullular Bayramı adlarıyla kutlanmaya başlayan spor bayramları cumhuriyetin ilanından sonra da ilk olarak 16 Mayıs 1924'te Mektepliler Bayramı adı ile kutlanmıştır. 1925 ve 1926 yıllarında da aynı isimle kutlanan bayramda mektepliler arasında düzenlenen oyun ve müsabakalara yer verilmiştir³⁷⁴. Samsunlular ise Atatürk'ün kurtuluş mücadelesini başlattığı 19 Mayıs 1919 gününü anmak için yerel bir bayram olarak 'Gazi Günü' adı altında kutlamaya başlamıştır³⁷⁵. 1928 yılında Selim Sırrı Tarcan'ın teşvikleriyle Jimnastik Şenlikleri ile kutlansa da 1931 yılına gelindiğinde orta, lise ve muallim mekteplerinde Mektepler Bayramı adıyla kutlanmıştır³⁷⁶. Halkın spora katılımının yaygınlaştırılması için bu etkinlik hükümet tarafından da önemsenmiştir.

³⁷⁰ “Şehrimizde Boks”, *Spor Âlemi*, Y.4, No:39/101, 1923, s.13.

³⁷¹ Ahmet Talimciler, “Türkiye’de Futbol ve İdeoloji İlişkisi: Medyada ki Futbol Söylemi Üzerine Bir İnceleme”, *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi)*, İzmir, 2005.

³⁷² “Bursa Seyahati (Ma-bad)”, *Spor Âlemi*, Y.5, No.4/116, 25 Ekim 1923, s.11.

³⁷³ İbrahim Kanok, “Herşey Atatürkten Yalnız Atatürkten” *Spor Postası*, Y.1, S.35, 8 Aralık 1934, s.2.

³⁷⁴ Alkan, “Osmanlı İmparatorluğu’nda”, s. 34

³⁷⁵ Şentürk, “Milletleşmede ve Çağdaşlaşmada”, s. 184.

³⁷⁶ Alkan, “Osmanlı İmparatorluğu’nda”, s. 34.

1930'lu yıllarda spora özendirme faaliyetleri hızlanmıştır. Kadınların spora katılımı da desteklenmiş buna yönelik faaliyetler gerçekleştirilmiştir. 1929 yılında Cumhuriyet Gazetesi tarafından düzenlenen Güzellik Yarışması bu faaliyetlerden biridir. Yarışmada birinci seçilen Mübeccel Hanım'ın sözleri de sporu ve spor yapmayı özendirir şekilde olmuştur³⁷⁷. 1932 yılında sporcu olan Keriman Halis'in Türkiye ve dünya güzeli seçilmesi de basında geniş yer bulmuştur³⁷⁸. Aynı yıllarda yurt dışındaki kadınların modern sporlara ve güreşe gazete ve dergilerde haberleştirilerek kadınların ilgisi arttırılmaya çalışılmıştır³⁷⁹.

Askeri Spor Teşkilatı'na bağlı Muhafız Gücü Bisiklet Takımı tarafından 1930'lu yıllarda hemen hemen her sene Samsun'dan Ankara'ya birçok ili kapsayacak şekilde bisiklet turu düzenlenmiştir³⁸⁰. Süvari Mektebi Müdürü Cevdet Bey tarafından binicilik kursları ücretsiz olacak şekilde açılmıştır. Kursu katılımın artması amacıyla gazetelerde buna yönelik ilanlar yayımlanmıştır³⁸¹. Basın kuruluşları tarafından da bazı etkinlikler, müsabakalar düzenlenmiştir. Spor Âlemi dergisi okullar arası spor müsabakaları düzenlemiştir³⁸². Türk Spor Dergisi Bisiklet Kroskonti ve Vücut Güzelliği yarışmalarını okullarda düzenlemiş ve derece alan gençlere ödül verilmiştir³⁸³. Top Dergisi tarafından da lise öğrencileri arasında voleybol, futbol, atletizm ve çeşitli açık hava müsabakalarından oluşan ödüllü müsabakalar düzenlenmiştir³⁸⁴. Cumhuriyet ve Vakit Gazetesi tarafından da su sporlarına olan ilginin arttırılması amacıyla Moda-Suadiye arasında yüzme yarışları düzenlenmiştir. Düzenledikleri yarışmalardan ötürü Deniz İdman Birliği tarafından Cumhuriyet ve Vakit gazetelerine TİCİ'nin Yedinci Umumi Kongresi'nde teşekkür edilmiştir³⁸⁵. Aynı Kongre'de gençlerin demiryollarında yarı yarıya indirimli seyahat etmesi, binicilik,

³⁷⁷ "Sporun Yeni Bir Zaferi", *Türk Spor*, Y. 1, No.16, 1 Ocak 1930, s.2.

³⁷⁸ "Dünya Güzelimiz ve Spor", *Türk Spor*, Y.3, No.45/149, 13 Ağustos 1932, s.16.

³⁷⁹ "Kadın Pehlivanlar Arasında Dünya Şampiyonu", *Türk Spor*, Y.2, No.21/73, 19 Şubat 1931, s.9.

³⁸⁰ *XX. Cumhuriyet Yılında Beden Terbiyesi ve Spor*, s. 11-40.

³⁸¹ Cem Atabeyoğlu, *Türkiye'de Spor Dallarının Gelişimi, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul, C.8-9, 1985, s.2219-2295.

³⁸² "Hazırlanınız Türk Spor Müsabaka Tertip Ediyor", *Türk Spor*, Y.1, No.20, 13 Şubat 1930, s.4.

³⁸³ "Güzel Vücut", *Türk Spor* Y.2, No.32/84, 7 Mayıs 1931, s.4.

³⁸⁴ "Spor Alanındaki Organizasyonlara Mektep Maçları İle Başlayacağız", *Top Dergisi*, Y.1, S.14, 1934, s.16.

³⁸⁵ TİCİ, *Yedinci Umumi Kongre*, Tici Yayını D. Mühit Matbaası, Ankara, 1935, s. 33-41.

yüzme, atletizm sporcularının askerlik süresinin altı ay azaltılması ve bu konunun raporlanarak sunulması kararları alınmıştır³⁸⁶.

Carl Diem'de Türk sporu için hazırlamış olduğu raporunda halkın spora katılımını önemsemiş, her Türk'ün sağlıklı, eğitilmiş olmak ve fiziksel egzersizleri yerine getirme görevi olduğunu, ebeveynler ve beden eğitimcilerin kendilerine emanet edilen gençlerin beden eğitiminden bizzat sorumlu olduklarını belirtmiştir³⁸⁷. Okullarda veya Gazi Gençlik Kulüplerinde 6-18 yaş aralığındaki bireylere fiziksel egzersiz yaptırılması gerektiğini³⁸⁸, beden eğitiminin bireylerin sağlık ve kişisel tatminini sağlama ve kendine bakım ve müdafaada rol oynayacağını ifade etmiştir³⁸⁹.

Diem'in raporunda yer verdiği kadınların spora katılımı, gençlerin spor yapma zorunluluğu, spor bayramları³⁹⁰ gibi hususların Türk Spor Kurumu döneminde dikkate alındığı görülmüştür. Türk Spor Kurumu'nun kuruluş nizamnamesinde de kurumun "*Türkiye'de sporun milli ve fenni esaslara göre yayılmasına ve yükselmesine*" çalışacağı ilk maddede belirtilmiştir³⁹¹. Kurum halk arasında sporun yaygınlaşması için resmi yayın organı olan Türk Spor Kurumu Dergisi'nde de sık sık buna yönelik yazılara yer vermiştir. Dergide köylerde nasıl spor yapılacağı ve halka sevdireceği konusunda tavsiyelerde bulunulmuştur. Örneğin köylünün çok sevdiği güreş sporuyla, bedeni faaliyetin sağlanacağı, gülle, tüfek, ok ile yapılan atıcılık sporunun güreş kadar köylerde yer tutmamışsa da yaz günleri ve akşamlarının faaliyetleri arasında olduğu, biniciliğin ise vasıtaya bağlı olmasından dolayı yaygınlaşmadığı ancak köyde kurulacak teşekküller ile bu sporların mana ve önemi köylüye izah edildiğinde, bugünkü sporcuların çoğunun köyden yetişeceği ve hatta gelecek olimpiyatlara birçok birinciler yetiştirileceği ifade edilmiştir³⁹².

Güneş Kulübü, Atatürk'ün Milli Mücadele'yi başlattığı 19 Mayıs gününün tüm ülkede Atatürk günü adını alarak kutlanması için teklifte bulunmuştur. Bu teklif, TİCİ tarafından 1935 yılındaki kutlamaların tüm Türkiye'de gerçekleştirilmesi yönünde

³⁸⁶ TİCİ, *Yedinci Umumi Kongre*, s. 33-41.

³⁸⁷ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.9.

³⁸⁸ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.13

³⁸⁹ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.2.

³⁹⁰ Carl Diem raporunda Gazi Gençlik Festivali adı ile her yıl 19 Mayıs'ta kutlanmasını önermiştir.

Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.41.

³⁹¹ Türk Spor Kurumu, *Türk Spor Kurumu Nizamnamesi*, s. 2.

³⁹² Fuat Pura, "Köyde Spor", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.17, 19 Ekim 1936, s.14.

karar alınmasını sağlamıştır³⁹³. Türk Spor Kurumu da bu konuda çalışmaya devam etmiş ve kuruluş nizamnamesine her Mayısın 19'nun spor bayramı³⁹⁴ olarak kutlanmasını müteferrik maddelere eklemiştir³⁹⁵. Bu doğrultuda 1936'da Türk Spor Kurumu Kongresi'nde Spor ve Gençlik Bayramı'nın 19 Mayıs'ta³⁹⁶ tüm il, ilçe ve köylerde kutlanması kararı alınmıştır³⁹⁷. 1937 yılında hazırlıkların yapıldığı mayıs ayında Parti tarafından gönderilen yazıda vilayet ve kazalarda yapılacak olan kutlamalarda açılışın bizzat vali ve kaymakamlar tarafından yapılması istenmiştir³⁹⁸.

Türk Spor Kurumu Dergisi'nin 24 Mayıs 1937'de yayımlanan sayısında 19 Mayıs kutlamalarına ilişkin; 19 Mayısın en müşkül şartlar içinde bile Türk milletinin kendine inancının resmi olduğu, güçlükler ve sıkıntılar içinde bunalmış gerek fert gerek cemiyet halindeki insana Atatürk'ün hediye ettiği en canlı bir teselli ve ümit kaynağı olarak yalnız Türk milleti için değil bütün insanlık tarihi için mutlu bir gün olduğu anlatılmıştır³⁹⁹. Ankara Stadı'ndaki kutlamanın da emsalsiz gösterilerle sabahdan itibaren resmi ve hususi bütün müesseseler, apartmanlar evler, mağaza ve dükkânlar ve bütün nakil vasıtalarının iç ve dışlarının Türk ve parti bayrakları ile kırmızı beyaz kurdeleler ve defne dalları ile süslenerek, belediyenin de şehrin hemen her büyük caddesine spor, hareket, canlılık, güzellik, hava hakkında vecizeler astırdığı şeklinde anlatılmıştır. Bayram günü olan 19 Mayıs 1919 Salı günü Atatürk'ün Samsun'dan karaya çıktığı saat yedide 21 pare top atıldığı, fabrikalar, lokomotiflerin düdüklerini, otomobiller kornalarını bir dakika çalarak sonrasında İstiklal Marşı okunarak Atatürk'e bağlılık için and içildiği şeklinde aktarılmıştır⁴⁰⁰.

³⁹³ Muzaffer Başkaya ve Mesut Yılmaz, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Trabzon'da Milli Bayram Kutlamaları (1923-1950)", *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, C.5, S.27, 2018, s. 3200-3215.

³⁹⁴ Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nde yer alan Nizamname Encümenince Tadil Edilen Proje isimli yeniden düzenlenmiş kuruluş nizamnamesinde bu bayram için ayısın ilk Pazar günü işaret edilirken, 1936 yılında basılmış olan Türk Spor Kurumu Nizamnamesi isimli kurumun kuruluş nizamnamesini içeren yayında bu tarih 19 Mayıs olarak güncellenmiştir. Bkz: BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1108.45.1. 5 Mayıs 1936, ve Milli Kütüphane'den ulaşılan kuruluş nizamnamesi için Bkz: Türk Spor Kurumu Nizamnamesi, Ulus Basımevi, Ankara, 1936, s. 22.

³⁹⁵ Türk Spor Kurumu, *Türk Spor Kurumu Nizamnamesi*, s.26.

³⁹⁶ "İdman Şenlikleri 19 Mayıs'a Bırakıldı", *Tan*, 3 Mayıs 1936, s.2.

³⁹⁷ BCA Fon Kodu: 490.1.0.0 Yer Bilgisi: 3.15.18.

³⁹⁸ BCA Fon Kodu: 490.1.0.0 Yer Bilgisi: 3.15.18.

³⁹⁹ "19 Mayıs 1919'da Atatürk", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.47, 24 Mayıs 1937, s.2-3.

⁴⁰⁰ "Yirmibin Kişinin Önünde Ankara Stadında Yapılan Bayram", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.47, 24 Mayıs 1937, s.17.

1938 yılına gelindiğinde ise CHP Genel Sekreteri ve aynı zamanda Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya'ya spor bayramının 19 Mayıs'ta Spor ve Gençlik Bayramı adı ile kutlanması için dilekçeler verilmiştir⁴⁰¹. 19 Mayıs 1938'de ilk Spor ve Gençlik Bayramı CHP tarafından düzenlenen program doğrultusunda cumhuriyet meydanlarında kutlanmıştır. Etkinlikte öğrenciler bandolar eşliğinde marşlar söyleyerek şehirlerin cadde ve sokaklarında yürüyüşler düzenlemişlerdir. Kutlamalara şehrin en üst idari amiri, belediye başkanı, askeri komutan, kültür işleri amiri gibi yetkili kişiler de katılmıştır. İstiklal Marşı söylenmesi, spor gösterileri, jimnastik hareketleri gibi faaliyetler eşliğinde coşkuyla kutlanan törenlerde cadde ve sokaklar da spora yönelik sözlerin yer aldığı afişler ile süslenmiştir. Bu afişlerde; Türk! öğün, çalış, güven; 19 Mayıs, güven, sevinç, hareket günüdür; sporcu çirkinin, kirlinin ve kötünün düşmanıdır; en büyük servetimiz vücudumuzdur; spor gençliğin tılsımıdır; vücudunu ve kafanı işlet; genç bir baş, ancak dinç omuzlar üzerinde durabilir, sözlerine yer verilmiştir⁴⁰².

Türk Spor Kurumu Dönemi'nin ikinci ve son Gençlik ve Spor Bayramı Dergi'de kendine ayrıntılı yer bulmuştur. Parti Genel Sekreteri Şükrü Kaya 19 Mayıs'ın öneminden bahsetmiş, 19 Mayıs tarihinde insanlık ve medeniyet lehine olarak beşer tarihinin değiştiğini, geleceğin en kuvvetli zamininin Türk gençliği olduğunu, bu sebeple Atatürk'ün 19 Mayıs gününü Türk gençliğine ve Türk sporculuğuna tahsis edilmesini istediği ve Türk milletinin de o günün hatırasını bayram olarak kutladığını ve artık milli bayram olarak her yıl kutlanacağını vurgulamıştır⁴⁰³.

Önce Samsun'da kutlanmaya başlanan, Carl Diem'in raporunda bizzat önerdiği⁴⁰⁴, ardından spor kurumları ve halkın gayretleriyle ulusal düzeyde kutlanması kabul gören⁴⁰⁵ 19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı, 20 Haziran 1938 tarihinde TBMM'de alınan 'Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki 2739 sayılı Kanuna

⁴⁰¹ "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı", *Ülkü*, Haziran 1938, s.361.

⁴⁰² "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı", *Ülkü*, Haziran 1938, s.359-360.

⁴⁰³ "Türk Milleti Yarından Emin ve Müsterihtir", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 24 Mayıs 1938, S.98, s.3.

⁴⁰⁴ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.41

⁴⁰⁵ Bkz: "19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Hakkında Talimatname", BCA Fon Kodu: 30.10.0.0 Yer Bilgisi: 198.353.5.

Ek Kanun' ile yasalaştırılmıştır. Neticesinde 'Gençlik ve Spor Bayramı' ulusal düzeyde kutlanan resmi millî gün ve bayramlar arasındaki yerini almıştır⁴⁰⁶.

Genel olarak bakıldığında Cumhuriyetin ilan edilmesiyle spora verilen önemin artması, halkın da katılımının artmasını beraberinde getirmiş olsa da halkı spora yapmaya teşvik etmek için birçok faaliyet, etkinlik düzenlendiği, kamusal düzenlemelerle de bunun desteklendiği söylenebilir. Aynı şekilde spor müsabakalarının izlenmesi de önem verilen bir konu olmuş buna yönelik çalışmalar, ilgi çekici etkinlikler düzenlenmiş bu doğrultuda özellikle 1930'lu yıllarda halkın katılımı artmıştır. Adım adım kapsamı genişletilen ve en son yasalaştırılan Gençlik ve Spor Bayramları da halkın spora katılımının yaygınlaştırılmasında ve sporun sevdendirilmesinde önemli bir adım olarak yer almıştır.

2.7. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Sporcuların Olimpiyatlara Katılımı

İmparatorluktan cumhuriyete geçiş sürecinde Osmanlı Olimpiyat Komitesi yerine 1922 yılında Cihan Müsabakalarına Hazırlık Cemiyeti kurulmuştur. Aynı yıl TİCİ bünyesinde atletizm, futbol ve güreş federasyonları kurularak uluslararası federasyonlara üyelik için müracaat edilmiştir⁴⁰⁷. TİCİ adına Ali Sami (Yen) ve Burhan (Felek) ile Cihan Müsabakalarına Hazırlık Cemiyeti adına Selim Sırrı (Tarcan) bir araya gelerek kurulması planlanan olimpiyat komitesinin nizamnamesini hazırlamaya başlamışlardır. 1924 yılında Türkiye Milli Olimpiyat Cemiyeti (TMOK) resmi olarak kurulmuştur⁴⁰⁸. TMOK, taşra örgütü bulunmadan merkezi İstanbul'da olacak şekilde kurulmuştur. Komitenin merkez örgütü; komite başkanı, Heyet-i İdare, Heyet-i Umumî kurullarından oluşmuştur⁴⁰⁹.

1924 yılında Paris'te düzenlenecek olan olimpiyatlara katılım için Milletler Cemiyeti üyesi olmak ön koşulu konulmuş olsa da bu koşuldan Türkiye muaf tutulmuştur⁴¹⁰. Yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin diplomatik açıdan tanınırlığının artması, siyasi yalnızlıktan kurtulması ve halkın spora ilgisini arttırarak

⁴⁰⁶ TBMM Zabıt Ceridesi, Yetmiş Sekizinci Birleşim, C.26, D.5, İ.3, 20 Haziran 1938.

⁴⁰⁷ "Olimpiyat Oyunları (Dünden Bu Güne)", *TMOK Dergisi*, S.12, 10 Kasım 1973, s.12.

⁴⁰⁸ "Olimpiyat Oyunları", s.12.

⁴⁰⁹ Fişek, *Spor Yönetimi*, s.361-368.

⁴¹⁰ Selim Sırrı Tarcan, "1924 Olimpiyatları ve Lozan Mukarreratı", *Spor Âlemi*, 8 Mart 1923, S.23, s.4.

milli heyecan oluşturulabilmesi nedeniyle 1924 Paris Olimpiyatları fırsat olarak görülmüştür⁴¹¹. TİCİ tarafından Maarif Vekâlet'ine olimpiyatların Türk gençliği açısından öneminin vurgulandığı bir rapor sunulmuştur. Aynı raporda altı bin yüz lirasını yabancı antrenörlere vermek üzere on yedi bin lira kaynak talep edilmiştir⁴¹². 1924 yılı Paris Olimpiyatları'na katılım için TİCİ'ye yirmi yedi bin lira tahsis edilmiştir. Alınan kararda Türk gençleri arasındaki spor müesseselerinin Avrupa sporcularıyla iletişim içinde olmaları ve spor faaliyetlerinin bilimsel esaslara göre tanzimi hususunda Avrupa mütahassıslarından istifade edilmesi gerektiği ve Türkiye'de sporculuğun gelişmesi için uluslararası müsabakalara katılımın gerekliliği üzerinde durulmuştur⁴¹³.

TİCİ'ye bütçe tahsis edildikten sonra atletizm, futbol ve güreş branşlarında sporcuları hazırlamak amacıyla getirilecek olan yabancı antrenörler için altı bin lira, spor malzemeleri için dört bin lira, spor eserlerinin basımı için iki bin lira, sporcuların yol ve konaklama masrafları için sporcu başına beş bin lira ayrılması kararlaştırılmıştır⁴¹⁴. Paris Olimpiyatları'na hükümetin bu denli önem verip bütçe ayırması bazı çevrelerde eleştirilmiştir. O dönem Akşam Gazetesi'nde Ali Naci Bey tarafından "*Olimpiyat'a Behemehâl Gitmeli miyiz? Gitmezsek Ne Kaybederiz?*" başlıklı yazıda olimpiyatlarda Türk bayrağını şerefle dalgalandırabilecek bir spor vaziyetinin olup olmadığı sorgulanmış⁴¹⁵, Vakit Gazetesi'nde ise "*Olimpiyat Oyunlarına Nasıl Gidiyoruz?*" başlıklı köşe yazısında Olimpiyat Oyunları'na katılma ve katılmama kararının tartışması yapılmıştır⁴¹⁶. Eleştirilerde TİCİ Başkanı Ali Sami Bey'in önce Türk sporcularının olimpiyat oyunlarında başarı elde etmesi için henüz erken olduğunu bildirir beyanda bulunması, sonrasında ise sonuncu dahi olursa katılımın gerekliliğini savunması etkili olmuştur⁴¹⁷.

Paris Olimpiyatları'na katılım için ayrılan kaynak da eleştirilerin odağında olmuştur. İkdâm Gazetesi'nde Selim Sırrı Bey'in Paris'e gitmek için masraf olarak otuz bin küsur lira aldığı, smokin takımından vereceği ziyafetlere kadar her şeyin

⁴¹¹ San, *Türk Spor Tarihinde Atatürk*, s.39.

⁴¹² San, *Türk Spor Tarihinde Atatürk*, s.41.

⁴¹³ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.1.Yer Bilgisi: 8.46.5. 16 Kânunusani 1924.

⁴¹⁴ Vakit, 23 Kânunusani 1924, s.3.

⁴¹⁵ "Olimpiyata Behemehâl Gitmeli miyiz, Gitmesek Ne Kaybederiz?", *Akşam*, 6 Şubat 1924, s.3.

⁴¹⁶ "Olimpiyat Oyunlarına Nasıl Gidiyoruz?", *Vakit*, 29 Şubat 1924, s.3.

⁴¹⁷ *Akşam*, 6 Şubat 1924, s.3.

hesaplandığı, hatta bu parayı koparabilmek için bir zamanlar İstanbul'da birtakım dolaplar çeviren Mösyö La Kruva⁴¹⁸ isimdeki bir Fransızın mektuplarını gösterdiği cümlelerine yer verilmiştir⁴¹⁹. Selim Sırrı Bey tarafından Cumhuriyet Gazetesi aracılığıyla bu yazıya: “(...)Bu satırlardan benim adi bir düzenbaz, sahtekâr bir dolandırıcı olduğum anlaşıyor. Sizden sorarım, otuz sene bilâ-fasıla memleketin gençliğine hayat ve sıhhat vermek için uğraşmanın mükâfatı bu mudur” diyerek cevap verilmiştir. Selim Sırrı Bey, devamında Paris'te smokin ve ziyafet masrafını listeye dâhil etmenin bir kabahat olmadığını, kendisine elbise istemeyip cumhurbaşkanının ziyafetinde ve geceleri gitmek zaruretinde bulunacağı merasimde bir iki defa giyeceği elbiseyi kendisinin yaptırtmasının gerekmediğini, ziyafet verme âdeti olduğundan bu ziyafetlere ya gitmemek gerektiğini ya da gidince katılmak gerektiğini okuyucularla paylaşmıştır⁴²⁰. Tartışmalara yanıt vermek için Atletizm Federasyonu Başkanı Ali Seyfi Bey tarafından Vakit Gazetesi'nde “Olimpiyata Niçin Gidiyoruz?” başlıklı bir yazı yazılmış ve bu yazıda Türk ulusunun zorlukları aşan bir millet olarak olimpiyatlarda boy göstermesi gerektiği vurgulanmıştır⁴²¹. Olimpiyatlara katılım tartışmalarını azaltmak ve halka olimpiyatları tanıtmak amacıyla TİCİ tarafından futbol hakkında iki dergi, yüzme, güreş ve atletizm branşları ile alakalı çeşitli yazılar ve olimpiyat bilgilendirme kitapçığı hazırlanmıştır⁴²².

Türkiye olimpiyatlara atletizm, futbol ve güreş dallarında katılmaya karar vererek sporcuların yarışmalara hızlı bir şekilde hazırlanması amacıyla yabancı antrenörlerin arandığına ilişkin gazetelere ilan verilmiştir⁴²³. Atletizm için aylık yüz dolar ödenmek üzere Amerikan Tobin, güreş için aylık yüz dolar ödenmek üzere Macar Raul Peter, futbol içinse aylık otuz sterlin ödenmek üzere Billy Hunter ile sözleşme imzalanmıştır⁴²⁴. Sporcuların ise Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı

⁴¹⁸ Fransız ordusunda yüzbaşı olarak görev yapan La Kruva, savaş sonrası iki ülke arasında yakınlaşma sağlamaya çalışmıştır. Arşiv belgesinde, Türkiye'nin olimpiyatlara katılması ve Türk sporcuların Paris'te barınma ve ağırlanması için bazı önerilerde bulunduğu bir mektubu Selim Sırrı Bey'e gönderdiği anlaşılmaktadır. BCA, Fon Kodu:30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.34.12. 22 Mayıs 1924.

⁴¹⁹ BCA, Fon Kodu:30.10.0.0.,Yer No: 144.34.12. 22 Mayıs 1924.

⁴²⁰ Selim Sırrı Tarcan, “Paris Tenzihinin İç Yüzü”, *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 1924, s.4.

⁴²¹ “Olimpiyatlara Niçin Gidiyoruz?”, *Vakit*, 9 Şubat 1924, s.4.

⁴²² BCA, Fon Kodu:30.10.0. Yer Bilgisi:144.34.12. 22 Mayıs 1924.

⁴²³ *Vakit*, 3 Mayıs 1924, s.4.

⁴²⁴ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.1. Yer Bilgisi: 8.46.5. 16 Kânunusani 1924.

tarafından Maarif Vekili Vasıf Bey'in de katılımıyla 20-21 Mart 1924'te Eskişehir'de gerçekleştirilecek müsabakalar neticesinde belirlenmesi kararlaştırılmıştır⁴²⁵.

Sporcu seçmeleri ve olimpiyat hazırlıkları devam ederken yapılan harcamalar Olimpiyat Komitesi Başkanı Selim Sırrı Bey tarafından 22 Mayıs 1924'te Başbakanlığa raporla sunulmuştur. 10 Şubat 1924'ten 20 Mayıs 1924'e kadar olan harcamaları gösterir raporda spor aletleri, sporcu kıyafetleri, antrenör masrafları, basın giderleri, kamp giderleri, yol masrafları, barınma ve yemek giderleri, sağlık giderleri yer almıştır⁴²⁶. Olimpiyatlara katılım sağlayacak sporculardan bir kısmı öğrenci, asker ve memur oldukları için Başbakanlık tarafından gerekli izinler verilmiş, Dişçi Mektebi, Mülkiye Mektebi, Mekteb-i Bahriye ve Ticaret Mektebi'nde öğrenci olanlar nisan ayından olimpiyatların sonlanacağı temmuz ayına kadar izinli sayılmıştır⁴²⁷. Aynı şekilde Şark Şimendifer İdaresi, İstanbul Fenerler İdaresi ve Kadıköy Havagazı şirketinde çalışan sporcuların olimpiyatlara katılması için de gerekli izinler alınmıştır⁴²⁸.

Olimpiyatlara giden ilk kafilede Türk Futbol Millî Takımı on sekiz futbolcu ile yer almış ve 8 Mayıs 1924'te Galata Rıhtımı'ndan Paris'e gitmek için coşkuyla uğurlanmıştır. Kafileye takım antrenörü Billy Hunter ve Futbol Federasyonu başkanı Yusuf Ziya (Öniş) Bey refakat etmiştir⁴²⁹. İkinci kafilede ise güreş ve atletizm branşlarında yarışacak olan yirmi üç sporcu Ali Sami Bey'le beraber 27 Haziran 1924 tarihinde İstanbul'dan trenle Paris'e yola çıkmışlardır⁴³⁰. Bisiklet branşı sporcuları ise pasaport işlemlerindeki gecikme nedeniyle 11 Temmuz'da İstanbul'dan hareket etmişlerdir⁴³¹.

4 Mayıs 1924'te başlayan Paris Olimpiyatları'nın resmi açılışı 5 Temmuz 1924'te Paris Colomb Stadı'nda yapılmıştır. Olimpiyatlara kırk dört ülke ve iki bin dokuz yüz elli dört erkek yüz otuz beş kadın olmak üzere toplam üç bin seksen dokuz sporcu katılmıştır⁴³². Türkiye'den katılım sağlayan sporcu sayısı ise kırk bir

⁴²⁵ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.34.12. 22 Mayıs 1924.

⁴²⁶ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.34.12, 22 Mayıs 1924.

⁴²⁷ BCA, Fon Kodu:30.10.0.0. Yer Bilgisi:144.34.8. 13 Nisan 1924.

⁴²⁸ BCA, Fon Kodu:30.10.0.0. Yer Bilgisi:144.34.7. 11 Nisan 1924.

⁴²⁹ *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 1924, s.1-6.

⁴³⁰ *Vakit*, 27 Haziran 1924, s.1-2.

⁴³¹ *Vakit*, 12 Temmuz 1924, s.1.

⁴³² *Vakit*, 7 Temmuz 1924, s.1.

olmuştur⁴³³. Türk sporcular atletizm, bisiklet, eskrim, futbol, güreş ve halter müsabakalarında yarışmış ve madalya kazanamamışlardır⁴³⁴. TMOK başkanı Selim Sırrı (Tarcan), madalya kazanılamasa da yarışlara katılmanın gurur veren memnuniyet yaratan bir hadise olduğunu, 1896'dan beri uluslararası müsabakalara Türklerin ilk defa katılarak muvaffakiyetler gösterdiğini, olimpiyatlara giden gençlerin maddi, manevi büyük istifadeleri olduğu kadar memleketin de bundan bir hisse-i şeref kazandığını⁴³⁵ sözleriyle açıklamıştır.

1928 Olimpiyat Oyunları öncesinde Türk sporunda bazı önemli gelişmeler yaşanmıştır. TİCİ Üçüncü Umumi Kongresi'nde Askeri Spor Teşkilatı temsilcisi Cevat Sefa Bey tarafından TMOK başkanı Selim Sırrı Bey'in İzmir'de sporculara yönelik söylemiş olduğu sözler nedeniyle kınama talep ettiği önerge sunulmuştur⁴³⁶. Önerge kabul edilmiş ve ilaveten TMOK Nizamnamesi değiştirilmiştir. Yeni nizamnameye göre TMOK başkanlığının TİCİ başkanı tarafından eş zamanlı yürütülmesine karar verilmiştir. Bu değişiklikler sonrasında Selim Sırrı Bey TMOK toplantılarına katılmamaya başlamıştır. Selim Sırrı Bey'in yerine TMOK başkanlığına 1927 yılında Ali Sami Bey seçilmiştir. Selim Sırrı Bey IOC Türkiye temsilciliği görevine ise devam etmiştir⁴³⁷.

Olimpiyat Oyunları'na hazırlıklar 1928 yılının ilk zamanlarında başlatılmıştır. Olimpiyatlar öncesinde hükümete sunulan rapor doğrultusunda futbol takımında yer almak isteyen yabancıların daha başarılı oldukları gerekçe gösterilerek takımda yer almak isteyen yabancıların seçmelere dâhil edilmesi kararlaştırılmıştır⁴³⁸. Hazırlıklar kapsamında futbol milli takımı için Türkiye seçmelerinde belirlenen otuz beş sporcu Prag'a kamp yapmak üzere gönderilmiştir⁴³⁹. Prag'a gitmek üzere yola çıkan ilk kafiye bir antrenör ve bir idareci de yer almıştır. Zagreb'de Yugoslavya ile hazırlık maçı yapan ilk kafiye müsabakayı 2-1 kaybetmiştir. Romanya ile de bir hazırlık maçı

⁴³³ BCA, Fon Kodu:30.10.0.0. Yer No:144.34.3. 20 Şubat 1924.

⁴³⁴ Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr>, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2023.

⁴³⁵ "Olimpiyatlarda Türk Gençlerinin Muvaffakiyetleri Hakkında", *Spor Âlemi*, Y.5, No.25/137, 1924, s.21.

⁴³⁶ TİCİ, *Üçüncü Umumi Kongresi Raporu*, s. 141.

⁴³⁷ Fişek, *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*, s. 91-110

⁴³⁸ BCA, Fon Kodu:30.10.0.0. Yer No:144.36.5. 26 Mayıs 1928.

⁴³⁹ Prag kararı kamuoyunda eleştiri konusu olmuştur. Basındaki eleştirilerin biri için bkz. *Spor Âlemi*, C.9, S. 14, 12 Nisan 1928, s.7.

gerçekleştirilmiş ve 4-2 yenilgi ile sonuçlanmıştır⁴⁴⁰. Kamp süreci sonunda takımda yer almasına karar verilen sporcuların 15 Mayıs'a kadar bildirilmesi istenmiştir⁴⁴¹.

Hükümete sunulan raporda güreş, atletizm, eskrim gibi olimpiyatlarda yer alınmak istenen spor dalları ile ilgili hazırlıklara da yer verilmiştir⁴⁴². Raporda 1924'te bir sporcu ile yarışlara katılım sağlanan eskrim branşı için bu sefer daha kalabalık bir oyuncu ekibiyle katılım sağlanmak istendiği ve bu amaçla İstanbul'da Eskrim Heyeti-i Müttehidesi'nin salonunun yanı sıra Robert Koleji, Fransız Mektebi, Harbiye Mektebi ve Bank Kommersiyale (Commerciale) salonlarında subaylardan oluşan ekibin de çalışmalarına başladığı belirtilmiştir. Madalya umudunun en yüksek olduğu güreş branşında ise Macar Malo Kulübü ile irtibat kurularak kulübün Mayıs ortasında Türkiye'ye gelmesine karar verildiği belirtilmiştir⁴⁴³. 1924 Olimpiyatları'nda dört sporcu ile yarışılan atletizm branşında ise hazırlıklara bireysel olarak devam edilmiştir⁴⁴⁴. TİCİ tarafından olimpiyatlara gitmesi planlanan çoğu memur ve öğrencilerden oluşan sporcular için izin alma işlemleri de başlatılmış ve Maarif Vekâleti tarafından gerekli izinler Nisan ayında onaylanmıştır⁴⁴⁵.

1928 Olimpiyatları'nın 17 Mayıs'ta gerçekleştirilen hokey müsabakası ile ilk müsabaka gerçekleştirilse de resmi açılış 28 Temmuz'da gerçekleştirilmiştir⁴⁴⁶. Kırk altı ülkenin yer aldığı yarışlarda iki bin dokuz yüz otuz altı erkek, üç yüz on iki kadın olmak üzere toplam üç bin iki yüz kırk sekiz sporcu yer almıştır. Türkiye ise yarışlarda atletizm branşından beş, bisiklet branşından dört sporcu, halter branşından bir sporcu, güreş branşından altı sporcu, eskrim branşından dört sporcu ve futbol branşından yirmi sporcudan oluşan takımla müsabakalarda yer almıştır⁴⁴⁷. 1 Temmuz 1928'de

⁴⁴⁰ *Spor Âlemi*, C.9, S. 15, 26 Nisan 1928, s.6.

⁴⁴¹ BCA, Fon Kodu:30.10.0.0. Yer Bilgisi:144.36.5. 26 Mayıs 1928.

⁴⁴² BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0, Yer Bilgisi: 144.36.5, 26 Mayıs 1928.

⁴⁴³ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0 Yer Bilgisi: 144.36.5, 26 Mayıs 1928.

⁴⁴⁴ "1928 Amsterdam Olimpiyadının Arefesinde, Atletizm Rekorlarımızı Olimpiyad ve Dünya Rekorları ile Mukayese Eder İsek, Çok Çalışmamız İcab Ettiğini Görürüz", *Spor Âlemi*, 5 Kanunusani 1928, C. 9, S. 7, s. 3.

⁴⁴⁵ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0 Yer Bilgisi: 144.36.3, 12 Nisan 1928.

⁴⁴⁶ *The Ninth Olympiad Official Report of the Olympic Games of 1928 Celebrated at Amsterdam*, The Netherland Olympic Committee, De Bussy Ltd. Printers/Publishers, Amsterdam, 1928, s.219-251.

⁴⁴⁷ 1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları, <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Olimpiyat-Oyunlari-Detay/24/1> Erişim tarihi: 01 Mayıs 2023.

Başbakanlık tarafından olimpiyat müsabakalarına katılan sporcuların Türkiye’yi en iyi şekilde temsil edeceği ve sporculara hayır duası edilmesi talebinde bulunulmuştur⁴⁴⁸.

Türk takımının ilk müsabakası futbol branşında olmuş ve Mısır’la karşılaşılan müsabakada mağlubiyetle sonuçlanarak takımın turnuvaya veda etmesine sebep olmuştur. Bu mağlubiyet Türk basınında olduğu gibi Hollanda basınında da ağır eleştirilere neden olmuştur. Maarif Vekâleti tarafından Başbakanlığa bildirilen eleştirilerden birinde Hollanda basını, Türkiye’nin enerjik olsa da hiç ezici olmayan Mısır’a karşı bire karşı yedi ile mağlup olarak henüz olimpiyat futboluna iştirak edemeyecek durumda olduğu yorumunu yapmıştır⁴⁴⁹. Türk basınında da futbol takımı eleştirilmiş, Türkiye radyolarının ilk spor spikeri olan Çelebizade Said Tefvîk Bey, Türkiye’nin oynadığı oyunun, İngiliz, Macar veya Çek tarzında değil Türk sistemi olduğunu, bu sistemle de bazen Slavya’yı yenip ve bazen de köy takımlarına mağlup olunacağını belirtmiştir. Bu sebeple yeni yetiştirilecek takımın başka usullerle çalıştırılması gerektiğini vurgulamıştır⁴⁵⁰. Basında yer alan eleştirilerin yanı sıra TİCİ yetkilileri tarafından futbol takımı hakkında Haysiyet Divanı oluşturulmuş ve federasyonun hataları, sporcuların bazı uygunsuz hareketleri bu divanda sorgulanmıştır⁴⁵¹. Bu sorgulamaların çoğunda soruşturmaya yer olmadığı kararı çıksa da bazı futbolcuların milli takımda bir daha yer almamasına karar verilmiştir⁴⁵².

Atletizm branşında yarışan Ömer Besim (Koşalay), Şinasi (Şahingiray), Mehmet Ali (Aybar), Semih (Türdoğan) isimli sporcular koşu müsabakalarında finallere kalamayarak elenmiştir. Haydar (Aşan) isimli sporcu ise yüksek atlamada yarışmış ve başarılı olamamıştır⁴⁵³.

En başarılı sonuçların alındığı güreş branşında hafif sıklette güreşen Tayyar (Yalaz) isimli güreşçi final turuna kalarak yarışları dördüncü sırada tamamlamıştır⁴⁵⁴. Diğer güreşçilerden orta sıklette güreşen Nurettin (Baytorun) yedinci, tüy sıklette güreşen Saim (Arıkan) altıncı, ağır sıklette güreşen Mehmet (Çoban) ise yedinci

⁴⁴⁸ BCA Fon Kodu: 30.10.0.0 Yer Bilgisi: 144.36.6. 11 Temmuz.1928.

⁴⁴⁹ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0 Yer Bilgisi: 144.36.7. 11 Temmuz 1928.

⁴⁵⁰ *Spor Âlemi*, 21 Haziran 1928, C. 9, S. 19, s. 4.

⁴⁵¹ BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0 Yer Bilgisi: 144.36.12, 13 Aralık 1928.

⁴⁵² BCA, Fon Kodu: 30.10.0.0 Yer Bilgisi: 144.36.12, 13 Aralık 1928.

⁴⁵³ *The Ninth Olympiad Official Report*, s. 397-401.

⁴⁵⁴ *The Ninth Olympiad Official Report*, s. 853-854.

olmuştur. Hafif ağır sıklıkta g re en Şefik (Bey) ve tüy sıklıkta g re en Burhan (Conkero lu) ise yaptıkları iki müsabakada da mağlup olmu lardır⁴⁵⁵.

Eskrim branşında yarı an Muhittin (Okyavuz) yer aldığı müsabakalardan bir galibiyet almıştır. Diğer sporcular Nami (Yayak), Fuat (Balkan) ve Enver (Balkan) ise hiç galibiyet almadan turnuvayı tamamlamı tır⁴⁵⁶. Halterde tüy sıklıkta kategorisinde yarı an Cemal (En man) sekizinci olmu tur⁴⁵⁷. Bisiklet sporunda Galip (Cav) on dördüncü olmuş, takım yarı ında ise Türk bisikletçiler İngiltere takımına ge ilmi tir⁴⁵⁸. Böylece Türk takımı katıldığı ikinci yaz olimpiyatlarından da madalya alamadan dönmek zorunda kalmıştır. Özellikle futbol takımı a ır eleştiriler almış ve yaşanan bu başarısızlık büyük beklentinin de etkisiyle hükümet ile T C  arasındaki so uklu u arttırmıştır. H k met tarafından verilen tüm desteğe rağmen yaşanan bu başarısızlık T C   dene inin hükümet tarafından kesilmesine neden olmuştur. Ali Sami (Yen) T C 'nin geleceği ile alakalı CHF Genel Sekreteri Saffet Bey'e bir mektup yazarak, cemiyetin feshedilmesi, cemiyetin görevlerinin H k met'in kamu kurumlarından birine devredilmesi, cemiyet üzerinde hükümetin kontrol ve baskısının arttırılması gibi önerilerini sunmu tur⁴⁵⁹. 1928 Olimpiyatları'nın sporda devlet baskısının artması ve Türk Spor Kurumu'nun kurulması sürecini hızlandırdığı söylenebilir.

ABD'nin Los Angeles kentinde düzenlenecek olan 1932 Olimpiyatları'na katılım konusunda basında oyunlara katılım sağlanması yönünde haberler çıkmış olsa da T C  yöneticilerinden konuya ilişkin bir açıklama gelmemi tir⁴⁶⁰. Basında oyunlara katılım taraftarı olmayan yazılar da yer bulmu tur⁴⁶¹. 1929 ekonomik bunalımı, maddi yetersizlikler, son olimpiyatlarda yaşanan sorunlar ve başarısızlıklar nedeniyle 1932 Olimpiyatları'na katılım sa lanmamı tır. Olimpiyatlarda Türkiye'den bir ressam ve bir gazeteci yer almıştır. 1932 Los Angeles Olimpiyatları raporunda ressam Mehmet

⁴⁵⁵ *The Ninth Olympiad Official Report*, s. 853-860.

⁴⁵⁶ *The Ninth Olympiad Official Report*, s. 625-636.

⁴⁵⁷ *The Ninth Olympiad Official Report*, s. 821-823.

⁴⁵⁸ *The Ninth Olympiad Official Report*, s. 508-520.

⁴⁵⁹ Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s. 61.

⁴⁶⁰ Abidin Daver, "Olimpiyatlara Nasıl  ştirak Etmeliyiz?", *Cumhuriyet*, 28  ubat 1932, s.6. Yazıda, olimpiyatları spor yapma gayesinden çok, bir seyahat olanağı olarak gören spor yöneticileri, özellikle de Burhan Felek ele tirilmi tir.

⁴⁶¹ Burhan Asaf, "Spor Telakkimiz", * lk *, Şubat 1933, S. 1, s. 71-72. Yazıda "Biz millet için ve millet  l s nde spor istiyoruz. Birinci gelen tekler istemiyoruz. Sağlam yapılı, güzel gövdeli ve inkılap ahl kiyatını benimsemiş on binler ve yüz binler istiyoruz." c mleri yer almıştır.

Saip Bey'in yelken ve futbol konulu resimleriyle oyunlarda yer aldığı bildirilmiştir. Mehmet Saim Bey'in yanı sıra Kemal Rifat ve Şefik Bey de olimpiyatlara resim gönderen ressamlarımızdan olmuştur. Olimpiyatlara gönderilen toplam tablo sayısı ise ondörttür⁴⁶². Gazeteci Sava (Hazencioğlu) da olimpiyatlarda Türkiye'den yer alan ikinci kişi olmuştur⁴⁶³.

Yaz Olimpiyatları'nın yanı sıra 1924, 1928 ve 1932 yıllarında Kış Olimpiyatları da düzenlenmiştir. 1924 Kış Olimpiyatları Chamonix Fransa'da, 1928 Kış Olimpiyatları St. Moritz İsviçre'de, 1932 Kış Olimpiyatları ise Lake Placid ABD'de düzenlenmiştir. 1936 Kış olimpiyatları ise Garmisch Partenkirchen Almanya'da düzenlenmiştir⁴⁶⁴. 6 Şubat'ta Hitler tarafından görkemli bir açılış töreni ile Kış Olimpiyatları'nın açılışı gerçekleştirilmiştir⁴⁶⁵. Yirmi sekiz ülkeden toplan altı yüz kırk altı sporcunun katılımı⁴⁶⁶ ile gerçekleştirilen organizasyona Türkiye'den dokuz sporcunun gönderilmesi teklif edilmiştir. Dokuz kayakçıya Bakanlar Kurulu'nun 11 Ocak 1936'da çıkarmış olduğu kararname ile masrafları için iki bin beş yüz döviz ayrılmıştır⁴⁶⁷.

Alp Disiplini kayak müsabakalarında yarışmaya katılan milli kayakçılardan ikisi diskalifiye olmuş, ikisi ise belirlenen sürede yarışlara başlayamamıştır⁴⁶⁸. Bu durum ve alınan diğer başarısız sonuçlar takımın basında ciddi şekilde eleştirilmesine neden olmuştur. Takım antrenörü Herbert Riedel eleştirilere verdiği cevapta, Türk sporcuların olimpiyatlara katılırken bir netice elde etmek gayesi olmayıp, sadece bu sporu kendinden uzun yıllar önce yapmaya başlayan yabancı memleketlerin sporcularını görüp kendi memleketlerinde tatbiki mümkün olan noktaları öğrenmek ve bu sporu kendi yurtlarında daha ileri taşımak olduğunu belirtmiştir⁴⁶⁹. Kayak milli takımına yapılan eleştiriler TİCİ'nin Sekizinci Kongresi'nde de gündeme taşınmış ve basında yapılan eleştiriler için “ (...)tenkit sınırlarını aşan ve Türk eskârını şaşkırtan

⁴⁶² *Cumhuriyet*, 28 Haziran 1932, s.1-6.

⁴⁶³ *The Games of The Xth Olympiad Los Angeles Official Report*, Xth Olympiade Committee, Los Angeles, 1933, s.754-810.

⁴⁶⁴ Selçuk Tayfun Ok, Tezer Palacioğlu, *Doğu Anadolu Kış Olimpiyatları*, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul, 2000, s. 4-5.

⁴⁶⁵ *Ulus*, 7 Şubat 1936, s.3.

⁴⁶⁶ www.olympic.org/garmisch-partenkirchen-1936 (Erişim tarihi 12.04.2023)

⁴⁶⁷ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer No:61.2.15. 11 Kânunusani 1936.

⁴⁶⁸ www.olympic.org/garmisch-partenkirchen-1936/alpine-skiing/alpine-combined-men Erişim Tarihi: 12.04.2023.

⁴⁶⁹ *Cumhuriyet*, 23 Şubat 1936, s.6.

yazılar” ifadeleri kullanılmıştır⁴⁷⁰. Basında yer alan eleştirilere karşılık kayak milli takımının ilk defa katılmış olduğu 1936 Kış Olimpiyatları Türkiye sporu açısından önemli ve tarihi bir adım olmuştur.

Katılım sağlanmayan Los Angeles Olimpiyatları’ndan sonra Almanya Berlin’de düzenlenecek olan 1936 Olimpiyatları’na katılım için Türkiye’ye resmi davet Mayıs 1934’te alınmıştır. TİCİ başkanı olarak görev yapan Aziz Bey, daveti olumlu karşıladıklarını ve iştirak için hükümetten izin istediklerini CHP Genel Sekreteri Recep Bey’e yazdığı yazıda bildirmiştir⁴⁷¹. Spor müsabakaları için yapılan davetin ardından her milletten öğrenciler davet edilmiştir. Beden Terbiyesi Mektebi’ndeki erkek öğrencilerden otuz öğrenci, diğer erkek öğrenci mekteplerinden de on beş, on sekiz yaşları arasında otuz öğrenci olmak üzere toplam altmış öğrenci spor yapmak, Berlin’i gezmek, müsabakaları izlemek amacıyla belirlenmiştir⁴⁷². Olimpiyat Oyunları’nın öncesinde Berlin’de düzenlenecek olan dans yarışmasıyla ilgili de davet alınmıştır⁴⁷³. Bu davete icabet için de Gazi Terbiye Enstitüsü’nden seçilen otuz beden terbiyesi öğretmeni adayı öğrenci sporcu kafilesıyla birlikte Berlin’e gitmek için yola çıkmıştır⁴⁷⁴.

Olimpiyatlara katılım sağlanacak branşların belirlenmesinde o dönem son yıllarda yer alınan uluslararası müsabakalar belirleyici olmuştur. Binicilik ve güreş branşları önemsenmiştir. Güreşte İstanbul’da Balkan ülkelerinin yer aldığı şampiyona elde edilen beş birincilik umutları yükseltmiştir⁴⁷⁵. Antrenör değişikliğine gidilerek 1932 Olimpiyatları’nda gümüş madalya kazanan güreşçi Onni Pellinen ile anlaşılmıştır⁴⁷⁶. Hazırlıklar kapsamında Finlandiya’dan sekiz güreşçi ve eğitmenen oluşan ekip davet edilmiştir⁴⁷⁷. Binicilik branşında da Yüzbaşı Saim Önhon, Teğmen Saim Pulatkan ve Teğmen Sadettin Erokay’ın 1935’te yer aldıkları müsabakalardaki başarılı beklentiyi yükseltmiştir⁴⁷⁸. Yüzbaşı Saim Önhon kafilede yer alacak olan altı

⁴⁷⁰ *Ayın Tarihi*, 1-29 Şubat 1936, C. 54, S. 27, s. 16.

⁴⁷¹ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0 Yer Bilgisi: 1102.27.1.107, 20 Mayıs 1934.

⁴⁷² BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0 Yer Bilgisi: 1102.27.1.105, 20 Nisan 1935.

⁴⁷³ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0 Yer Bilgisi: 1102.27.1.91, 4 Kasım 1935.

⁴⁷⁴ *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1936, s. 6.

⁴⁷⁵ *Cumhuriyet*, 17 Eylül 1935, s.4.

⁴⁷⁶ *Cumhuriyet*, 12 Aralık 1935, s.5.

⁴⁷⁷ BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2 Yer Bilgisi: 65.48.12, 6 Haziran 1936.

⁴⁷⁸ Nizamettin Kırşan, “1936 Olimpiyatları”, *Ülkü*, S.31, Eylül 1935, s. 49.

sporcu arasına girebilmek için on altı subay çalışmalara başlamıştır⁴⁷⁹. Olimpiyatlara sadece erkek sporcular ile katılım sağlayan Türkiye açısından ilk kez eskrim branşında iki kadın sporcunun yer alması önemli bir gelişme olmuş, altı erkek sporcu ile birlikte Suat Fetgeri Aşeni ve Halet Çambel isimli kadın atletler Macaristan’da yirmi günlük kampa alınarak Olimpiyat Oyunları’na hazırlanmıştır⁴⁸⁰.

1924 ve 1928 yıllarında düzenlenen Olimpiyat Oyunları’nda sporcu gönderilen branşlardan olan atletizm ile alakalı alınan başarısız neticeler bu branştan katılım sağlanıp sağlanmamasını tartışmalı hale getirmiştir. O dönemde İstanbul’da düzenlenen Balkan Yarışları’nda da atletizm branşında altı ülke arasında dördüncü olunması olumsuz eleştirileri arttırmıştır⁴⁸¹. Türk atletizminde önemli sporculardan olan ve 1924 ve 1928 Oyunları’nda Türkiye’yi temsil eden Ömer Besim Koşalay Atletizm Federasyonu Başkanı olarak yaptığı konuşmada bu branştan katılım sağlanmaması hususunda görüşünü bildirmiştir⁴⁸². Berlin Olimpiyat Komitesi de atletizm branşında yarışacak sporcular için baraj derecesi uygulamasını getirmiştir⁴⁸³. Tüm bu gelişmeler neticesinde atletizm branşında Olimpiyat Oyunları’na katılım sağlanmayacağını Türk Spor Kurumu başkanı Ali Hikmet Ayerdem: *“Atletizm sporunda yüz güldürecek yalnızca bir iki sporcu bulunmaktadır. Fakat 22 atletik müsabakadan sadece bir ikisine birer sporcu göndermek bu spora iştirak için tabii bir salahiyet bahşedemez. Bu sebepten dolayıdır ki olimpiyatlara atletleri maatteessüf götüremiyoruz”* sözüyle duyurmuştur⁴⁸⁴.

Amsterdam’da en son düzenlenen oyunlarda aldığı başarısız sonuçlar ile eleştirilen ve çeşitli sorgulamalardan geçen futbol takımının katılımı konusunda da bazı çekinceler meydana gelmiştir. Futbol branşında yaşanan profesyonellik amatörlük tartışmaları, saha olayları eleştirileri arttırmıştır. Son maçını 1932’de yapmış olan Milli Takım’ın ne durumda olduğu sorgulanmış⁴⁸⁵ ve Balkan Kupası’nın bunun göstergesi olabileceği yazılmıştır⁴⁸⁶. Buna rağmen federasyon hazırlıklarına başlamış ve Ankara,

⁴⁷⁹ “Bincilerimiz İyi Bir Programla Çalışıyorlar”, *Top*, S.70, 23 Mart 1936, s. 3.

⁴⁸⁰ *BCA*, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer Bilgisi: 66.56.10., 30 Haziran 1936.

⁴⁸¹ *Cumhuriyet*, 30 Eylül 1935, s.6.

⁴⁸² *Kurun*, 23 Şubat 1935, s.3-4.

⁴⁸³ *Cumhuriyet*, 21 Şubat 1936, s.5.

⁴⁸⁴ *Cumhuriyet*, 21 Haziran 1936, s.6.

⁴⁸⁵ “Millî Futbol Takımımız Olimpiyada Gidebilir mi?”, *Cumhuriyet*, 17 Ocak 193, s.6.

⁴⁸⁶ “Olimpiyatlara İştirak İçin Önce Balkanlar’da Kazanmak Lazım”, *Top*, S.67-15, 2 Mart 1936, s. 3.

İzmir, İstanbul karmalarını oluşturarak İstanbul'da kampa almıştır⁴⁸⁷. Yugoslavya ile yapılan müsabakanın berabere sonuçlanması üzerine TSK Başkanı Ali Hikmet Ayerdem takımın olimpiyatlara katılmayacağını açıklasa⁴⁸⁸ da Başvekil İsmet İnönü ile gerçekleştirdiği görüşme sonrasında futbol takımının olimpiyatlara katılmasına karar verilmiştir⁴⁸⁹.

Türkiye'de Atletizm Federasyonu'na bağlı olarak faaliyet gösteren ve henüz çok yeni bir takım sporu olan basketbol da olimpiyatlara katılım sağlanan ikinci takım sporu olmuştur. Takım antrenörleri Rupen Semerciyan ve Louis yönetiminde şubat ayında İstanbul Beyoğlu'nda çalışmalara başlamıştır⁴⁹⁰. Yunanistan ile oynanan maçın kazanılması takımın olimpiyatlara katılımını kesinleştirmiştir⁴⁹¹. Bu branşların dışında daha önce gerçekleştirilen iki olimpiyata da katılım sağlanan bisiklet sporu için de beş bisikletçinin oyunlara katılmasına karar verilmiştir⁴⁹². Yelken sporundan üç sporcunun da oyunlara katılmasına karar verilmiştir⁴⁹³.

Önceki yıllara göre daha fazla sporcu ile katılım sağlanan Berlin Olimpiyatları'na dört grup halinde gidilmiştir. İlk kfile 19 Temmuz'da, ikinci kfile 23 Temmuz'da⁴⁹⁴ üçüncü kfile 26 Temmuz'da son kfile ise 28 Temmuz'da Berlin'e ulaşmıştır⁴⁹⁵. Olimpiyatlara sporcuların yanı sıra Almanya'nın daveti ile Gazi Terbiye Enstitüsü jimnastik bölümünden otuz Türk genci de katılmışlardır⁴⁹⁶.

1936 Berlin Olimpiyatları'nın spora ırk ıslahı ve toplum sağlığı açısından çok önem veren Hitler ve Hükümeti tarafından düzenleniyor olması bazı ülkeler açısından çekincelere neden olsa da Alman hükümeti yirmi milyon marklık bütçe ile altyapı çalışmalarını tamamlamıştır⁴⁹⁷. 1 Ağustos'ta Adolf Hitler'in konuşması ile başlayan ve görkemli bir açılışa sahip olan oyunlar ilk kez canlı olarak televizyonda yayınlanma, ilk kez olimpiyat meşalesinin yakılması, ilk kez filme konu olma gibi

⁴⁸⁷ *Cumhuriyet*, 11 Haziran 1936, s.6.

⁴⁸⁸ *Cumhuriyet*, 15 Temmuz 1936, s.3.

⁴⁸⁹ *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1936, s.5.

⁴⁹⁰ *Cumhuriyet*, 2 Şubat 1936, s.5.

⁴⁹¹ *Cumhuriyet*, 25 Haziran 1936, s.6.

⁴⁹² *Cumhuriyet*, 16 Temmuz 1936, s.4.

⁴⁹³ *Cumhuriyet*, 9 Haziran 1936, s.4.

⁴⁹⁴ Naşid Hakkı Uluğ, "Kfile ile Beraber", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 3 Ağustos 1936, S.6, s.8.

⁴⁹⁵ *Cumhuriyet*, 31 Temmuz 1936, s.6.

⁴⁹⁶ "Gazi Enstitü Talebeleri Berlin'de" *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 17 Ağustos 1936, s.8.

⁴⁹⁷ Oktay Hekimler, "1936 Berlin Olimpiyatları: Bir Barış Aracı mı, Yoksa Meşruiyet Arayan Bir Rejimin Propaganda Aracı mı?", *Humanitas*, S.1, 2013, s.103-127.

birçok ilki de barındırmıştır⁴⁹⁸. Toplam kırk dokuz ülkeden dört bin yedi yüz doksan üç⁴⁹⁹ sporcunun katıldığı yarışlarda Türkiye'yi elli yedi erkek iki kadın sporcu⁵⁰⁰ temsil etmiştir. Türk sporcular açılışta ay yıldız, olimpiyat halkalarının yer aldığı amblem ve CHP'nin altı ok simgesini içeren kıyafetleriyle yer almıştır⁵⁰¹. Türk Spor Kurumu Dergisi'nde açılış organizasyonunun başarısına yönelik Almanya'yı öven sözlere yer verilmiş, Berlin'in yarım milyondan fazla misafiri oldukça iyi bir şekilde ağırlayarak, Unter den Linden caddesinin geniş refozları ve meydanlarının yüz binlerce insanla dolup taşıdığı, Olimp'den beklenen meşalenin halkın alkışları arasında çok güzel bir atlet tarafından Lust Garden'a ulaştırıldığı, altı bin hoparlör ile olimpiyatların sesinin bütün şehre, bütün Almanya'ya ve bu bayramı alaka ile dinleyen bütün dünyaya ulaştırıldığı süslü cümlelerle aktarılmıştır⁵⁰².

Türk takımı özellikle güreş alanında beklentileri boşa çıkarmamış ve Olimpiyat Oyunları'ndaki ilk madalyaları kazanmıştır. Serbest güreşçi Ahmet Kireççi bronz madalya⁵⁰³ almış ardından ilk altın madalya grekoromen güreşçi Yaşar Erkan'dan gelmiştir⁵⁰⁴. Yaşar Erkan'ın zaferi tüm ülkede büyük sevinçle karşılanmıştır. Atatürk Yaşar Erkan'ın şampiyonluk haberini büyük bir heyecanla beklemiştir⁵⁰⁵. Cumhurbaşkanı Atatürk ve Başbakan İnönü altın madalya haberini çektikleri telgraflarla tebrik etmişlerdir⁵⁰⁶. Türk Olimpiyat tarihinde kazanılan madalya neticesinde basında da Türk güreşçileri öven yazılara yer verilmiştir. Türk Spor Kurumu Dergisi'nde yayımlanan yazıda Türk bayrağının Berlin Olimpiyat direğine çekilmiş olmasının verdiği gururdan bahsedilmiş, yeni bir istikamet almak üzere olan Türk sporunun, Türk Spor Kurumu'nun inkılap atmosferi ve disiplin ruhu ile

⁴⁹⁸ Naşit Hakkı Uluğ, "Olimpiyadların Unutulmaz Günü", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 10 Ağustos 1936, S.7, s.6.

⁴⁹⁹ *The XIth Olympic Games Berlin, 1936 Official Report*, Published by Wilhelm Limpert, Berlin, 1936, s. 268.

⁵⁰⁰ *1936 Berlin Olimpiyatları*, <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/olimpikoyundetay.aspx?id=22> Erişim Tarihi: 12 Nisan 2023.

⁵⁰¹ *Cumhuriyet*, 2 Ağustos 1936, s.3.

⁵⁰² Uluğ, "Olimpiyadların Unutulmaz Günü", s.6.

⁵⁰³ Ahmed İhsan, "Serbest Güreşlerde Son Maçların Tafsilatı", *Cumhuriyet*, 8 Ağustos 1936, s.3-4.

⁵⁰⁴ *Altın Madalya Kazanan Sporcular*, <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/124/162/AltinMadalyaKazananSporcular> Erişim Tarihi: 12 Nisan 2023.

⁵⁰⁵ Gürer, *Atatürk'ün Yaveri Cevat Abbas Gürer*, s. 346.

⁵⁰⁶ "Değerli Güreşçimiz Yaşar Nasıl Dünya Şampiyonu Oldu?", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.8, 17 Ağustos 1936, s.5, *Cumhuriyet*, 11 Ağustos 1936.

hazırlanmış yeni nizamnamesine uygun yeni talimatnameler ve programlarla yeni bir düzen verilerek yakın bir gelecekte Yaşarların çoğalacağı vurgulanmıştır⁵⁰⁷.

Madalya umudu yüksek olan binicilikte ise en iyi dereceyi altıncı olarak Cevat Kula almıştır⁵⁰⁸. Futbol takımı ilk maçında Norveç ile karşılaşmış ve dört sıfır mağlup olarak elenmiştir⁵⁰⁹. Basketbolda da Şili milli takımına kaybedilmiş ardından Mısır'a da kaybedilmesi turnuvadan elenmesine neden olmuştur⁵¹⁰. Bisiklet branşında Talat Tunçalp yüz kilometre yarışında bir saniye farkla madalyayı kaçırmış diğer sporcular ise başarılı olamamıştır⁵¹¹. Eskrimde ilk kadın sporcularımızdan Suat Fetgeri Aşeni iki galibiyet üç mağlubiyet, Halet Çambel ise beş mağlubiyet alarak başarılı olamadan yarışlara veda etse de Türk kadının spor müsabakalarına katılımı açısından önemli bir gelişmedir⁵¹². Yelken branşında ise Harun Ülmen ve Behzat Baydar'dan oluşan star takımı da sekizinci sırada yarışları tamamlamıştır⁵¹³.

Türk sporcular güreş branşında alınan madalyalar sayesinde büyük bir coşku ve törenle karşılanmıştır. Meclis Başkanı Nuri Conker, TSK yöneticileri, milletvekilleri, Milli Talebe Birliği temsilcileri ve halkın da katılımıyla karşılama töreni gerçekleştirilmiştir⁵¹⁴. Karşılama töreni Türk Spor Kurumu Dergisi'nde olimpiyatlarda birincilik ve üçüncülük alan ve ilk katile olarak gelen güreşçilerin on binlerce halk tarafından karşılanarak Yaşar ve Mersinli Ahmet'in omuzlarda taşındığı, ikinci katile olarak yurda dönen futbolculara ise gençliğin gönülden ve samimi bir kutlama merasimi yaptığı⁵¹⁵ sözleriyle ifade edilmiştir.

Kamuoyunda genel görüş Türk sporcularının başarılı olduğu yönünde olsa da futboldaki başarısızlık ve harcamaların yüksekliği eleştirilen konulardan olmuştur. Falih Rıfkı Atay tarafından kaleme alınan bir yazıda Türk Olimpiyat takımının aldığı

⁵⁰⁷ Behçet Kemal Çağlar, "Yaşarın Zaferi ve Spor Telakkimiz", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.8, 17 Ağustos 1936, s.17.

⁵⁰⁸ *Sporcu Listesi*, <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Olimpiyat-Oyunlari-Sporcu-Listesi/22>, Erişim Tarihi: 12 Nisan 2023.

⁵⁰⁹ *Cumhuriyet*, 4 Ağustos 1936, s.4

⁵¹⁰ *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1936, s.6.

⁵¹¹ 1936 Berlin Olimpiyatları, <http://www.sports-reference.com/olympics/summer/1936/CYC/mens-road-raceindividual.html>, Erişim tarihi: 02.05.2023.

⁵¹² 1936 Kadın Sporcular, <http://www.sports-reference.com/olympics/summer/1936/FEN/womens-foil-individual.html>, Erişim tarihi: 02.05.2023.

⁵¹³ 1936 Olimpiyatlarında Türkiye'nin Almış Olduğu Sonuçlar, <http://www.sports-reference.com/olympics/countries/TUR/summer/1936/SAI>, Erişim Tarihi: 03.05.2023.

⁵¹⁴ "Sporcularımız Almanya'dan Döndüler", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 9, 24 Ağustos 1936, s. 16.

⁵¹⁵ "Sporcularımız Almanya'dan Döndüler", s. 16.

başarısız sonuçların basın tarafından eleştirilmesine, “*Bir pehlivanımız Türk bayrağını Olimpiyat direğine astı. Bundan sevinç duymamak imkânı var mı? Her hadiseden sporumuzu daha iyi organize etmek için istifade etmeliyiz. Fakat kısa ve dar hükümlerle spor gençliğinin cesaretini kırmaktan çekinmeliyiz. Eğer yenilmekte şüphesi olanlar hiçbir enternasyonal müsabakaya iştirak etmeyecek olsalardı bütün meydanlar boş kalırdı*” cümleleriyle cevap verilmiştir⁵¹⁶. Harcamaların yüksek olduğu yönündeki eleştirilere TSK başkanı Ali Hikmet Ayerdem harcamaların basında bahsedildiği gibi doksan bin lira değil otuz dokuz bin lira olduğunu belirten açıklamasıyla cevap vermiştir⁵¹⁷. Daha önce katılım sağlanmış olan olimpiyat oyunlarına bakıldığında Berlin Olimpiyatları katılan milli sporcu sayısının çokluğu ve kazanılan ilk madalyalar açısından Türk sporu açısından başarılı geçmiştir denilebilir. Basında da spor yazarları tarafından birçok övgü dolu yazıya yer verilmiştir⁵¹⁸.

Carl Diem raporunda; uluslararası müsabakalara ve olimpiyatlara katılımı gerekli bulduğunu belirtmiş⁵¹⁹, Türk kadın sporuna ayrı bir yer açmış⁵²⁰ diğer spor dallarının yanı sıra kayak ve kış sporlarına⁵²¹ da önem vermiş, öncelik verilmesi gereken on üç spor dalının içinde kayak sporunu da saymıştır⁵²². Carl Diem’in bu önerilerinin 1936’da yaz olimpiyatlarının yanı sıra kış olimpiyatlarına da katılım sağlanması, olimpiyatlara ilk kez kadın sporcuların gönderilmesi hususlarında etkili olduğu düşünülmektedir.

⁵¹⁶ Falih Rıfkı Atay, “Olimpiyad Direğinde”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.8, 17 Ağustos 1936, s.20

⁵¹⁷ *Ulus*, 3 II. Teşrin 1936, s.2.

⁵¹⁸ Bu yazılardan birinde Yunus Nadi Olimpiyatlara katılımın bir fırsat olduğunu belirtmiştir. Yunus Nadi, “Olimpiyadlar Bittikten Sonra”, *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1936, s.4. Abidin Daver tarafından kaleme alınan yazıda ise toplam ülke sıralamasında 19. Olmanın kötü bir netice olmadığını belirtmiştir. Abidin Daver, “Hem Nalına Hem Mihnine - Olimpiyadlardan Sonra”, *Cumhuriyet*, 18 Ağustos 1936, s.3.

⁵¹⁹ Diem, *Türk Spor Hakkında Rapor*, s.7.

⁵²⁰ Diem, *Türk Spor Hakkında Rapor*, s.39.

⁵²¹ Diem, *Türk Spor Hakkında Rapor*, s. 39.

⁵²² Diem, *Türk Spor Hakkında Rapor*, s.30.

2. BÖLÜM

TÜRK SPORUNDA YABANCI ETKİSİ

Tüm dünyayı etkisi altına alan 1929 İktisadi Buhranı'nın olumsuz etkileri ve Türkiye'de 1930'lu yıllarda ekonomide uygulanan serbest piyasa politikalarının istenilen sonucu vermemesi, tek parti iktidarını devletçi politikalara yöneltmiştir. Her alanda kendisini hissettiren bu politikalardan spor da etkilenmiştir. Bu dönemde, Türk Spor Kurumu'nun devletçilik politikasının eseri olarak tek parti iktidarının himayesi altında kurulduğu da önceki bölümde ifade edilmişti. Yine aynı dönemde, Türkiye'den yurt dışına öğrenciler gönderildiği gibi, Türkiye'ye Alman eğitimciler, sporcular, mimarlar, sanatçılar ve mühendisler davet edilmiş, etkileri her alanda hissedilmiştir. Türk sporunda ise Alman uzman Carl Diem ve raporu derin etkiler bırakmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde Türk sporunda yabancı etkisinin doğuşuna kısaca değinilerek, Alman etkisi incelenmiştir. Türk sporunun gelişme ve düzenlenmesinde etkili olan Alman uzmanlardan Colmar von der Goltz, Emanuel von Hoff, Kurt Dainas, Herbert Riedel, Alex Abraham ilgili bilgi verilmiş, Carl Diem ve raporu ise ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

1. TÜRK SPORUNDA YABANCI ETKİSİNİN DOĞUŞU

Osmanlı Devleti, 19. yüzyılın ikinci yarısında dünyada spor alanında önemli gelişmeler ve profesyonelleşme süreçleri yaşanırken, siyasi, ekonomik, askeri ve sosyal sorunlarla mücadele etmiştir. Bu mücadeleler, Osmanlı Devleti'nin beden eğitimi ve spor faaliyetleri alanına yeterince vakit ayırmasını engellemiş, sonuç olarak Türk topraklarındaki spor çalışmaları, dünyadaki gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti sporda çeşitlilikten ve çağdaş gelişmelerden, bilimsel metodolojiden uzak kalmış bir miras devralmıştır⁵²³.

Türkiye'de Yusuf Ziya Öniş'in İsviçre'deki eğitiminden dönüşünde beraberinde getirdiği İsviçre Spor Teşkilatı Tüzüğü'nün; Ali Sami (Yen), Burhan (Felek) ve Nasuhi

⁵²³ Deniz Ünver, "Atatürk ve Spor", *Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi Türklük Bilgisi Dergisi*, S.1, Prizren, 2004, s.167.

Esat (Baydar) ile birlikte tercüme edilmesiyle sporun örgütlenme süreci başlamıştır. Ali Sami (Yen), Burhan (Felek) ve Nasuhi Esat (Baydar) Bey'in liderliğindeki spor kulüplerinin temsilcileri, Türk sporunun ilk örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nı kurmak için çalışmalar başlattığı önceki bölümde ifade edilmişti. İstanbul'daki çeşitli spor kulüplerinden temsilcilerin yer aldığı bu kuruluş, İsviçre Federasyonu'nun örnek alındığı bir örgütlenme yapısında oluşturulmuş, Milli Mücadele'nin zaferle sona ermesi sonrası spordan sorumlu tek yetkili organ haline gelmişti⁵²⁴.

TİCİ zamanında spora hükümet tarafından verilen önem bilimsel metotlar göz önünde bulundurularak spor faaliyetlerini güçlendirmeyi gerekli kılmıştır. Bu maksatla Batı örnek alınmış özellikle uluslararası müsabakalara önem verilmiştir. Bu doğrultuda 1924 yılında Paris'te düzenlenecek Olimpiyat Oyunları'na Türk milleti ve yeni Türkiye'nin en iyi şekilde temsil edilmesi düşüncesiyle katılma kararı alınmıştır. Bu amaç doğrultusunda ulusal beşeri kaynakların az olması sebebiyle yurt dışından spor adamı getirtilmek istenmiştir. Olimpiyatlar'da yarışılacak güreş ve futbol branşları için güreş ve futbol antrenörleri getirilmiştir. Futbol antrenörü olarak milli futbol takımını çalıştırmak üzere Türkiye'ye getirilen Billy Hunter sayesinde, Türk futbolunda çağdaş ve dünyada kabul görmüş futbol mantığını anlama fırsatı bulunmuştur. Güreş takımını çalıştırmak üzere ise Macistan'dan Raul Peter isimli antrenör getirilmiştir. Bu antrenör de Türk grekoromen güreşinde büyük ilerleme kaydedilmesini sağlamıştır⁵²⁵.

Aktif spor müsabakalarının yanı sıra yurtda beden eğitimi ve sporun halka öğretilmesi ve eğitim sistemindeki yerinin güçlenmesi de amaçlanmıştır. Bu doğrultuda eğitim müfredatlarında bu derse önem verilmiş, her kademe ve okulda eğitim programına dâhil edilmesi için çaba gösterilmiştir. Atatürk beden eğitimi ve spor derslerinin bilimsel ve çağdaş metotlara dayandırılmasını istemiştir. Okullarda bu derslerin beden eğitimi ve spor konusunda eğitim almış öğretmenlerin bu derslerde görev alması önemsenmiştir. Dönemin şartları gereği yeterli sayıda beden eğitimi öğretmeni olmaması ve öğretmenlerin yurt dışındaki bilimsel metotları görerek öğrenmesinin sağlanması amacıyla 1925 yılında Milli Eğitim Bakanlığı yurt dışına

⁵²⁴ Canşen, "Türkiye Cumhuriyeti'nin", s.34-37.

⁵²⁵ Atabeyoğlu, *Türkiye'de Spor Dallarının*, s.2219-2294.

beden eğitimi almak üzere öğretmenler göndermeye karar vermiştir. Bu kapsamda önce Belçika'nın Gent şehrinde karar kılınsa da daha sonra öğretmenlerin İsveç Stockholm'deki Kraliyet Yüksek Beden Eğitimi Enstitüsü'ne gönderilmesine karar verilmiştir. İsveç'e göndermek üzere İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'ndan aynı zamanda Selim Sırrı Tarcan'ın da öğrencisi olan Nizamettin Kırşan, Galatasaray Lisesi'nden Vildan Aşır ve Suât Hayri Ürgüplü belirlenmiştir⁵²⁶.

Okullarda beden eğitimi öğretmeni ihtiyacını karşılamak için Avrupa'ya öğrenci göndermenin yanı sıra yurt içinde de çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalardan biri de 1926 yılında Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey'in görevde olduğu dönemde, bu eksikliği giderebilmek amacıyla beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek amacıyla bir kurs açılmasıdır. Bu kursta da modern spor tekniklerini ve beden eğitimi dersini öğrencilere öğretmesi amacıyla yabancı uzmanlardan destek alınmıştır. Beden eğitimi kurslarında geleceğin beden eğitimi öğretmenlerine ders vermek amacıyla Türkiye'ye getirilen yabancı uzmanlar İsveç'li Inge Neman ve Rangar Johnson, Dr. Suen Alexanderson olmuştur. Bu uzmanlardan Inge Neman ve Ragnar Johnson erkek jimnastik derslerinde, Dr. Suen Alexanderson da tıbbi jimnastik derslerinde öğretmen olarak görev almıştır⁵²⁷. Diğer dersler ise Selim Sırrı (Tarcan) tarafından yürütülmüştür.

Milli takımları çalıştırmak üzere yabancı antrenörler getirilmeye 1930'lu yıllarda da devam edilmiştir. Bu şekilde getirilen antrenörlerden biri de Türk Millî Futbol Takımı için 1931 yılında İngiltere'den getirilen Mr. Pegnem olmuştur. Mr. Pegnem milli takımda antrenör olarak yaklaşık bir yıl süreyle görev yapmıştır. Bir sene sonunda federasyonla kontratı biten Pegnem'e Türkiye'den birçok kulüp yüksek ücretli tekliflerde bulunsa da İngiliz antrenör teklifleri reddederek 1932 yılında İngiltere'ye geri dönmüştür⁵²⁸.

TİCİ Dönemi'nde kuruluşan itibaren 1930'lara kadar tüm spor politikalarında amatörlük ön plana çıkartılmış ve profesyonellikten uzak durulması gerektiği hususunda kulüplere bile direktifler gönderilip, nizamnamesinde bile profesyonellik

⁵²⁶ *Türkiye Cumhuriyeti Maarifi*, s. 119-120, 194.

⁵²⁷ Türk Eğitim Derneği, *S. Sırrı Tarcan Yaşamı ve Hizmetleri*, Türk Eğitim Derneği 4. Anma Toplantısı, Alp Ofset Matbaacılık, İstanbul, 1997, s.25.

⁵²⁸ "Mister Pegmen Gitti", *Türk Spor*, Y.3, No.42/146, 23 Temmuz 1932, s.10.

kesin şekilde yasaklanarak spor faaliyetleri de bu doğrultuda yürütülürken⁵²⁹ 1930 sonrasında basın tarafından profesyonellik kavramı halka duyurulmaya başlanmıştır. Sporda cumhuriyetin ilanından itibaren kabul gören amatörlük anlayışının sorgulanarak, profesyonellik kavramının sıklıkla dillendirilmesi ve sporcular arasında da yayılması Avrupa'daki gelişmelerin devamı olarak nitelendirilebilir. Kısacası, Avrupa'da değişen spor anlayışı 1930'lu yıllarda Türk sporunu amatörlük-profesyonellik ekseninde etkilemiştir. Öyle ki 1932 yılında yaygın olarak söz edilmeye başlanan profesyonellik, 1933 yılında da etkisini arttırmıştır. Bazı spor adamları Türk futbolunun ve sporunun bu anlayış çerçevesinde ilerleyeceğini öne sürmüştür. Avrupa sporunu yakından takip eden spor adamları ve bazı idareciler Avrupa'dan profesyonel sporcuların getirilerek Türkiye'de seçme bir takım oluşturulmasını talep etmiştir. Bu takıma Türk futbolcuların da eklenmesi, diğer takımlara örnek teşkil edebilecek kapasitede olması ve söz konusu takımın şehirleri gezerek turneler yapması önerilmiştir. Bu durum yıllardır amatörlük anlayışının benimsendiği spor çevreleri ve kamuoyunda bir profesyonel takım kurma çabası olarak görülerek tepki gösterilmesine neden olmuştur⁵³⁰.

TİCİ'nin sorgulanması ve yeni teşkilatlanma arayışları hükümet ve devlet adamlarını spor içerisinde temel bir iyileştirme için harekete geçirmiştir. Nizamname'nin spor işlerini yürütmede yetersiz kaldığı için üzerinde daha fazla ısrar edilmemesi gerektiği ve teşkilatın şeklinin değiştirilmesi önerilmiştir. Alınan tecrübeler neticesinde alınan sonuçlara göre yeni bir spor teşkilatının kurulması gerekliliği ifade edilmiştir⁵³¹. Tartışmaların yoğunlaşması neticesinde hükümet yabancı spor teşkilatlanmalarının incelenmesini talep etmiştir. Bu doğrultuda en çok çalışma yapılan teşkilatlar İtalyan İzci Teşkilatı, Çek Sokol Teşkilatı ve Alman Spor Teşkilatı olmuştur. Hükümet yetkilileri yaptıkları açıklamada bu teşkilatlardan Türk milletinin spor anlayışına ve çağın gerekliliklerine en uygun düşenin örnek alınacağını belirtmiştir⁵³².

⁵²⁹ Özmeden, "Cumhuriyet Dönemi İlk", s.15.

⁵³⁰ "Seçme Takım", *Türk Spor*, Y.4, No.24/179, 11 Mart 1933, s. 4.

⁵³¹ "Yeni Senede Yeni Teşkilat", *Türk Spor*, Y.2, No.14/66, 1 Ocak 1931, s. 4.

⁵³² "Muazzam Gençlik Teşkilatı Yapılıyor", *Türk Spor*, Y.4, No.41/196, 8 Temmuz 1933, s. 8.

1933 yılında Türk sporunun geliştirilmesi amacıyla Avrupa'daki çalışmaların incelenmesi amacıyla yurt dışına heyetler gönderilmiştir. Bu kapsamda spor teşkilat yapısının araştırılması amacıyla Rusya'ya gönderilen heyette daha önce yurt dışında beden eğitimi ve spor eğitimi de alan 1933 yılında Vildan Aşır (Savaşır) ve 1934 yılında Cevdet Kerim (İncedayı) yer almıştır. Heyet ziyaret sonrasında hükümete rapor sunarak Rus sporunda spor ve beden terbiyesinin devlet programı ciddiyetinde yürütüldüğü ve halka mal edildiğinden bahsetmiştir⁵³³. Raporda sporun devlet desteği ve denetiminde yapılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Bu gelişmeler ve arayışlar neticesinde Alman uzmanlar ve Alman spor teşkilatlanması ön plana çıkmıştır. CHP tarafından Gençlik Teşkilatı ve Türkiye sporu hakkında inceleme yapmak için Almanya'dan spor uzmanı Carl Diem Türkiye'ye davet edilmiştir. Alman sporu adına önemli bir isim olan Diem, geldiği gün TİCİ başkanı Aziz Bey'i ve parti genel sekreteri Recep Bey'i ziyaret etmiş, daha sonra Ankara'da kulüpleri ve sahaları gezerek, Eskişehir, İzmir, İstanbul, Kayseri, Samsun ve Konya üzerinden Ankara'ya geri dönmüştür⁵³⁴. Almanya'da önemli görevlerde yer almış olan Carl Diem'e Almanya'ya döndükten sonra 1936 Olimpiyatları'nı organize etme görevi verilmiştir⁵³⁵.

Alman spor uzmanının Türkiye'ye gelmesi, spordaki yeni teşkilatlanmanın akıbetiyle ilgili birçok yeni fikrin ortaya atılmasına yol açmıştır. Dönemin Alman basınında yer alan haberlere göre gençlik teşkilatı içinde idman ittifakının durumunu koruması ancak daha dinamik bir hale getirilmesi fikrine karşı çıkanlar olduğu, hatta ittifakın ve kulüplerin kaldırılmasını düşünenlerin olduğu ifade edilmiştir. Carl Diem'in bir bakanlığa bağlı bir müdürlük kurulmasını veya belirli yaşlarda gençlerin bu teşkilata katılmasının zorunlu hale getirilmesini önerdiği şeklinde bir rapor hazırladığına dair duyumlar olduğu da dönemin gazetelerinde yerini almıştır⁵³⁶.

Carl Diem'in raporunun yanı sıra o dönemde Türk sporunda önemli yere sahip olan Selim Sırrı Tarcan'da yurt dışındaki gözlemlerinde yer aldığı bir öneri raporu

⁵³³ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0, Yer Bilgisi: 1105.36.1.15. 10 Ağustos 1937.

⁵³⁴ BCA, Fon Kodu:490.1.0.0, Yer Bilgisi: 3.11.1. 18 Eylül 1933.

⁵³⁵ Efdal As, "İktidar-Spor Kurumları İlişkileri Bağlamında İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Katıldığı Olimpiyatlar (1924 Paris, 1928 Amsterdam, 1936 Berlin)," *CTAD*, S.24, 2016, s. 156-204.

⁵³⁶ "Spor Mütehassisi Ankara'da", *Türk Spor*, Y.5, No.52/207, 23 Eylül 1933, s.10-12.

hazırlamıştır. Tarcan tarafından 27 Mart 1935'te CHP Genel Sekreteri olarak görev yapan Rahmi Apak'a sunulan raporda beden terbiyesinde ilmin kılavuzluk ettiği yoldan ayrılmadan hareket edilmesinin başarıya götüren en önemli etken olduğu vurgulanmıştır. Tarcan bunu sağlamak için de en büyük katkının spora ziyadesiyle önem veren Mustafa Kemal Atatürk ve CHP'nin emriyle mümkün olabileceğini belirtmiştir⁵³⁷. Beden terbiyesi ve sporun başarıya ulaşmasının gençlerin toplum idealleri doğrultusunda yetişmesi ve sporcun devlet kontrolünde olmasına bağlayan Selim Sırrı Tarcan raporun diğer kısımlarında Almanya, Belçika, İspanya, Fransa, Portekiz, Polonya ve Romanya'daki spor teşkilatlanmaları hakkında da bilgi vermiştir⁵³⁸.

1936 yılında Türk Spor Kurumu'nun kurulması, CHP'ye bağlanması ve aynı zamanda bütün sporcuların CHP üyesi olma zorunluluğunun getirilmesi, yeni oluşturulan Türk spor teşkilatının, Alman tarzı spor teşkilatı şeklinde yapılandığını göstermektedir⁵³⁹. Alman sporu 1930'lu yıllarda Nazizm ideolojileri doğrultusunda şekillenmiştir. Nazizm doğal yasalar gereğince doğada güçlü olanın zayıf olanı yenerek ona hükmedebileceğini savunur. Bu doğrultuda Alman ulusunun dünya milletleri arasında güçlü bir konuma erişebilmesinin güçlenmesi ile mümkün olabileceğini ifade eder. Her Alman'ın sağlığına dikkat ederek, zararlı şeylerden kaçınmasını güçlenmek için sporla ilgilenmenin yurttaşlık görevi olduğunu aktarır⁵⁴⁰.

Nazizm ideolojisinde spora oldukça önem verilmesi gereği öğrencilerin okulda, işçilerin fabrikada, askerlerin kışlada spor yapması devamlı olarak teşvik edilmiştir. Nazizm ideolojisinin temelinde yer alan sporun önemini arttırmak amacıyla NSDAP lideri Adolf Hitler de spora yönelik söylemlerde bulunmuştur. Hitler, Nazizm ideolojisinin temellerini oluşturan Kavgam (Mein Kampf) isimli kitabında sık sık spor ve spora verdiği önemle ilgili sözlerle yer vermiştir⁵⁴¹. Bu sözlerinden birinde Hitler spor ve sporcunun önemini ilim ve kültür bakımından gelişmemiş; fakat vücutça sağlam, karakter bakımından şerefli ve metin, karar vermekten hoşlanan, irade gücüne

⁵³⁷ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0, Yer Bilgisi: 1117.76.2. 19 Haziran 1935.

⁵³⁸ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0., Yer Bilgisi: 1117.76.2. 19 Haziran 1935.

⁵³⁹ CHP ve TSK, bölge başkanlıkları, bölgelerin ve kulüplerin hesap ve bütçe işlerinin tetkik ve teftiş işleri, yapılacak sahaların Spor Kurumu bütçesinde mevzu tahsisatının tevzi konularında gibi konularda birlikte çalışmıştır. Özmaden, "Cumhuriyet Dönemi İlk", s. 140-144.

⁵⁴⁰ John Tunis, "The Dictatorship Discover Sport", *Foreign Affairs*, C.14, S.4, 1936, s. 606-617.

⁵⁴¹ Adolf Hitler, *Kavgam* (Çev., Hüseyin Cahit Yalçın), Manifesto Yayınları, İstanbul, 2005, s.20-42.

sahip bir insanın, milli topluma, fikri kabiliyeti ne olursa olsun sakat zayıf bir insandan daha faydalı olacağı şeklinde ifade etmiştir⁵⁴². Bu bağlamda Hitler beden eğitiminin yani vücutları sağlamlaştırmanın fertlerin değil devletin görevi olduğunu, eğitime görevinin sadece bilgi aktarımıyla kalmayarak sağlam vücutlar yetiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte asıl amacın, karakterin oluşması, özellikle irade ve karar verme gücünün geliştirilmesi ve zihinsel gelişim ile bilgi aktarımının ikinci planda olmasına ilişkin olduğunu vurgulamıştır⁵⁴³. Hitler bir başka ifadesinde de jimnastiğe verdiği önemi; ırkçı devletin eğitime görevinin, beyinlere pompa ile bilgi doldurmakla sınırlı olmayıp, uygun bir terbiye ile sağlam vücutlar yetiştirmek olduğunu, fikrî alışkanlıkların geliştirilmesinin ise ikinci plânda olması gerektiğini belirtmiştir⁵⁴⁴.

Hitler, Alman eğitim sisteminin köklü değişimlere ihtiyacı olduğunu belirtmiş ve eğitim programlarında spor faaliyetlerine daha çok önem verilmesini istemiştir. Hitler döneminde spor, eğitim sisteminin en önemli unsurlarından biri haline gelmiştir. Hitler Kavgam isimli kitabında tümüyle çerçevesi oluşturulmuş bir spor programı örneği sunmasa da gençlerin spor ve jimnastiğin her türünü tatbik edebilecekleri bir saat sabah bir saat da öğleden sonra zaman ayıramadıkları bir gün bile geçirmemeleri gerektiğini vurgulamıştır⁵⁴⁵.

1936 yılında Almanya’da düzenlenen Berlin Olimpiyat Oyunları Hitler tarafından önemsenmiş, maddi kaynaklar seferber edilerek görkemli, ihtişamlı bir şölene dönüştürülmek istenmiştir. Türkiye’den sporcuların da 1936 Berlin Olimpiyatları’na katılımı ile Türk sporunda Alman etkisi güçlenmiştir. Gazeteler olimpiyatların ihtişamına sıklıkla yer vermiştir. Spor Postası’nda yer alan bir yazıda bu durum Almanya’nın genç kızlarını ve genç erkeklerini sporcu olarak yetiştirip onlarla gurur duyduğu, Almanya’da kadınların vaktini ayna karşısında değil, açık havada spor yaparak geçirdiği, spor yapan değil yapmayan kişilerin ayıplandığı, Türkiye’de gençlerin ve kadınların spor yapabilmeleri için önce halka spor terbiyesi aşılacak gerektiği ve bunun propaganda yoluyla olacağı ifade edilmiştir⁵⁴⁶. Bu

⁵⁴² Hitler, *Kavgam*, s.20-42.

⁵⁴³ Türkmen, *Beden Terbiyesi: Erken Dönem Türk Spor Politikalarının Sosyo-Politik Temelleri*, s. 30.

⁵⁴⁴ Hitler, *Kavgam*, s.408.

⁵⁴⁵ Hitler, *Kavgam*, s. 409.

⁵⁴⁶ “Sporda Propaganda”, *Spor Postası*, S.126, 7 Eylül 1936, s.2.

doğrultudan bakıldığında Berlin Olimpiyatları'nın Türkiye'ye tek etkisinin ilk defa altın madalya kazanmak olmadığı, Almanların spor anlayışına imrenme duygusu açısından da önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

2. TÜRK SPORUNDA ALMAN UZMANLAR

Cumhuriyetin ilanıyla başlayan dönemde, modern spor anlayışı Avrupa'nın da yakından takip edilmesiyle gelişme göstermiştir. O dönemlerde spor alanında Amerika ve Almanya ileri düzeyde gelişme gösteren ülkelerdir. Almanya'da beden terbiyesi anlayışının temelleri jimnastik eğitmeni Frederick Jahn (1778-1852) ile atılmıştır⁵⁴⁷. Eski Alman beden terbiye sistemi, Alman halkını yekpare düşünebilen, hissedebilen ve harekete geçebilen insanlar olarak yetiştirmeye odaklanmıştır. Bu nedenle, vücudun kuvvetli, beynin disiplinli ve itaatkâr olması amaçlanmıştır. Alman beden terbiyesinin bu gayesi, yerini zamanla halkın arzu ve ihtiyaçlarına uygun sportif faaliyetlerde bulunma anlayışına bırakmıştır⁵⁴⁸.

Almanya'nın eski dönemlerine göre beden terbiyesi noktasında getirdiği bu yeni yaklaşım, halkı tarafından da benimsenmiştir. Spor alışkanlığı, herkese hitap eden yaya gezilerinden futbol, basketbol, voleybol, atletizm, eskrim, boks, yelken, kürek gibi sporlara kadar yerleşmiştir. Tenis, golf gibi zamanın yeni sporları dahi bu yeni dönemde oldukça rağbet görmüştür. Yüzme, okullarda zorunlu ders haline gelmiştir. Dönemin Alman beden terbiyecileri Bode ve Mensendieck, jimnastik hareketlerini Almanya'ya yaymışlardır. Almanya'nın bu yeni döneminde tüm hareket ve idmanların açık havada yapılması esas alınmıştır. Spor kulüplerinin üye sayısı 1914'lerde bir milyonu zor bulurken, 15-20 yıllık süreçte on altı milyona ulaşmış, kilise, siyasi parti, okul gibi tüm müesseseler, sporu himaye ve teşvik etmiştir. Bir Almanın kendi ülkesi dışında şampiyonluk kazanması, milli bir gurur olarak algılanmıştır⁵⁴⁹.

İmparatorluk döneminde Batıdaki gelişmelerin alınarak uygulanması amacıyla başta askeri alanda olmak üzere yabancı uzmanların davet edilerek bu uzmanlarda faydalanılması geleneği, Cumhuriyet Türkiye'sinde de devam etmiş, özellikle eğitime

⁵⁴⁷ Nüzhet Abbas, "Halkevlerimiz ve Memleket Spor", *Ülkü*, Y.13, S.74, Nisan 1939, s. 127.

⁵⁴⁸ Nüzhet Abbas, "Başka Memleketlerde Beden Terbiyesi-Almanya", *Ülkü*, Y.13, S.76, Temmuz 1939, s. 348.

⁵⁴⁹ Abbas, "Başka Memleketlerde", s. 350.

çok önem verilmiş ve Türk eğitim sisteminin modern bilimsel metotlara dayalı olacak şekilde yeniden revize edilmesi amaçlanmıştır. 1930'lu yıllarda Üniversite Reformu ile birlikte bu süreç hız kazanmış, özellikle Almanya'daki Nazi yönetiminden rahatsız olan veya Almanya'yı terk etmek zorunda bırakılan Alman ve Yahudi uzmanlara yönelik çalışmalar yapılması gündeme gelmiştir. Alman Hükümeti tarafından resmi olarak görevlendirilen uzmanların yanı sıra yönetimden kaçarak Türkiye'de görev almaya başlayan çok sayıda uzman olmuştur. Öyle ki Türkiye, Amerika'dan sonra Almanya ve Avusturya'dan gelen seçkin bilim insanları ve sanatçıların sığındığı önemli bir ülke konumuna erişmiştir⁵⁵⁰. Atatürk'ün direktifleri ile Türkiye'ye birçok Alman uzman davet edilmiş bu uzmanlar madencilik, ziraat, tarım, kütüphanecilik, şehircilik, ormancılık ve beden eğitimi alanlarında hizmet vermiştir⁵⁵¹. O dönemde Türkiye'de çeşitli meslek gruplarında görev almak üzere bulunan Alman uzman sayısının üç yüz civarında, aileleriyle birlikte ise toplam bin-bin beş yüz kişi aralığında olduğu tahmin edilmektedir⁵⁵².

Bu dönemde, Atatürk'ün de desteğiyle spor politikalarında temel dayanak noktası; sporun yaygınlaştırılması, sevdinilmesi ve milli bir mesele olarak ele alınması olmuştur. Bu amaca ulaşabilmek için davet edilen Alman uzmanların tavsiye ve görüşlerine başvurulmuştur. Kendisi dışında Türk sporuna etki eden başka Alman uzmanlar olmakla beraber, Atatürk'ün şahsi dostluğunu kazanan ve beden terbiyesi alanında dünyada söz sahibi olan Carl Diem önemli bir yere sahiptir. Çalışmanın bu kısmında Osmanlı'nın son döneminde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında davet edilen bazı Alman spor uzmanlarına yer verilecektir. Bu kapsamda ele alınacak uzmanlar; Colmar von der Goltz, Emanuel von Hoff, Kurt Dainas, Herbert Riedel ve Carl Diem'dir.

⁵⁵⁰ Reiner Möckelmann, *İkinci Vatan Türkiye, Ernst Reuter'in Ankara Yılları*, (Çev.: Ahmet Arpad), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016, s.54,55.

⁵⁵¹ Selman Yaşar, *1933 Üniversite Reformu Sürecinde Ankara'da Görevli Alman Uzmanlar ve Yaptıkları Çalışmalar*, İktisat Yayınevi, Ankara, 2021, s.7.

⁵⁵² Namık Kemal Aras, Emre Dölen, Osman Bahadır, *Türkiye'de Üniversite Anlayışının Gelişimi*, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Yeni Reform Matbaacılık, Ankara, 2007, s.24-52.

2.1. Colmar von der Goltz

1884 yılında Colmar von der Goltz Osmanlı Mekatıb-ı Umumiye Müfettişliği'ne (Askeri Okullar Müfettişliği) atanmıştır. Osmanlı'da bilinen adıyla Goltz Paşa, derslerin askerileştirilmesini ve mektebin Alman modeli çerçevesinde yeniden örgütlenmesini gündeme getirmiştir. Fransız müfredatı takip edilen Harbiye Mektebi'nde, Goltz göreve geldikten sonra Berlin Harp Okulu'nda uygulanan sisteme geçilmiştir. Askeri mekteplerde yabancı dil olarak seçmleli ders haline getirilen Fransızca zorunlu ders olmaktan çıkartılarak Almanca öğrenimi yaygınlaştırılmıştır⁵⁵³. Colmar von der Goltz, Fransız kitaplarının mekteplerde okutulması geleneğinin bırakılması amacıyla, dört bin sayfadan fazla Türkçe broşür ve ders kitabı yayımlamıştır⁵⁵⁴. Bu gelişme ve değişimler askeri okullarda eğitim gören genç subay ve subay adaylarında Alman hayranlığı oluşmasına yol açmıştır⁵⁵⁵.

Bu dönemde, Harbiye'den Almanya'ya eğitim amacıyla öğrenciler gönderilmiş, mezun olup yurda dönüşlerinde önemli mevkilere gelerek, Alman askeri düşüncesinin Osmanlı'ya taşınmasında etkili olmuşlardır. Alman askeri uzmanlar tarafından eğitilen Osmanlı subayları, doğrudan veya dolaylı olarak Alman subayların öğrencisi olmuştur. Bu nedenle askerlik alanında öğretmen olarak yalnızca Almanları tanımışlardır⁵⁵⁶. Goltz'un bizzat kendi gözetiminde, Alman izci örgütlenmesi Pfadfinder'den esinlenilerek sportif faaliyetler, askeri talim ve eğitimler yapmak üzere Osmanlı Güç Dernekleri kurulmuştur⁵⁵⁷.

Goltz, hizmet ettiği 1883-1895 yılları arasında ana görev olarak ordunun Alman modeline göre yeniden örgütlenmesine yönelik çalışmıştır. Bunun yanı sıra Goltz, Osmanlı padişahına, yöneticilerine ve genç subaylara, Alman hayranlığı aşlamak, Alman silahlarını satın almalarını sağlamak, onları Almanya'nın yanında tutmak gibi misyonlar da üstlenmiştir⁵⁵⁸. 1890 yılından itibaren Goltz'un öğrencisi

⁵⁵³ Odile Moreau, *Reformlar Çağında Osmanlı İmparatorluğu'nda Askeri 'Yeni Düzen'in İnsanları ve Fikirleri 1826-1914*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010, s.205.

⁵⁵⁴ Jehuda Wallach, *Bir Askeri Yardımın Anatomisi (Türkiye'de Prusya-Alman Askeri Heyetleri 1835-1919)*, T.C. Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı (Çev. Fahri Çeliker), Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1977, s.37.

⁵⁵⁵ Ortaylı, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu*, s. 100.

⁵⁵⁶ Hasan Ünder, "Goltz, Milleti Müsellaha ve Kemalizmdeki Spartan Öğeler", *Tarih ve Toplum Aylık Ansiklopedik Dergi*, 2001, C.35, S.206, s.45-54.

⁵⁵⁷ Moreau, *Reformlar Çağında Osmanlı İmparatorluğu'nda Askeri*, s.205.

⁵⁵⁸ Ortaylı, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu*, s.99-103.

olarak yetişmiş nesiller, XX. yüzyılın başında Osmanlı'nın kaderinde etkin rol oynamış, devlet projeleri Almanya'nın asker ulus devlet anlayışını örnek alarak inşa edilmiştir⁵⁵⁹.

2.2. Emmanuel von Hoff

Harbiye Nazırı ve Türkçü hareketin öncülerinden Enver Paşa hareketinin müttefiki olan Almanya'dan Osmanlı Genç Dernekleri'ni (OGD) teşkil etmek amacıyla Emanuel von Hoff adında bir uzmanı davet edilmiştir⁵⁶⁰. Enver Paşa'nın, Almanya'da gençlik derneklerinin organizasyonunda görev almış bir subay olarak tanımladığı Emanuel von Hoff 21 Ocak 1916 tarihinde İstanbul'a gelmiştir. Osmanlı ordusunda miralay rütbesi ile göreve gelen von Hoff, kendisine yardımcı olarak görevlendirilen Binbaşı Tahir Bey, Yüzbaşı İzzet Bey ve Mülazım Münir Bey'le birlikte Osmanlı Genç Dernekleri'nin yerine Osmanlı Genç Dernekleri'ni (OGD) teşkil etme görevini üstlenmiştir.

Emanuel von Hoff 9 Mayıs 1916'da İstanbul'daki erkek iptidai okullarının müdür, başöğretmen ve beden terbiyesi öğretmenlerinin katıldığı bir konferans düzenlenmiştir. Konferansta OGD tanıtılmıştır⁵⁶¹. 12 Mayıs 1916'da Kadıköy İttihad Spor Kulübü'nün sahasında düzenlen Birinci İdman Bayramı'na katılmıştır⁵⁶².

Emanuel von Hoff'un önerdiği gençlik derneği modeli, devletin otoritesini genişletme ve aile hayatına daha fazla müdahale etme amacını taşıyan bir yaklaşımla ortaya çıkmıştır. Hoff, spor, eğitim ve askerî kurumlarla ilişkilendirilen bir gençlik derneği aracılığıyla gençleri yönlendirme ve şekillendirme çabasında bulunmuştur. Hoff'un özellikle ahlakı ve canlılığı teşvik etmek amacıyla kaleme aldığı yazılar, genç neslin eğitime katkı sağlanması amacını yansıtmaktadır. Hoff sadece savaşın aciliyeti içinde asker yetiştirmekle sınırlı kalmamış aynı zamanda savaş sonrası süreçte

⁵⁵⁹ Suavi Aydın, *Türk Düşüncesinde Alman Etkisi. Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Dönemler ve Zihniyetler*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, s.947-970.

⁵⁶⁰ Cüneyd Okay, "Sport and Nation Building: Gymnastics and Sport in the Ottoman State and the Committee of Union and Progress, 1908-18". *The International Journal of the History of Sport*, C.20, S.1, s.152-156.

⁵⁶¹ Sanem Yamak, "II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi)*, İstanbul, 2009, s.236.

⁵⁶² Salih Başkutlu, "Genç Almanya Birliği Jungdeutschland-Bund'un (JDB) Yöneticilerinden Heinrich Leonhard Emanuel von Hoff 'un Osmanlı Devleti Bünyesindeki Faaliyetleri," *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.16, 2023, s.77-108.

ulusun vatandaşlarını eğitme amacını da gütmüştür. Emanuel von Hoff'un bu modeli, genç nesli ulusal beka kavramıyla yakından ilişkilendirerek, gençlerin ulusal çıkarlar doğrultusunda şekillenmelerini amaçlamaktadır. Bu, devletin gençlerini, ulusal bir kimlikle güçlendirmeye ve toplumsal değerlere bağlı bireyler olarak yetiştirmeye yönelik bir strateji olarak görülebilir. Hoff, 1918 yılının başlarında Almanya'ya dönmüştür⁵⁶³.

2.3. Kurt Dainas

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1933'te, Berlin Beden Eğitimi Enstitüsü'nde görevli uzman beden eğitimci Kurt Dainas ülkemize davet edilmiştir. Kurt Dainas, 1933-1939 yılları arasında Türkiye'de görev almış ve sportif çalışmalar yapmıştır. Kendisi jimnastik hocalarının eğitiminde de sorumlu olarak rol almıştır⁵⁶⁴. Beden eğitime verilen önemin arttığı yıllarda bir beden eğitimi ve spor okulu kurulması amacıyla, Ankara Etlik'te beş dönüm arazinin tahsisi ve gerekli aletlerin alınması amacıyla Bakanlar Kurulu Kararı alınmış, bu okul; Gazi Terbiye Enstitüsü'nün Beden Terbiyesi Şubesi olarak faaliyete geçmiştir⁵⁶⁵. Okulda Kurt Dainas'ın görevlendirilmesi ile beden eğitimi ve spor alanında Alman modeli yüksekokul düzeyinde uygulanmaya başlamıştır. Bu enstitüde Nizamettin Kırşan jimnastik ağırlıklı, Kurt Dainas atletizm ağırlıklı spor faaliyeti yürütmüşlerdir.⁵⁶⁶

Okulda atletizm eğitimlerini veren Dainas, aynı zamanda ilk kayak kursu eğitmenlerindendir⁵⁶⁷. Dainas, 1936 Olimpiyat Oyunları'na izleyici olarak, Gazi Terbiye Enstitüsü Jimnastik Bölümü'nden otuz erkek öğrenciyi götürmüştür⁵⁶⁸. Kurt Dainas, Ankara'daki tüm okulları ziyaret ederek, bölüme kaydolmayı özendirmiş ve bu sayede Enstitünün öğrenci sayısını ve kalitesini arttırmayı hedeflemiştir⁵⁶⁹. Dainas

⁵⁶³ Başkutlu, "Genç Almanya Birliği", s.95.

⁵⁶⁴ Yalçın Özer, "Die geschichtliche Entwicklung des Turnens und der Gymnastik in der Türkei: Vorschläge zur Förderung des Geraturnens heute", *Köln Deutsche Sporthochschule (Diplomarbeit)*, Köln, 1969, s.11.

⁵⁶⁵ Nejla Günay, "Atatürk Döneminde Türkiye'de Beden Eğitiminin Gelişimi ve Gazi Beden Terbiyesi Bölümü", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi ATAM Dergisi*, 2013, C. 29, S. 85, s.73-99.

⁵⁶⁶ Cevdet Arun, "Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmede Öncü Selim Sırrı Tarcan'dan Sonra II. Kuşaktan Nizamettin Kırşan" *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, C.7, S.19, s.16.

⁵⁶⁷ Niyazi Altunya, *Gazi Eğitim Enstitüsü: Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü 1926-1980*, Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Ankara, 2006, s.207.

⁵⁶⁸ Yazar, "Osmanlıdan Cumhuriyet Geçiş", s.301-317.

⁵⁶⁹ Altunya, *Gazi Eğitim Enstitüsü*, s.207.

ayrıca yaptığı çalışmalarla Alman jimnastik terminolojisinin de Türkiye’de yer almasında etkili olmuştur⁵⁷⁰. Türk aletli jimnastiğinin geliştirilmesi de Kurt Dainas’ın sorumluluğunda yer almıştır. Kurt Dainas, İsveç ve Alman jimnastik modeline uygun aletlerin eksiksiz yer aldığı salonda beden eğitimi derslerini vermiştir. Dainas’ın uzun yıllar görev yaptığı okuldan mezun olanlar, yurdun pek çok farklı yerlerinde beden eğitimi öğretmeni olarak görev yapmıştır⁵⁷¹.

2.4. Herbert Riedel

Ankara’da, Alman Ord. Prof. Dr. Falke Yüksek Ziraat Mektebi’ni teşkil etmek ve rektör olarak görevlendirilmek üzere Türkiye’ye davet edilmiştir⁵⁷². 1942 yılına kadar okulun eğitimcileri Alman ve dili ise Almanca olmuştur⁵⁷³. Okulun bünyesinde bir Beden Terbiyesi Enstitüsü kurularak spor derslerinin sorumluluğu Herbert Riedel’e verilmiştir⁵⁷⁴. Okulda spor derslerinin çoğu Herbert Riedel tarafından verilse de, Alman yüzme eğitimci Tegethoff gibi başka yabancı eğitimciler de görev almıştır⁵⁷⁵.

Herbert Riedel’in çalışmalarıyla Ankara’nın kuzeyinde, spor sahası, atletizm pisti, futbol, basketbol, tenis, voleybol, hentbol, hokey ve ragbi sahalarına sahip geniş bir spor tesisi yapılmıştır⁵⁷⁶. Riedel aynı zamanda kayak dersleri de vermiştir. Ankara Elmadağı’da verdiği kayak dersleri zamanla öğrencilerin ve Ankaralıların bu sporu sevmesini ve kısa zamanda iyi kayakçılar yetişmesini sağlamıştır⁵⁷⁷. Türkiye’nin ilk gayri resmi kayak şampiyonası, Herbert Riedel ve Ekrem Rüştü Akömer tarafından Mart 1935’te Bursa’da gerçekleştirilmiştir. Riedel’in yetiştirdiği Türk kayakçıları, 1936 Garmisch-Partenkirchen Kış Oyunları’nda ilk kez Türkiye’yi temsil etmiştir⁵⁷⁸.

⁵⁷⁰ Özer, “Die geschichtliche Entwicklung”, s.11.

⁵⁷¹ Sevda Korkmaz, “Erken Cumhuriyet Döneminde Alman Spor Ekolünün Türk Spor Kültürünün Gelişimine Yansımaları” *Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı (Doktora Tezi)*, İstanbul, 2018, s.145.

⁵⁷² BCA Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 32.71.15

BCA, Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 33.6.10

⁵⁷³ Alexandra Schafer Borrmann, *Vom Waffenbruder zum Türkisch-Deutschen Faktotum: Ekrem Rüştü Akömer (1892-1984), Eine Bemerkenswerte Randfigur Der Geschichte*, Ergon Verlag, Würzburg, 1998, s.133.

⁵⁷⁴ Herbert Riedel, *Leibesübungen und Körperliche Erziehung in der Osmanischen und Kamalistischen Türkei*, Konrad Tritsch Verlag, Würzburg, 1942, s.36.

⁵⁷⁵ Borrmann, *Vom Waffenbruder zum Türkisch*, s.133.

⁵⁷⁶ Riedel, *Leibesübungen und Körperliche*, s. 36

⁵⁷⁷ Atabeyoğlu, *Olimpiyat Oyunlarının 100.Yılında Türkiye*. TMOK Yayınları, İstanbul, 1997, s. 167.

⁵⁷⁸ Borrmann, *Vom Waffenbruder zum Türkisch*, s.133.

Ekrem Rüştü Akömer'in başkanlığındaki on kişilik Türk ekibi, oyunlarda dereceye giremezken, bayrağımız Beyaz Olimpiyat'ta ilk kez dalgalanmıştır⁵⁷⁹.

2.5. Carl Diem

Alman spor hayatının etkin isimlerden biri olan Carl Diem (1882-1962), Türk sporu açısından son derece önemli bir kişidir. XIX. yüzyılın önemli bir spor bürokratu olarak Almanya'da görev yapan Diem, Berlin Oyunları'nın planlamacısı ve baş koordinatörü olarak, olimpiyat hareketlerine hizmet etmiş ve çeşitli ülkelere danışmanlık yapmıştır. Almanya'nın Würzburg kentinde 24 Haziran 1882'de doğan Diem, 1887 yılında babasının işi sebebiyle Berlin'e taşınmıştır. Okul hayatında müzik, resim ve jimnastik derslerinde başarı gösteren Diem, ekonomik olarak sıkıntılı bir çocukluk ve gençlik geçirmiş, bu sebeple okulu bırakmak zorunda kalmış, orduda bir yıl görev yaptıktan sonra Berlin'de bir kumaş fabrikasında çalışmıştır. Spora olan tutkusu fabrikadan da ayrılmış, bu tarihten itibaren de sporla ilgilenerek bu alanında kariyer yapmaya başlamıştır⁵⁸⁰.

1899'da Marcommania Berlin Spor Kulübü'nün kuruculuğunu üstlenen Diem, 1903'te Alman Atletizm Spor İdaresi Sekreterliği'ne getirilmiş, 1906'da Atina Olimpiyat Oyunları'nda gazeteci ve takım koçu olarak görev yapmıştır. 1908-1913 yılları arasında Alman Atletizm Spor Otoritesi başkanı olarak çalışmalarını sürdürmüş, 1912 Stockholm Olimpiyatları sırasında sporcu ve gazetecilerin delegasyon başkanı olmuştur. 1913-1916 yıllarında Berlin Olimpiyat Oyunları sekreteri olarak görev yapmış, 1916'da Alman Spor Yasası taslağının hazırlanması çalışmalarında bulunmuş, 1917-1933 yılları arasında ise Alman Reich Beden Eğitimi Komitesi Genel Sekreterliği'ni yürütmüştür. Prag, Amsterdam, Çin, Japonya, Birleşik Krallık, Türkiye gibi ülkelerde çeşitli kongreler, geziler düzenlemiş ve sportif danışmanlıklarda

⁵⁷⁹ Olimpiyatta Türkler,

http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/Menu/712634_olimpiyatta_turkler.pdf Erişim Tarihi: 03 Şubat 2021.

⁵⁸⁰ Andreas Höfer, *Carl Diem: Ein Leben für den Sport*, Deutschland in der Olympischen Bewegung: eine Zwischenbilanz, Ratingen, 1999, s. 261-265.

bulunmuştur⁵⁸¹. Diem, Almanya’da spor faaliyetlerinin daha da artması için tüm olanakları denemiş ve halkın spora olan ilgisini artırmaya çalışmıştır⁵⁸².

Carl Diem Almanya’nın ilk kros koşusunu ve ilk salon oyunlarını organize etmiştir. Alman sporunda disiplinin önemli bir faktör olmasında büyük çabalar sarf etmiştir. Birinci Dünya Savaşı yıllarında, ulusun moralini yüksek tutmak amacıyla oluşturulan Alman Krallığı Beden Eğitimi Heyeti’nin (DRAfL) genel sekreterliğini yapmıştır. Ayrıca Nasyonal Sosyalist Beden Eğitimi Konfederasyonu (NSRL) komiserliği sayesinde uluslararası alanda Alman sporculara eşlik etmiş, Almanya’da spor etkinliklerini organize etmiştir. Avrupa’da spor ve olimpiyatlar konusunda sık sık danışmanlık yapmış ve Berlin’deki 11. Olimpiyat Oyunları’nın organizasyonunda görev almıştır⁵⁸³. Diem’in hayatındaki en önemli gelişme 1936 yılında başarılı bir şekilde düzenlediği bu olimpiyat oyunları olmuştur. Kendisine Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) Olimpiyat Nişanı takdim edilmiştir⁵⁸⁴.

Babasının Yahudi olması sebebiyle Nasyonal Sosyalist Parti iktidarı döneminde dışlanan ve pek çok görevini kaybeden Diem, 1933 yılında Türk Hükümeti’nin daveti üzerine Türkiye’ye gelmiştir. Carl Diem’in Türkiye’ye geliş süreci Cumhuriyet Halk Partisi’nin temasları neticesinde, kapsamlı bir gençlik organizasyonu ve beden terbiyesi konusunda proje hazırlaması için resmi olarak Türkiye’ye davet edilmesiyle başlamıştır. Bolu mebusu Hasan Cemil Çambel, 24 Mayıs 1933 tarihinde gönderdiği bir mektupla⁵⁸⁵ Diem’i Türkiye’ye davet etmiştir. Bu mektupta, Türkiye’nin spor alanında teşkilatlanma isteği ve şartlar gözetilerek uygulamalı bir spor planı hazırlanması talep edilmiştir. Diem bu teklifi kabul etmiş ve eşinin de beden eğitimi alanında uzman olduğunu belirterek, kadınlara yönelik kurslar da açılabileceğini teklif etmiştir. Resmi işlemlerin tamamlanmasıyla Diem, 17 Eylül 1933’te Türkiye’ye gelmiştir⁵⁸⁶. Carl Diem’in Türkiye’ye gelişi basında spor işlerinin ıslahı ve tanzimi hakkında fikrini almak üzere en tanınmış spor uzmanlardan Carl

⁵⁸¹ Mehmet Tunçkol ve Yaşar Şahin, “Carl Diem and Olympics”, *Ovidius University Annals Series Physical Education and Sport, Science, Movement And Health*, S. 2, 2010, s. 913-923.

⁵⁸² Akcan ve Geçikli, *Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu*, s. 9.

⁵⁸³ Robert Barney, Garth Paton, “Adolf Hitler, Carl Diem, Werner Klingeborg and The Thousand Year Reich:Nazi Germany and Its Envisioned Post-War Olympic Word”, *6th International Symposium for Olympic Research*, 2002, s. 93-104.

⁵⁸⁴ Höfer, *Carl Diem: Ein Leben für den Sport*, s. 109, 195, 237.

⁵⁸⁵ BCA, Fon Kodu:490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1116.75.2.

⁵⁸⁶ Akcan ve Geçikli, *Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu*, s. 14-16.

Diem'in Türkiye'ye davet edildiği, Diem'in tetkikat yaparak yapılması lazım gelen şeyleri tespit edip Ankara'da toplanacak olan kongreye ve hükümete bildireceği şeklinde paylaşılmıştır⁵⁸⁷.

Carl Diem, raporunu hazırlamadan evvel Türk sporu ile yakından temas halinde olması açısından kendisine bilgiler verilmiş, bazı spor kulüplerini ziyaret etmesi sağlanmıştır. Önce Fenerbahçe Spor Kulübü'nü gezen Alman uzman, daha sonra Galatasaray Kulübü tesislerini ziyaret etmiştir⁵⁸⁸. O dönemde Galatasaray Kulübü ve Galatasaray Müzesi hakkında oluşan olumlu düşüncelerini basına verdiği demeçte; Avrupa ve Amerika'yı görmüş eski bir spor uzmanı olarak, Galatasaray Müzesi kadar zengin ve mükemmel bir müze görmediği, bu müzenin, Galatasaraylıların kulüplerine karşı gösterdikleri yüksek feragatin bir numunesi olduğunu ve Galatasaraylıların istikballerini sağlam bir mermer kaya üstüne kurdukları⁵⁸⁹ cümleleriyle aktarmıştır.

1933 yılının Eylül, Ekim aylarında Carl Diem Türkiye'nin kuzey ve doğu illerini kapsayan uzun bir seyahate çıkmıştır. Deniz yoluyla Samsun'a giden Carl, Halkevi Gençlik ve Spor Teşkilatı başta olmak üzere okullardaki beden eğitimi faaliyetlerini incelemiştir. Samsun çevresindeki dağları gezmiş buraların kış sporları için uygun olabileceği düşüncesine kanaat getirmiştir. Diem'in Türkiye seyahati; Eskişehir, İstanbul, Samsun, Amasya, Sivas, Kayseri, İzmir, Adana, Mersin, Konya ve Afyon'u kapsamaktadır⁵⁹⁰. Tekrar Ankara'ya dönerek detaylı bir rapor hazırlamıştır. Carl Diem'in raporu; özet, görev dağılımı, spor kanunu, spor liderliğinin düzeni, spor müdürlüğü, gençliğin spor vazifesi, okul öncesi jimnastiği, okul dönemi jimnastiği, gazi gençliği, spor birliği, kültür birliği, spor yönetimi, performans testleri, etkinlik

⁵⁸⁷ "Bir Spor Mütchassısı", *Vakit Gazetesi*, 7 Eylül 1933, s.9.

Diem, sadece gelişinde değil, yazdığı kitaplarla da Türk basınında yer almıştır. Örneğin Selim Sırrı Tarcan Milliyet'te yayımlanan yazısında Carl Diem'in Jahrbuch der Leibesübungen adlı eserine atıfta bulunarak, kadın erkek milyonlarca Alman'ın akşam 7-9 saatleri arasında spor salonlarında vücutlarını işletip sonra duş alarak evlerine döndüklerini, 1930 istatistiklerine 12764 jimnastik kulübü ve 15880 salonda kayıtlı 1.261 016 erkek, 239.330 kadın, 199.041 genç erkek ve 149.906 genç kız olduğu bilgisini paylaşmıştır. *Milliyet*, 23 İkincikanun 1935, s.4.

⁵⁸⁸ "Spor Mütchassısı Tetkikata Başladı", *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1933, s. 4.

⁵⁸⁹ "Spor Mütchassısı Carl Diem'in Beyanatı", *Cumhuriyet*, 30 Eylül 1933, s. 5.

⁵⁹⁰ *Hâkimiyet-i Milliye*, 20 Teşrin-i Evvel 1933, No: 4402, s. 4.

ve şenlikler, antrenör eğitimi, spor sahası, kahramanlık yüzüğü, askeri spor için notlar ve içindekiler başlıklarından oluşmaktadır⁵⁹¹.

Carl Diem'in hazırladığı rapor genel hatlarıyla Gazi Gençlik Birliği, teşkilatlanma ve uygulama önerilerinden oluşmuştur. Raporda, Türkiye'de beden eğitimi ve sporun nasıl uygulanacağı, toplum için yapılması gerekenler, spor kulüp ve kurumlarının teşkilatlanması konusunda önerilere yer verilmiştir. 1936 yılında kurulan TSK'nın birçok çalışmasında bu rapordan izler görmek mümkündür. Kurumun dergilerinin incelenmesi bu açıdan önemlidir.

Carl Diem'in raporunda uygulamaya dönük ilk önerileri okul öncesi çocuklara yönelik olup, 3-6 yaş arası çocuklara ve annelerine, belediyelerin sorumluluğunda haftada bir saat beden eğitimi ve egzersizlerin yaptırılması şeklinde olmuştur. Egzersizler koşu, sıçrama, atış, dengede kalma, doğal egzersizler, itme, çekme, tırmanma ve taşıma gibi oyunlardan oluşacağı ve 6-19 yaş grubunun ise okullarda eğitim alacağını vurgulamıştır. Diem raporunda, İsveç, Alman ve Amerikan beden eğitimi sistemlerinin birleştirilerek modern bir pratiğin uygulanmasını önermiştir. Okullarda beden eğitimi derslerinin diğer derslerle eşit sürelerde işlenmesi gerektiğini savunmuş, öğrencilerin beden eğitimi başarılarının ödüllendirilmesi ve iftihar defterine kaydedilmesini teklif etmiş, derslerde giyecekleri spor elbiselerinin özelliklerini raporda ayrıca belirtmiştir. Buna göre erkek öğrenciler hava şartları elverdiği müddetçe, üstsüz ve bacakları çıplak, kız öğrenciler ise kolları ve bacakları çıplak olarak derse katılmaları gerektiğini belirtmiştir⁵⁹².

Carl Diem, raporunda Gazi Gençlik Birliği'nin kurulması önerisinde bulunmuş, spor kulüpleri ve kültür derneklerinin geliştirilmesine yönelik önerilerine de yer vermiştir. 10-18 yaşındaki kız ve erkek öğrencilerin dâhil edileceği adı Gazi Gençlik Birliği olacak bir birlik altında Türk gençliğinin teşkilatlanmasını teklif etmiş, birliklerin kurulduktan sonra Halkevlerine devredilmesini, üniformaların cinsiyete göre belirlenerek, birliğe üyeliğin ücretsiz olacağını ifade etmiştir. Okulların tamamlayıcısı olarak kurulmasını önerdiği bu derneklerde, koşu, atlama, gülle atma, jimnastik, yüzme, atıcılık, arazi etkinlikleri, yürüyüş ve kır gezileri gibi derslerin

⁵⁹¹ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s. 50.

⁵⁹² Akcan ve Geçikli, *Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu*, s. 19.

okutulmasını tavsiye etmiştir. Gençlerin, ön askeri eğitim ve askeri eğitimden oluşan iki aşamaya tabi olmalarını istemiştir⁵⁹³. Sporun bireyler için olduğu kadar toplum için de önemli olduğunu ifade eden Diem, spor hayatının yeniden inşasındaki tüm zorlukların ortadan kaldırılması gerektiğini, derneklere ilişkin mevcut yasanın yalnız tek bir bakış açısı tarafından dikte edildiğini, rekabete karşı kulüp üyeliği korunmasını, bu korumanın da oyların engellenmesi yoluyla değil, doğru yönetim ve iyi spor liderliği yoluyla sağlanması gerektiğini belirtmiştir⁵⁹⁴.

Kulüpleşmeyi, sporu toplumsal tabanda yaygınlaştırmak amacıyla öneren Diem, şahsi müsabakalara verilen aşırı önemin ortadan kaldırılmasını, takım çalışmasına önem veren kulüplere basın yoluyla destek verilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Ağırlık kaldırma, top oyunları, eşli etkinlikler, yarışlar, atlamalar, güreş ve yüzme gibi etkinliklerin olacağı kulüplerin gönüllülük esasına dayanacağını belirtmiş, bu kulüplerin kendi aralarında Türk Spor Birliği'ni kurarak, bu kurum tarafından çıkarılan mevzuata tabi olmasını ve kulüpler sayesinde tüm vatandaşların, ayırım gözetilmeksizin bir araya gelmesini önermiştir. Spor kulüplerinin amacını, sağlıklı beden gelişimi, sosyalleşme ve yurtseverlik bilincinin kazandırılması olarak tanımlamıştır. Ayrıca raporunda, mevcut olan üyelik hukukunda esneklik teklif etmiş, birden fazla kulübe üye olunabilmesi gerektiğini belirtmiştir. Spor faaliyetlerine katılıma engel teşkil eden tüm zorlukların ortadan kaldırılması gerektiğini savunmuştur⁵⁹⁵.

Spor teşkilatlarına yönelik hiyerarşik bir örgütlenme modeli ile bölge başkanlıkları önerisini getiren Diem, bölge spor liderlerinin, yetkili makamlarla mutabık kalarak kendi bölgeleri için bir bölge spor lideri atayıp, sportif faaliyetlerin spor dalı için bir bölge meclisi kurulması gerektiğini belirtmiştir. Diem'e göre Ulusal Olimpiyat Komitesi, spor lideri, lider yardımcıları, bölge liderleri, Türkiye Spor Federasyonu, her bir spor dalından bir temsilci ile Hıfzıssıhha Bakanlığı'na bağlı olacak, Yüksek Spor Konseyi yılda bir kez toplanmalıdır. Bunun dışında gerektiğinde ortak konular hakkında görüş bildirerek ve bireysel sporların gelişimi hakkında

⁵⁹³ Akcan ve Geçikli, *Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu*, s. 20-21.

⁵⁹⁴ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s. 26.

⁵⁹⁵ Akcan ve Geçikli, *Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu*, s. 21-23.

raporlar almak üzere de toplanabilecektir⁵⁹⁶. Ayrıca spor lideri, başlangıçta on üç disiplin için spora özgü eğitimin uygulanması amacıyla genel eğitim, jimnastik, atletizm hentbol, güreş boks, futbol, yüzme, kürek çekme, yelken, tenis, bisiklet, at binme, ateş etme, kayma, dağ ve kayak branşlarında spor liderleri atayabilecektir⁵⁹⁷.

Spor yöneticilerinin beden eğitimi öğretmenleri yetiştirme görevi olduğunu vurgulayan Diem, bunun için bir Beden Eğitimi Ulusal Yüksekokulu'nun kurulmasını önermiş⁵⁹⁸, belediyelerin spor altyapılarının hazırlanması hususunda destek vermesini⁵⁹⁹ önemle dile getirmiştir. Kadınların spora katılımının özendirilmesi⁶⁰⁰ ve halkın askeri duruşu açısından dağcılık, kayak, binicilik ve cirit gibi yöresel oyunların canlandırılması gerektiğini de belirten Diem, spor alanında önemli katkıları olan vatandaşlara da Devlet Nişanı verilmesini⁶⁰¹ tavsiye etmiştir.

Spor yönetimi konusunda önemli çalışmaları olan Kurthan Fişek, eserlerinde Carl Diem'e ve önerilerine yer vermemiş, benzer şekilde Cem Atabeyoğlu da Carl Diem'e yönelik bir paylaşımda bulunmamıştır. Yakın tarihte Gürbüz ve Yavuz Evlatlar isimli kitabı hazırlayan Yiğit Akın ise Carl Diem ile ilgili gelişmelere yer vermiş ve Diem'in raporunun ana hatlarına değinmiştir. Ayrıca Carl Diem'in kendi yazdığı bir eserde, 1938 yılında çıkartılan Beden Terbiyesi Kanunu'nun, Türkiye için hazırladığı rapordan esinlenerek kabul edildiğini belirtmiştir⁶⁰². Alman uzman Carl Diem'in raporu hakkında detaylı bir araştırma, Erol Akcan ve Recep Murat Geçikli'nin Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi'nden edindikleri Almanca raporu dikkate alarak hazırlamış oldukları "Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu" isimli eseri olmuştur. Çalışmalarında, Almanca raporun hangi konular üzerinde durduğunu, Carl Diem'in görüş ve tavsiyelerini detaylarıyla açıklamışlardır. Akcan ve Geçikli, çalışmalarında Diem'in hazırladığı raporun içeriği ile siyasi iktidarın uygulamalarının örtüştüğünü belirtmişler, gençlere spor yapma zorunluluğunun getirilmesi ile 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'nın Diem'in raporu

⁵⁹⁶ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.5-6.

⁵⁹⁷ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.30.

⁵⁹⁸ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.7.

⁵⁹⁹ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.27.

⁶⁰⁰ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.39.

⁶⁰¹ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.37.

⁶⁰² Akın, *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar*, s.79. Carl Diem'in bahsedilen eseri için Bkz. Carl Diem, *Weltgeschichte des Sports und der Leibeserziehung*, J.G. Cotta Verlag, Stuttgart, 1960.

ile uyumlu olduğunu ancak Diem'in tavsiyeleri ile siyasi iktidarın uygulamalarının bağımsızlaştığı hususunu da özellikle dile getirmişlerdir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin izlediği politika gereği sporu da devletleştirdiği kanısında olduklarını bunun raporla çok fazla yakından ilgili olamayacağını aktarmışlardır⁶⁰³.

Carl Diem'in raporunda bizzat belirttiği ve Türk spor tarihinde karşılık bulan önemli hususlar mevcuttur. Akçan ve Geçikli'nin de belirttiği üzere, Carl Diem raporunda her ferdin spor yapma zorunluluğunda olduğunu belirtmiştir⁶⁰⁴. 9 Mayıs 1935 tarihinde gerçekleştirilen CHP'nin IV. Kurultayı'nda programının 50. Maddesinde öğrencilerin okullarda yaş gruplarına göre ayrılıp sporla uğraşmalarının yükümlülük altına alınacağı ve bunun yanı sıra devlet kurumu, özel kuruluşlar ve fabrikalarda çalışan kişilerin de spor yapma yükümlülüğü altına alınacağı kaydedilmiştir⁶⁰⁵. Yine Diem tarafından raporda belirtilen her 19 Mayıs'ın Gazi Mustafa Kemal adına düzenlenecek olan spor şenlikleriyle kutlanması⁶⁰⁶ da 1938 yılında kabul edilen kanunla karşılık bulmuştur. Raporda üzerinde fazlaca durmuş olduğu Gazi Gençliği hususu birçok kez dönemin siyasileri ve spor adamları tarafından görüşülse⁶⁰⁷ de hayata geçirilememiştir⁶⁰⁸.

Carl Diem'in Türk Spor Hakkında Rapor isimli çalışmasının yanı sıra Türk Spor Nizamnamesi de kendisi tarafından hazırlanmıştır⁶⁰⁹. Nizamname'nin ilk sayfasında Erzurum Mebusu Zeki Soydemir, Gaziantep Mebusu Zeki Kaleli'ye "Maarif Vekâleti arşivinden eksiklerini tamamlayarak arz ettiği bir raporun suretini takdir ettiğini" belirtmiş⁶¹⁰, Tokathoğlu, nizamnamenin Maarif Vekâleti arşivinde tutulması ve üstünden geçen senelere rağmen eksikleri tamamlanarak başka bir milletvekiline iletilmiş olmasını Diem'in çalışmalarının içselleştirildiği ve devlet adamlarına yol gösterdiği şeklinde yorumlamıştır⁶¹¹.

⁶⁰³ Akcan ve Geçikli, *Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu*, s. 31.

⁶⁰⁴ Diem, *Türk Spor Hakkında Rapor*, s.2.

⁶⁰⁵ CHP IV. Büyük Kurultayı Görüşmeler Tutulgası, 9-16 Mayıs 1935, s. 72-73.

⁶⁰⁶ Diem, *Türk Spor Hakkında Rapor*, s.

⁶⁰⁷ Bazı siyasilerin yazdıkları gençlik raporları için bkz. Nüzhet Haşim Bey tarafından yazılan rapor BCA Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1106.40.1, Naili Meran, Rahmi Apak tarafından yazılan raporlar BCA Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1107.43.1.

⁶⁰⁸ Tokathoğlu, "İki Dünya Savaşı Arası", s. 98

⁶⁰⁹ Carl Diem, *Türk Spor Nizamnamesi*, BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0 Yer Bilgisi: 1115.69.1, 22 Temmuz 1943.

⁶¹⁰ BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0, Yer Bilgisi: 1115.69.1, 22 Temmuz 1943.

⁶¹¹ Tokathoğlu, "İki Dünya Savaşı Arası", s.93

Carl Diem'in Türkiye'de yaptığı çalışmaların yanı sıra Sahalar ve Stadyumlar, Köy Spor Sahaları, Jimnastik ve Spor Yerlerinin Planları, Beden Terbiyesinin Esas Prensipleri gibi bazı eserleri de Türkçeye çevrilmiştir⁶¹². 1960'ta Güney Afrika'da spor danışmanlığında bulunan Diem, son zamanlarında ise Japon Olimpiyat Komitesi'nde görev almıştır. Spor alanında 50'den fazla kitap 3000'den fazla yayını bulunan Carl Diem⁶¹³ 1962 yılında Köln'de vefat etmiştir⁶¹⁴.

3. TÜRK SPORUNDA ALMAN ETKİSİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Çalışmanın bu başlığında Türk Spor Kurumu Dergisi'ne yönelik bilgilere ve literatür araştırmasına yer verilmiştir. Derginin künyesi, yazar kadrosu, amaçları bu kısımda yer almıştır. Ardından bu alanda yapılmış benzer çalışmalara değinilmiştir. Türk Spor Kurumu'nun toplamda 122 dergisinden arşivlerden 117'sine ulaşılmış ve bu dergiler tezin araştırma kısmına dâhil edilmiştir. Araştırma boyutunun bu şekilde seçilmesi, derginin Türk Spor Kurumu tarafından düzenli çıkarılan bir yayın olması ve sayılarında kurum faaliyetlerine yer verilmesidir. Araştırmanın bulguları kısmında Türk Spor Kurumu tarafından çıkartılan Türk Spor Kurumu Dergisi'ne yapılan içerik analizi ile elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Bulgular değerlendirilirken Carl Diem'in raporu ile kıyaslama da yapılmıştır. Araştırma bulguları Türk Spor Kurumu'nun o dönemki etkisini, önem verdiği ve dergiye taşıdığı hususları, Carl Diem'in etkisi doğrultusunda Türk sporundaki değişimleri anlama hususunda yardımcı olmuştur.

3.1. Türk Spor Kurumu Dergisi

Türk spor politikasının şekillenmesinde Carl Diem'in raporu günümüzde dahi hissedilen bir etkiye sahiptir. Türk Spor Kurumu da Carl Diem'in tavsiye ve yönlendirmeleri ile kurgulanmıştır. Kurum'un resmi yayın organı olan Türk Spor Kurumu Dergisinin, tek parti iktidarından aldığı destekle, Diem'in Türk sporu için

⁶¹² Akcan ve Geçikli, *Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu*, s.12-26.

⁶¹³ Richard Douglas Mandell, *Carl Diem on Sport and War*, Canadian Journal of History of Sport & Physical Education, C. 5, S.1, 1974, s. 10-13.

⁶¹⁴ Tunçkol ve Şahin, "*Carl Diem and Olympics*", s. 913-923, Carl Diem'in ölümü Türk basınında da yer bulmuştur Bkz: "Büyük Spor Adamı Carl Diem Öldü", *Cumhuriyet*, 19 Aralık 1962, s.4.

belirlediği yol haritasının adeta sözcüsü olması, Türk sporunda Alman etkisini ve dönemin spor anlayışını ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Osmanlı'da ilk olarak Servet-i Fünun Dergisi'nde Ali Ferruh Bey tarafından eskrim ile alakalı yazılan yazı ile 1891'de⁶¹⁵ başlayan spor yayıncılığı, Cumhuriyet'in ilanı neticesinde Türk basınının çok sesli yapıya kavuşmasıyla gelişim göstermiş, beden eğitimi ve sporun hükümet tarafından önemsenerek halk arasında yaygınlaştırılmaya çalışılması spor basınının desteklenmesini de beraberinde getirmiştir. 4 Mart 1925'te çıkartılan Takrir-i Sükûn kanunu ile beraber hükümete gazeteleri kapatma ve basın faaliyetlerini sınırlandırma yetkisi verilmiş⁶¹⁶ bazı gazete ve dergilere kısıtlama getirilmiştir. 1927'de kanunun süresi uzatılmış muhalif gazeteciler yargılanmıştır. Bu da o dönemin gazete ve dergilerinin cumhuriyet rejimini destekler ve ideolojilerini benimser şekilde yayın yapmasına neden olmuştur⁶¹⁷. Bu gelişmeler basın hareketlerinde kısıtlamaya neden olsa da sporun yaygınlaşmaya başladığı 1920'li yılların ortalarında Türkiye İdman Mecmuası, Gol, Spor Mecmuası, Yarın Spor, Türkspor, Spor Âlemi gibi dergiler yayın hayatına başlamıştır⁶¹⁸. Yunus Nadi tarafından çıkartılan Cumhuriyet Gazetesi de amaçları arasında sporun yetkin kişilerle aktarılması ifadesine yer vermiş ve gazetenin dördüncü sayfası ikişer sütun olacak şekilde spor haberlerine ayrılmıştır⁶¹⁹. 1930'lu yıllarda ise Spor Postası, Olimpiyat, Top, Havacılık ve Spor, Türk Spor Kurumu, Sarı Lacivert, Beden Terbiyesi ve Spor, Okul Spor yayımlanmıştır⁶²⁰. 1933 senesinde Haber Gazetesi ilk bağımsız spor sayfasını oluşturmuştur⁶²¹.

Türk Spor Kurumu tarafından 29 Haziran 1936 - 7 Kasım 1938 tarihleri arasında yayımlanan Türk Spor Kurumu Dergisi Türkiye'nin ilk resmi spor dergisi olma özelliğini taşımaktadır. Dergi, iki yıllık yayın hayatı süresince 122 sayı olacak şekilde yayımlanmış, Ulus Basımevinde basılmış ve haftalık olarak pazartesi günleri çıkartılmıştır. Derginin idare yeri, Türk Spor Kurumu Genel Merkezi'nde

⁶¹⁵ Cem Atabeyoğlu, *Türkiye'de Spor Yazarlığı'nın 100. Yılı: 1891-1991*, Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayını, İstanbul, 1991, s.6.

⁶¹⁶ Hıfzı Topuz, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973, s.139-140.

⁶¹⁷ Ekrem Saltık, "Genç Düşünceler Gazetesi, Kayıp Sayıları ve Yazar Profillerine Dair", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.34, 2021, s.711-739.

⁶¹⁸ Eken, "İlk Resmi Spor Dergisi", s.2537-2552.

⁶¹⁹ Nuri İnugur, *Türk Basın Tarihi*, Gazeteciler Cemiyeti, İstanbul, 1992, s.67.

⁶²⁰ Eken, "İlk Resmi Spor Dergisi", s.2539

⁶²¹ İnugur, *Türk Basın Tarihi*, s.192.

bulunmaktadır. Açık adresi ise ‘Ankara, Yenişehir Necati Bey Cad. No. 34. Türk Spor Kurumu Genel Merkezi’ olarak belirtilmiştir. İletişim için telefon numarası ise ‘Telefon: 2405, 1062, 3899’ şeklinde duyurulmuştur. Bu adres ve iletişim bilgileri, genel olarak her sayının ikinci sayfasında yer alan giriş yazısında bulunmaktadır. Ortalama sayfa sayıları, 15 olan derginin bazı özel sayılarda (örneğin 19 Mayıs kutlamaları veya 1936 Olimpiyatları’nı konu alan sayılarda) sayfa sayılarının arttığı görülmüştür. Derginin ebatlarına bakıldığında ise eni 24 cm, boyu ise 35 cm’dir. İçerisindeki başlıklar koyu renkle, küçük harflerle, ortalama 14-16 punto büyüklüğünde yazılmıştır.

Derginin müdürlüğünü Nasuhi Baydar, Umumi Neşriyatı İdare Yazı İşleri Müdürlüğü’nü ise Nizamettin Kırşan üstlenmiştir. Dergi, ilk sayısından son sayısına kadar her bir kopyası beş kuruşa, altı aylık aboneliği 130 kuruşa, yıllık aboneliği ise 250 kuruşa okuyuculara sunulmuştur. Dergi, genellikle fazla reklam içermemekle birlikte, zaman zaman resmi kurumlara ait reklamları da yayınlamıştır. Özellikle Zafer Toprak’ın İş Bankası üzerinden anlattığı tasarruf politikasının bir yansıması olarak ortaya çıkan kumbaralar⁶²², Ziraat Bankası ve İş Bankası Kumbaraları olarak aynı sayfalarda, tasarruf vurgusuyla kendilerine yer bulmuşlardır.

Türk Spor Kurumu Dergisi ilk sayısında yayın politikasını şu şekilde açıklamıştır:

“Türk Spor Kurumu, yurdu kurtaran Ulu Önder Atatürk’ün Cumhuriyet ve İstiklalimizi kendisine tevdi etmiş olduğu Türk gençliğini ruhi ve manevi bakımdan olduğu kadar bedeni ve maddi bakımdan da bu değeri ölçülmez vediaı koruyabilecek iktidara sahip şuurlu, canlı, bir düşünceli ve bir hareketli bir sporcu gençlik birliği halinde ilerletip geliştirmek vazifesini üzerine almıştır. Türk Spor Kurumu bu vazifesini yaparken gençlerin sıhhat şartlarını göz önünde tutarak memlekette teknik icaplara uygun zevkli bir spor faaliyeti uyandırmaya çalışacak ve bu faaliyetin ahlaklı ve vatansever Türk Gençliği için milli vasıflara haiz ve o gayelere müteveccih olmasını temine dikkat ve ehemmiyetle uğraşacaktır. Bugün ilk sayısı çıkan Türk Spor Kurumu Dergisi, Türk Spor Kurumunun bu yoldaki çalışmalarında fikirlerinin yayın organı

⁶²² Zafer Toprak, “Cumhuriyet Kurulurken Tasarruf ve Yerli Malı”, *Toplumsal Tarih*, S. 309, Eylül 2019, s.17-19.

*olacaktır. Bu itibar ile dergi bütün kurumun, kuruma bağlı tüm teşekküllerin ve bir kelime ile bütün sporcu gençliğin öz malıdır. Türk Spor Kurumu'nun prensiplerine uygun her yazı onda yer alacaktır*⁶²³.”

Dergide, başta haberler olmak üzere birçok farklı türde metin yayımlanmıştır. Makaleler, biyografiler, araştırmalar, faaliyet raporları, konferans özetleri, radyo yayınları, köşe yazıları, resmi duyurular, tebrik mesajları, tebliğler, kutlamalar, anma yazıları, tefrikalar, alıntılar, hikâyeler, tanıtımlar, çeviriler ve gezi yazıları gibi çeşitli formatlarda içeriklere yer verilmiştir. Dergi, özellikle öğretici içeriklere ağırlık vermiş olup, Türkiye ve dünya genelinde spor haberlerinin yanı sıra henüz ülkede tanınmayan spor branşlarına dair bilgiler sunmuş, oyunların nasıl oynandığına dair açıklamalarda bulunmuş, kuralları hakkında bilgiler vermiş ve antrenman metotları gösterilmiştir. Dergide ayrıca, spor sahalarıyla ilgili detaylı bilgiler sunulmuş; bu bilgiler arasında sahaların teknik olarak nasıl yapıldığı, ölçüleri ile birlikte çizimlerle detaylı bir şekilde açıklanmıştır⁶²⁴.

Dergide ilk sayısında yayımlanan “Maksadımız” başlıklı yazı, spor ve sporcular hakkında, Türk Övün Çalış Güven!, Sporcu, vatanın bekçisidir, Hepimiz birimiz birimiz hepimiz için..., Sporcu memleketçidir; ondan sonra kulüpçü, Zamanı savaş alanında yenen Türk spor alanında da yenecektir, Türk sporcuları tarihten önce vardık, tarihten sonra varız, sloganlarıyla süslenerek sporun ve sporcunun önemi ve devlet politikaları içindeki yeri vurgulanmıştır⁶²⁵. Ali Hikmet Ayerdem tarafından Spor Ehemiyeti başlığıyla verilen yazıda hem bir zevk, hem sıhhat ve ahlak veren sporun önemi Türk gençliğine hem şahsi menfaati hem de vatanın ali menfaati şeklinde bir vatanperverlik olarak vurgulanmıştır⁶²⁶. Behçet Kemal Çağlar tarafından yazılan yazıda ise Türk Spor Kurumu'nun halkın spora olan ilgisini çekmeyi başaracağına dikkat çekilmiştir⁶²⁷. Dergide özellikle Carl Diem'in raporunda önemini vurguladığı kış sporlarına yönelik birçok yazı ve habere yer verilmiştir. Bu yazılardan birinde, sporun sadece futboldan ibaret olmayıp, güreş, yüzücülük gibi bir spor türü olduğu,

⁶²³ “Maksadımız”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.1, 29 Haziran 1936, s.3.

⁶²⁴ Gökhan Gökbulut, “Cumhuriyetin Resmi İdeolojisinin İnşasında Türk Spor Kurumu Dergisi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, Ankara, 2023.

⁶²⁵ *Türk Spor Kurumu Dergisi*, s.3.

⁶²⁶ Ali Hikmet Ayerdem, “Spor Ehemiyeti”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.1, 29 Haziran 1936, s.4-5.

⁶²⁷ Behçet Kemal Çağlar, “Spora Alaka”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 12, 14 Eylül 1936, s.2.

kış mevsiminde futbol, voleybol vesaire gibi sporların durağanlaşırken, bu mevsimde kayakçılık ve dağcılığın mümkün olarak bu sporlara hazırlanmak gerektiği ve bu uğurda yeni hamleler beklendiği isteğine yer verilmiştir⁶²⁸.

Dergide Carl Diem'in raporunda ayrıntılı yer ayırmış olduğu spor kulüplerine yönelik bir yazıda, spor kulüplerinin umumi vaziyeti hakkında kulüplere yardım maksadı ile alakalı yapılan bir tetkikin neticesi paylaşılmış, yedi spor teşekkülü olan bir bölgede iki kulübün büyük bir müesseseye dayanması neticesinde geliştiği, diğer beş kulübün ise hiç birinin merkezi, spor sahaları ve spor vasıtaları bulunmadığı, spor adına yaptıkları futbolun, biraz atletizm, biraz mevsim sporlarından ibaret olduğu, üye sayısının toplamda üç yüzü geçmediği, bu kulüplerin muhtelif yerlere kendi yıllık bütçelerinden fazla borçları olduğu belirtilerek, devletçe ve yarı resmi müesseselerce bunlara maddi yardım yapılmadıkça yaşamalarının imkânsız olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca yazıda her bir spor kulübünde bulunması gerekenler; toplantılar ve idman hareketleri yapmak için bir salon bir idare heyeti odası ve sıcak duşları olan bir merkez binası, basketbol, voleybol, tenis, hafif atletizm gibi bazı spor hareketlerini yapabilecek genişlikte bir küçük saha bir fort, mevsimine göre tatbiki mümkün sekiz on spor şubesinde ciddi bir faaliyet: mesela en başta atletizm, güreş, bisiklet, eskrim, voleybol, hentbol, hokey, kış sporları, dağ sporları, antrenör, bir iki monitör, devamlı ve çalışkan, bilgili ve ideal ve takip fikri sahibi idareciler, doğru muhasebe, muntazam kayıt ve esaslı program⁶²⁹ olarak sıralanmıştır.

Spor ve askerlik cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren benzeştirilmiş bu durum Türk Spor Kurumu döneminde de etkisini hissettirmiştir. Carl Diem'in de raporunda son bölüm ordu sporlarına ayrılmıştır⁶³⁰. Dergi'de bu konu ile alakalı yazılan yazılardan birinde beden terbiyesi servislerinin ikmal edildiği, bu servislerde çalışanların işinin ehli olup, kulüp ve cemiyetlerin direktif beklediği vurgulanmış, meclisin bu meseleyi bütün ilk mekteplerde umumi tesisat müesseselerinde beden terbiyesi ve atış talimleri yapılması, gençlerin 16 yaşından itibaren askerlik hizmetlerinin ilk kademesine alıştırılması, yedi yaşından başlayarak kız ve erkek bütün çocukların fizyolojik yaşlarına uygun bir beden terbiyesi alması, imtihanla birer spor

⁶²⁸ Behçet Kemal Çağlar, "Kış Sporları", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.21, 23 Kasım 1936, s.2.

⁶²⁹ Nasuhi Baydar, "Spor İşlerimizin Islahı İçin", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 31, 1 Şubat 1937, s.2.

⁶³⁰ Diem, *Türk Sporuna Hakkında Rapor*, s.49.

sertifikası verilmesi, bedeni imtihanlara sportif bakımdan olduğu kadar askeri terbiye noktasından on metreden başlayan karabina tüfekleri ile atış imtihanlarının da eklenmesi şeklindeki⁶³¹ esasların kanunlaştırılmasının beklendiği ifade edilmiştir.

Dergide genel olarak fotoğraflara da yer verilmiş, içerik ve haberler fotoğraflarla desteklenmiştir. Fotoğraflarda haberlerle alakalı spor branşlarına ait görüntüler kullanılmasının yanı sıra seyirciler, şehirler, manzaralar, stadyumlar, devlet büyükleri ve kurum yöneticilerinin fotoğrafları da kullanılmıştır. Derginin siyah beyaz olarak baskısı yapılmıştır. Dergi kapağında içerikle uyumlu görseller kullanılmış ve ilgili sayının içeriği ile ilgili bilgilendirici kısa duyurulara yer verilmiştir. Kapaktaki görsellerle birlikte kutlama, duyuru, özür, sporcu ismi vb. bilgilendirici, tanıtım amaçlı metinler de yer almıştır. Örneğin derginin ilk sayısının kapağında Berlin Olimpiyatları'nın meşale koşusunu gösteren harita görseli bulunmaktadır.

Dergi'nin yazar kadrosu, sadece sporculardan oluşmamakta farklı meslek gruplarından insanlar da bulunmaktadır. Dergiye katkı sağlayan yazarlar arasında Nasuhi Baydar, Nizamettin Kırşan, Vildan Aşır Savaşır, Ahmet Fetgeri, Selim Sırrı Tarcan, Ferit Karşı, İlyas Sınal, Fuat Pura, Kerim Bükey, Baha Erkan, Behçet Kemal Çağlar, Falih Rıfkı Atay, Server Ziya Gürevin, Namık R. Kotoğlu, Dr. Beha Erkan, Dr. Niyazi Erzin, Hüseyin Namık Orkun, Hikmet Tuna, Mimar Şinasi Reşit, Cevdet Sunay, Mustafa İber, Emil Tan ve Naşit Hakkı Uluğ yer almaktadır. Baron Pierre de Coubertin, H. Derlange, George Sanlet, David Jonassen, Louis Vuillenin, Georges Dabec ve Rita Chatin gibi bazı yabancı yazarların makalelerinin çevirilerine de dergide yer verilmiştir. Ayrıca, dergide İsmet İnönü, Celal Bayar, Şükrü Kaya, Cevat Abbas Gürer, Ferit Celal Güven, Kerim Cevdet İncedayı, Halit Bayrak, Ali Hikmet Ayerdem gibi devlet adamları ve spor yöneticilerinin stadyumlarda, radyoda veya Halkevleri'nde verdikleri nutuklar ile yapılan mülakatları da yayımlanmıştır.⁶³²

Bu bölümün alt başlıklarında 1936-1938 yıllarında Türk Spor Kurumu tarafından yayımlanan Türk Spor Kurumu Dergisi nitel bir araştırma türü olan içerik

⁶³¹ Louis Vuillenin, "Fransa'da Fizik Kültürü ve Askerliğe Hazırlık", *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 62, 6 Eylül 1937, s. 6.

⁶³² Eken, "İlk Resmi Spor Dergisi", s.2537-2552.

analizine göre incelenmiş ve Carl Diem'in raporu doğrultusunda yorumlanmıştır. Araştırmanın bulguları ile bu bölüm sonlandırılmıştır.

3.1.1. Yıllara Göre Dergiler

Çıkış yıllarına göre Türk Spor Kurumu Dergisi'nin dağılımı şu şekildedir;

Tablo 1. Çıkış Yıllarına Göre Türk Spor Kurumu Dergisi'nin Dağılımı

YILLAR	ÇIKAN SAYI
1936 Yılı	26
1937 Yılı	51
1938 Yılı	45
TOPLAM	122

Türk Spor Kurumu Dergisi'nin yayımlanmaya başladığı ilk günden itibaren düzenli olarak basımının yapıldığı tespit edilmiştir. Türk Spor Kurumu'nun kurulmasından kapanmasına kadar geçen sürede dergi, faaliyetlerine devam etmiştir. Amaçlarını Türk Spor Kurumu çatısı altında "*Türkleri ruhi ve manevi bakımdan aynı zaman da bedeni ve maddi bakımdan da ilerletmek*" olarak belirtilmiştir. Türk Spor Kurumu'nun bu yoldaki fikirlerinin yayın organı olduğunu özellikle açıklayan dergi, kendisini tüm sporcu gençliğin öz malı olarak kabul etmiştir. Türk Spor Kurumu'nun prensiplerine uygun yazıların yer alacağını ve bu yazılar ile fikirlerin yayılacağını kendisine amaç edinmiştir. Tablo 1'de görüldüğü gibi Türk Spor Kurumu tarafından 1936 yılında 26 sayı; 1937 yılında 51 sayı, 1938 yılında ise 45 sayı basılmıştır. Buna göre derginin yayın hayatına başladığı ayın haziran olması sebebiyle 1936 yılında daha az, 1937 yılında ise daha fazla sayıda derginin basımının yapıldığı söylenebilir.

Derginin tüm sayılarının içeriğine bakıldığında; standart bir başlık formatının takip edilmediği tespit edilmiştir. Fakat pek çok sayıda sıklıkla tekrar eden standart başlık alanları;

1. Derginin giriş yazısı, önsözü,
2. Farklı kişiler tarafından kaleme alınan makaleler,
3. Memleketten spor haberleri,
4. Komşu memleketlerde spor,

5. Beden terbiyesi yol gösterici metinler,
6. Yeni spor dallarının tanıtım metinleri,
7. Spor tarihi köşesi,
8. Spor pedagojisi köşesi,
9. Dergi hikâyesi bölümü şeklinde olmuştur.

Bunlara ilave olarak, bir sayıda spor edebiyatı, bir başka sayıda ise spor ve sanat bölümünün olduğu da görülmüştür. Ancak bu iki farklı bölümün tekrar eder nitelikte olmadığı tespit edilmiştir.

3.1.2. Kronoloji ve Kapaklar

119 adet sayı incelenerek hazırlanan dergilerin kronolojik sırası ve kapak içerikleri şu şekildedir:

Tablo 2. Türk Spor Kurumu Dergisi'nin Kronolojisi ve Kapak İçerikleri

SAYI	ÇIKIŞ TARİHİ	DERGİ KAPAK İÇERİĞİ	KAPAK MESAJI	KAPAK RESMİ	SAYFA SAYISI
1	29.06.1936	Olimpiya Berlin Menzilli Meşgale Koşusu	✓	✓	15
2	06.07.1936	İlk Kadın Tayyaremiz Bayan Sabiha Gökçen	✓	✓	15
3	13.07.1936	Cumhuriyetin Gençliğe Armağanı Yeni Ankara Stadyumu	✓	✓	15
4	20.07.1936	Türk Sporcusu İçin En Büyük Örnek	✓	✓	15
5	27.07.1936	Tenis	✓	✓	15
6	03.08.1936	Milletlerin Bayrakları İle Süslenmiş Doyçland Sergisinde Olimpiyat Ağacı	✓	✓	15
7	10.08.1936	Berlin Olimpiyatları'nda Türlü Beden Hareketleri Yapan Alman Yüksek Jimnastik Mektebi Talebelerinden Genç Kızlar	✓	✓	20
8	07.08.1936	Değerli Güreşçimiz Yaşar	✓	✓	15
9	24.08.1936	Gelişmesine Çalışmamız Gelen En Güzel Sporlardan Biri: Kılıç	✓	✓	15
10	31.08.1936	Basketbol 45 Yaşında	✓	✓	15
11	07.09.1936	XI. Olimpiyatlar Sporda Genç Kızların Zaferini İlan Etmiştir	✓	✓	15
12	14.09.1936	Milli Sporumuz Olan Binicilik Yurtta Gün Geçtikçe İnkişaf Etmektedir.	✓	✓	15
13	21.09.1936	Denize Veda Ederken Kışın Hangi Sporları Yapacağınızı Düşünüyor musunuz?	✓	✓	15

14	28.09.1936	Futbolun Esasları Nedir?	✓	✓	15
15	05.10.1936	Başbakanımız ve Adliye Vekilimiz Hipodromda	✓	✓	14
16	12.10.1936	Bisiklette 100 km. Mesafe Değildir	✓	✓	15
17	19.10.1936	Ordu Atı Müsabakaları Bitti	✓	✓	15
18	26.10.1936	Bütün Futbol Dünyasında Yeni Mevsim Başlamıştır	✓	✓	15
19	03.11.1936	Dün Ankara'da yapılan Ankaragücü Çankaya Maçından Bir Enstantane	✓	✓	15
20	15.11.1936	Futbol Kalesi	✓	✓	15
21	23.11.1936	Kış Geliyor, Kayak Sporuna Hazırlanınız. Kayak Sporuna ve Tarihine Ait Yazımızı Bu Sayımızda Okuyacaksınız.	✓	✓	15
22	30.11.1936	Bu Sayımızda Sporcu Ahlakı, Spor Pedagojisi, Kayak Sporuna, 1940 Olimpiyatları, Köyde Spor Yazıları ile Dağlar Bizi Bekliyor Hikayelerini Okuyunuz.	✓	✓	15
23	07.11.1936	Futbol Maçı	-	✓	15
24	14.12.1936	Stadyum	-	✓	15
25	21.12.1936	Stadyum Açılışı	-	✓	15
26	28.12.1936	Kış Sporları	-	✓	15
27	04.01.1937	Kış Sporları/ Kayak	-	✓	15
28	11.01.1937	Bu Sayımızda Erkekler İçin Oda Jimnastikleri Okuyunuz	✓	✓	15
29	18.01.1937	Kış Sporlarının Başlıca Merkezi Olmaya Başlayan Ankara'nın karlı Manzarası	✓	✓	15
30	25.01.1937	Kayak	-	✓	15
31	01.02.1937	Bu Sayımızda Kayak Sporuna Yapanlara Jimnastik	✓	✓	15
32	18.02.1937	Kadın Kayakçı	-	✓	15
33	25.02.1937	Binicilik			15
34	22.02.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
35	01.03.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
36	08.03.1937	Gülle Atma	-	✓	15
37	15.03.1937	Gülle Atma	-	✓	15
38	22.03.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
39	29.03.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
40	05.04.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
41	12.04.1937	Güreş	-	✓	15
42	19.04.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
43	26.04.1937	Bisiklete Binen Çocuk	-	✓	15
44	03.05.1937	Bisiklete Binen Kadın	-	✓	15
45	10.05.1937	Futbol Maçı Sonrası	-	✓	15
46	17.05.1937	Atatürk	-	✓	23
47	24.05.1937	Marş Okuyan Genç Kızlar	-	✓	23
48	31.05.1937	Pilot	-	✓	15
49	07.06.1937	Ok Atma	-	✓	15

50	14.06.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
51	21.06.1937	Ata Binen Kadın	-	✓	15
52	28.06.1937	Yelkene Binmiş İki Kişi	-	✓	15
53	05.07.1937	Bisikletçiler	-	✓	15
54	11.07.1937	Planör	-	✓	15
55	19.07.1937	Atlet	-	✓	15
56	26.07.1937	Su Sporları	-	✓	15
57	02.08.1937	Başbakanımız İsmet İnönü, Ankara Stadyumu'nda Bir Futbol Maçında.	✓	✓	15
58	09.08.1937	Yelken Yapanlar	-	✓	15
59	12.08.1937	Atlet Kadın Sporcular	-	✓	15
60	16.08.1937	Konuşma Yapan Biri	-	✓	15
61	20.08.1937	Yürüyüş Yapan Askerler	-	✓	15
62	06.09.1937	Yelken	-	✓	15
63	13.09.1937	Güreş Müsabakası	-	✓	15
64-65	27.09.1937	Kadın Atlet	-	✓	20
66	17.10.1937	Hipodrom	-	✓	15
67	11.10.1937	Futbol Müsabakası	-	✓	15
68	18.10.1937	Hipodromda At Yarışları	-	✓	15
69	25.10.1937	Stadyumda Seyirciler	-	✓	15
70	01.11.1937	Atatürk	-	✓	15
71	08.11.1937	At Yarışları	-	✓	15
72	15.11.1937	Binici	-	✓	15
73	22.11.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
74	29.11.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
75	13.12.1937	Kayakçılar	-	✓	15
76	20.12.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
77	27.12.1937	Futbol Maçı	-	✓	15
78	03.01.1938	Futbol Maçı	-	✓	15
79	10.01.1938	Kayak Yapanlar	-	✓	15
80	11.01.1938	Kayak Yapanlar	-	✓	15
81	24.02.1938	Futbol Maçı	-	✓	15
82	31.01.1938	Kayak Yapanlar	-	✓	15
83	07.02.1938	Askerler	-	✓	15
84	15.02.1938	Futbol Maçı	-	✓	15
85	21.02.1938	Kaleci	-	✓	15
86	28.02.1938	Stadyumda Futbolcular	-	✓	15
87	07.03.1938	Futbol Maçı	-	✓	15
88	14.03.1938	Güreş Müsabakası ve Atatürk heyeti	-	✓	15
89	21.03.1938	Koşan bir Atlet	-	✓	15
90	28.03.1938	Bisikletçiler	-	✓	15
91	01.04.1938	Futbol Maçı	-	✓	15
92	11.04.1938	Eskrim ve Bisiklet Yarışları	-	✓	15
93	18.04.1938	Atlet Kadın	-	✓	15
94	25.04.1938	Bisiklet Yarışları ve Futbolcular	-	✓	15
95	02.05.1938	Ata Binen Subay	-	✓	15
96	08.05.1938	Gülle Atan Sporcu	-	✓	15
97	16.05.1938	Güreş Müsabakası	-	✓	15

98	23.05.1938	Stadyumda Atatürk	-	✓	19
99	30.05.1938	Stadyumdan uçuşları izleyen seyirciler	-	✓	15
100	06.06.1938	Güreş Müsabakası ve Madalya Almış Güreşçiler	-	✓	15
101	13.06.1938	Bir Atlet	-	✓	15
102	20.06.1938	Tenis Müsabakası ve İzleyeciler	-	✓	15
103	27.06.1938	Yüzme Atlaması	-	✓	15
104	04.07.1938	Atlamaya hazır Yüzücü	-	✓	15
105	11.07.1938	Futbol Maçı	-	✓	15
106	18.07.1938	Gülle Atma	-	✓	15
107	-	-	-	-	-
108	-	-	-	-	-
109	09.08.1938	Yüzücü ve Güreşçiler	-	✓	15
110	15.08.1938	Yelken	-	✓	15
111	-	-	-	-	-
112	29.08.1938	Kaleci	-	✓	15
113	05.09.1938	Güreş Müsabakası	-	✓	15
114	12.09.1938	Başbakan	-	✓	15
115	19.09.1938	Güreş Müsabakası	-	✓	15
116	26.09.1938	Planör Kadın	-	✓	15
117	03.10.1938	Futbol Maçı	-	✓	15
118	09.10.1938	Futbol Maçı	-	✓	15
119	17.10.1938	Futbol Maçı	-	✓	15
120-121	31.10.1938	Atatürk	-	✓	23
122	07.11.1938	Futbol Maçı	-	✓	15

Tablo 2 incelendiğinde, derginin çıkış tarihlerine bakıldığında dergi genellikle her hafta pazartesi günleri yayımlanmıştır. Bu çıkış tarihleri esas alınarak o yıllarda hangi güne rastladığı araştırılarak tespit edilmiştir. Derginin 26 sayısının kapağında Dergi yönetimince, Olimpiyat Berlin Menzilli Meşgale Koşusu, İlk Kadın Tayyaremiz Bayan Sabiha Gökçen, Bu Sayımızda Erkekler İçin Oda Jimnastikleri Okuyunuz, Kış Sporlarının Başlıca Merkezi Olmaya Başlayan Ankara'nın Karlı Manzarası, Bu Sayımızda Kayak Sporunu Yapanlara Jimnastik tarzında açıklayıcı veya bilgilendirici kapak mesajlarına yer verilmiştir. Geriye kalan 96 sayının kapağında ise sadece spora ve sporcuya yönelik resimler veya bir ana ilişkin fotoğraf kareleri paylaşılmıştır. Bazı sayılarda sayfa sayısının arttığı görülmüştür.

3.1.3. Kapak Fotoğrafları

Kapak fotoğrafları ile ilgili frekans (f) dağılımları şu şekildedir;

Tablo 3. Dergi Kapaklarında Yer Alan Fotoğrafların İçeriği ve Dağılımları

RESİM veya FOTOĞRAF İÇERİĞİ	FREKANS (f)
Futbol ve Futbol Müسابakaları	33
Kış Sporları/Kayak	14
Atletizm (Gülle, Koşu)	11
Binicilik ve At Yarışları	10
Kadın ve Spor	9
Güreş	9
Su Sporları (Yelken, kürek çekme, yüzme)	8
Bisiklet	6
Olimpiyatlar	5
Uçuş ve Havacılık	4
Atatürk	4
Tenis	2
Jimnastik	2
TOPLAM	117

Tablo 3’te dergi kapaklarının resim veya fotoğraf içeriğine bakıldığında, en fazla yer alan spor dalının futbol ve futbol müsabakaları olduğu görülmüştür. Sırasıyla futbolu takip eden ve kapaklarda daha çok yer verilen spor dalları; kış sporları ve kayak, atletizm, binicilik, güreş, bisiklete binme, su sporları, havacılık, tenis ve jimnastik şeklinde sıralanmıştır. Kapaklarda ayrıca olimpiyatlar, Atatürk, Kadın ve Spor içerikleri yer almıştır.

3.1.4. Uzman Tavsiyeleri

Carl Diem raporundaki tavsiyeler ile dergi içerikleri durum tespiti şu şekildedir;

Tablo 4. Carl Diem’in Raporundaki Tavsiyelerin Dergi İçeriklerine Göre Bulgu Durumu

ALMAN UZMAN TAVSİYELERİ		DURUM TESPİTİ	
ANA KATEGORİLER	ALT KATEGORİLER	BULGU VAR	BULGU YOK
SPOR ve SPOR YÖNETİMİ	Sporun Amaç ve Önemi, Spora Teşvik	✓	
	Sporun Faydaları (Sağlık, Eğlence vb.)	✓	
	Spor Tarihi	✓	
	Spor Pedagojisi	✓	
	Sporcu Kimliği (Pasosu)		✓
	Spor Kıyafetleri (Kostümü)	✓	
	Bireysel Spor Teknik ve Stratejileri	✓	
	Takım Sporu Teknik ve Stratejileri	✓	
	Gazi Gençlik Birlikleri ve Spor		✓

	Spor Kulüpleri Faaliyetleri	✓	
	Spor Kültür Dernekleri		✓
	Türk Spor Birliği Teşkilatı (TSK)	✓	
SPORU YAYGINLAŞTIRMA	Kadınların Spora Katılımı	✓	
	Çocukların Spora Katılımı	✓	
	Gençlerin Spora Katılımı	✓	
	Köylülerin Spora Katılımı	✓	
	Ordu ve Spor	✓	
	Okullarda Spor	✓	
	Belediyeler ve Spor Faaliyetleri	✓	
SPOR GELİŞİMİNE İVME KAZANDIRMA	Yurtiçi Spor Müsabakaları	✓	
	Farklı Ülkelerde Spor ve Spor Müsabakaları	✓	
	Yurtdışı Spor Müsabakalarına Katılım	✓	
	Olimpiyatlar ve Olimpiyat Müsabakaları	✓	
	Türkiye'nin Olimpiyatlara Katılımı	✓	
	Spor Kutlamaları (19 Mayıs vb.)	✓	
	Bayrak Koşusu ve Yarışları	✓	
SPOR SEYAHATLERİ	Yurtiçi Spor Seyahatleri		✓
	Yurtdışına Yapılan Seyahatler		✓
	Kır Gezileri		✓
	Kamplar		✓
SPOR DALLARI	Farklı ve Yeni Spor Dallarını Geliştirme		✓
	Jimnastik		✓
	Bisiklete Binme ve Bisiklet Yarışları		✓
	Binicilik ve At Yarışları		✓
	Yüzme/Yüzücülük		✓
	Güreş		✓
	Atletizm		✓
	Dağcılık Sporları ve Özendirilmesi		✓
	Kış Sporları		✓
	Halk Oyunları		✓
	Uçuş/Planörle Uçma		✓
	Eskrim ve Eskrim Mücadeleleri		✓
	Su Sporları (Yelken, Kürek Çekme vb)		✓
SPOR TESİSLERİ	Saha veya Stadyum İnşası		✓
	Yüzme Havuzu İnşası		✓
	Spor Salonları İnşası		✓
	Konaklama Tesisleri İnşası		✓
SPOR ÖDÜLLERİ	Ulusal Kupa ve Madalyalar		✓
	Uluslararası Kupa ve Madalyalar		✓
	Devlet Madalyası (Nişanı)		✓
	Yerel Ödüller (Eşyalar)		✓
	Şilt ve Plaketler		✓
SPOR YASASI	Spor Yasası/Yönetmelik Düzenlemeleri		✓
	Yeni Spor Yasası		✓
	Spor Hukuku (Suçlar ve Cezalar)		✓
SPOR KASASI	Spor Aдатları		✓

SPOR EĞİTİMİ	Müsabaka Ücretleri		✓
	Harçlar ve Para Cezaları		✓
	Spor Harcamaları	✓	
	Spor Eğitimi Veren Okulların Açılması	✓	
	Spor Eğitimcileri	✓	
	Spor Hekimliği ve Spor Bekçiliği		✓

Tablo 4 incelendiğinde, Türk Spor Kurumu Dergisi’nde işlenen konuların; sporun önemi ve spor yönetimi; sporu yaygınlaştırma, spora ivme kazandırma, spor seyahatleri, spor dalları, spor tesisleri, spor ödülleri, spor yasası, spor kasası ve spor eğitimleri alanında olduğu tespit edilmiştir. Spor ve spor yönetimi, spor tesisleri, spor kasası, spor yasası, spor eğitimleri alanında bazı alt kategorilerde bulguya rastlanmamıştır. Bulguya rastlanmayan bu kategoriler; Sporcu Pasosu, Gazi Gençlik Birlikleri, Kültür Dernekleri, halk oyunları, spor salonları, konaklama tesisleri, devlet nişanı, yerel ödüller, spor hukuku, spor aidatları, spor cezaları, müsabaka ücretleri, spor hekimliği ve spor bekçiliği alanlarında tespit edilmiştir. Ana kategorilere (değişkenlere) uygun olarak, detaylı alt kategori incelemeleri Carl Diem’in raporunda yer alan açıklamalara bağlı olarak ve sayısal tespitlerle Tablo 5’ten itibaren yer almaktadır.

3.1.5. Konu Dağılımları

Spor ve sporun yönetimi alanında konu dağılımları şu şekildedir;

Tablo 5. Spor ve Sporun Yönetimi Alanında Konu Dağılımları

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM f	TOPLAM Yüzde
	f	Yüzde	f	Yüzde		
Sporun Amaç ve Önemi, Spora Teşvik	61	%52,1	56	%47,9	117	%100
Sporun Faydaları (Sağlık, Eğlence vb.)	21	%17,9	96	%82,1	117	%100
Spor Tarihi	35	%29,9	82	%70,1	117	%100
Spor Pedagojisi	4	%3,4	113	%96,6	117	%100
Sporcu Kimliği (Pasosu)	0	0	117	%100	117	%100
Spor Kıyafetleri (Kostümü)	6	%5,1	111	%94,9	117	%100
Bireysel Spor Teknik ve Stratejileri	62	%53	55	%47	117	%100
Takım Spor Teknik ve Stratejileri	25	%21,4	92	%78,6	117	%100
Gazi Gençlik Birlikleri ve Spor	0	0	117	%100	117	%100
Spor Kulüpleri ve Faaliyetleri	27	%23,1	90	%76,9	117	%100
Spor Kültür Dernekleri	0	0	117	%100	117	%100
Türk Spor Birliği Teşkilatı (TSK)	13	%11,1	104	%88,9	117	%100

Tablo 5 incelendiğinde, Spor ve Spor Yönetimi ile ilgili dergilerin %53'ünde Bireysel Spor Teknik ve Stratejileri konusu yer almıştır. Bu değişkene yönelik bazı başlıklar örneğin; iyi bir futbolcu neler bilmelidir, sporda zekâ ve sempati, sporcu ahlakı, bir spor ilmi vardır, buzda patenle kaymak, sporda armoni, nasıl antrenman yapılıyor, boksta hüner ve boks şampiyonları, atletin dinlenme ve kış çalışmaları, sporculuğa dair, sporcunun idman kontrolü şeklindedir.

%52,1 oranında sporun amaç ve önemi, spora teşvik ikinci en yüksek oranda işlenen konular arasındadır. Bu değişkene yönelik değerlendirmeye alınan başlıklardan bazıları; Spor beslemek lazımdır, sporda muvaffak olabilmek, asıl sporculuk ve bozuk düzen sporculuk, sporun ıslahı, halkevleri ve spor, yaz ve spor, başbakan birinci İnönü'nün ehemmiyetli bir tebliği, rahmi apak sporun inkişafı için yapılan çalışmaları anlattı şeklinde yer almıştır. Bunu takip eden bir diğer işlenen konu Spor Tarihi alanında tespit edilmiştir. Dergilerin %29,9'unda spor tarihine ilişkin konu başlıkları yer almıştır. Örneğin; eski zamanlarda atletizm; hipodromlar nedir, boks tarihinden bir parça, eski Türlerde kılıç, spor tarihinden notlar koşular, Türk izcilik tarihine kısa bir bakış bunlardan bazılarıdır. Dergilerin %23,1 oranında spor kulüpleri ve kulüplerin faaliyetleri hakkında bilgiler verilmiştir. Güneş Kulübü birinciliği kazandı; milli kümeye ayrılan kulüpler; Ankara'da kulüp kongreleri, Ankara'da yeni bir kulüp; aston İngiliz kulübü nasıl çalışır başlıkları bu alt değişkene örnek verilebilir.

Takım Spor Teknik ve Stratejileri konusuna ilişkin başlıklar dergilerin %21,4'ünde yer almıştır. Buna yönelik bulgulardan bazılarına örnek futbolda Sovyet Rusya'daki mağlubiyetin sebebi nedir, Finlandiya'nın antrenmanlarında saunanın rolü, futbolcu ve futbol takımı yetiştirme tekniği olarak verilebilir. Sağlık ve eğlenceye dönük sporun faydaları konu başlığı, dergilerin %17,9'unda yer aldığı tespit edilmiştir. Bu konulardaki başlıklardan bazıları; bazı hastalıkların en iyi tedavisi beden terbiyesi ve spor yapmaktır, sporcuların yiyip içtikleri, olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi, dün yine dikmen sırtları kadın erkek yüzlerce sporcunun sıhhatine kaynak oldu, açık havada hayat neşe sıhhat, spor ve güzellik, şişmanlık, yuvarlak sırtlar nasıl düzeltilir, bel kemiği çarpıklıkları ve rachitisma, lordose içeri çökük beller nasıl düzeltilir, sporcuların gıdalanmaları, omuz çarpıklıkları bedeni hareketler ve neticeleri şeklinde sıralanabilir.

Türk Spor Kurumu'na yönelik işlenen konular ise dergilerin %11,1'inde yer almıştır. Türk Spor Kurumu başkanı istifa etti, teşkilat ve kulüpler, başkanın beyanatu, Türk Spor Kurumu buzda kayma için bir saha hazırlıyor, Türk Spor Kurumu beynelmilel kayak müsabakaları nizamnamesi bu başlıklardan bazılarıdır. Dergilerin %5,1'inde spor kıyafetlerine yönelik bulgular tespit edilmiştir. Sporcular İçin Kabul Edilen Yeni Kıyafet, Kayaklar ve Kayakçılık Malzemesi, Kayakta Giyinişin İki Mühim Tarafı spor kıyafetleri değişkeni kapsamında değerlendirilmiştir. Spor pedagojisi konusunun ise dergilerin %3,4'ünde işlendiği tespit edilmiştir. Spor Pedagojisine yönelik Entrainement Nedir, Spor Pedagojisi, Adele Hafızası başlıkları örnek verilebilir. Spor ve Spor Yönetimi ana değişkeni altında yer alan Sporcu Kimliği, Gazi Gençlik Birlikleri ve Spor Kültür Dernekleri alt değişkenleri hakkında ise dergilerin hiçbirinde bir bulguya rastlanmamıştır.

3.1.6. Sporu Yaygınlaştırma Konuları

Sporu yaygınlaştırma konu dağılımları şu şekildedir;

Tablo 6. Sporu Yaygınlaştırma Konu Dağılımları

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM	TOPLAM
	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde
Kadınların Spora Katılımı	25	%21,4	92	%78,6	117	%100
Çocukların Spora Katılımı	5	%4,3	112	%95,7	117	%100
Gençlerin Spora Katılımı	41	%35	76	%65	117	%100
Köylülerin Spora Katılımı	6	%5,1	111	%94,9	117	%100
Ordu ve Spor	17	%14,5	100	%85,5	117	%100
Okullarda Spor	41	%35	76	%65	117	%100
Belediyeler ve Spor Faaliyetleri	0	%0	117	%100	117	%100

Tablo 6 incelendiğinde, dergilerde sporu yaygınlaştırmaya yönelik yüksek oranda ele alınan konular Gençlerin Spora Katılımı olmuştur. Dergilerin %35'inde gençlerin spora katılımına yönelik başlıklara rastlanmıştır. Bu bulguya ilişkin örneğin İngiliz genci ruh sıhhatini spora borçludur, gençlerimiz 1480 kilometrelik turlarını bitirdiler, gençlerin Türk Kuş'una karşı gösterdikleri candan alaka, gençlik ve silah başlıkları değerlendirmede kullanılan bazı başlıklardır. Aynı şekilde okullarda spor da dergilerin %35'inde ele alınmıştır. Mektepte kır koşuları ve spor, Paris mekteplilerinin

kır koşusu, mektepte spor oyunları, mektepte uzun top, ziraat enstitüsü yüksek mektepler şampiyonu oldu bu alt değişen kapsamında değerlendirilen başlıklar olmuştur.

Kadınların spora katılımı veya kadın ve spor konulu başlıklara ise dergilerin %21,4'ünde rastlanmıştır. Bu başlıklardan bazıları kadın ve spor, sporcu genç kızlar olimpiyatlarda erkekleri imrendirecek neticeler aldılar, kadın tayyareci mariz hilz yaralandı, kayak sporunda kadın sporu, genç bayanlar için sabah jimnastiği, genç kızlar spor yapınız, bayanlarda kolay oda jimnastikleri şeklinde sıralanabilir. Ordu ve spor alanındaki konu başlıkları ise dergilerin %14,5'inde yer almıştır. Ordu ve spor değişkenine yönelik Sipahi ocağında kontripikler, orduda spor hayatın tam kendisi olmalıdır, fizik kültürü ve askerliğe hazırlık başlıklar buna örnek verilebilir. Köy ve spor ya da köylülerin spora katılımı konusu ise dergilerin %5,1'inde işlenmiştir. Buna örnek olarak, köyde spor; tüm köylü spora koştu verilebilir. %4,3 oranında çocukların spora katılımı konusu tespit edilmiştir. Çocukların spor yapmalarına ilişkin tespit edilen başlıklardan bazıları, 4-6 yaş çocukları için jimnastikler, çocuklar sporda şen gibi başlıklar bu değişkenle bağlantılı olarak ele alınmıştır. Belediyeler ve spor konusunda ise herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

3.1.7. Spor Gelişimine İvme Kazandırma Çabaları

Sporun gelişimine ivme kazandırma konu dağılımları şu şekildedir;

Tablo 7. Sporun Gelişimine İvme Kazandırma Konu Dağılımları

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM f	TOPLAM Yüzde
	f	Yüzde	f	Yüzde		
Yurtiçi Spor Müsabakaları	117	%100	0	0	117	%100
Farklı Ülkelerde Spor ve Spor Müsabakaları	86	%73,5	31	%26,5	117	%100
Yurtdışı /Uluslararası Spor Müsabakalarına Katılım	49	%41,9	68	%58,1	117	%100
Olimpiyatlar ve Olimpiyat Müsabakaları	31	%26,5	86	%73,5	117	%100
Türkiye'nin Olimpiyatlara Katılımı	10	%8,5	107	%91,5	117	%100
Spor Kutlamaları (19 Mayıs vb.)	20	%17,1	97	%82,9	117	%100
Bayrak Koşusu ve Yarışları	2	%1,7	115	%98,3	117	%100

Tablo 7 incelendiğinde, spor gelişimine ivme kazandırma alanında dergilerin tamamında yer verilen konu Yurtiçi Müsabakalar olmuştur. Burada daha çok futbol müsabakaları başlıklarına yer verilmiştir. Müsabakalar alanında diğer yer verilen konu başlıkları ise at yarışları alanında olduğu tespit edilmiştir. Örneğin türlü spor haberleri ana başlığı yurtiçi spor müsabakalarından bahsetmiştir. Yurtiçinde düzenlenen müsabakalara örnek olarak, Trabzon'da Cumhuriyet Bayramı maçlarına hazırlık, Balıkesir'de spor, İzmir'de spor: maçlar, Gençler Birliği Beşiktaş'la Ankaragücü Uşakla 2-2 berabere kaldı, sonbahar at yarışlarının beşincisi dün yapıldı, bayramdaki futbol maçları, lig maçları, 1937 yılı spor bilançosu, milli küme maçları, milli küme takımlarının son vaziyetleri ve ilerideki maçları, İstanbul Beşiktaş-Güneş 3-3 berabere kaldılar, 19 Mayıs stadında kartlar açıldı ve yılın ilk turnuvası yapıldı başlıkları bunlardan bazılarıdır.

Dergilerin %73,5'inde, farklı ülkelerdeki spor faaliyetleri ve spor müsabakaları konularının işlendiği görülmüştür. Örneğin; Avrupa'da spor, Fransa otomobil kulübünün tertip ettiği büyük yarışlar, Fransız-İspanya yüzme müsabakaları, wimblen tenis turnuvası, wimblen tenis maçları bitti, dünya spor haberleri, İtalya Norveç'i 2-1 yendi; Fransa'da yeni bir spor nizamı kuruluyor, zenci boksör İngiltere'de, Almanlar Çekleri nasıl yendiler, dünya sporundan akisler, Sofya'daki Kral Kupası maçı bitti, boks maçları, İngiltere ABD'ye rekabet etmeye başladı, Londra'da yeni bir spor sarayı, yedinci Balkan Oyunları, kahraman eribe, yurt dışı spor haberleri: kayak ve atletizm, Almanya'nın milli futbol takımı ile İtalya 2-2 ile berabere kaldı, dünya futbol haberleri, İngiltere'de hükümet beden terbiyesi için yeni bir program hazırladı, Fransa'da yapılan artistik patinaj müsabakaları, İsveç'te yelkenli kızak müsabakası, buz üstünde hokey dünya şampiyonluğu maçları, Amerika'da niçin futbol oynamıyorlar, Amerika'da spor: boks dövüşmektir, Çekoslovakya'da sokol teşkilatı, enternasyonel atıcılık müsabakaları Helsingorsk'ta, Londra'nın spor borsası fleet street, Oksfort Kembriç Paris kürek müsabakası, ABD'de spor adam adama, Avrupa'da okçuluk, İngilizlerin spor telakkisi, Helsinki'de atıcılıkta dünya rekoru kırıldı, Sovyet Rusya'da atletizm, büyük maçları ABD'de radyoya nasıl verirler, Fransızlar İsviçrelileri futbolda yendiler, Almanya'da 13000 amatör boksör, İsveç Danimarka futbol maçı, sporcusu çok bir memleket: Çekoslovakya değerlendirmeye alınan başlıklardan bazılarıdır.

Türk sporcuların uluslararası düzeyde düzenlenen müsabakalara katılımları ise dergilerin %41,9'unda haber olarak yer almıştır. Örneğin; Macar Boçkay takımı Eskişehir sporu 3-2 yendi, bisikletçilerimizin Romanya koşusu, Türk Norveç maçı ve alman gazeteleri, bisikletçimiz Talat 100 koşucu arasında 10. geldi, Odesa'daki son maçı kaybettik, futbolda Sovyet Rusya'daki mağlubiyetin sebebi nedir, Çek-Karlin maçlarından enstantaneler, Türk filosu İngiliz filosunu 3-1 yendi, mülayim Hintliyi tuşla yendi, Viyanalı sporcular memleketimizde üç maç yapacaklar başlıkları bu alt değişken kapmasında analiz edilmiştir.

1936 yılında Berlin'de düzenlenen Olimpiyat Turnuvaları sebebiyle dergilerin %26,5'inde olimpiyatlar ve olimpiyat müsabakalarından bahsedilmiştir. Bahsi geçen başlıklardan bazıları; Berlin olimpiyatlarına uzak şarktan gelenler, Berlin olimpiyatlarında futbol turnuvası, olimpiyatlara hazırlanan İngiliz atletleri, olimpiyatlar başlarken meşale/mukaddes ateş nasıl yakıldı, olimpiyatlarda Çinliler, olimpiyatların ikinci günü dün atletizm müsabakası yapıldı, olimpiyatlar kapanırken kıtalar arasında yüzme bayrak yarışında Asya birinci geldi, olimpiyatlar bittikten sonra AB basınında yazdıkları mütalaalar arasında değerli olanları alıyoruz, Berlin olimpiyatlarının yapıldığı sahalar nasıl kuruldu, olimpiyatlarda alman devlet demiryolları, Berlin olimpiyatları istatistikleri, Japonya 1940 olimpiyatlarına hazırlanıyor şeklindedir.

Spor Bayramı'nın yer aldığı spor kutlamaları konusunda ise %17,1 oranında bulguya rastlanmıştır. Örneğin, FB (Fenerbahçe) 28. yılını kutladı, Çekoslovakya'da sokol bayramı, Tahran'da senelik jimnastik şenlikleri, mesut devrin başlangıcı 19 Mayıs, Ankaralılar 19 Mayıs'ı eşsiz tezahürlerle kutladılar gibi başlıklar bu alt kategoride değerlendirilmiştir. Türkiye'nin olimpiyatlar sebebiyle elde ettiği neticelerin sunumu, dergilerde %8,5 oranında yer bulmuştur. Örneğin, Berlin Olimpiyatları'na giden arkadaşımız, olimpiyatlardaki gururumuz, genç kızımızın başarısı bu başlıklardan bazılarıdır. %1,7'sinde ise bayrak koşusu ve yarışlarına yönelik bulgular tespit edilmiştir. Buna yönelik bulgu bazıları Yungfrov Dağı büyük bayrak yarışı Zürih'te yapıldı şeklindedir. Ancak Türkiye'de bayrak koşusu düzenlendiğine dair bir bulguya rastlanmamıştır.

3.1.8. Spor Seyahatleri

Spor seyahatleri ile ilgili bulgular şu şekildedir;

Tablo 8. Spor Seyahatleri Konu Dağılımları

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM	TOPLAM
	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde
Yurtiçi Spor Seyahatleri	14	%12	103	%88	117	%100
Yurtdışına Yapılan Seyahatler	3	%2,6	114	%97,4	117	%100
Kır Gezileri	3	%2,6	114	%97,4	117	%100
Kamplar	15	%12,8	102	%87,2	117	%100

Spor seyahatleri ana kategorisine yönelik Tablo 8'in alt değişkenlerine bakıldığında, dergilerin %12,8'inde kamplar bulgusuna ulaşılmıştır. Kamplar hakkında bazı başlıklara, Amerika'da kampçılık, Herekede gençlik kampı, uçuş kampı, bu sene İstanbul çocuk kamplarında tatili nasıl geçirdiler örnek verilebilir. Bunu takip eden diğer en yüksek oran ise %12 ile yurtiçi spor seyahatleri olmuştur. Yurtiçi seyahatlere yönelik örneğin, Bursa bisikletçilerinin seyahati, üniversiteliler Uludağ'a gidiyor, Türk kuşu memleket turuna çıktı gibi başlıklar konu ile bağlantılı bulunmuş ve bu alt değişken kapsamında değerlendirilmiştir. Kır gezileri konusunda ise dergilerin %2,6'sında haber başlığına rastlanmıştır. Bunlardan bazıları, kır gezintisi, Türkiye'de kır koşusu güzel oldu şeklindedir.

3.1.9. Spor Dalları

Spor dalları ile ilgili bulgular şu şekildedir;

Tablo 9. Spor Dalları Konu Dağılımları

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM <i>f</i>	TOPLAM Yüzde
	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde		
Farklı ve Yeni Spor Dalları Geliştirme	43	%36,8	74	%63,2	117	%100
Jimnastik	38	%32,5	79	%67,5	117	%100
Bisiklete Binme ve Bisiklet Yarışları	49	%41,9	68	%58,1	117	%100
Binicilik ve At Yarışları	59	%50,4	58	%49,6	117	%100
Yüzme/Yüzücülük	31	%26,5	86	%73,5	117	%100
Güreş	59	%50,4	58	%49,6	117	%100
Atletizm	78	%66,7	39	%33,3	117	%100
Dağcılık Spor ve Özendirilmesi	20	%17,1	97	%82,9	117	%100
Kış Sporları	42	%35,9	75	%64,1	117	%100
Halk Oyunları	0	0	117	%100	117	%100
Uçuş/Planör	11	%9,4	106	%90,6	117	%100
Eskrim ve Eskrim Mücadeleleri	4	%3,4	113	%96,6	117	%100
Su Sporları	4	%3,4	113	%96,6	117	%100

Tablo 9 incelendiğinde, farklı spor dallarının dergilerde işlenme oranları da farklılaşmaktadır. En yüksek oranda %66,7 ile atletizm dergilerde ele alınan spor dallarında ilk sırada yer almaktadır. Atletizmle ilgili örneğin, İzmir’de haftanın sporu atletizm, atletizm müsabakaları, Sovyet Rusya’da atletizm, üç şehir atletizm müsabakaları, atletizm federasyonu geniş bir çalışma programı hazırladı bu kapsamda değerlendirilmiştir. Dergilerin %50,4’ünde güreş, binicilik ve at yarışları konularına yer verilmiştir. Güreşe yönelik örneklerden bazıları; fikir pehlivanı mı vücut pehlivanı mı, Ankara halkevinde güreş, güreşlere dair, Eminönü halkevinin tertiplediği serbest güreşler, serbest teşvik güreş müsabakalarıdır. Binicilik ve at yarışlarına yönelik bulgulardan bazıları ise ilkbahar at koşuları 9 Mayıs’ta Ankara Hipodromunda başlıyor, Ankara ilkbahar at koşuları 16 Mayıs pazar Ankara hipodromda, at yarışları bitti şeklindedir. Bisiklete binme ve bisiklet müsabakaları konusu dergilerin %41,9’unda yer almıştır. Sovyet Rusya’daki bisiklet sporu günden güne ilerliyor, dün vites müsabakası yapıldı, Adana’da bisiklet koşusu gibi örnekler bu alt değişken kapsamında değerlendirilmiştir.

Dergilerin %36,8'inde farklı ve yeni sporlara yönelik haberler yer almıştır. Henüz yapmadığımız sporlardan: hentbol nedir, tenis hakkında notlar, bizde henüz yapılmayan sporlardan kayak müsabakaları, el topu hendbol nasıl bir oyundur, polo, yumruk sporunun ilk günleri, buz üstünde patinaj bilmediğimiz sporlardan, su topu water polo antrenmanları buna verilecek örneklerdendir. Dergilerin %35,9'unda kış sporları özellikle kayak konusu işlenmiştir. Örneğin, kayak sporu ve tarihi, Ankara Halkevinde kayak sporuna ait güzel bir film gösterildi, İsviçre'de kayak mektepleri, teleferik kış ve kayak sporunun yardımcısıdır, kar zevki, kayak sporu ve kadın, kayaklar konuşuyor, Fransa'da yeni teleferik açıldı, kayak sporlarına gösterilen ilgi yüzünden Fransa şimendifercilik tekniğinde görülmemiş bir muvaffakiyet, kayak müsabakaları, kar üstünde izler, ilk olarak yapılan kayak iniş müsabakaları, dalgalar üzerinde kayak sporu, kayakçıların türküsü, Bursa'da kar sporları, Ankara'da kayak sporu, Kastamonu'da kayak sporları, Erzurum'da kayak ve spor faaliyeti bu örneklerden bazılarıdır.

Dergilerde, %32,5 oranında jimnastik içerikli başlıkların olduğu tespit edilmiştir. Jimnastiğe yönelik bulgulardan bazıları, jimnastik yapmak isteyenlere öğütler, oda jimnastikleri, kendi kendine masaj, jimnastiğin bağırsağa tesiri, Tahran'da senelik jimnastik şenlikleri şeklindedir. Dergilerin %26,5'inde yüzmeye yönelik başlıklara rastlanmıştır. Örneğin, güneş ve deniz, Karadeniz havuzunda yüzmeye müsabakaları verilebilecek çarpıcı örneklerdendir. Dağcılık konusunda yer verilen başlıklar, dergilerin %17,1'inde yer almıştır. Örneğin, dağda sporcu, dağlar bizi bekliyor, dağcılık, kayalıklarda yürüme ve tırmanma, Ağrı Dağı'na çıkışı, Ağrı Ararat Dağı'na çıkışı başlıkları dergilerin değişik sayılarında yer almıştır. Son olarak %9,4 oranında, uçuş spor dalı işlenmiştir. Bu bulguya yönelik Sabiha Gökçen ve uçuş, uçuş kampında hayat, İnönü kampında çalışma, İnönü kampında planörle havada kalma, İnönü kampında hayat: rekorlar kırılıyor, uçmayı bize kuşlar öğretti: kuşların kanatlarından çıkan dersler, Türk Kuşu'nun güzel gösterileri, tayyareci kime denir başlıkları değerlendirme kapsamında analiz edilmiştir. Dergilerin %3,4'ünde eskrim spor dalı bulgusuna ulaşılmıştır. Eskrime yönelik örneğin, eskrimcilerimiz Peştege'ye gittiler, Ankara Halkevi'nde eskrim, eskrim, eskrim müsabakaları yapılacak gibi başlıklar söylenebilir.

Dergilerin hiçbir sayısında halk oyunları konusunda haber veya konu başlığına rastlanmamıştır. Bir veya iki sayıda su sporlarından kayak yarışına yönelik bulgular yer almıştır. Bu sebeple dergilerde sınırlı sayıda da olsa su sporlarına da yer verildiği söylenebilir. Örneğin, Amerika’da kayak yarışı, bu yıl yapılacak su sporları müsabakaları (yüzme, atlama, su topu, kürek), dünyanın en büyük yelken yarışı, su sporu yelken yarışları, Karadeniz’de su sporları müsabakaları, mevsim sporları (yelkencilik), suda salto, çünkü su sporları başlıkları yer almıştır. Ayrıca atıcılık sporu konusunda örneğin, atıcılık: kızarmış keklik avlayan avcı av köpeği mektebi şeklinde başlık yer almıştır. Okçuluk konusunda da milli sporumuz okçuluğun ihyası bunlardan bazılarıdır. Tenis konusunda İstanbul’da tenis maçları, tenis gibi sınırlı düzeyde iki başlığa rastlanmıştır. Avcılık konusu da dergilerde işlenmiştir. Av mevsiminin törenle açılışı, Halkevi avcılarının bayramı şeklinde iki başlığa rastlanmıştır.

3.1.10. Spor Tesisleri İnşası

Spor tesisleri inşası ile ilgili bulgular şu şekildedir;

Tablo 10. Spor Tesisleri İnşası Konu Dağılımları

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM	TOPLAM
	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde
Saha veya Stadyum İnşası	25	%21,4	92	%78,6	117	%100
Yüzme Havuzu İnşası	5	%4,3	112	%95,7	117	%100
Spor Salonları İnşası	0	0	117	%100	117	%100
Konaklama Tesisleri İnşası	0	0	117	%100	117	%100

Spor Tesisleri alanında, Tablo 10 incelendiğinde saha ve stadyum inşası bulgusu görülmektedir. Dergilerin %21,4’ünde spor sahası veya stadyumlar hakkında paylaşımda bulunulmuştur. Örneğin; İnönü Kampı, Türk Kuşu’nun İnönü kampı açılıyor, Cumhuriyetin gençliğe armağanı: yeni Ankara stadyumu, Konya’da stadyum kurulacak, yeni Ankara hipodromu, Tokat’ta saha yaptırılıyor, Ankara’da stadyum açılma hazırlıkları, İnönü Hükümeti’nin spor gençliğine büyük hediyesi, yeni stadyumda neler var ve neler olacak, stadyum açılışı münasebetiyle büyüklerimizin intibaları, Ankara hipodromu, Ankara sporcuları yeni bir spor imkânına daha kavuştu: paraşüt kulesi bunlardan bazılarıdır. Yüzme havuzu konusunda ise dergilerin

%4,3'ünde bulguya rastlanmıştır. Yüzme havuzu konulu bazı başlıklar; Karamürsel'de yüzme havuzu, Karamürsel'de güzel bir yüzme havuzu yapıldı, Galatasaray'ın yüzme havuzu şeklindedir. Spor salonları ve konaklama tesisleri ile ilgili herhangi bir haber veya konu başlığı dergilerin hiçbir sayısında yer almamıştır.

3.1.11. Spor Ödülleri

Spor ödülleri ile ilgili bulgular şu şekildedir;

Tablo 11. Spor Ödülleri Konu Dağılımları

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM	TOPLAM
	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde
Ulusal Kupa ve Madalyalar	31	%26,5	86	%73,5	117	%100
Uluslararası Kupa ve Madalyalar	14	%12	103	%88	117	%100
Devlet Madalyası (Nişanı)	0	%0	117	%100	117	%100
Yerel Ödüller (Eşyalar)	0	%0	117	%100	117	%100
Şilt ve Plaketler	4	%3,4	96,6	%100	117	%100

Tablo 11 incelendiğinde, dergilerin %26,5'inde ulusal kupa ve madalyalar bulgusu tespit edilmiştir. Buna yönelik bazı başlıklar, Uşakta Halkevi kupası, Çanakkale Kupası'nı Gençlerbirliği kazandı şeklinde sıralanabilir. Diğer bir ele alınan konu ise %12 ile uluslararası kupa ve madalyalar olmuştur. Güreşçilerimiz beşinci defa Balkan şampiyonu oldu, milli gururumuz madalyayı kazandı gibi başlıklar değerlendirmeye alınmıştır. dergilerin %3,4'ünde şilt ve plaketler bulgusuna ulaşılmıştır. örneğin, İzmir'de Altay İzmir sporu 3-2 yenerek şilt şampiyonu oldu, CHP şilt maçları güzel ve heyecanlı oynandı gibi başlıklar bu alt değişken kapsamında değerlendirilmiştir. Dergilerin hiçbirinde devlet nişanı ve yerel ödüller bulgusuna ulaşılamamıştır. Bu iki konuda herhangi bir haber veya konu başlığı yer almamıştır.

3.1.12. Spor Yasası

Spor yasasına ilişkin bulgular şu şekildedir;

Tablo 12. Spor Yasası Konu Dağılımları

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM	TOPLAM
	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde
Spor Yasası/Yönetmelik Düzenlemeleri	18	%15,4	99	%84,6	117	%100
Yeni Spor Yasası	5	%4,3	112	%95,7	117	%100
Spor Hukuku (Suçlar ve Cezalar)	0	%0	117	%100	117	%100

Tablo 12’ye bakıldığında, dergilerin %15,4’ünde spor yasası düzenlemeleri hakkında başlıklar yer almıştır. Buna örnek olarak; General Ali Hikmet Ayerdem spor işlerimizi anlattı, FİFA’nın 2. ehemmiyetli toplantısı: kale atışı hakkında tefsir, dünya futbol kupası maçları, resmi kısım: bölge başkanlıklarına-spor bölgesi başkanlıklarına, resmi kısım: Türk Spor Kurumu bölge başkanlığına, Türk Spor Kurumu güreş Federasyonu Başkanlığı’ndan genelge, FİFA’nın tefsir kararları, muhtelif futbol takımı teşkil meselesi, futbol müsabakalarında kulüplerin derecelerini tayin usulü, yeni atletizm talimatnamesi, Türk Spor Kurumu beynelmilel kayak müsabakaları nizamnamesi verilebilir. Yeni spor yasasına ilişkin ise dergilerin %4,3’ünde bulguya ulaşılmıştır. Buna örnek olarak Türk sporunun tanzim ve tensikine (düzeltme) doğru, Spor Teşkilatı Kanunu, Şükrü Kaya çok mühim nutuk söyledi verilebilir. Spor hukuku içerisinde yer alan spor cezaları ve spor suçları alanında herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Ancak bir sayıda yer alan şu başlık, “Türkiye’deki ilk futbol takımı”nı kuran genç 3 sene hapse mahkûm olmuştur” dikkat çekicidir. Bu başlığın da spor cezaları ile ilgisi tespit edilememiş, değerlendirmeye alınmamıştır.

3.1.13. Spor Kasası

Spor kasasına ilişkin bulgular şu şekildedir;

Tablo 13. Spor Kasasına İlişkin Bulgular

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM	TOPLAM
	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde
Spor Aidatları	0	0	117	%100	117	%100
Müsabaka Ücretleri	0	0	117	%100	117	%100
Harçlar ve Para Cezaları	0	0	117	%100	117	%100
Spor Harcamaları	4	%3,4	113	%96,6	117	%100

Spor alanında maddi konulara yönelik dergilerde işlenen konulara bakıldığında sadece spor harcamaları hakkında konu başlıklarına rastlanmıştır. Bunlara örnek olarak, “General Ayerdem olimpiyat masrafları hakkında neşriyat için ne diyor ve memlekette kurulan spor sahalarına verilen tahsisat ve başarılan işler” verilebilir. Dergilerin %3,4’ünde yapılan harcamalarla ilgili bulgulara ulaşılmıştır. Spor aidatları, müsabaka ücretleri, harçlar ve para cezaları ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

3.1.14. Spor Eğitimi

Spor eğitimi ile ilgili bulgular şu şekildedir;

Tablo 14. Spor Eğitimi Konu Dağılımları

DEĞİŞKENLER	Var		Yok		TOPLAM	TOPLAM
	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde	<i>f</i>	Yüzde
Spor Eğitimi Veren Okulların Açılması	8	%6,8	109	%93,2	117	%100
Spor Eğitimcileri	2	%1,7	115	%98,3	117	%100
Spor Hekimliği ve Spor Bekçiliği	0	0	117	%100	117	%100

Tablo 14 incelendiğinde, dergilerin %6,8’inde spor eğitimi veren okulların açılmasına yönelik başlıklar yer almıştır. Okullar kapsamında kurslar da bu alt kategoride değerlendirilmiştir. Örnek olarak; yeni antrenörler yetiştirilecek, Ankara’da futbol hakemi kursları, güreş federasyonu hakem kursu açıyor, antrenör kursu açıldı, hakem kursları açıldı verilebilir. Dergilerin %1,7’sinde spor eğitimcileri hakkında

konu başlıkları yer almıştır. Carl Diem'in özellikle üzerinde durduğu spor bekçiliği kavramına rastlanmamış, spor hekimliği ile ilgili de bilgi bulunamamıştır. Ayrıca spor kazalarında ilk yardım, spor kazaları, spor edebiyatı, spor ve sanat, sporcular ve CHP partiye girişlerini törenle kutladılar, öğretmen köşesi, oyun topları, spor fıkrası, basketbol, duş, sporda senelik tatil, beden terbiyesi ve izcilik, spor cambazları, beden terbiyesi enstitüsü mezunlarını verdi, bin mili bin saatte yürüyen adam, Halkevleri avcılarının bayramı şeklinde dikkat çekici ancak değerlendirmeye alınamayan başlıklar yer almıştır.

3.1.15. Alt Kategoriler

Dergilerdeki tüm alt kategorilerin frekans ve yüzde dağılımları şu şekildedir.

Tablo 15. Tüm Alt Kategorilerin Frekans ve Yüzde Dağılımları

ALT DEĞİŞKENLER/KATEGORİLER	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
Yurtiçi Spor Müsabakaları	117	%100
Farklı Ülkelerdeki Spor ve Spor Müsabakaları	86	%73,5
Atletizm	78	%66,7
Bireysel Spor Teknik ve Stratejileri	62	%53
Sporun Amaç ve Önemi ve Spora Teşvik	61	%52,1
Binicilik ve At Yarışları	59	%50,4
Güreş	59	%50,4
Yurt Dışı Spor Müsabakalarına Katılım	49	%41,9
Bisiklete Binme ve Bisiklet Yarışları	49	%41,9
Farklı ve Yeni Spor Dalları Geliştirme	43	%36,8
Kış Sporları	42	%35,9
Gençlerin Spora Katılımı	41	%35
Okullarda Spor	41	%35
Jimnastik	38	%32,5
Spor Tarihi	35	%29,9
Olimpiyatlar ve Olimpiyat Müsabakaları	31	%26,5
Yüzme/ Yüzücülük	31	%26,5
Ulusal Kupa ve Madalyalar	31	%26,5
Spor Kulüpleri ve Faaliyetleri	27	%23,1
Kadın ve Spor	25	%21,4
Takım Sporları ve Stratejileri	25	%21,4
Saha veya Stadyum İnşası	25	%21,4

Sporun Faydaları	21	%17,9
Spor Yasası Düzenlemeleri ve Yönetmelikler	18	%15,4
Ordu ve Spor	17	%14,5
Spor Kutlamaları	20	%17,1
Dağcılık Spor ve Özendirilmesi	20	%17,1
Kamplar	15	%12,8
Yurtiçi Spor Seyahatleri	14	%12
Uluslararası Kupa ve Madalyalar	14	%12
Türk Spor Kurumu	13	%11,1
Uçuş/Planör	11	%9,4
Türkiye'nin Olimpiyatlara Katılımı	10	%8,5
Spor Eğitimi Veren Okulların Açılması	8	%6,8
Sporcu Kıyafetleri	6	%5,1
Köylülerin Spora Katılımı	6	%5,1
Çocukların Spora Katılımı	5	%4,3
Yüzme Havuzu İnşası	5	%4,3
Yeni Spor Yasası	5	%4,3
Spor Pedagojisi	4	%3,4
Eskrim ve Eskrim Mücadeleleri	4	%3,4
Spor Harcamaları	4	%3,4
Şilt ve Plaketler	4	%3,4
Yurt Dışına Yapılan Seyahatler	3	%2,6
Kır Gezileri	3	%2,6
Bayrak Koşusu ve Yarışları	2	%1,7
Spor Eğitimcileri	2	%1,7

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde derginin kuruluş amacıyla yayımladığı yazılar ve paylaşımlar arasında paralellik olduğu gözlemlenmiştir. Spor fikirlerini yaymak adına ve toplumda yeni bir spor bakış açısı yaratmak adına en azından bir gayret içerisinde olduğu söylenebilir. Bu gayretin merkezi ve rehberi Carl Diem'in raporudur. Sırasıyla elde edilen bulgulara bakılacak olursa, dergilerin kapaklarında yüksek sayıda *futbol ve futbol müsabakaları* resimlerinin yer aldığı görülmüştür. Bununla da doğru orantılı olarak dergilerin tamamında yer verilen konu *yurtiçi müsabakalar* olmuştur. Yurtiçi müsabakaların içerisinde en fazla *futbol ve futbol müsabakaları* konusu işlenmiştir. At yarışları ve diğer spor dallarına yönelik müsabakalar daha sınırlı sayıda işlenmiştir. Dolayısıyla dergilerin tamamında

müsabakalar konusuna yer verildiği ve bu konuda haber yapıldığı söylenebilir. Ancak bu sonuç, Carl Diem'in raporunda öne sürdüğü fikir ile çelişmiştir. Çünkü raporda, özellikle bireysel müsabakalara verilen aşırı önemin ortadan kaldırılması tavsiye edilmiştir. Bununla beraber, insanları müsabaka atmosferine sokmanın şart olmadığını, beden terbiyesinin bir hayat tarzı olarak özendirilmesi gerektiği ifade etmiştir. Dolayısıyla derginin her sayısında işlenen müsabakalar konusunun uzman görüşü ile paralel olduğu söylenemez. Benzer şekilde elde edilen bulgular, *farklı ülkelerdeki müsabakalar* konusunun dergilerin %73,5'inde işlendiği şeklindedir. Bu durum da yine müsabakalara verilen önemin göstergesi olabilir. Müsabakalar alanında Türkiye'nin uluslararası müsabakalara katılımı ile ilgili %41,9 oranında bulguya ulaşılmıştır. Bu da yine konunun başka bir yönüne, yani uluslararası boyutuna işaret etmektedir. Ancak konu yine müsabakalarla sınırlı kalmıştır. Ayrıca dergilerde bayrak yarışları bulgusuna da ulaşılmıştır. Ancak bir mücadelenin olduğu bu yarışlar yine Diem'in tavsiyeleri arasında yer almaktadır.

Carl Diem'in önem verdiği alanlardan biri de atletizmdir. Alman uzman; koşu, gülle atma, uzun atlama gibi sporların müsabakalarının her yıl düzenlenmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur. Ayrıca spor derneklerinin veya kulüplerinin dokuz dalda (engelli koşu, yüksek atlama, uzun atlama, sırıkla atlama, disk atma, gülle atma, ok atma) müsabaka düzenlemelerini istemiştir. Elde edilen bulgular çerçevesinde dergilerin %66,7'sinde bu sporları da içerisinde barındıracak şekilde atletizm konusu işlenmiştir. Atletizm bulgusu da yine Diem'in tavsiyeleri ile paralel çıkmıştır. Yani atletizm spor dalı da dergilerin çoğunluğunda mutlaka ele alınmıştır. Ayrıca 11 dergi kapağında atletizm spor dalına yönelik örneğin koşu, gülle atma gibi resimler paylaşılmıştır. Bununla birlikte Carl Diem, okullarda İsveç usulü jimnastiğinin sürdürülmesine, aletli jimnastik yapılmasına, derslerde jimnastiğe önem verilmesine tavsiye raporunda yer vermiştir. Dergilerin %32,5'inde jimnastik konusu işlenmiş ancak İsveç tarzı olduğu hususunda bir bulguya rastlanmamıştır. O dönemde aletli jimnastik çalışmaları da yaygınlaşmadığından bu bulguya da rastlanmamıştır. Ancak genel itibari ile Alman uzmanın jimnastik tavsiyesi ile uyumlu yazıların kaleme alındığı gerçektir. Carl Diem tarafından yüzme, her kesim tarafından ilgilenilmesi gereken bir alan olarak ele alınmıştır. Dergilerin %26'sında yüzme ve ilişkili konular ele alınmıştır. Daha çok yüzme şekilleri, teknikleri ve yüzme müsabakaları sonuçlarına

yer verilmiştir. Bu hususta dergi kapaklarında da yüzücü resimleri birden fazla sayıda kullanılmıştır.

Dergilerin %53'ünde, bireysel spor ve teknikleri ile %21,4'ünde takım sporu ve teknikleri konularına yer verilmiştir. Her ne kadar Carl Diem'in bu alanlarda özel bir tavsiyesi raporda yer almasa da genel olarak değerlendirildiğinde uzmanın çok önem verdiği strateji ve taktik hususlarının kamuoyuna aktarıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bazen bir sporu doğru hareketlerle yapma şeklinde iken bazen de bir futbolcunun tekniklerini açıklamaya dönük olmuştur. Dolayısıyla dergi bu alanda özel yazılar yazmakla, spora ayrı bir bakış açısı ile katkıda bulunmuştur. Dergilerin %52,1'inde, sporun amaç ve önemini vurgulayan yazılar kaleme alınmıştır. Bunlar bazen özlü sözlerle süslenerek verilmiş, genellikle dergilerin ilk sayfasında yazarlar tarafından çarpıcı başlıklarla yazılmıştır. Bu da derginin maksadı ile yakından ilgili ve Carl Diem'in tavsiyelerinin genelini kapsar nitelikte uyumludur. Çünkü Diem, raporunun genelinde toplumun tüm kesiminde sporun önemi, teşvik edilmesi, sevdirmesi ve yaygınlaştırılması hususlarına sıklıkla vurgu yapmıştır.

Carl Diem, Türkiye'de yeni tanışılan spor dalları konusunda özellikle, yat, planörle uçma, dağcılık, kürek çekme, polo ve hokey branşlarında denemelerin yapılmasını, eskrimin ve boksun geliştirilmesi tavsiyelerini raporunda dile getirmiştir. Bu farklı spor dallarına yönelik dergilerin %36,8'inde bulguya ulaşılmıştır. Örneğin Türkiye'de yeni bir spor olan hentbol tanıtılmış, tenis ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bunlar dışında eskrim müsabakası haberleri yayınlanmıştır. Özellikle planörle uçma ve uçuş sporları dergilerin %9,4'ünde, eskrim %3,4'ünde yer almıştır. Her ne kadar düşük bir oranda bu spor dallarına yer verilse de Alman uzmanın tavsiyeleri ile paralel gelişmeler kaydedilmiştir. Çünkü uçuş sporu ile ilgili uçuş kampları açılmış, Türkiye'de eskrim mücadeleleri o dönemde ilk kez başlamıştır. Ayrıca 4 sayının kapağında uçuş sporuna yönelik fotoğraflar yer almıştır. Carl Diem, raporunda özellikle geliştirilmesi gereken spor dallarını dağcılık, kayak ve binicilik şeklinde ifade etmiştir. Bunu açıklarken de askeri hazırlık noktasına vurguda bulunmuştur. Bu bağlamda, dergilerin yarısında binicilik ve at yarışları konuları tespit edilmiştir. Ancak binicilikten öte yine bu kategoride at yarışlarına önem verildiği görülmüştür. Binicilik ve at yarışları konusu toplam 10 sayının kapağında kendisine yer bulmuştur. *Dağcılık* konusu dergilerin %17,1'inde ele alınmıştır. Carl Diem raporunda, dağcılık sporunun

geliştirilmesini ve özendirilmesini özellikle istemiştir. Okul düzeyindeki çocuklara tırmanma derslerinin verilmesini ve dağcılık kulüplerinin kurulmasını önermiştir. Tırmanma dersleri ve dağcılık kulübü bulgusuna rastlanmasa da dağcılığın özendirilmesi dergilerde işlenen konular arasındadır.

Ata sporları ve güreşin geliştirilmesi hususunu da sıklıkla dile getiren Carl Diem'in, bu tavsiyesi ile uyumlu olarak dergilerin %50,4'ünde güreş alanında bulgulara rastlanmıştır. Güreş müsabakaları neticeleri aktarılmış ya da güreşçilere yönelik yazılar yer almıştır. Toplam 9 sayının dergi kapaklarında güreş sporu ve güreşçilere yönelik resimler kullanılmıştır. Bisiklete binme ve bisiklet müsabakaları ile ilgili dergilerin %41,6'sında bulguya ulaşılmıştır. Ancak burada bunun tamamen bisiklete binme spor dalı ile ilgili olduğu görülmemiştir. Bisiklet müsabakaları sonuçları da bu oranın içerisinde yer almıştır. Dolayısıyla yine bir spor dalına ilişkin müsabaka kavramına rastlanmıştır. 8 derginin kapak sayfasında da bisiklet ve bisikletçiler ayrıca bisiklet müsabakalarına ilişkin resimler kullanılmıştır. Carl Diem'in özellikle geliştirilmesi gerektiğini düşündüğü spor dallarından biri de kış sporları olmuştur. Türkiye'nin değişik illerine yaptığı seyahatler neticesinde özellikle Samsun ve çevresinde kış sporlarına uygun yerlerin olduğunu raporunda vurgulamıştır. Kış sporları dergilerin %35,9'unda yer almıştır. Özellikle kayak konusunda, Bursa Ankara, Kastamonu ve Erzurum'da kayak konulu haberlere yer verilmiştir. Buradan hareketle, Diem'in uygun yerlerin kış sporlarına açılması tavsiyesine uyulduğundan söz edilebilir. Dergi kapaklarındaki görsellere de bakıldığında kış sporları, kayak ve kayakçılar ikinci en fazla yer alan resimlerdir. Hem dergilerdeki içeriklerde hem de dergi kapaklarında kış sporları sıklıkla işlenmiş branşlardır.

Spor tarihi isimli bölüm ve altında yer verilen spor tarihi içerikli başlıklar dergilerin en dikkat çekici alanı olarak görülebilir. Spor tarihi ve Türklerin geçmiş dönem spor dallarına yönelik paylaşımların olması, bu çalışmanın spor tarihi incelemesi alanında olması sebebiyle de önemlidir. Kapsam olarak, Cumhuriyet'in ilk dönemlerine ait spor faaliyetlerini araştıran bu çalışmaya, Türk Spor Kurumu dergilerindeki *Spor tarihi* bölümleri önemli katkı sunmuştur. Zira dergilerin yaklaşık %30'unda bu köşe içeriğinde dikkat çekici konularla yer almıştır.

Carl Diem spor kulüpleri ile ilgili önerilerini raporunda; *istisna spor kulüplerinin kurulması, kulüpler vasıtasıyla boksun, güreşin ve eskrimin geliştirilmesi, kulüplerin isim renk ve logolarının belirlenmesi, aynı spor kıyafeti giymeleri, nakdi yardım desteği olması, birden fazla kulübe üyelik sisteminin geliştirilmesi* şeklinde sıralamıştır. Çifte üyelik burada dikkat çeken bir konudur. Ancak dergilerin hiç birinde kulüp üyelikleri hakkında ve diğer bu konularda bulguya rastlanmamıştır. Sadece kulüplerin faaliyetleri kulüp adı altında verilen haberlerde tespit edilmiştir. Dergilerde kulüp faaliyetleri konusu işlenmiş, kulüplerle ilgili yeni gelişme ve değişmelerden bahsedilmemiştir.

Olimpiyatlar dergilerin %26,5'unda yer almış, Türkiye'nin olimpiyatlara katılımı konusunda da %8,5 oranında haber paylaşımları yapılmıştır. Her ne kadar Carl Diem'in olimpiyatlara yönelik bir açıklaması bulunmasa da uluslararası müsabakalara katılım konusunda tavsiyesi söz konusudur. Bu bağlamda, uluslararası müsabakalarda yer alma bulgusuna ulaşılmış, ancak Türkler'in Olimpiyatlara katılımı ayrı bir değişken olarak ele alındığından bu bulguya da ulaşılmıştır. Dolayısıyla Alman uzmanın önerisi ile uluslararası yarışmalara katılımdan bahsedilebilir. Toplam 5 dergi kapağında da olimpiyatlarla ilgili resimler paylaşılmıştır.

Carl Diem, köylülerin, kadınların ve çocukların beden terbiyesine dâhil edilmesini özellikle sporun genele yayılması açısından önemle ele almıştır. Kadın ve spor konusu sıkça ele alınırken, köylüler ve çocuklarla ilgili paylaşımlar da yapılmıştır. Dergilerin %5,1'inde köylülerin spora katılımları işlenmiştir. Carl Diem, özellikle annelerin okul öncesi çocuklarıyla spora katılımları tavsiyesinde bulunmuştur. Kadın ve spor konusu, dergilerin %21,4'ünde ele alınmıştır, kadınların spor yapmalarını teşvik edici pek çok yazı paylaşılmıştır. Alman uzman, kadınların ritmik egzersizler yapmalarını, yüzme sporu ile ilgilenmelerini önermiştir. Bu iki konu da dergilerde ele alınmış konular arasındadır. Ayrıca kadınların kayak yapmaları konusunda da bulgulara ulaşılmıştır. Diem, kadınların halk oyunları ile ilgilenmelerini ve voleybol oynamalarını da tavsiye etmiş ancak bu iki konuda bulguya rastlanamamıştır. Ayrıca 9 dergi kapağında sporcu kadınlar yer almıştır. Dergilerin %35'inde çocukların spora katılması hususu işlenmiştir.

Carl Diem raporunda, özellikle okul öncesi ve anaokulu düzeyi çocuklara spor yaptırılmasını hatta annelerinin de kendilerine eşlik etmelerini önermiştir. Okul dönemi çocukları için ise, jimnastik, koşu ve yüzme derslerinin verilmesi, haftalık geziler düzenlenmesi, öğrencilerin yılda bir kez kampa katılmaları, sporcu kimliği verilmesi, halk oyunları oynanması, beden dersi almadan bir öğrencinin mezun edilmemesi tavsiyelerinde bulunmuştur. Okullarda spor yapılması hususu dergilerin %35'inde işlenmiştir. Ancak içeriklerine bakıldığında daha çok kır koşuları ve öğrencilerin müsabakalara katılımları konusunda başlıklara rastlanmıştır. Okullarda spora yönelik bulgular Alman uzmanın okul öncesi ve okul dönemi spora yönelik tavsiyeleri ile örtüşmektedir.

Spor tesisleri ile ilgili Carl Diem'in önerileri; futbol sahası, yüzme havuzları, spor salonları inşası şeklinde olmuştur. Ayrıca gezi yurtları ve barınakların inşa edilmesini bu yerlerin ücretsiz herkese açık olmasını dile getirmiştir. Sahaların kumlanmasını, her mahalle veya okul için bu tarz yerlerin yaptırılmasını önermiştir. Tesisler için gerek beşeri, gerekse mali kaynakların temin edilmesini tavsiye etmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, o dönem spor sahalarının, stadyumların ve yüzme havuzlarının yapımına hız verildiği tespit edilmiştir. Paylaşılan haberlerde yeni yüzme havuzlarının yapıldığı bilgisine de ulaşılmıştır.

Carl Diem raporunda, sporun moral boyutlarını, sağlığa kavuşma ve eğlenceye ulaşma şeklinde tanımlamıştır. Alman uzmanın bu tespiti, dergilerin %17,9'unda sporun sağlık ve sosyal açıdan faydalarına değinilmesi ile belirmiştir. Spor kutlamaları da dergilerin %17'sinde ele alınan başlıklar arasında olmuştur. Carl Diem, Gazi Gençlik Kutlamaları ismi altında, ülkemizin spor gelişimine ivme kazandıracak ve her yıl yapılacak kutlamaların tertip edilmesini önermiştir. Bu kutlamalar çerçevesinde, Gazi Gençlik Birlikleri'nin kurulmasını da tavsiye etmiştir. Ancak her ne kadar bu birlikler faaliyete geçmese de, 1938 yılından itibaren her yıl düzenli olarak kutlamalar yapılmıştır. Dergilerde ele alınan kutlama konuları sadece 19 Mayıs ile sınırlı tutulmamış, kulüp kutlamalarına da yer verilmiştir.

Dergilerin %15,4'ünde spora yönelik kanuni düzenlemelere yer verilmiştir. Carl Diem, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı tüzüğü'nün yeniden yapılandırılmasını, zahmetli işlerin tasfiye edilip yeni bir spor yasasının hazırlanmasını dile getirmiştir.

Dergilerde mevcut yönetmeliklerle ilgili değişimler ve uygulamalara yer verilmiş bunun dışında yeni yasa konusu da işlenmiştir. Yeni yasa Beden Terbiyesi Genel M¼d¼rl¼ę¼ ve kuruluşu hakkında olmuştur. T¼rk Spor Kurumu 1938 yılında bu isimle hayatına devam ettirmiştir. Bununla birlikte *Ordu ve spor* konusu, orduda d¼zenli m¼sabakaların yapılması ve sporun askeri savunma g¼c¼ şeklinde ele alınması şeklinde raporda yer almıştır. ¼zellikle orduda futbol m¼sabakalarının d¼zenlenmesi ¼nerilmiřtir. Dergilerde %14,5 oranında işlenen konu, daha çok orduda sporun yaygınlaştırılması y¼n¼nde tespit edilmiştir. Ancak orduya ait futbol takımının m¼sabaka haberleri bulgusuna da ulaşılmıştır.

Alman uzman, tavsiye raporunda spor harcamalarına y¼nelik *spor kasası* kavramından bahsetmiştir. Mali kaynakların bulunmasında izlenecek yolları açıklamıştır. Bu yollar, spor kul¼pleri ve derneklerinden toplanan aidatlar, kamunun m¼sabaka ¼cretleri, gençlik ve spor nişanı ¼creti, etkinliklerden kalan fazla tutarlar, bilet ¼cretleri, para cezaları, temyiz harçları ve ¼zel fonlarının oluşturulması şeklinde sıralanmıştır. Ancak bu hususlarda dergilerin her hangi bir yazıya veya habere rastlanmamıştır. Spor kasası uygulaması ifadesinden yola çıkılarak spor harcamaları konusu incelenmiş ve dergilerin %3,4'¼nde bu bulguya ulaşılmıştır.

Carl Diem hazırladığı raporda, spor ¼d¼llerine y¼nelik; spora katkı sağlayan herkese, devlet nişanı, madalyalar ve yerel eşyaların ¼d¼l olarak verilmesi y¼n¼nde tavsiyede bulunmuştur. T¼m dergiler incelendiğinde Carl Diem'in ¼zellikle ¼zerinde durduğu Devlet Nişanı bulgusuna rastlanmamıştır. Ulusal kupa ve madalyalar konusuna %26,5 oranında, uluslararası kupa ve madalyalara ise %12 değinilmiştir. Kupa ve madalya konularının dergilerde yer aldığı tespit edilmiştir. Alman uzman, yerel eşyalarında ¼d¼l olarak verilebileceği ¼nerisinde bulunmuş ancak dergilerin hiç birinde bu t¼r bir ¼d¼lden bahsedilmemiştir. Dergilerin içeriklerinde %3,4 oranında şilt ve plaketler bulgusuna da ulaşılmıştır.

Carl Diem'in ¼zerinde durduğu *spor seyahatleri* ile ilgili ¼nerileri, yurtiçi spor seyahatlerinin canlı tutulması y¼n¼nde olmuştur. Diem ayrıca seyahatlerin masrafları konusunda sporculara kolaylık sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Dergilerin %12'sinde yurtiçi seyahatlerden, %2'sinde ise yurtdışından bahsedilmiştir. Ayrıca kır gezileri ve kamplar da bu kategoride incelenmiştir. Diem, kır gezileri ve kamplar

konusunu özellikle öğrencilere yönelik tavsiyelerinde yer vermiştir. Kır gezilerinin sevdinrilmesini, gezi öğretmenleri tarafından kurslar açılmasını, gezi yurtlarının inşasını önermiştir. Dergide, öğrencilerin kır gezileri ve kamplara katılımı konusunda faaliyetlerine rastlanmasa da, sporcu kampları ve kır koşuları konusunda bulgulara ulaşılmıştır.

Carl Diem raporunda, spor öğretmenlerinin nitelikleri üzerinde durmuş, onların donanımlı, kişiliği güçlü kişiler olması gerektiğini savunmuştur. Beden eğitimi öğretmenlerinin, spor hekimlerinin ve spor bekçilerinin yetiştirilmesini önermiştir. Beden eğitimi yüksekokullarının açılmasını özellikle dile getirmiştir. Spor eğitimi veren okulların açılması ile spor eğitmenleri de dergilerden bahsedilen konular arasında yer almıştır. Ayrıca spor kurslarının açıldığı bulgusuna ulaşılmış, bu bulgu eğitim alanında değerlendirilmiştir. *Sporcu kostümü* Carl Diem'in üzerinde durduğu bir diğer önemli konudur. Raporunda okul döneminde derslerin spor kıyafetleri ile zorunlu olarak yapılması gerektiğini belirtmiş ve kulüp sporcularının aynı kıyafete sahip olacak şekilde forma giymelerini önermiştir. Dergilerdeki müsabaka paylaşımlarında futbolcuların aynı kıyafeti giydikleri fotoğraflardan tespit edilmiştir. Spor kıyafetleri konusunda, özellikle kayak sporunda kullanılması gereken kıyafetler başlığı ile paylaşımların olduğu belirlenmiştir.

Dergilerde yer alan farklı bölümler arasında *spor pedagojisi* köşesi bulgusuna ulaşılmıştır. Carl Diem raporunda pedagoji konusuna yer vermemekle beraber tıpkı spor tarihi köşesi gibi spor pedagojisi de topluma katkı yapan bölümler olarak değerlendirilebilir. Dergilerin özellikle, tarih, pedagoji ve dergi hikâyesi konularında okuyucularına ciddi katkısından bahsedilebilir.

SONUÇ

Yeni Türk Devleti maddi manevi tüm varlığını seferber ederek Milli Mücadeleyi kazanmış olmakla birlikte uzun süren savaşlar nedeniyle Cumhuriyet dönemine genç ve okumuş binlerce insanını kaybettiği bir nüfus mirasıyla girmiştir. Bu sebeple Türkiye Cumhuriyeti'nin yönetici kadrosu, genç ve kalifiye nüfusun kaybını, gerek yurt dışından alanında uzman kişileri Türkiye'ye davet ederek gerekse de yurt dışına eğitim için öğrenciler göndererek tamamlamaya çalışmıştır. 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde serbest piyasa ekonomisi yönünde bir iktisadi politika benimseyen yeni Türk devleti, 1930'larda ekonomide istediği hedefe bu politikayla ulaşamayınca, devlet eliyle ekonomiyi yapılandırma politikasına girişmiştir. Ancak devletin bizzat ilgilenmek zorunda kaldığı alan ekonomiyi sınırlı kalmamış, eğitim ve sağlık alanlarında yaşanan yetişmiş insan eksikliği, sporda da kendisini gösterdiğinden, devlet bu konuyla da bizzat ilgilenmiştir.

1922'de Türk sporunun gelişmesi ve modernleşmesi yolunda batılı tarzda uygulamaların öncüsü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı kurulmuş, faaliyet gösterdiği on dört yıllık dönemde uluslararası düzeyde katılımlara ön ayak olmuştur. TİCİ ile Türk sporu kurumsal anlamda ve modern anlayışa uygun olarak ilk kez bir birliğe bağlanmış, güreş sporu gibi geleneksel sporlar yeniden canlanmış ancak bu sporun yanında futbol, atletizm, su sporları da yapılmaya başlanmıştır. Okullarda beden eğitimi derslerine verilen önem artmış, beden eğitimi dersleri daha bilimsel yolla yürütülür hale gelmiş, beden eğitimi öğretmenleri yetiştirilmiş ve ilk kez beden eğitimi enstitüsü açılmıştır. Spor kulüplerinin sayısı artarken, asıl hedeflenen husus, yani halkın spora olan ilgisinin artırılması da sağlanmaya başlanmıştır. Bu dönemde Türkiye'de sporun teşkilatlanmasında Çek Sokol, İtalyan İzci ve Alman Spor teşkilatları örnek alınmış ve bu örneklerin uygulanması amacıyla yurt dışından uzmanlar getirtilmiştir.

TİCİ'nin yönetim süresi boyunca ortaya çıkan eleştiriler, Türk sporunda yeni bir yönetim arayışını gündeme getirmiş, sonuçta devletin spor yönetimine ağırlığını koymasıyla Türk Spor Kurumu kurulmuştur. Aslında TSK, TİCİ'nin Türk sporunu yeterince örgütleyemediği düşüncesiyle tasfiye edilerek adı değiştirilmiş yasal devamıdır. Adıyla birlikte yönetim anlayışı da değişmiş, 1930'ların devletçi

yaklaşımıyla CHP ‘herkes için spor’ anlayışı politikasını uygulamaya geçirmiştir. Nitekim Kurum hedeflerini, Türkiye’de sporun milli, bilimsel ve modern esaslara göre yapılmasını sağlamak, beden eğitimi ve sporu sevdirmek ve örgütleyip tüm ülkeye yaymak ayrıca Türk ordusunu meydana getiren gençleri, güçlü, cesur ve çevik vatandaşlar olarak yetiştirmek olarak belirlemiştir. Kurum; ülke genelinde sporun yaygınlaşması için bütün vilayet ve bölgelerde spor sahaları kurmak, eğitmenler yetiştirmek, ulusal müsabakaları düzenlemek, uluslararası müsabakalara katılmak, kurumun uyumlu ve disiplinlere bağlı çalışması amacıyla bazı planlamalar yapmıştır.

Türk Spor Kurumu ile birlikte Türkiye’de spor alanında ilk kez devlet otoritesi hissedilmeye başlanmış ve hatta sporda devlet otoritesi kurumsallaşmıştır. Türk Spor Kurumu’nun Türkiye’de öncülük ettiği çalışmalar, kış sporları, atıcılık, yelken, havacılık gibi ülke savunmasında önemli olan yeni branşlar olmuş, sporun yeniden örgütlenmesi planlanmıştır. Bu sürecin şekillenmesinde özellikle Almanya örnek alınmış, Nasyonal Sosyalist Parti’nin uygulamalarından dolayı ülkeyi terk etmek zorunda kalan diğer uzmanlarla birlikte, spora katkı yapabilecek uzmanlar da davet edilmiştir. Sporda önemli bir isim olan Carl Diem 1933’te Türkiye’ye gelmiş, Diem’in yazdığı rapor ve tavsiyeler doğrultusunda devlet eliyle Türk spor politikalarının temeli atılmış, Türk Spor Kurumu’nun yayın organı olarak Türk Spor Kurumu Dergisi ile resmi spor yayıncılığı başlamıştır. Türk Spor Kurumu Dergisi’nde Carl Diem’in tavsiyeleriyle ata sporları ve güreşin geliştirilmesi konusu sık sık işlenmiş, spor tarihine yer verilmesi, sporun bilim tarihi olarak ele alınmasında önemli bir başlangıç oluşturmuştur. Dergide özellikle çocuk, kadın, köylü tüm halkın spora katılması üzerinde önemle durulmuş, spor salonları, futbol sahaları, yüzme havuzları gibi tesislerin artırılması gerektiği vurgulanmış, bu tavsiyelerle adı geçen tesislerin inşasına hız verildiği görülmüştür. Diem’in Anadolu coğrafyasına uygun olarak kış sporlarını, özellikle kayak, dağcılık ve eskirim branşlarına odaklanması tavsiyelerinin dikkate alındığı söylenebilir. Dergide kayak sporuna ve kış sporları temasına özellikle önem verilmiş, kayak kıyafetleri gibi detaylar özellikle tanıtılmış, bu spor Dergi’nin bazı sayılarında kapaklara taşınmıştır. Asıl önemli bulgu o yıllarda açılan kayak merkezleridir. Diem’in özellikle Samsun ve civar illerde kış sporu alanlarının açılması önerisi, Ankara, Erzurum, Bursa ve Kastamonu’da kış sporları için

uygun alanların açıldığı haberleriyle teyit edilirken, tırmanma ve dağcılık sporlarında ise bir girişim olmadığı göze çarpmaktadır.

Diem'in, özellikle yüzme havuzlarının yapımına önem verilmesi hususundaki tavsiyesi, o dönemde bazı illerde açılan yüzme havuzları haberleriyle de örtüşmektedir. Spor eğitimi konusunda ise Alman uzman, spor eğitimi veren okulların açılması üzerinde durmuştur. Türk Spor Kurumu'nun faaliyetlerini sürdürdüğü o yıllarda pek çok spor kursu açılmıştır. Bu durum Halkevi'nden Spor Kursu tarzında haberler ile dergide de tespit edilmiştir. Dolayısıyla tek parti iktidarının da spor eğitimi konusunda hassas davrandığı söylenebilir. Yine bu durum Diem'in raporu ile uyumludur. Carl Diem'in raporunda yer verdiği spor örgütleri bağlamında, Gazi Gençlik Birlikleri'nin ve Kültür Dernekleri'nin kuruluşu gerçekleşmemiştir. Ayrıca özellikle üzerinde durduğu sporcu pasosu, devlet nişanı, belediyelerin spor faaliyetleri, boks, spor salonları inşası, spor konaklama tesislerinin yapılması konularında tüm ülkeyi kapsayan gelişmelere rastlanmamıştır. Kulüplere çifte üyelik sistemi de önerileri arasında yer almasına rağmen böyle bir uygulamanın hayata geçirildiği bulgusuna ulaşılamamıştır. Carl Diem, raporunda müsabakaların sporda odak noktası olmasından öte, müsabakalar olmadan da spora verilen önemin artırılmasını savunmuştur. Ancak bu noktada dergi bu klasik anlayıştan uzaklaşmamış her sayısında gerek yurt içi gerekse yurt dışı müsabakaları özellikle futbol haberlerini ve at yarışlarını paylaşmıştır. Bu durum ise Alman uzmanın tavsiyeleri ile ayrışan bir durumdur. Bu konuda dergi klasik rekabetçi spor anlayışından çıkamamıştır. Carl Diem'in önemli bir tavsiyesi de yeni spor yasasına ve kurumlarına yönelik olmuştur. Carl Diem'in yeni yasa önerisi, TİCİ'nin yerine Türk Spor Kurumu'nun kurulmasını sağlamıştır. O dönemde, TİCİ tüzüğü'nün yenilenmesi ve tasfiyesi, Türk Spor Kurumu'nun yönetmeliğinin Alman uzmanın raporundan izler taşıması ve faaliyetlerine başlaması bu tavsiyeler ile örtüşmektedir. Beden Terbiyesi Kanunu ve 19 Mayıs Spor Bayramı'nın Carl Diem'in tavsiyelerine uyularak planlandığı ve yapıldığı okullarda spor yapma zorunluluğunun da yine onun hazırladığı rapordan uygulamaya konulduğu görülmüştür.

1938 yılında Türk Spor Kurumu ile ilgili yayımlanan bir raporda Ankara 19 Mayıs Stadyumu da dâhil otuz spor sahasının bu dönemde yapılarak hizmete başladığı belirtilmiştir. Rapor incelendiğinde 1933 ve 1938 yılları arasında yapılan kıyaslamada;

spor kulübü sayısının 1938 senesinde neredeyse iki katına, lisanslı sporcu sayısının iki buçuk katına, spor mintikası sayısının ise neredeyse üç katına çıktığı görülmüştür. Türk Spor Kurumu döneminde Türkiye'nin uluslararası standartlara uygun ilk spor stadyumu Ankara'da 15 Aralık 1936'da açılmış, modern sporların yanında geleneksel sporlardan atlı cirit oyunlarını himaye edilerek teknik esaslarının belirlenmesi sağlanmıştır. İstanbul'da kurulan Ok Spor isimli teşekkülün kurulması ve gelişmesi desteklenmiştir. Atletizme büyük önem verilmiş ve Atletizm Federasyonu bu alanda çalışmalara yön vermiştir. Aynı dönemde milli müze ve kütüphanelerdeki belgelerin derlenmesi amacıyla milli sporlar ile ilgilenen uzmanlardan eski Türk sporları ile ilgili bir kitap hazırlanmıştır. Bu tür yayınlara önem verilirken, TSK, Halkevleri ile omuz omuza çalışmış, Atletizm, Basketbol Nizamnamesi, Beynelmilel Yarışlar ve Rekorlar, Bisiklet Yarışları ve Tüzüğü, Kürekçiliğin Tarihi ve Terbiyesine Methal gibi eserler basılarak Halkevlerine de dağıtılmıştır.

Türkiye 1936'da ilk kez ikisi kadın altmış sporcuyla yaz olimpiyat oyunlarına katılmış, olimpiyat tarihinin ilk madalyalarını bu oyunlarda almıştır. Şeref kürsüsüne çıkan ilk Türk sporcusu serbestte bronz madalya kazanan Ahmet Kireççi olurken, O'nu grekoromende altın madalya ile Yaşar Erkan izlemiştir. 1940 ve 1944 olimpiyatlarına katılmayan Türkiye, 1948 olimpiyatlarına biri kadın olmak üzere toplam altmış sekiz sporcu ile katılarak toplamda on iki Türk sporcusuyla şeref kürsüsüne çıkmıştır. Bu rakamlar Türkiye'de sporun gelişmekte olduğunun göstergesidir. Ancak sporunda bir kültür olduğu ve kültürün de bir birikim olgusu olduğu unutulmamalıdır.

TSK, Türk sporunun modernleşmesi, Türkiye'de sporun bilimselleşmesi ve yaygınlaşması adına birçok başarılı işe imza atmıştır. 1930'lardan itibaren gerek tek parti yönetiminin ülke sporunu ileriye taşıyabilmek için spor teşkilatlanmasında çeşitli değişimlere başvurduğu, gerekse de zamanla halkın da spor faaliyetlerinde bulunmak için çaba içerisinde olduğu görülmekteyse de TSK'nın bölgeler şeklinde çalışması, spor sahalarında meydana gelen siyasal olaylar, şahsi hesaplaşmalar ve liyakatsiz atamalar sebep gösterilerek eleştirildiği de olmuştur.

Sonuç olarak, Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk sporunda yaşanan değişim ve gelişimlerin Türk spor tarihi adına oldukça önemli olduğu ve Türk spor tarihi açısından etkileri hala mevcut olan ana role sahip olduğu bir gerçektir. Bu dönemde birçok

yenilik yapılmış, birçok ilk yaşanmış, yasal düzenlemeler geliştirilmiş, okullarda ve devlet nezdinde spora verilen önem artmıştır. Halkın ve özellikle kadınların spora katılımı tüm kademelerde önemsenmiş buna yönelik birçok çalışma yapılmış ve 1923-1938 yılları arasında ciddi gelişmeler yaşandığı gözlenmiştir. Türkiye’de spor teşkilatları olarak mihenk taşı sayılabilecek olan TİCİ ve devlet politikası içinde yer alan TSK döneminde, ata sporları yanında modern sporların teşekkülü sağlanmış, basılan spor kitapları ve dergi faaliyetleriyle sporun milli, modern ve bilimsel bir nitelik kazanmasında önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Devletçilik politikasının güçlendiği 1930’lu yıllarda iki sene gibi kısa süre faaliyet gösteren Türk Spor Kurumu, Türk sporunun tam anlamıyla devlet himayesine girme sürecinde geçiş dönemi görevi görmüş ve zaman zaman eleştirilse de Türk sporunun örgütlenmesi, gelişmesi, bilimsel metotlara dayandırılarak yaygınlaştırılması adına birçok olumlu gelişme bu dönemde yaşanmıştır. Atatürk’ün, çağdaş uygarlıklar içerisinde sporun ve beden terbiyesinin mühim bir yer işgal ettiğini görmüş olması ve Türk sporunun gelişimine hassasiyetle önem vermesi Türk sporunun gelişmesinde büyük rol oynamıştır. 1923-1938 yılları arasında Türk sporunda kısa sürede yaşanan ilerlemede devletin sporu önemsemesinin büyük rolü olduğu açıktır. Bu çalışmanın gerek Atatürk’ün spor alanındaki çalışmaları ve verdiği önem, gerek iki yıl sürmesi nedeniyle daha önce bu alanda yapılan çalışmalarda kendisine çok fazla yer bulamamış olan Türk Spor Kurumu Dönemi ve o dönemde kendini hissettiren Alman etkisini içermesi ile bu alandaki büyük bir noksanlığı tamamlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Arşivler

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi

MF. MKT, 1056.20, H-19.04.1326

MF. MKT 1215.53, 26C/1334,

MF. MKT 1216.34, 24B/1334.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA),

Fon Kodu: 30.18.1.1. Yer Bilgisi: 16.69.3.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 70.463.13.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 70.463.5.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 16.84.2.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 14.74.1.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 1.3.13.

Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 32.74.18.

Fon Kodu: 30.18.1.1. Yer Bilgisi: 30.55.11.

Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 4.39.15.

Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 56.51.1.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1116.75.1

Fon Kodu: 490.01.0.0 Yer Bilgisi: 2.8.9.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1108.47.1.

Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 32.71.15.

Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 33.6.10.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 3.10.2.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1108.45.1.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 145.36.22.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 3.13.16.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 15.77.16.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 15.77.15.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 145.36.20.1.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 145.36.20.2.

Fon Kodu: 180.09.0.0. Yer Bilgisi: 3.20.6.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 4.20.12.

Fon Kodu: 490.1.0.0 Yer Bilgisi: 3.15.18.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 198.353.5.

Fon Kodu: 30.18.1.1. Yer Bilgisi: 8.46.5.

Fon Kodu:30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.34.12.

Fon Kodu:30.10.0.0. Yer Bilgisi:144.34.8.

Fon Kodu:30.10.0.0. Yer Bilgisi:144.34.7.

Fon Kodu:30.10.0.0. Yer Bilgisi:144.34.3.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.36.5.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.36.3.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.36.6.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.36.7.

Fon Kodu: 30.10.0.0. Yer Bilgisi: 144.36.12

Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 61.2.15.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1102.27.1.107.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1102.27.1.105.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1102.27.1.91.

Fon Kodu: 30.18.1.2. Yer Bilgisi: 65.48.12.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1105.36.1.15.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1117.76.2.

Fon Kodu:490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1116.75.2.

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1106.40.1

Fon Kodu: 490.1.0.0. Yer Bilgisi: 1107.43.1

Meclis Zabıtları

TBMM Zabıt Ceridesi,

Kırk Üçüncü Birleşim, D. 2, C.2, İ.28, 1.C, 29.09.1923.

Altmış Sekizinci Birleşim, D.5, C.11, İ.1, 26.05.1936.

Otuz Yedinci Birleşim, D.5, C.16, İ.2, 12.02.1937.

Seksen Üçüncü Birleşim, D.5, C.26, İ.3, 29.06.1938.

Yetmiş Sekizinci Birleşim, C.26, D.5, İ.3, 20 Haziran 1938.

Kanun

Resmî Gazete, Belediye Kanunu, S. 1471, K.N.1580, 7 Teşrinievvel 1336.

Resmî Gazete, Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki 2739 Sayılı Kanuna Ek Kanun, S.3950, K.N.3466, 20 Haziran1938.

Raporlar

CHP IV. Büyük Kurultayı Görüşmeler Tutulgası, 9-16 Mayıs 1935.

Diem, Carl, *Türk Sporı Hakkında Rapor*, 1933, BCA, Fon Kodu: 490.01. Yer Bilgisi: 1116.75.1.

Diem, Carl, *Türk Spor Nizamnamesi*, BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0 Yer Bilgisi: 1115.69.1, 22 Temmuz 1943

The Ninth Olympiad Official Report of the Olympic Games of 1928 Celebrated at Amsterdam, The Netherland Olympic Committee, De Bussy Ltd. Printers/Publishers, Amsterdam, 1928.

The Games of The Xth Olympiad Los Angeles Official Report, Xth Olympiade Committee, Los Angeles, 1933.

The XIth Olympic Games Berlin, 1936 Official Report, Publishedby Wilhelm Limpert, Berlin, 1936, s. 268.

Sürekli Yayınlar

Akşam

Ayın Tarihi

Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi

Cumhuriyet

Doğu

Hâkimiyet-i Milliye (Ulus)

İkdam

Kurun

Milliyet

Son Telgraf Gazetesi

Spor Âlemi

Spor Postası

Tedrisat

Terbiye ve Oyun

Top

Türk Hava Mecmuası

Türk Spor Kurumu Dergisi

Türkspor

Vakit

Yücel

Kitaplar

Akcan, Erol ve Geçikli, Recep Murat, *Cumhuriyet Dönemi Türk Spor Tarihinde Carl Diem ve Raporu*, Salkımsöğüt Yayınları, İstanbul, 2016.

Akın, Yiğit, Gürbüz ve Yavuz Evlatlar, *Erken Cumhuriyet'te Beden Terbiyesi ve Spor*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004.

Akyüz, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Akademi, Ankara, 2009.

Altıok, Kazım, *Atatürkçü Düşünce Sisteminde Gençlik ve Spor*, Neyir Matbaası, Ankara, 1992.

Altunya, Niyazi, *Gazi Eğitim Enstitüsü: Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü 1926-1980*, Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Ankara, 2006.

Aras, Namık Kemal, Dölen, Emre, Bahadır, Osman, *Türkiye’de Üniversite Anlayışının Gelişimi* Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, Yeni Reform Matbaacılık, Ankara, 2007.

Atabeyoğlu, Cem ve Arıpınar, Erdoğan, *Olimpiyat Oyunlarında Türk Kızları*, Olimpiyat Komitesi Yayınları, İstanbul, 2000.

Atabeyoğlu, Cem, *Atatürk ve Spor*, Hisarbank Kültür Yayınları, İstanbul, 1981.

Atabeyoğlu, Cem, *Olimpiyat Oyunlarının 100. Yılında Türkiye*, TMOK Yayınları, İstanbul, 1997.

Atabeyoğlu, Cem, *Tanzimattan Cumhuriyete Spor*, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, C.6, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985.

Atabeyoğlu, Cem, *Türkiye’de Spor Yazarlığının 100. Yılı: 1891-1991*, Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayını, İstanbul, 1991, s.6.

Atatürk Diyor ki, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Orijinal Matbaası, Ankara, 1974.

Atatürk’ün Söylev Demeçleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, C.II, Ankara, 1997.

Aydın, Suavi, *Türk Düşüncesinde Alman Etkisi*, (Ed.Tanıl Bora ve Murat Gültekingil) *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: Dönemler ve Zihniyetler*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009.

Balcıoğlu, İbrahim, *Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi*, Bilge Yayıncılık, İstanbul, 2003.

- Baş, Türker ve Akturan, Ulun, *Nitel Araştırma Yöntemleri NVivo 7.0 İle Nitel Veri Analizi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.
- Başgöz, İlhan, *Türkiye'nin Eğitim Çıkmazı ve Atatürk*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.
- Belge, Murat, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, Kültür, C. 5, İletişim Yayınları, İstanbul, tarihsiz.
- Berg, Bruce, *Research Methods for The Social Sciences*, Allyn & Bacon, ABD, 2006.
- Berg, Bruce ve Lune, Howard, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Çev. Ed.: Asım Arı), Eğitim Yayınevi, Konya, 2015.
- Binbaşoğlu, Cavit, *Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1995.
- Binbaşoğlu, Cavit, *Türk Eğitim Düşüncesi Tarihi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Borrmann, Alexandra Schafer, *Vom Waffnbruder zum Türkisch-Deutschen Faktotum: Ekrem Rüştü Akömer (1892-1984), Eine Bemerkenswerte Randfigur Der Geschichte*, Ergon Verlag, Würzburg, 1998.
- C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi*, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1932.
- Cem Atabeyoğlu, *Türkiye'de Spor Dallarının Gelişimi, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, C.8-9, İstanbul, 1985, s.2219-2295.
- Cumhuriyet Halk Partisi On Beşinci Yıl Kitabı*, CHP, Ankara, 1938.
- Doğan, Hıfzı, *Orta Öğretim Programlarındaki Yönelmeler (1924–1970)*, Talim Terbiye Dairesi Yayınları 16. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1972.
- Ergin, Osman Nuri, *Türk Maarif Tarihi (Cilt I-V)*, Eser Matbaası, İstanbul, 1977.
- Ergün, Mustafa, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih, Ankara, 1982.

- Ergün, Mustafa, *İkinci Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)*, Ocak Yayınları, Ankara, 1996.
- Ertuğ, Ali Rıza, *Türkiye Futbol Tarihi 1890-1923*, Ankara, BTGM Ankara Bölge Müdürlüğü Yayını, 1977.
- Fişek, Kurthan, *Spor Yönetimi*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1980.
- Fişek, Kurthan, *Türkiye’de Spor, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983.
- Fişek, Kurthan, *100 Soruda Türkiye Spor Tarihi*, 1. Baskı, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985.
- Fişek, Kurthan, *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünyada ve Türkiye’de Spor Yönetimi*, 2. Baskı, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1998.
- Fişek, Kurthan, *Sporun Anatomisi*, Yazı Görüntü Ses Yayınevi, İstanbul, 2003.
- Gökçağı, Mehmet Ali, *Bizim İçin Oyna*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2008.
- Gürer, Turgut, *Atatürk’ün Yaveri Cevat Abbas Gürer, Cepheden Meclis’e Büyük Önder ile 24 Yıl*, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2018.
- Gürsoy, Yaşar, *Atatürk ve Can Yoldaşı Nuri Conker*, Alfa Basım Yayın, İstanbul, 2011.
- Hiçyılmaz, Ergün, *Türk Spor Tarihi*, Demet Ofset, İstanbul, 1974.
- Hitler, Adolf, *Kavgam* (Çev., Hüseyin Cahit Yalçın), Manifesto Yayınları, İstanbul, 2005.
- Höfer, Adreas, *Carl Diem, EinLebenfür den Sport*, Deutschland in der Olympischen Bewegung: eine Zwischenbilanz, Ratingen, 1999.
- İnan, Afet, *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1959.

- İnuğur, Nuri, *Türk Basın Tarihi*, Gazeteciler Cemiyeti, İstanbul, 1992, s.67.
- İsfendiyyaroğlu, Fethi, *Galatasaray Spor Tarihi*, Doğan Kardeş Yayınları, İstanbul, 1952.
- Kahraman, Atıf, *Osmanlı Devleti'nde Spor*, Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.
- Katoğlu, Murat, *Cumhuriyet Türkiye'sinde Eğitim, Kültür ve Sanat Türkiye Tarihi*, Cem Yayınevi, C.4, İstanbul, 2002.
- Kepecioğlu, Kamil, *Türklerde Spor, Türk Tarihinin Ana Hatları Eserinin Müsveddeleri*, S.2, N.43, Akşam Matbaası, İstanbul, 1934.
- Köy İlk Okul Program Projesi, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1946.
- Lewis, Bernard, *Modern Türkiye'nin Doğuşu* (Çev.: Metin Kırıatlı), Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1993.
- Maarif Vekâleti, *Lise Birinci Devre Müfredat Programı*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1340.
- Maarif Vekilliği, *İlkmektepler Müfredat Programı*, İstanbul, Matbaa-i Amire, 1340.
- Maarif-i Umûmîye Nezâreti, *Mekâtib-i Sultânîye Ders Programı*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1331.
- Marshall, Catherine ve Rossman, Gretchen, *Designing Qualitative Research*, 4. Basım, Sage Publications, ABD, 1997.
- Miles, Matthew ve Huberman, Michael, *Genişletilmiş Bir Kaynak Kitap Nitel Veri Analizi*, (Çev.: Altun, Sadegül Akbaba, Ersoy, Ali), 3. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2019.
- Moreau, Odile, *Reformlar Çağında Osmanlı İmparatorluğu'nda Askeri Yeni Düzen'in İnsanları ve Fikirleri 1826-1914*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010.

Morpa Spor Ansiklopedisi, *Atatürk ve Spor*, Morpa Kùltür Yayınları, C.1, İstanbul, 1997.

Möckelmann, Reiner, *İkinci Vatan Türkiye, Ernst Reuter'in Ankara Yılları*, (Çev.: Ahmet Arpad), Türkiye İş Bankası Kùltür Yayınları, İstanbul, 2016.

Murathan, Fatih ve Tekin, Ayhan, *Geçmişten Günümüze Türk Spor Teşkilatlanması*, Sporda Güncel Araştırmalar, Gece Kitaplığı, 2022.

Nurdoğan, Arzu, *Osmanlı Modernleşme Sürecinde İlköğretim (1869-1922)*, Çamlıca Yayın, İstanbul, 2005.

Ok, Selçuk Tayfun, Palacıoğlu, Tezer, *Doğu Anadolu Kış Olimpiyatları*, İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul, 2000.

Okuturlar, Şahap, *Kasaba ve Köy Okulları Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim, Öğretim ve Yönetim*, Saka Matbaası, İstanbul, 1951.

Ortaylı, İlber, *Gelenekten Geleceğe*, Ufuk Kitapları, İstanbul, 2002.

Ortaylı, İlber, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu*, Optimum Basım, İstanbul, 2018.

Ortaylı, İlber, *Cumhuriyetin Doğuşu Kurtuluş ve Kuruluş Yılları*, Optimum Basım, İstanbul, 2023.

Riedel, Herbert, *Kayak Talimâtname*, Yüksek Ziraat Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1935.

Riedel, Herbert, *Leibesübungen und Körperliche Erziehung in der Osmanischen und Kamalistischen Türkei*, Konrad Triltsch Verlag, Würzburg, 1942.

San, Haluk, *Türk Spor Tarihinde Atatürk*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1999.

Sarıalp, Ruhi, *Düşünceler ve Denemeler Tarih Kùltür Spor*, Temel Yayınları, İstanbul, 2001.

Savaşır, Vildan Aşır, “Dost Gözile 75 Yaşında Genç Selim Sırrı Tarcan”, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1950.

Soyak, Hasan Rıza, *Atatürk'ten Hatıralar*, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.

Somalı, Valla, *Türk Sporunda 75 Yıl, Beşiktaş Spor Tarihi 1903-1978*, Beka Basımevi, İstanbul, 1978.

Spor Toto, *Türkiye’de Sporun Teşkilatlanmasına ve Geçirdiği Safhalara Kısa Bir Bakış*, Spor Toto Teşkilât Müdürlüğü Yayını, Ankara, 1968.

Sunay, Hakan, *Spor Yönetimi*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2009.

Şarman, Kansu, *Hobart Paşa’nın Anıları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010.

Tarcan, Selim Sırrı, *Türklerde Beden İdmanları, Türk Tarihinin Ana Hatları Eserinin Müsveddeleri*, S. 1, N. 18, Akşam Matbaası, İstanbul, 1932.

Tarcan, Selim Sırrı, *Hatıralarım*, Türkiye Yayınevi, İstanbul, 1946.

Tayga, Yunus, *Türk Spor Tarihine Genel Bakış*, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1990.

Tazebay, Atilla, *İlköğretim Programları ve Gelişmeler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2000.

Tekeli, Şirin, *Kadın Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C.5, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983.

TİCİ, *Teşkilat-ı Nizamı Umumiye*, TİCİ Yayını, Ahmet İhsan Matbaası, İstanbul, 1923.

TİCİ, *Üçüncü Umumi Kongresi Raporu*, TİCİ Yayını, Milli Matbaa, İstanbul, 1927.

TİCİ, *Dördüncü Umumi Kongresi Raporu*, TİCİ Yayını, Akşam Matbaası, İstanbul, 1928.

- TİCİ, *Altıncı Umumi Kongre Raporu*, TİCİ Yayını, Devlet Matbaası, 1933.
- TİCİ, *Yedinci Umumi Kongre*, TİCİ Yayını, D. Mühit Matbaası, Ankara, 1935.
- Topuz, Hıfzı, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973.
- Tuncer, Hüseyin, Hacaloğlu, Yücel ve Memişoğlu, Remzi, *Türk Ocakları Tarihi (Açıklamalı Kronoloji 1912-1997) C.1*, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1998.
- Tuzcuoğulları, Cemal, Tuzcuoğulları Barbaros ve Tuzcuoğulları Tarkan, *Atatürk ve Spor*, Takav Matbaacılık, Ankara, 2001.
- Türk Amatör Sporunun Hizmetinde 20 Yıl İstanbul Yelken Kulübü (1952-1972)*, Yelken Kulübü Yayınları, İstanbul, 1972.
- Türkiye Cumhuriyeti Maarifi 1923-1943*, Maarif Matbaası, Ankara 1944.
- Türk Eğitim Derneği, *S. Sırrı Tarcan Yaşamı ve Hizmetleri*, Türk Eğitim Derneği 4. Anma Toplantısı, Alp Ofset Matbaacılık, İstanbul, 1997, s.25.
- Türk Spor Kurumu, *Türk Spor Kurumu Nizamnamesi*, Ankara, Ulus Basımevi, 1936.
- Türkmen, Mutlu, *Beden Terbiyesi: Erken Dönem Türk Spor Politikalarının Sosyo-Politik Temelleri*, Spor Yayınevi, Ankara, 2018.
- Uslu, Seza Sinanlar, *Basın Kaynaklarıyla Galatasaray Tıbbiyesi'nden Mekteb-i Sultani'ye Eğitimde Yenilik ve Gelenek*, Domingo Yayınevi, İstanbul, 2017.
- Üçışık, Fehim, *Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1999.
- Üstel, Füsun, *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2020.
- XX. Cumhuriyet Yılında Beden Terbiyesi ve Spor*, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü, Çankaya Matbaası, Ankara, 1943.
- Yaşar, Selman, 1933 *Üniversite Reformu Sürecinde Ankara'da Görevli Alman Uzmanlar ve Yaptıkları Çalışmalar*, İktisat Yayınevi, Ankara, 2021.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011.

Yıldız, Doğan, *Türk Spor Tarihi*, , İstanbul, Ser Yayıncılık, 1979.

Yıldız, Doğan, *Çağlar Boyu Türkler’de Spor*, Telebasım Yayıncılık, İstanbul, 2002.

Yücel, Hasan Ali, *Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçler*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.

Yüksel, Atilla, Yanık, Akan ve Ayazlar, Reyhan, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.

Wallach, Jehuda, *Bir Askeri Yardımın Anatomisi (Türkiye’de Prusya-Alman Askeri Heyetleri 1835-1919)*, T.C. Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı (Çev. Fahri Çeliker), Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1977.

Makaleler

Abbas, Nüzhet, “Halkevlerimiz ve Memleket Sporü”, *Ülkü Halkevleri Dergisi*, C.13, S.74, 1939, s. 127.

Abbas, Nüzhet, “Başka Memleketlerde Beden Terbiyesi Almanya”, *Ülkü Halkevleri Dergisi*, C.13, S.76, 1939, s. 348.

Akın, Yiğit, “Ana Hatları ile Cumhuriyet Döneminde Beden Terbiyesi ve Spor Politikaları” *Toplum ve Bilim*, S.103, 2005, s. 53-73.

Alkan, Mehmet Öz, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Modernleşme ve Eğitim”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 6, S. 12, 2008, s. 9-84

Apak, Rahmi, “Halkevleri Spor Şubeleri Nasıl Çalışmalı?”, *Ülkü*, S.64, 1938, s.351.

Apak, Rahmi, “Onbeş Yıl ve Türk Sporü”, *Ülkü Halkevleri Dergisi*, Y.7, S.69, 1938, s. 550.

Arun, Cevdet, “Türkiye’de Cumhuriyet Devrinde Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Çabaları ve Aşamaları”, *Spor Bilim*, C.1, S.1, 1990, s.9-13.

- Arun, Cevdet, “Üstad Selim Sırrı Tarcan'ın Hayatını İncelemeye Devam Ediyoruz (Askeri Mühendis Mektebi Öğrenciliği)”, *B.E.Ö.C.S.K.D. Spor Bilim Dergisi*, S.6, 1991, s.46-48.
- Arun, Cevdet, “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmede Öncü Selim Sırrı Tarcan'dan Sonra II. Kuşaktan Nizamettin Kırşan”, *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, C.7, S.19, 1998, s.16.
- Aslan, Erdal, “The First Primary School Curriculum of the Turkish Republic:1924 İlk Mektepler Müfredat Programı”, *İlköğretim Online*, C.10, S.2, 2011. s. 717-734.
- Atay, Falih Rıfkı, “Olimpiyad Direğinde”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.8, 17 Ağustos 1936, s.20.
- Atabeyoğlu, Cem, “Türkiye’de Futbolun Tarihi: Futbol Kulüpleri Nasıl Doğdu?”, *Toplumsal Tarih*, S. 102, 2002, s. 45.
- Ayderdem, Ali Hikmet, “Spor Ehemiyeti”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.1, 29 Haziran 1936, s.4-5.
- Barney, Robert, Paton, Garth, “Adolf Hitler, Carl Diem, Werner Klingebergand The Thousand Year Reich: Nazi Germany and Its Envisioned Post War Olympic World”, *6th International Symposium for Olympic Research*, 2002, s. 93-104.
- Başkaya, Muzaffer, Yılmaz, Mesut, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Trabzon’da Milli Bayram Kutlamaları (1923-1950)”, *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, C.5, S.27, 2018, s. 3200-3215.
- Başkutlu, Salih, “Genç Almanya Birliği Jungdeutschland-Bund’un (JDB) Yöneticilerinden Heinrich Leonhard Emanuel von Hoff ’un Osmanlı Devleti Bünyesindeki Faaliyetleri,” *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.16, 2023, s.77-108.

- Bayazit, Adem ve Boz, Emre, “Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Yenileşme Hareketlerinin Türk Spor Kültürüne Etkileri: Tanzimattan Cumhuriyete Spor”, *International Journal of Cultural and Social Studies*, C.3, 2017, s. 216-221.
- Baydar, Nasuhi, “On Beşinci Yılda Spor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.121-122, s. 2.
- Baydar, Nasuhi, “Spor İşlerimizin Islahı İçin”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 31, 1 Şubat 1937, s.2.
- Bayram, Murat ve Yaylı, Ali, “Otel Web Sitelerinin İçerik Analizi ile Değerlendirilmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.8, S.27, 2009, s. 15.
- Bekman, Münir Müeyyit, “Gençlik Teşkilatına ve Sporun Devletleşmesine Doğru Adım”, *Spor Postası*, Y.2, N.53, 13 Nisan 1935, s.12.
- Candan, Nurullah ve Bağırhan, Tanju, 2010, “Türk Ocaklarından Halkevlerine: Türkiye’de Sporun Erken Dönem Öyküsü.” *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.15 S.3, 2010, s. 17-32.
- Canşen, Efkan, “Türkiye Cumhuriyeti’nin Spor Politikaları”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.17, S.1, 2015, s. 34-37.
- Cantek, Funda ve Yazar, Betül, “Erken Cumhuriyet Dönemi Dergi ve Gazetelerinde Spor ve Kadın (1928-1960)”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2009, s. 217.
- Çağlar, Behçet Kemal, “Hepimiz Birimiz, Birimiz Hepimiz İçin”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.7, 19 Şubat 1936, s. 3.
- Çağlar, Behçet Kemal, “Spor Kongresi”, *Ülkü*, S.39, Mayıs 1936, s. 200.
- Çağlar, Behçet Kemal, “Memlekette Spor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 6, 3 Ağustos 1936, s.2

- Çağlar, Behçet Kemal, “Yaşarın Zaferi ve Spor Telakkimiz”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.8, 17 Ağustos 1936, s.17.
- Çağlar, Behçet Kemal, “Spora Alaka”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 12, 14 Eylül 1936, s.2.
- Çağlar, Behçet Kemal, “Kemalistler Spor Davasına El Koymuşlardır”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 14, 28 Eylül 1936, s.2.
- Çağlar, Behçet Kemal, “En Büyük Bayram”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 19, 3 Kasım 1936, s.2.
- Çağlar, Behçet Kemal, “Kış Sporları”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.21, 23 Kasım 1936, s.2
- Çağlar, Behçet Kemal, “Halkevleri ve Spor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 39, 29 Mart 1937, s.2-3.
- Çelik, Veli Onur ve Bulgu, Nefise, “Geç Osmanlı Döneminde Batılılaşma Ekseninde Beden Eğitimi ve Spor”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.24, 2010, s. 137-147.
- Dever, Ayhan, İslam, Ahmet ve Sarı, Şevval, “İlk Türk Beden Eğitimi Öğretmeni: ‘Şeyhül İdman’ Ali Faik Üstünidman”. *Journal of History School*, S. 45, 2020, s.952-969.
- Eken, Faruk, “İlk Resmi Spor Dergisi: Türk Spor Kurumu Dergisi’ne (1936-1938) Bir Bakış”, *Belgi Dergisi*, C.2, S.20, 2020, s.2537-2552.
- Evcin, Erol, “Atatürk’ün Spora ve Sporculara Bakışı”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.33, S.55, 2014.
- Eyice, Semavi, “Atatürk’ün Büyük Bir Tarih Yazdırma Teşebbüsü: Türk Tarihinin Ana Hatları”, *Belleten*, C.32, S.128, 1968, s.509-526.
- Fetgeri, Suat Aşeni, “Memleket Sporu Neden Terakki Etmiyor”, *Türk Spor*, Y.1, N.1, 3 Ekim 1929, s.4-5.

- Fişek, Kurthan, "Millî Mücadele Dönemi Doğu Cephesi'nde Kurulan Eğitim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Faaliyetleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.2, S.8, 2009, s. 447-450.
- Gökçen, Sabiha, "Atatürk ve Gençlik", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.2 S.5, 1986, s.311- 318.
- Gölbaşı, Haydar, "Osmanlı Devleti'nde Spor Tekkeleri" *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.15, 2018, s. 51-52.
- Günay, Nejla, "Atatürk Döneminde Türkiye'de Beden Eğitiminin Gelişimi ve Gazi Beden Terbiyesi Bölümü", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi ATAM Dergisi*, C. 29, S. 85, 2013, s.73-99.
- Günay, Nejla, "Osmanlı Devleti'nde Kurulan Spor Cemiyetleri ve Jimnastik Derslerinin Milliyetçilik Hareketlerindeki Rolü", *Belleten*, 2017, S. 292, s. 918.
- Güneş, Günver, "Modernleşme Sürecinde Ödemiş Halkevi'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.21, S.63, 2005, s.968-87.
- Güven, Ferit Celal, "Atatürk ve Türk Eri", *Beden Terbiyesi ve Spor*, 10 Teşrînisânî 1939.
- Güven, Ferit Celal, "Gömlek", *Yücel Dergisi*, C.10, S.57, 1939, s. 130.
- Güven, Özbay, "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştiren Okulların Eğitimini Hazırlayıcı Çalışmalar", *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.1, 1996, s.70-82.
- Güven, Özbay, "19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nın Tarihsel Arka Planı Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Gençlik ve Spor Bayramları", *Toplumsal Tarih*, C.11, S.65, 1999, s.33.
- Güven, Özbay, "Osmanlı'dan Cumhuriyete Gençlik ve Spor Bayramları", *Toplumsal Tarih*, S. 65, 1999, s. 33.

Güven, Özbay, “Türklerde Top Oyunları ve II. Abdülhamid Döneminde Futbol”, *Türk Yurdu Dergisi*, 2011, s.287.

Hekimler, Oktay, “1936 Berlin Olimpiyatları: Bir Barış Aracı mı, Yoksa Meşruiyet Arayan Bir Rejimin Propaganda Aracı mı?”, *Humanitas*, S.1, 2013, s.103-127.

Hekimler, Oktay, “Türkiye Almanya İlişkilerinde Nasyonal Sosyalist Almanya’dan Türkiye’ye Sığınan Aydınların Etkisi”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2023, C.21, s.876-898.

Hubertus Şröder, “İlk Yaşlardan İtibaren Spor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.17, 19 Ekim 1936, s.10.

İmamoğlu, Faik, “Türkiye’de Sporun Yönetimsel Yapısı İçinde Spor Federasyonları”, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.16, S.2, 2011, s.3-10.

İnan, Afet, “Türk Tarih Kurumu’nun Kuruluşuna Dair”, *Belleten*, C.21, S.42, 1947, s.179.

Kanok, İbrahim, “Herşey Atatürkten Yalnız Atatürkten” *Spor Postası*, Y.1, S.35, 8 Aralık 1934, s.2.

Kanok, İbrahim, “Kızlarımız İçin Spor”, *Spor Postası*, S.64,1934, s.3.

Karagöz, Hakan, “Belgrad-I Dârü’l-Cihâd’da Osmanlı Hâkimiyetinin Yeniden Tesisi (1739)” *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 2018, S.33, s.183-205.

Karakaya, Yunus Emre ve Devecioğlu, Sebahattin, “Erken Dönem Türk Tarihinden II. Meşrutiyet’e Kadar Spor Kulüplerinin Modernleşme Süreci”, *Spormetre The Journal of Physical Education and Sport Sciences*, S.18, 2020, s.106-121

Karayel, Sami, “Spor Kurumundaki İstifalar”, *Son Telgraf Gazetesi*, 6 Nisan 1937, s. 7.

Kaştan, Yüksel, “Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Partili Dönemden Çok Partili Döneme Geçişte CHP’nin Yönetim Anlayışındaki Gelişmeler (1938-1950)”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 8, S. 1, 2006, s. 124.

- Kılıç, Metin, “Tek Partili Dönemde Türkiye’de Modern Sporun Teşekkülü”, *Tarih Okulu Dergisi*, S.14, 2013, s. 27-53.
- Kılınççeker, Özlem, “Türkiye’nin İlk Dünya Güzeli Keriman Halis’in Mısır Gezisi ve Yankıları”, *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, C. 8, S.1, 2023, s.295-316.
- Kıral, Bilgen, “Nitel Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.15, 2020, s.170-189.
- Kırşan, Nizamettin, “1936 Olimpiyatları”, *Ülkü*, S.31, Eylül 1935, s. 49.
- Mandell, Richard Douglas, “Carl Diem on Sport and War”, *Canadian Journal of History of Sport & Physical Education*, C.5 S.1, 1974, s. 10-13.
- Okay, Cüneyd, “Sport and Nation Building: Gymnastics and Sport in the Ottoman State and the Committee of Union and Progress, 1908-18”. *The International Journal of the History of Sport*, C.20, S.1, s.152-156.
- Özçakır, Sabri, “100 Yıl Öncesinde Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretimi ve Günümüze Yansımaları”, *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, C.26, S.1, 2015, s.18- 25.
- Özer, Yalçın, “Die geschichtliche Entwicklung des Turnens und der Gymnastik in der Türkei: Vorschläge zur Förderung des Geraturnens heute”, *Köln Deutsche Sporthochschule (Diplomarbeit)*, Köln, 1969.
- Özsoy, Selami, Göral, Kemal, Tabuk, Mustaf Erkan, Gülay, Osman, Boz, Hakan, “Tarihsel Gelişim Sürecinde Türk Spor Yönetimini Oluşturan Örgütlerin Amaç ve Yapı Boyutları Açısından Karşılaştırılması”, *II. Uluslararası Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi*, 31 Mayıs - 02 Haziran 2012, s.15.
- Pura, Fuat, “Kadın ve Spor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 24 Ağustos 1936, S.9, s.6.
- Pura, Fuat, “Köyde Spor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.17, 19 Ekim 1936, s.14.

- Saltık, Ekrem, “Genç Düşünceler Gazetesi, Kayıp Sayıları ve Yazar Profillerine Dair”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.34, 2021, s.711-739.
- San, Haluk, “Türkiye’de Sporun Örgütlenmesinin 50 Yılı”, *TMOK Dergisi*, S. 9, 1973, s.6
- Sarısaman, Sadık, “Birinci Dünya Savaşı Sırasında İhtiyat Kuvveti Olarak Kurulan Osmanlı Genç Derneği”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulamaları Dergisi* 11, 2000, ss.439-441.
- Savaşır, Vildan Aşır, “Mektep ve Spor”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S.1, 29 Haziran 1936, s.12.
- Şentürk, Ayşegül, “Milletleşmede ve Çağdaşlaşmada Milli Bayram Kutlamalarının Rolü: Isparta Örneği (1925-1940)”, *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2021, S. 54, s.178-198.
- Şinoforoğlu, Tolga, “Türkiye’nin Erken Dönem Olimpik Serüveni ve Ay-Yıldız’ın Olimpiyat Oyunları’nda İlk Resmi Temsili (1896-1921)”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2020, S.18, s.21-55.
- Şinoforoğlu, Tolga, “Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme Çabaları ve Öncü Kuruluşlar (1908-1930)”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2020, S.18, s.73-105.
- Tahsin, Fethi, “Halkevi Spor Şubesi Nasıl Çalışacak”, *Türkspor*, S.3, 15 Teşrinievvel 1932.
- Tarcan, Selim Sırrı, “İdman Âleminde Kırk Sene”, *Terbiye ve Oyun*, C.2, S. 9, 1922, s. 63.
- Tarcan, Selim Sırrı, “Spor Pedagojisi”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 22, 30 Kasım 1936, s. 4.
- Tokatlıoğlu, Ali Emrah, “Türkiye Sporunda Erken Devletçilik ve Carl Diem”, *14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 2016, s.409.

- Toprak, Zafer, “Cumhuriyet Kurulurken Tasarruf ve Yerli Malı”, *Toplumsal Tarih*, S. 309, Eylül 2019, s.17-19.
- Tuncel, Fehmi, “Atatürk, Gençlik ve Spor”, *Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C.1, S.1, Ankara, 2003, s.9-10.
- Tunçkol, Mehmet ve Şahin, Yaşar, “Carl Diem and Olympics”, *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport, Science Movement and Health*, S.2, 2010, s. 913-923.
- Tunis, John, “The Dictatorship Discover Sport”, *Foreign Affairs*, C.14, S.4, 1936, s. 606-617.
- Turkay, Hikmet ve Aydın, Dursun, “Bir İnceleme: Tarihsel Süreç İçerisinde Spor Örgütlenmesi”, *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, S.16, 2017, s. 182.
- Uluğ, Naşid Hakkı, “Olimpiyadların Unutulmaz Günü”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 7, 10 Ağustos 1936, s.6.
- Ünder, Hasan, “Goltz, Milleti Müsellaha ve Kemalizmdeki Spartan Öğeler”, *Tarih ve Toplum Aylık Ansiklopedik Dergi*, C.35, S.206, 2001, s.45-54.
- Ünver, Deniz, “Atatürk ve Spor”, *Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi Türklük Bilgisi Dergisi*, S.1, Prizren, 2004, s.167.
- Vullilenin, Louis, “Fransa’da Fizik Kültürü ve Askerliğe Hazırlık”, *Türk Spor Kurumu Dergisi*, S. 62, 6 Eylül 1937, s. 6.
- Yarar, Betül, “Osmanlıdan Cumhuriyet Geçiş Süreci ve Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Modern Sporun Kuruluşu”, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmalar Dergisi*, Güz (21), 2014. s. 301-317.

Yarar, Betül, vd., “Türkiye’de Modernleşme Süreci İçinde ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyete Dayalı Yeni Beden Ekonomisi ve Kadının Toplumsal Kimliğinin Kuruluşu ve Dönüşümü”, *Tübitak Sosyal Bilimler Araştırmaları*, (Proje No:106K026), Ankara, 2009.

Tezler

Doğu, Gözde Algün, “Yakın Dönem Gençlik ve Spor Politikalarının Değerlendirilmesi”, *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2013.

Eren, Nüket, “Türk Milli Eğitiminde Yabancı Okullar”, *İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul, 1994.

Gökhan Gökbulut, “Cumhuriyetin Resmi İdeolojisinin İnşasında Türk Spor Kurumu Dergisi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, Ankara, 2023.

Gül, Çiğdem, “Türk Spor Teşkilatının Sorunları ve Yeniden Yapılanması”, *Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008.

Gülüm, Vedia, “Adana İlindeki Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İlköğretim Okullarında Uygulanmakta Olan Beden Eğitimi Öğretim Programına Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi,” *Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*, Adana, 2008.

Güngör, Birgül, “Berlin Olimpiyat Oyunları Ekseninde Basında Türk Spor (1936-1938)”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Ankara, 2009.

İlikli, Yeliz, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Öğretmen Yetiştirme Sorunu (Darülmualimin ve Darülmualimatlardan Öğretmen Okullarına),” *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*, Ankara, 2010.

Korkmaz, Sevdâ, “Erken Cumhuriyet Döneminde Alman Spor Ekolünün Türk Spor Kültürünün Gelişimine Yansımaları”, *Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı (Doktora Tezi)*, İstanbul, 2018, s.145.

Özmaden, Harun, “Cumhuriyet Dönemi İlk Spor Teşkilatı Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının (1922-1936) Yapılanma Sürecinde Beden Eğitimi ve Sporun Fonksiyonları, Fonksiyonlardaki Değişimler ve Toplumsal Hayata Etkileri”, *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, İstanbul, 1999.

Talimciler, Ahmet, “Türkiye’de Futbol ve İdeoloji İlişkisi: Medyada ki Futbol Söylemi Üzerine Bir İnceleme”, *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi)*, İzmir, 2005.

Tokatlıoğlu, Ali Emrah, “İki Dünya Savaşı Arası Dönemde Türkiye’de Spor ve Siyaset İlişkisi”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul, 2012.

Utku, Tuna, “Erken Cumhuriyet Döneminde Resmi Tarih Çalışmaları ve Spor Yaklaşımı Arasındaki İlişki (1923-1938)”, *İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul, 2019.

Tüfek, Sami Sabri, “Cumhuriyet Döneminde Spor (1923-1938)”, *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul, 2019.

Türkmen, Mutlu, “Siyasal Toplumsallaşma Aracı Olarak Beden Eğitimi ve Spor; İşçi Sporları ve Türkiye’deki Etkileri (1923-1938)”, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Doktora Tezi)*, Ankara, 2012.

Yamak, Sanem, “II. Meşrutiyet Döneminde Paramiliter Gençlik Örgütleri”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü” (Doktora Tezi)*, İstanbul, 2009.

İnternet Kaynakları

- 1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları,
<https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Olimpiyat-Oyunlari-Detay/24/1>
(01.05.2023).
- 1936 Kış Olimpiyatları, www.olympic.org/garmisch-partenkirchen-1936.
(12.04.2023)
- 1936 Berlin Olimpiyatları,
<http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/olimpikoyundetay.aspx?id=22>,
(12.04.2023).
- 1936 Berlin Olimpiyatları, <http://www.sports-reference.com/olympics/summer/1936/CYC/mens-road-raceindividual.html>,
(02.05.2023).
- 1936 Kadın Sporcular, <http://www.sports-reference.com/olympics/summer/1936/FEN/womens-foil-individual.html>,
(02.05.2023).
- 1936 Olimpiyatlarında Türkiye'nin Almış Olduğu Sonuçlar, <http://www.sports-reference.com/olympics/countries/TUR/summer/1936/SAI>, (02.05.2023).
- Altın Madalya Kazanan Sporcular,
<https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/124/162/AltinMadalyaKazananSporcular>,
(12.04.2023).
- Galatasaray Lisesi, <http://www.gsl.gsu.edu.tr/tr/tarihce/genel> , (03.02.2020).
- Olimpiyatta Türkler,
http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/Menu/712634_olimpiyatta_turkler.pdf (03 Şubat 2021).
- Sporcu Listesi, <http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Olimpiyat-Oyunlari-Sporcu-Listesi/22>, (12.04.2023).
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr> (15.04.2023)

EKLER

EK 1. ATATÜRK ve SPOR

Resim 1. Akşam Gazetesi'nde Atatürk'ün su sporlarına ilgisini anlatan haber. 6 Ağustos 1936.

EK 2. DERGİNİN MAKSADI

Türk Spor Kurumu Dergisi

**TÜRKİ
Övün,
güven,
çalış!**

■

**SPORCU,
Vatanın bek-
çisidir.**

■

**HEPİMİZ
birimiz için,
birimiz hepi-
miz için.**

■

**SPORCU,
memleketçi-
dir; ondan
sonra kulup-
çu.**

■

**(ZAMAN) ı savaş alanında
yenen Türk, spor alanında da
yenecektir.**

■

**KAFAN da kolun gibi,
RUHUN da vücudun kadar
SPORDAN hissesini almalıdır.**

MAKSADIMIZ

Bu sene sekizinci kongresini akdeden "Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı", nizamnamesini yeni esaslara göre değiştirerek ismini de [Türk Spor Kurumu] na takvili etmiştir.

Bu yeni esaslara göre Türk Spor Kurumu; Yurdu kurtaran Ulu Önder Kamâl Atatürk'ün cumuriyet ve istiklâlini kendisine tevdi etmiş olduğu Türk Gençliğini, ruhi ve manevi bakımdan olduğu kadar bedeni ve maddi bakımdan da bu değeri ölçülmez ve dıya koruyabilecek iktidara sahip, şuurlu, canlı, bir düşünceli ve bir hareketli [bir sporcu gençlik birliği] halinde ilerletip geliştirmek vazifesini üzerine almıştır.

Türk Spor Kurumu; bu vazifesini yaparken gençlerin sıhhat şartlarını göz önünde tutarak memlekette teknik icaplara uygun zevkli bir spor faaliyetini uyandırmaya çalışacak ve bu faaliyetin, ahlâkî ve vatansever Türk Gençliği için millî vasıfları hâz ve o gayelere mülevvâcîh olmasını temine dikkat ve ehemmiyetle uğraşacaktır.

Bugün ilk sayısı çıkan Türk Spor Kurumu Dergisi Türk Spor Kurumunun bu yoldaki çalışmalarında, fikirlerinin yayım organı olacaktır.

Bu itibarla Dergi bütün Kurumun, Kuruma bağlı bütün teşekküllerin, ve bir kelime ile, bütün sporeu gençliğin öz mahdudur.

Türk Spor Kurumunun prensiplerine uygun her yazı onda yer bulacaktır.

Türk Spor Kurumu, kendi teşekküllerine mensup bulunan veya bulunmayan spor mülahassılarımızı, pedagoglarımızı, fizyologlarımızı, sosyologlarımızı ve gençliğin umumî terbiyesi ile alakalı vatandaşlarımızı bu sühurlarda neşredecekleri değerli yazıları ile fikirlerini yaymaya çağırır.

Türk Spor Kurumu Dergisi, Atatürk gençliğinin dergisi olmaya kıyakat kazanmak gururu içinde çalışacaktır.

**ULUSAL
korunma yurt
sal sağlık.
İşte sporun ülküsü.**

■

**Dünyada mesel:
Türk kuveti,
Türk seciyesi.**

■

**SPORCULUK
kanımızdadır; tarihin
ilk günlerindenberi
hareketleyiz.**

■

**TÜRK sporcuları
Tarihten
önce vardık,
tarihten son-
ra varız!**

■

**SPORCU! Memleket
işlerinde senin kuvvetine ve
karakterine dayanıyoruz!**

■

**SPORCU! Sen milletin özü
olan partimizin öz ve gözde
bir çocuğusun.**

1960 143 3

- 3 -

Resim 2. Türk Spor Kurumu Dergisinin 1. Sayısında yer alan maksadımız başlıklı yazı.

EK 3. DERGİDEN REKLAM ÖRNEKLERİ

Resim 3. Türk Spor Kurumu Dergisinin birden çok sayfasında yer alan reklam örnekleri.

EK 4. KAYAKLAR KONUŞUYOR ESPRİSİ

Resim 4. Derginin 31. Sayısında yer alan kayaklar konuşuyor esprisi.

EK 5. ÇOCUKLAR İÇİN ODA JİMNASTİKLERİ

ODA

Jimnastikleri

4 - 6 Yaşındaki Çocuklar için

Yazan : N. R. K.

Çocuk dünyaya gelir gelmez kolunu bacağına oynatmaya başlar. Hayat, hareketle beraberdir. Mini mini çocuklar, uykudan uyanır uyanmaz tepinmelerile, çırpınmalarla tepreşip dururlar..

Görülüyor ki, kendi haline bırakıldığı halde çocuğun en tabii ihtiyacı hareket oluyor.

Şu halde, jimnastik, bir usul ve sistem dahilinde uzuların muhtaç oldukları hareketleri yapmak demek olduğuna göre, küçük yavruya da tatbik edilebilir; faydalı olur.. Anca; bu, çok nazik bir iştir, pek iyi idare edilmesi ve yapılan işin nezaketinin kavranmış olmasıyla beraber tatbik edilecek hareketlerin mahiyetini, fonksiyonunu ve dozunu bilmek gerektir.

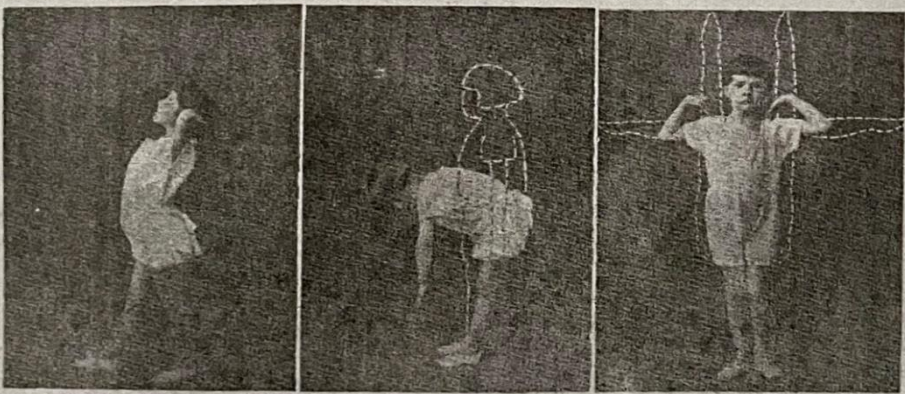
Pek küçük çocuklar, tabii bir hayat yaşıyorlar, vücutlarının muhtaç olduğu hareketleri onlar kendi oyunlarıyla, koşmalarla, zıplamalarla temin ederler, jimnastik yaptırmaya heves edilmesi iyi olur. (4) ile (6) yaşları arasındaki çocuklara faydalı hareketleri toplayan bir takım oyun şeklinde jimnastikler, rondlar, şarkılı oyunlar, danslar yaptırılırsada bunu iyi yetiştirmiş ana sınıfı öğretmenleri yaptırır.

Jimnastik, bir takım sun'î hareketlerin bazı kaydu şartlarla yapılmasını istemesi bakımından çocuk için hiç de cazib değildir. Onu cazib kılmak, çocuğun alâkalandıran mevzularla süsliyerek yaldızlı bir hap halinde vermek icabeder. Fakat henüz mektebe gitmiyen 4, 5, 6 yaşlarındaki çocuklar evlerinin içinde sabahları kalkınca oda jimnastiklerini yapan ana, baba, kardeş görürse tabiatile alâkalanır ve o da büyüklük istekleriyle buna benzer şeyler yapmak ister.

Bunun için, bizden mektupla çocukları için hareket tavsiye-

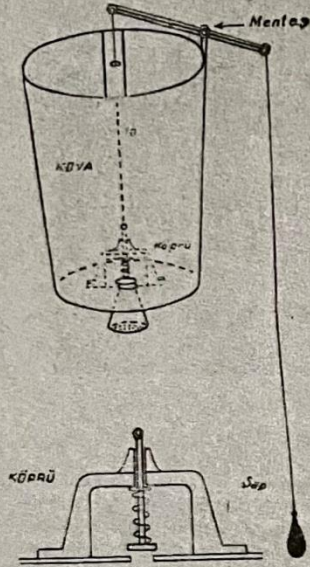
Dergimizin her sayısında değişik jimnastik programları veriyoruz. Okuyucularımız arasında büyük bir alâka uyandırdığını aldığımız mektuplardan öğrendiğimiz bu programlara devam edeceğiz.

Bazı çocuk ana babaları bizden, çocukları için de evde tatbik edilebilecek hareketler istediler. Bazıları da, küçük çocuklara jimnastik lazım mı, değilmi diye sordular.. Bu sayıdaki yazımızda bu dilekleri karşılamaya çalışacağız..

Resim 5. Derginin 38. Sayısında yer alan çocuklar için Oda Jimnastikleri adlı makale.

EK 6. SPORDA DUŞ

Resim - 1 - 2

Spor yapanlar, jimnastik yapanlar, idman edenler terler, duş yapmak ihtiyacını duyar.

Her evde, her kullüpe duş yapacak yer olmadığını düşünerek bu yazı ile, basit şekillerde sıcak ve soğuk duş tertibatı nasıl temin edilebileceğini anlatmağa çalışacağız.

Jimnastik, spor ve idmanlardan sonra, muntazam duş yerli olmayanlar için en kolay yıkanma şekli bir ligen, yahud büyükçe bir el taşı alıp içerisine hoşlanıldığı ılıkta su koymalı, bir kauçuk sünger bu suda ısıtılıp hafif sabunlanarak silinmeli.. sonra, suyu değiştirip bir kere daha temizlendikten sonra bir havlu ile hemen kurulanmalıdır.

İdmanlardan sonra yıkanmanın en ıptidal ve basit şekli budur. Kauçuk sünger bulamayanlar bu işi kalınca bir bezle de görebilir.

İdmanlarla yorulan vücuda kuvvetlice ve yağmur gibi çarpan su, kama cevvelânını tenbih bakımından tercih edilir ki asıl duş deyince de bunu anlarız.

Duş aleti olarak hava gazı termosifon, otomat kullanamayanlar için evlerindeki duş yapabilecekleri bir yere asılacak ve pek ucuza mal olacak bir kova hattâ boş bir gaz tenekesinden istifade mümkündür.

D U Ş

Yazarı: N. R. K.

Bildiğimiz, çinko bir su kovası, yahud boş bir gaz tenekesini almalı, bunun dibini tam ortasından 2-3 santimetre kutrunda deldirmeli. Bu deliğin üstüne 45 santimetre yükseklikde ve bu delikten biraz daha genişçe (Resim 2) de görüldüğü şekilde bir köprü yapmalı. Bu köprü demirden, pirinçten yahud teneke-den yapılabilir. Dalma su içinde kalacağı için bakır ve princi gibi pas tutmayacak bir madeneden yapılması tercih edilir.

Bu köprünün ortasından yarım santimetrelilik bir delik açmalı ve buradan geçirilecek yine paslanmayacak soydan - bir çubuğun ucuna, kovadaki deliği iyice kapatabilecek büyüklükde yuvarlak bir pul takmalı. Bu pul, lastikden, yahud kösele veya buna benzer şeylerden yapılmış olarak hazırda satılmaktadır. Nalburlardan ve sıhhi tesisat malzemesi satan dükkânlarda bulunabilir. Lâvabo'ların deliklerini kapamak için kullanılan kapaklar bu işi pek âlâ görebilir.

Bu pul, çubuğa takılırken bir de yılankavî sarılmış, yay vazifesi görebilecek tel takmalı.. Bu tel, kapağı aşağı itmeye yarayacaktır.

Kovanın ağız tarafına, kar-

şıdan karşıya yassı bir çubuk tutturmalı; bunun da tam ortasından küçük bir delik açmalı.

Kovanın kenarına (Resim: 1) de görüldüğü gibi menteşeli bir manivelâ kol takmalı. Bu manivelânın uzun kolu kovanın iç tarafına, kısa kolu dışına gelmeli.

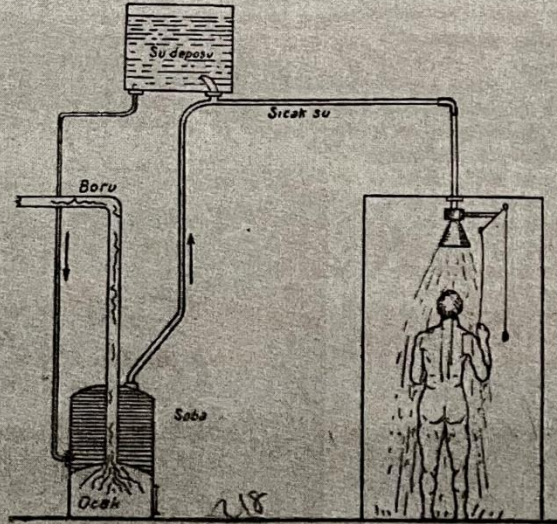
Bu kolun kova tarafındaki ucuna bağlanan ip yahud ince bir tel yassı çubuğun ortasındaki delikten geçirilerek dipdeki pul kapağın üstündeki çubuğa bağlanır. Kolun öteki ucuna da uzunca bir ip bağlanıp bu ip aşağı doğru çekilince pul kapak açılır, ip bırakınca kapanır.

Kovanın dibindeki deliğe alelade bir süzgeç ilâve edilir. delikten, kapak açılınca süzgece geçen su süzgecin deliklerine taksim olarak buradan yağmur gibi sicim sicim aşağı akar.

Bu suretle basit bir duş altı elde edilir.

Bunu, bir makara ile tavana asmalı. İstenen sıcaklıkta su bunun içine doldurup tavana çekilince kovanı sallanan ipi çekmekle duş işlemeye başlayacaktır.

Bir kaç kişinin duş yapabilmesi için lazım olan suyu ısıtıp verebilecek basit ve pratik tes-

Resim - 3

Resim 6. Derginin 40. Sayısında yer alan spor tesisleri ve sporcular için duş makalesi.

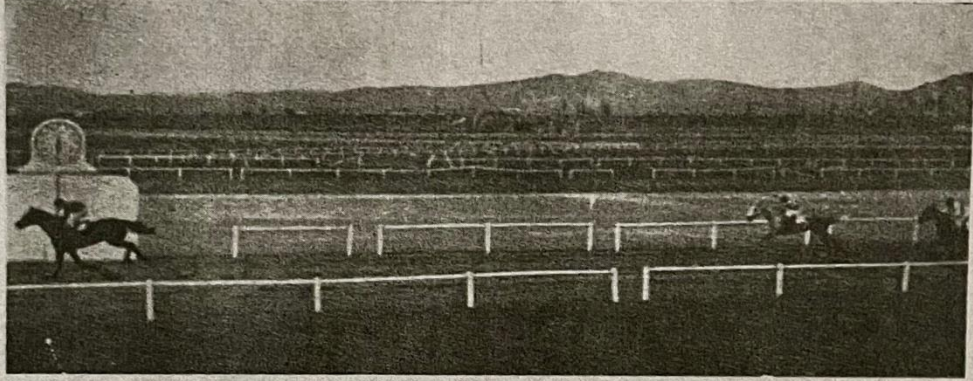
EK 7. OKSFORT KEMBRİÇ MÜSABAKASI HABERİ

Resim 7. Derginin 41. Sayısında yer alan Oksfort Kembraç müsabakası haberi.

EK 8. AT KOŞUSU REKLAMI

ANKARA İlk Bahar At Koşuları Üçüncü Hafta 23 Mayıs Pazar günü HIPODROMDA

Kumbara Destektir

İş Bankasının kumbaralarını almakla yalnız para biriktirmiş olmaz. Aynı zamanda :

Taliinizi de denemiş olursunuz!

İş Bankası asgarî 25 lira mevduatı bulunan bütün kumbara sahipleri arasında senede 7 defa kur'a çekerek

20,000 Lira mükâfat

Veriyor. Mükâfatların 10,000 lirası her sene 1 Nisan ve 1 Teşrinievvel tarihinde kur'a çekilerek verilmektedir. Bu iki keşidenin her birinde 5000 lira, şu şekilde tevzi edilmektedir.

Birinciye			1000 Lira
İkinciye			250 "
10 kişiye	100	Yüzer liradan	1000 "
20 "	50	Ellişer	1000 "
175 "	10	Onar	1750 "
Ceman	207 "		5000 "

İkişer bin liralıklar:

Diğer beş keşidenin her birinde yalnız 1 kişiye 2.000 lira veriliyor.
Bu keşideler her sene Şubat, Haziran, Temmuz, Eylül
ve Birinci Kânun aylarının ilk günleri yapılmaktadır.

Resim 8. Derginin 42. Sayısında yer alan At Yarışlarına yönelik bir reklam sayfası.

Türk Spor Kurumu Dergisi

ABONESİ: Seneligi 250 Kuruş
6 aylığı 130
SAYISI: Her yerde 5

İDARE YERİ
Ankara, Yenışehir
Necati Bey Cad. No. 39.
Türk Spor Kurumu Genel Merkezi
Telefon: 2405, 1062, 3879

MÜDÜRÜ . . . Nasuhi BAYDAR
Umumi neşriyatı idare eden Yazı İşleri
Müdürü Nizamettin KIRŞAN
Basıldığı yer ULUS Basımevi

19 Mayıs

Salı gecesi saat 21 de Bolu mebusu B. Cevad Abbas Gürer, Büyük Önder Atatürk'ün bundan onsekiz yıl önce Samsuna çıktığı günü kutlanmak için yapılacak büyük spor ve gençlik bayramı dolayısıyla, o günlere tekaddüm eden hadiseler etrafında canlı hatıralara müstenid değerli konferansını, kalabalık bir dinleyici kütlesi önünde verdi.

Konferanstan sonra Halkevinin Ankaralı üyeleri halk şarkıları söylediler, halk oyunları oynadılar. Bu esnada Büyük Önder Atatürk de Halkevinin şerefli üyeleri ve biraz evvelki konferansın heyecanı altında bulunan halk tarafından alkışlandılar. Büyük Önder Halkevinde bir müddet kaldıktan sonra avdet buyurdular.

B. Cevad Abbas Gürer'in sık sık sürekli alkışlarla kesilen değerli konferansını aşağıda veriyoruz.

— Türklüğe varlık veren Atatürk'e; ebedi minnet ve tazimlerini suna; dinleyicilerimi iç saygılarımla selâmlarım.

Sevgili ve aziz yurdun yarınki mukadderatını; kudretli ellerine alacak olan Atatürk gençliğine, gençlik ve spor bayramının arifesi günlerinde bana burada söz söylemek fırsat ve vazifesini veren Parti Genel Sekreteri Bay Şükrü Kaya'ya teşekkür ederim.

Tarihi güne bir bakış

Yurddaşlarım; (kardeşlerim); Bu yüksek vazifeyi kıymetli gençliğimize nafi olacak yolda ödiyebilmek için; hatıralarımın yardımına müracaat etmek istedim. Bunun içindir ki rubu asıra yakın hizmetile mübahi bulduğum ve bütün feyiz ve inkişafımı maliyetinde ve rahlesinde oldığım; büyüklükte bir benzeri olmıyan; daha doğrusu büyüklüğü ölçü ve çerçeveye sığmıyan Atatürk'ün; bundan on sekiz yıl evvel Sam-

suna ayak bastığı tarihten önceki faaliyetinden bahsedeceğim.

Bugünler; Atatürk'ün; mütarekeye münker olan büyük harbin son günleriyle, İstanbulla celbini doğuran avamî ve İstanbulda bulunduğu müddet zarfında vatanı, ve millî tarihi hareketlerine sahne olan günlerdir.

Ancak bugünlerin tarihi intikal etmesi; lâzımgelen zengin hatıralarını teferruatıyla anlatmağa büyük kurtarıcının ve yaratıcının büyük dehasından doğmuş olan işleri olduğu gibi önlerinize sermek; bugünkü vazifemin ne çerçevesi ve ne de zamanı müsaîd olmadığından bu hususta beni mazur görmeyizi rica ederim.

Bugün burada temas edeceğim noktalar kısa ve fakat temamiyle otantik olacaktır.

Kardeşlerim;

Ciddiyet, samimiyet, vefa, sa bir, ıahammül, geniş görüş, derin duygu, azim, metanet, irade, cesa-

Resim 9. Derginin 46. Sayısında yer alan 19 Mayıs konulu yazı.

EK 10. SPOR VE GÜZELLİK BÖLÜMÜ

Spor ve Güzellik:

Güneş Tedavisi ve Güneşlenme salgını

Güneşin, gök yüzünün bu şa-
şaalı taçdarının hayat kaynağı olan
lütuflarına değer vermediği insan
oğlu deha dünyasına ilk gözünü
açtığı gün öğrenmişti... Onu öyle
sevdi, ona öyle gönülden bir iman-
la bağlandı ki, devirler boyunca
eyi kötü her şeyin ondan geldi-
ğine, hayatın bile onun elile doğ-
duğuna ve söndüğüne inanmak,
onu tek yaratıcı bilmek teselli ve
yardım menbaı bir din olarak yer-
leşti kaldı... Mısırlıların yerlerin
yaratıcısı diye tapdıkları Rhâ Asu-
rilerin Baal diye önünde eğildikleri
Yunanlıların ve deha sonra Roma-
lıların güzelliğin, erce işlerin,
kudretin, göklerin ilahı diye sev-
dikleri, saydıkları ve yıldıkları hep
aynı ışık tanrısı idi.

İnsanlık o günlerden binlerce
yıl sonra bu parlak tanrının sağlık
ve şifa kaynağı olan ışıklarının
değerini unuttu, unuttu değil in-
kâr etti. Büyük annelerimizin
"aman güneşe çıkma.. Yanar sim-
siyah olursun... Güzelliğin berbat
olur..." diye çırpındıkları hep ha-
tırımızdır.

Bu bilgisizlik, ve bu yanlış gö-
rüşün katı olarak ne zaman başla-
dığını pek bilemiyoruz. Fakat mu-
hakkak olan birşey varsa o da
bundan yirmi yirmi beş yıl önce
insanın güneşli yeniden keşif (1) et-
mesidir. Yeniden keşif diyoruz.

Çünkü eskiler, çok eskiler bizden
binlerce yıl evvel bizim güneşi-
mizin iyi edici, sağlık verici kud-
retini bilirler, ondan faydalanır-
larmış.

Yunan Mithologie'sine göre...

Şifanın, iyiliklerin yarı tanrısı
"Aesculapius", İskülap güneş tanrı-
sı Apollon'un oğlu idi. Babasının
altın oklarını şifa unsuru olarak
kullanmasını bildirdi. Hakikaten
eski yunanlılarda heliotherapie'nin
pek büyük bir ehemmiyetle telâkki
edildiğine dair bugün elimizde bir
çok belgeler vardır.

Yunanlılar o güzellik devrinin
emsalsız atletlerinin idmanlarını
güneş banyoları ile tamamlarlardı,
güneşlenmeyi yıkanmanın eşi sa-
yarlarmış... Evlerinin damında rüz-
gârlara kapalı Apollon'un ışık
oklarına açık teraslar, Solariumlar
vardı. Bu yüksek medeniyet dev-
rinin tabibleri zayıf ve mariz in-
sanların güneşten korunmağa mec-
bur olduklarını buna mukabil bazı
derdlerin güneşlenme ile şifayab
olacağını pek iyi bilirlermiş.

Eski Roma'nın Pline'leri, Gal-
lien'leri eserlerinde güneşin fayda-
larında ve güneş tedavisinde şart
olan tedrici ve ihtiyati ehemmi-
yetle kaydederler. Fakat bu alâka
Roma'nın inhitat devri ile beraber
keskin bir hat göstermeden yavaş
yavaş söner ve yerini zamanımıza
kadar uzanan bir güneş ve hava
korkusuna terkeder. On yedinci
asırda yetişen bir iki mürebbiden
başka kimsenin "endurcisement,
sertleşme, insanları mukavimleş-
tirme davası olarak ortaya atık-
ları fikirlerin bile pek verimli
olamayışı menfi ceryanın kuvveti
hakkında kâfi bir belge sayılabilir.

Biz güneş tedavisinin yeniden
mevzuubah edildiğine ilk defa
XIX nci asrın ortalarında tesadüf
ediyoruz. Güneş ışıklarının bazı
hastalara iyi geldiği, ciğer has-
talıklarına yaramadığı, ancak
1850 senelerinin fikirleri olarak
doğmuştur.

— Sayfa 51 çeviriniz —

372
MILLİ KÜTÜPHANE
ANKARA

— 11 —

Resim 10. Derginin 50. Sayısında yer alan Spor ve Güzellik bölümünden bir örnek.

EK 11. BEL KEMİĞİ ÇARPIKLIKLARI

Beden terbiyesi köşesi:

Bel kemiği çarpıklıkları ve RACHITISME

Çeviren: * * *

Yazan: *Bellin du Coteau*

Beden terbiyesi öğretmenlerinin meslekleriyle alakalı ilmi ve teknik yazılara nekadardır tesne olduklarını çok yakından bildiğimiz için, okurlarımız arasında büyük bir yekûn tutan bu arkadaşların umami arzularını dergimizde yeni bir "Köşe" açarak -kısmen olsun- karşılamak istiyoruz.

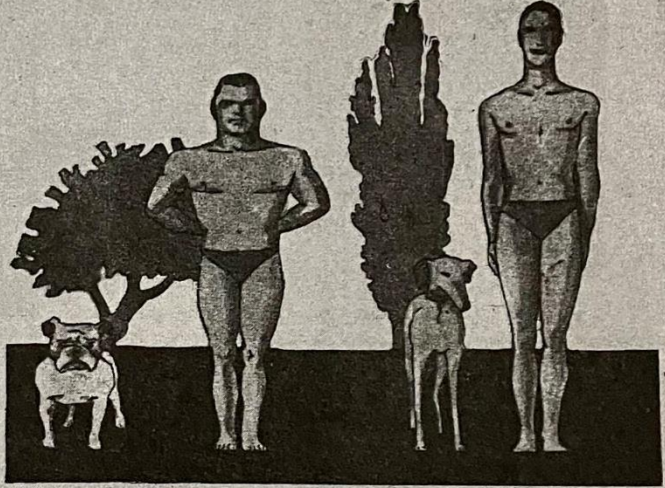
Bu zümreden olarak Fransızca "Guérir", mecmuasında, Fransız hekimlerinden meşhur Bellin du Coteau'nun çok enteresan bulduğumuz bir yazısı çıkmıştır. Bunu dilimize çevirip meslekdaşlara sunarken bundan böyle dergimizde beden terbiyecilerini yakından ilgilendirecek değişik mevzularda yazılar bulacaklarını tebşir ederiz. Bahsettiğimiz yazı şudur:

Raşıtizma'nın iki cins olduğu kanaati günden güne artıyor. Bunlardan biri, "umumi Raşıtizma", dediğimiz ve dış neşvünu-masının gecikmesi, mafsallı raşı-tizma ve bacakların dışarıdan içeri doğru kıvrılması şeklinde görüleni; öteki, şu veya bu azâda hakim olan "mevzu raşıtizma", dır. Bu sonuncu bilhassa göğüs ile amudi fıkari şekilsizliklerini de ihtiva eder: Scoliose, Cyp-hose gibi..

Bu iki raşıtizma arasındaki farkı şöyle tebarüz ettirebiliriz: Umumi raşıtizma, birinci çocukluk devresine aittir ve menşei bilhassa vitamin noktasından gıda azlığıdır. Halbuki mevzu raşıtizma ikinci çocukluk devresine aittir ve menşei mektep sıralarında alınan fena vaziyet, hareket kifayetsizliği gibi harici tesirler altında, teşekkül devresinde bulunan kemiklerin gösterdiği tegayyürlerdendir. Olgun yaşlarda görülen amudu fıkari inhinasının yegâne ve en esaslı amilinin "mevzuu raşıtizma", olduğu iddia ediliyor. Bununla beraber biz mevzuu raşıtizma olan Scoliose ve Cyp-hose gibi göğüs tenazursuzluklarının menşelerini başka yerlerde de aramak lâzımgeldiği kanatındayız.

Filhakika bu kanaat, bu güne kadar kabul edilmiş olan nazariyelere aykırı birşey ise de pek çok müşahedelerimize istinat ettiği içindir ki bunu açığa vumakta tereddüt etmiyoruz:

Bel kemiği çarpıklıklarının daha ziyade bünyevi ve irki ol-

duğunu, verasetin bunda haki-ki bir sebep olduğunu ilâve etmek istiyoruz.

İzah edelim:

1 — Umumiyetle görülmektedir ki Cyphos ve Scoliose, cüsse itibarile ortadan yukarı olan kimselerde bulunur. Boy irki bir vasıf değildir?

İnsan şekli mütehavvildir. bir kısmını "kavak ağacı", diğer bir kısmını "elma ağacı", bir kısmını "taşı", hatta bir kısmını da "Bouledogue", köpeklerine benzetmek mümkün değildir? Netekim Morphologlar insanları "uzun hatlı", "kısa hatlı", diye ayırmaktadırlar.

Fakat bütün bu tiplerin hiç

birisinde raşıtizma yoktur. Bu tipleri meydana getiren doğrudan doğruya tabiat ve verasettir.

Köpek cinsindeki taşı nasıl ana baba taşı olduğu için taşı doğmuşsa taşıya benzer tiplerin ebeveynleride böyle oldukları için çocukları öyle olmuş; yani bu şekil irsidir. Uzun hatlı insanların bel kemikleri yumuşak kolay eğilip bükülebilen bir direk gibidir. Uzun olması dolayısıyla da kıvrılmaya mahkûmdur. Bundan başka sallanan bu sak üzerine yapılan muhtelif tazyiklerden elbette uzun bir sak, kısasına nazaran daha çok müteessirdir. Şu halde bu sakı tesbite yarayan aslı iplerin müsavı kuv-

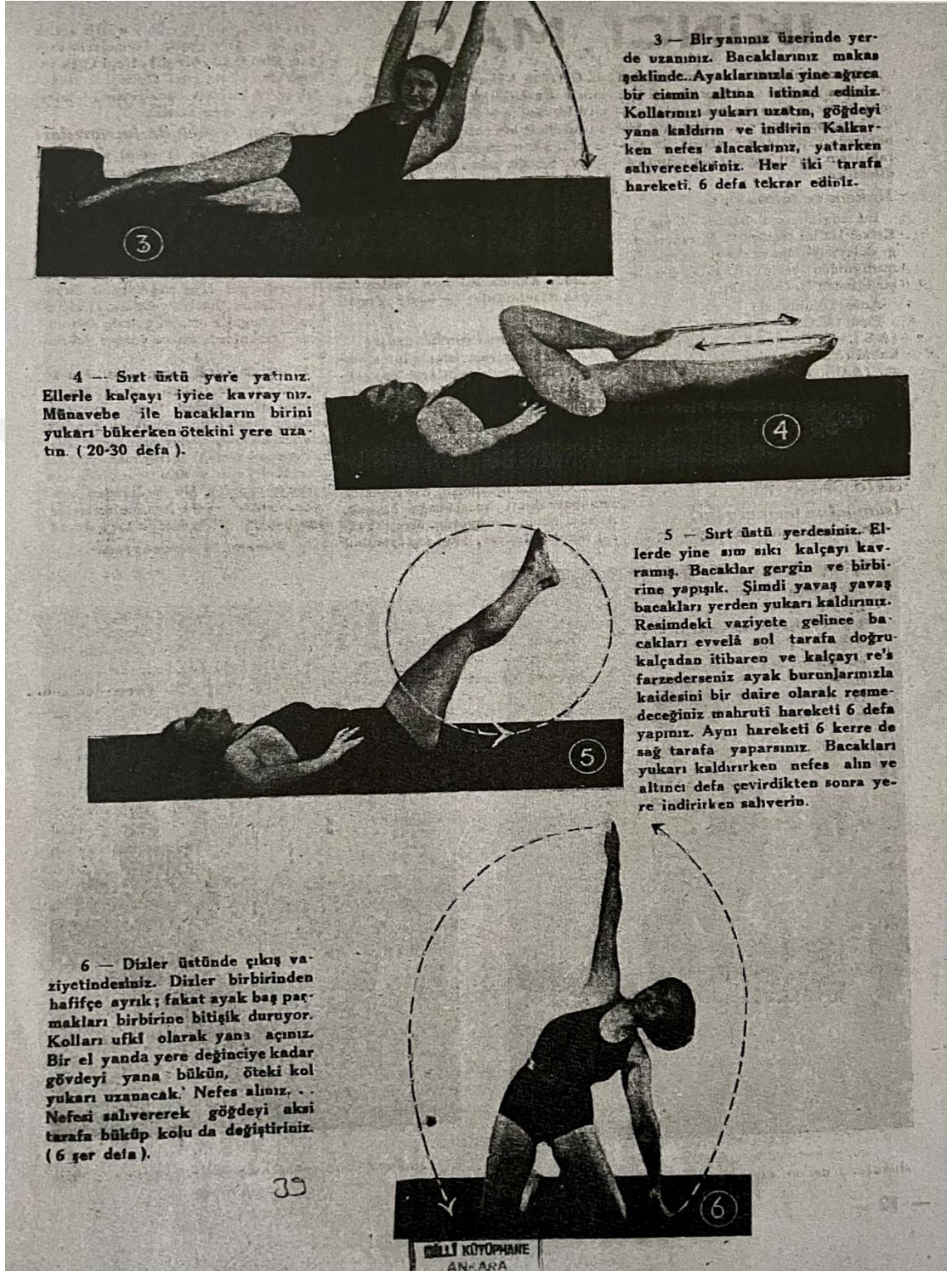
Resim 11. Derginin 68. Sayısında yer alan Bel Kemiği Çarpıklıklarına yönelik yazı.

EK 12. KADIN SPORU

Resim 12. Derginin 79. Sayısında yer alan kadın sporuna yönelik haberler.

Ek. 13. JİMNASTİĞİN BAĞIRSAKLARA TESİRİ ADLI YAZI.

Resim 13. Derginin 81. Sayısının Beden Terbiyesi bölümünde ye alan Jimnastiğin Bağırsaklara Tesiri adlı yazı.

Atatürk Ankara Halkevinde Büyük Önder güreş müsabakalarını takip ettiler

Atatürk perşembe akşamı Halkevinde Güneş Kulübü tarafından tertip edilen güreş müsabakalarına yüksek huzurlarıyla şeref vermişler ve gençlerimizin güreşlerini baştan sona kadar takip buyurmuşlardır

Başbakan B. Celâl Bayar, Dahiliye Vekili ve Parti Genel Sekreteri B. Şükrü Kaya, Adliye Vekili B. Şükrü Saracoğlu, Hariciye Vekili Dr. Rüştü Aras, Nafia Vekili B. Ali Çetinkaya, Güm-rük ve İnhisarlar Vekili B. Rana Tarhan da müsabakalarda bulunmuşlardır.

Millî takıma seçilecek Güreşçiler

Güneş Kulübünün tertip ettiği müsabakalar çok heyecanlı oldu

B. C. Abbas Gürer bir söylev verdi

Güneş kulübü Ankara bölge güreş ajanlığına müracaat ederek bir teşvik müsabakası hazırladığını bildirmişti. Ajanlık ve müsabakalardan haberdar olan güreş federasyonu, bu teşebbüsü memnuniyetle karşılamışlar ve müsabakanın teknik işlerini üzerine almışlardır.

Perşembe akşamı Ankara Halkevinde başlayan müsabakalara Ankara Gücü, Demir Çankaya, Harbiye İdman yurdu ve

Muhafız gücü 35 güreşçi ile iştirak etmişlerdir.

Müsabakalara Perşembe günü saat 21 de başlandı. Bütün güreşçiler sahneye toplanmışlardır. Güneş kulübü reisi, Bolu mebusu Cevat Abbas Gürer sahnenin önüne gelerek ayrıca şü-tunlarımıza koyduğumuz söylevi verdi.

Saat ona doğru Reisi Cümhur Atatürk, Başvekil B. Celâl Bayar

ve Hariciye Vekili Dr. Rüştü Arasla beraber Halkevinin şeref-lendirdiler. Salonu dolduran yüz-lerce Ankaralı Atatürk'ü dakika-larca alkışladı. Güreşçiler Şefle-rinin önünde çok güzel güreştii-ler. Birinci gün güreşler gece yarısına kadar sürdü. İkinci ak-şam müsabakalar 19 da başladı ve yine gece yarısı sonu alındı.

Pazar akşamı müsabakalar bitti.

Resim 14. Derginin 88. Sayısında yer alan Atatürk Ankara Halkevinde başlıklı haber.

EK 15. ATLETİZM VE YÜZME MÜSABAKALARI

Resim 15. Derginin 106. Sayısında yer alan Ankara'da gerçekleştirilen atletizm ve yüzme müsabakalarına ait fotoğraf kareleri.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Mehmet Akif BAL

Eğitim Durumu

Lisans : Niğde Üniversitesi/Beden Eğitimi ve Spor
Yüksekokulu/Antrenörlük Eğitimi - 05.06.2009

Yüksek Lisans : Niğde Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Beden Eğitimi ve
Spor - 25.08.2011

Yabancı Dil ve Düzeyi

1. İngilizce – İyi

İş Deneyimi

1. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi - Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Müdürlüğü
- 2009-2013
2. Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörlüğü - Beden Eğitimi ve Spor Bölümü - 2013
- Günümüz